

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2007-2008

29 oktober 2007

ONTWERP VAN DECREET

inzake bijzondere jeugdbijstand

INHOUD

	Blz.
Memorie van toelichting	3
Voorontwerp van decreet d.d. 13 februari 2004	59
Advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer	67
Voorontwerp van decreet d.d. 1 december 2006	75
Advies van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen	103
Advies van het Kinderrechtencommissariaat	107
Advies van de Raad van State	127
Kindeffectrapport	143
Ontwerp van decreet	159
Bijlagen bij de memorie van toelichting:	179
Bijlage 1: Concordantietabel	181
Bijlage 2: Reguleringssimpactanalyse	189

MEMORIE VAN TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

I. ALGEMENE TOELICHTING

Dit ontwerp van decreet inzake bijzondere jeugdbijstand vindt zijn oorsprong in de beleidsmatige veranderingen in de afdeling bijzondere jeugdbijstand ten gevolge van de uitvoering van PIP/PEP WVC03 (PIP/PEP: procesimplementatieplan/personeelsplan) met onder meer een hertekening van de processen inzake preventie, hulpverlening en bemiddeling met sterke nadruk op cliëntgerichtheid en een nieuwe organisatiestructuur, een daaraan gekoppeld nieuw personeelskader en de invoering van een elektronisch dossier DOMINO (dossier minderjarigen opvolgingssysteem) als sluitstuk van de in het Proces Implementatie Plan (PIP) hertekende processen. Het actieplan 'reguleringsmanagement 2003-2004' van de Vlaamse overheid en het decreet van 7 mei 2004 tot omvorming van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand tot het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990 (*B.S.* 4 juni 2004) zijn tevens belangrijke aanleidingen voor dit ontwerp van decreet.

Met dit ontwerp van decreet inzake bijzondere jeugdbijstand beoogt de Vlaamse Regering enerzijds de regelgeving inzake bijzondere jeugdbijstand in een goed gestructureerd decreet te gieten dat duidelijker leesbaar is, en anderzijds, door het invoegen van specifieke regels met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, aan hulpverleners en verwijzende instanties hierin het nodige houvast te bieden en tegemoet te komen aan de wettelijke eisen op het gebied van gegevensverwerking die vervat liggen in de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (Wet Verwerking Persoonsgegevens).

1. Coördinatie en codificatie van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand

De keuze om de regelgeving inzake bijzondere jeugdbijstand te coördineren en te codificeren kadert in het

Actieplan Reguleringsmanagement 2003-2004 van de Vlaamse overheid (project G26) en werd uitgevoerd in samenwerking met de Kenniscel Wetsmatiging.

Omdat de regelgeving inzake bijzondere jeugdbijstand versnipperd is over verschillende normen en omzendbrieven (met als resultaat ontoegankelijke en onnodig complexe regels), zal deze juridisch-technische vereenvoudiging de transparantie en de begrijpbaarheid voor de gebruiker verhogen.

Het opzet van de coördinatie en codificatie is zeer ruim en situeert zich op vier niveaus: de decreten, de besluiten van de Vlaamse Regering, de ministeriële besluiten en de omzendbrieven. In eerste instantie wordt werk gemaakt van een coördinatie en codificatie van de normen op decretaal niveau.

De decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, gewijzigd bij de decreten van 21 december 1990, 25 juni 1992, 15 juli 1997 en 7 mei 2004, en het decreet van 7 mei 2004 tot omvorming van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand tot het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990 (*B.S.* 4 juni 2004), werden samengevoegd in dit ontwerp van decreet.

De coördinatie van die decreten sluit volkomen aan bij de bedoeling van de Vlaamse decreetgever om de decretale bepalingen betreffende het Fonds Jongerenwelzijn te coördineren, zoals verwoord in artikel 14, §2, van voornoemd decreet van 7 mei 2004.

De coördinatie omvat naast een samenvoeging van deze normen ook een herordening van de artikelen en de hoofdstukken. Tevens werd van de gelegenheid gebruik gemaakt om (minimale) inhoudelijke en terminologische wijzigingen aan te brengen. Het is de bedoeling om tot een goed gestructureerd decreet te komen dat duidelijker leesbaar is.

2. Invoegen van specifieke regels met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer

In vergelijking met de teksten van de gecoördineerde decreten van 4 april 1990 en van het decreet van 7 mei 2004 bevat de tekst van voorliggend ontwerp van decreet ook een aantal nieuwe artikelen.

Deze artikelen beogen de regelgeving betreffende de bijzondere jeugdbijstand in overeenstemming te bren-

gen met de Wet Verwerking Persoonsgegevens van 8 december 1992 en weerspiegelen de toenemende aandacht voor de bescherming van de privacy van de gebruiker in de sector van de bijzondere jeugdbijstand. Momenteel bevatten de gecoördineerde decreten inzake bijzondere jeugdbijstand geen specifieke regels met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Het is aangewezen deze in te voegen. Hierdoor wordt tegemoetgekomen aan de wettelijke eisen inzake gegevensverwerking en zal worden verholpen aan een eventueel gebrek aan houvast voor de hulpverleners en verwijzende instanties.

Daarom werden bepalingen ingevoegd betreffende:

- de doelstellingen van de actoren in de bijzondere jeugdbijstand en de administratiefrechtelijke positionering van deze actoren;
- de bepalingen betreffende het verbod op de gegevensoverdracht tussen vrijwillige en gerechtelijke hulpverlening met specificering van de soort gegevens;
- de regeling van het recht op toegang tot de eigen dossiergegevens met omschrijving van de wijze en de voorwaarden van de uitoefening van genoemd toegangsrecht.

Over deze bepalingen werd het advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer ingewonnen (advies nr. 06/2004 van 10 mei 2004).

3. Verlaging van de leeftijd waarop minderjarigen met de hulpverlening moeten instemmen

Volgens de huidige regelgeving inzake bijzondere jeugdbijstand kan een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg (Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand) slechts hulpverlening organiseren die de persoonlijke vrijheid van een minderjarige raakt “met de instemming van de minderjarige wanneer deze de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt, of nadat de minderjarige werd gehoord wanneer hij jonger is dan veertien jaar” (artikel 9, §2, 4°, van de gecoördineerde decreten inzake bijzondere jeugdbijstand).

Dit ontwerp van decreet verlaagt de leeftijd van veertien jaar tot twaalf jaar. Bovendien, rekening houdende met de leeftijd en de maturiteit van de min-twaalfjarige, kan hij/zij zelfstandig instemmen

als blijkt dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is. Door deze wijziging wordt gevolg gegeven aan artikel 31 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp.

Door die verlaging wordt gevolg gegeven aan artikel 31 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp. Aangezien de bijzondere jeugdbijstand behoort tot de sectoren waarop de integrale jeugdhulp betrekking heeft, moet volgens dat artikel de regelgeving betreffende de bijzondere jeugdbijstand in overeenstemming worden gebracht met de bepalingen van dat Rechtspositiedecreet.

Artikel 4, §2, van het Rechtspositiedecreet stelt dat de minderjarige het recht heeft om vrij in te stemmen met buitengerechtelijke jeugdhulp als hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is, rekening houdend met zijn leeftijd en zijn maturiteit. De minderjarige van twaalf jaar of ouder wordt vermoed in staat te zijn tot een redelijke beoordeling van zijn belangen.

In de lijn van deze laatste bepaling en ermee rekening houdend dat het Rechtspositiedecreet geen afbreuk doet aan decretale bepalingen die aan minderjarigen ruimere rechten toekennen (artikel 3, §2), wordt de leeftijd om in te stemmen met hulpverlening die door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg wordt georganiseerd, van veertien jaar op twaalf jaar gebracht.

Evenwel, rekening houdende met de leeftijd en de maturiteit van de min-twaalfjarige, kan hij/zij zelfstandig instemmen als blijkt dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is.

Ook in andere bepalingen van dit ontwerp van decreet, waarin aan minderjarigen rechten worden toegekend (zoals het recht op toegang tot persoonlijke gegevens uit zijn dossier bij het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg) wordt consequent de leeftijd van twaalf jaar van de minderjarige gehanteerd of de maturiteit van de min-twaalfjarige in acht genomen.

4. Eén globale tekst: decreet inzake bijzondere jeugdbijstand

De doelstellingen van het reguleringsmanagement (minder regels en meer eenvoud) en het streven naar maximale efficiëntie beïnvloeden de keuze voor een

ontwerp van decreet waarin, naast een samenbrengen van de teksten van de bestaande decreten, enkele nieuwe en gewijzigde bepalingen zijn opgenomen.

Deze beweging beperkt zich dus niet tot een loutere coördinatie en codificatie. Dergelijke opdracht wordt normaal door volgende elementen gekenmerkt:

- ze wordt ingeleid bij besluit van de Vlaamse Regering met in bijlage de gecoördineerde of gecodificeerde tekst;
- ze kan geen inhoudelijke wijzigingen aanbrengen in de te coördineren of te codificeren teksten. Bij elke twijfel is het aangeraden om de tekst ter bekrachtiging aan de decreetgever voor te leggen.

Het procédé van een coördinatie, waartoe artikel 14, §2, van het decreet van 7 mei 2004 tot omvorming van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand tot het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990 de Vlaamse Regering machtiging verleent, kan hier dan ook niet worden gevolgd.

Doordat alle decretale bepalingen betreffende de bijzondere jeugdbijstand in één decreet zijn gebundeld, kunnen alle betrokkenen in de toekomst op een eenvoudige wijze zowel de decreettekst als de integrale toelichting bij de artikelen op één centrale plaats terugvinden, zonder te moeten teruggrijpen naar oude bronnen. In deze memorie van toelichting wordt dan ook, in verband met de bepalingen die uit bestaande decreten zijn overgenomen, het relevante commentaar bij die bepalingen overgenomen uit de voorbereidende werken bij de bestaande decreten.

Omdat het geen loutere coördinatie betreft, was de opmaak van een concordantietabel die de oorsprong van de nieuwe artikelen aangeeft strikt gezien ook niet noodzakelijk. Toch wordt zulke tabel bijgevoegd, omdat ze van belang kan zijn voor zowel historisch onderzoekwerk als voor de bespreking van de artikelen.

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Gemeenschapsaangelegenheid

Krachtens artikel 128, §1, van de Grondwet en artikel 5, §1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, zoals gewijzigd door de wet van 8 augustus 1988, behoort de jeugdbescherming (met inbegrip van de sociale bescherming en de gerechtelijke bescherming) tot de bevoegdheid van de gemeenschappen.

Artikel 2

Definities

De definities van ‘problematische opvoedingssituatie’, ‘voorbereidende rechtspleging’, ‘voorzieningen’ en ‘projecten’ worden overgenomen uit de gecoördineerde decreten inzake bijzondere jeugdbijstand van 4 april 1990.

Het begrip ‘problematische opvoedingssituatie’ is een geactualiseerde omschrijving ter vervanging van de vroegere notie van ‘kind in gevaar’, die in de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming werd gebruikt. Dit begrip verwijst naar situationele, pedagogische en relationele probleemcomponenten. Er wordt in deze termen tot uitdrukking gebracht dat de herkenbare problemen mede kunnen ontstaan door de leefomgeving van de minderjarige of het opvoedingsproces, en dat ze geëvolueerd zijn tot een situatie waarbij de ontplooiingskansen van de minderjarige bedreigd worden.

‘Voorzieningen’ is een overkoepelende term voor de zeer ruime waaier van initiatieven, waarop door kinderen, jongeren en gezinnen een beroep kan gedaan worden, zowel binnen als buiten de specifieke jeugdbijstand. In deze samenhang, staat de term gezin voor de samenlevingsvorm waarbij één of twee meerderjarigen in een opvoedingsrelatie samenleven met minderjarigen. De door voorzieningen aangeboden dienst- of hulpverlening kan ambulant, semiresidentieel of residentieel zijn.

Met ‘projecten’ worden initiatieven bedoeld die vernieuwende vormen van dienst- of hulpverlening opzetten, realiseren en evalueren; deze initiatieven zijn beperkt in de tijd. Een project kan opgezet worden door één initiatiefnemer of door een samenwerkingsverband tussen meerdere voorzieningen. Een project kan zich richten tot een specifieke doelgroep, zoals moeilijk opvoedbare minderjarigen, waarvoor alle inspanningen van diverse voorzieningen zonder effect schijnen te blijven en die uitgenodigd worden tot een zeer zware langdurige fysieke inspanning in de vrije natuur onder intensieve pedagogische begeleiding. Een project kan ook opgezet worden om vat te krijgen op een bijzondere probleemsituatie, waarin verscheidene individuele pedagogische probleemsituaties mede gedetermineerd worden door omstandigheden of toestanden in een beperkte of ruimere samenlevingsvorm. Dergelijke projecten kunnen een programma inhouden dat, in samenwerking met onder meer buurtwerking, OCMW, gezinshulp, onderwijs en jeugdbijstand in een bepaalde gemeente of wijk, een gemeenschappelijke actie opzet en uitvoert teneinde dergelijke omstandigheden en toestanden in gunstige zin te wijzigen.

‘Erkende voorzieningen’ zijn gespecialiseerde voorzieningen voor bijzondere jeugdbijstand, die hiervoor een bijzondere erkenning hebben verworven met toepassing van dit decreet. De erkende voorzieningen worden onderscheiden van de gemeenschapsinstellingen, die door de Vlaamse overheid zelf worden opgericht en georganiseerd (zie artikel 47).

De sociale diensten voor bijzondere jeugdbijstand, opgericht ten behoeve van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg, worden voortaan ‘sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand’ genoemd. De benaming van de sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken verandert in ‘sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand’.

Met de jeugdbijstandsregeling worden zowel de bepalingen bedoeld die bij of krachtens voorliggend

decreet worden vastgesteld, als de bepalingen die worden vastgesteld bij een wet betreffende de opgave van de maatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd. Thans worden hiermee de bepalingen van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming bedoeld.

De definities van ‘kaderdecreet’, ‘Fonds’ en ‘agentschap’ worden opgenomen naar aanleiding van de integratie, in dit decreet, van de tekst van het decreet van 7 mei 2004 tot omvorming van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand tot het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990.

Met het ‘agentschap’ wordt concreet het intern verzelfstandigd agentschap Jongerenwelzijn bedoeld, waarvan de oprichting geregeld wordt in een besluit van de Vlaamse Regering van 7 mei 2004.

Daarnaast werd ervoor geopteerd om een aantal begrippen of omschrijvingen die meermaals voorkomen in het decreet (zoals de benaming van de verschillende buitendiensten van het agentschap) vooraf te definiëren zodat door het consequente gebruik van deze definities de tekst zelf kon worden ingekort. Deze begrippen behoeven geen nadere toelichting omdat de omschrijving ervan voldoende duidelijk is en telkens verwezen wordt naar de artikelen uit het decreet die de oprichting en werking van de betreffende diensten regelen.

De definitie van ‘opvoedingsverantwoordelijken’ is ontleend aan het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp.

HOOFDSTUK II

Doel en basisprincipes van de bijzondere jeugdbijstand

Artikel 3

Doeleinden van de bijzondere jeugdbijstand

Dit artikel somt, in het eerste lid, de verschillende doeleinden van de bijzondere jeugdbijstand op.

Door de doeleinden expliciet te vermelden wordt dit ontwerp van decreet afgestemd op de wet van 8

december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (hierna geciteerd als Wet Verwerking Persoonsgegevens). Aldus wordt onder andere tegemoetgekomen aan de verplichting van artikel 4, §1, 2°, Wet Verwerking Persoonsgegevens, waarin wordt gesteld dat de verkrijging van persoonsgegevens moet geschieden voor ‘welbepaalde, uitdrukkelijk omschreven en gerechtvaardigde doeleinden’ en dat de verdere verwerking van deze gegevens moet gebeuren op een wijze die niet onverenigbaar is met die initiële doeleinden.

Daarenboven is de verwerking van persoonsgegevens slechts toegestaan in een aantal limitatief opgesomde gevallen, waaronder de verwerking die “noodzakelijk is om een verplichting na te komen waaraan de verantwoordelijke voor de verwerking is onderworpen door of krachtens een wet, een decreet of een ordonnantie” (artikel 5, Wet Verwerking Persoonsgegevens). De instanties die deze taken moeten realiseren, zijn genoodzaakt om gegevens te verwerken in het licht van de opgesomde doeleinden.

Voor het bereiken van de vermelde doeleinden is uiteraard meer vereist dan enkel de verwerking van gegevens.

Voor de realisatie van de doeleinden, opgesomd onder 1° (het organiseren of verlenen van hulp ten behoeve van minderjarigen die zich in een problematische opvoedingssituatie bevinden of die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en eventueel van de personen die over hen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben) en onder 3° (het opzetten, bevorderen, ondersteunen of coördineren van initiatieven om problematische opvoedingssituaties te voorkomen of te bestrijden) zal het agentschap in ruime mate een beroep doen op zijn buitendiensten die worden genoemd in artikel 4: de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg, de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand, de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand en de bemiddelingscommissies voor bijzondere jeugdbijstand.

De doeleinden, vermeld onder 2° (de organisatie, erkenning en subsidiëring van voorzieningen en projecten) en onder 4° (het voeren van een beleid dat de vorige doeleinden nastreeft) zullen hoofdzakelijk door het agentschap zelf moeten worden gerealiseerd.

Zoals ook wordt aangegeven in artikel 5, §1, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, omvat de bijzondere jeugd-

bijstand zowel de vrijwillige als de gerechtelijke jeugdbijstand.

Artikel 4

Medewerking van de buitendiensten van het agentschap

De comités, de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand, de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand en de bemiddelingscommissies zullen dus actief bijdragen tot de realisatie van de doeleinden, bedoeld in artikel 3, eerste lid, 1° en 3°. Om deze realisatie mogelijk te maken, spreekt het voor zich dat de personeelsleden van deze diensten gemachtigd zijn om binnen de grenzen van de toepasselijke reglementering gegevens te verzamelen, dossiers bij te houden en informatie door te geven. Die mogelijkheid om gegevens te verwerken is opgenomen in artikel 5 van dit decreet. De mogelijkheid om in het licht van de na te streven doeleinden gegevens uit te wisselen is opgenomen in artikel 6.

Er wordt uitdrukkelijk bepaald dat voormelde diensten administratiefrechtelijk onder het agentschap ressorteren. Het gaat immers om buitendiensten van het agentschap. Hiermee wordt aangegeven dat het agentschap de te volgen procedures inzake gegevensverwerking en de vormgeving van de registratie-instrumenten kan bepalen en algemene richtlijnen voor de werkwijze van de diensten kan uitvaardigen. Samen met de jeugdrechtbanken staan de genoemde buitendiensten in voor het formuleren van passende hulpverleningsvoorstellen en het verlenen van passende hulpverlening op basis van de persoonsgegevens betreffende de personen die bij de hulpvraag betrokken zijn en van de informatie over de bestaande problematiek. Deze acties worden door de buitendiensten zelf genomen: de administratiefrechtelijke band met het agentschap laat deze laatste niet toe om te interveniëren in de individuele hulpverleningsdossiers.

Artikel 5

Verwerking van persoonsgegevens

Consulenten van de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand en van de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand en leden van de bemiddelingscommissies krijgen door dit artikel een zelfstandige bevoegdheid om persoonsgegevens te verwerken ten-

einde de taken te vervullen die hen worden toegekend door het decreet.

Als dit aangewezen is, kunnen zij ook ‘gevoelige gegevens’ (in de zin van artikel 6 van de Wet Verwerking Persoonsgegevens) en ‘gezondheidsgegevens’ (in de zin van artikel 7 van de Wet Verwerking Persoonsgegevens) verwerken.

De decretale inschrijving van een uitdrukkelijke toelating (die volgens artikel 6, §2, 1), Wet Verwerking Persoonsgegevens, vereist is voor de verwerking van ‘gevoelige gegevens’ of verplichting (die volgens artikel 7, §2, e), Wet Verwerking Persoonsgegevens, vereist is voor de verwerking van ‘gezondheidsgegevens’) brengt het decreet in overeenstemming met de verplichtingen die de Wet Verwerking Persoonsgegevens oplegt ten aanzien van deze bijzondere categorieën van gegevens.

Bij de gegevensverwerking moet steeds de relevantie-eis van artikel 4, §1, 3°, Wet Verwerking Persoonsgegevens, worden nageleefd. Gegevens kunnen slechts verwerkt worden indien ze relevant zijn voor het bereiken van één of meer van de doeleinden van de bijzondere jeugdbijstand, vermeld in artikel 3, eerste lid, 1° tot 4°. Zoniet mogen ze niet worden gebruikt en moeten ze worden bijgewerkt of verwijderd.

Artikel 6

Uitwisseling van persoonsgegevens

– Paragraaf 1

Eén van de hoekstenen van dit ontwerp van decreet is de scheiding tussen de vrijwillige jeugdbijstand (die berust op vrijwillige medewerking van de hulpbehoevenden) en de gerechtelijke jeugdbijstand (waarin de jeugdrechtbank ten aanzien van jongeren afdwingbare maatregelen kan opleggen, zonder dat de instemming van de betrokkenen vereist is).

In het decreet inzake bijzondere jeugdbijstand van 27 juni 1985 werd uitdrukkelijk gekozen voor een scheiding tussen vrijwillige hulp en gerechtelijke bescherming. De aanleiding voor deze keuze was de ambigue identiteit van de door de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming opgerichte jeugdbeschermingscomités, die enerzijds optraden als organisme voor vrijwillig aanvaarde hulp, gedragen door de instemming van de betrokken partijen, en anderzijds

fungeerden als uitvoeringsorgaan van maatregelen, beslist door de jeugdrechtbank (Ontwerp van decreet inzake bijzondere jeugdbijstand, verslag, *Parl. St.* VI. R. 1984-85, nr. 309/2, blz. 4). De jeugdbeschermingscomités werden herdoopt tot ‘Comités voor Bijzondere Jeugdzorg’ met een eenduidige identiteit van organisaties voor vrijwillig aanvaarde diensten en hulpverlening, die autonoom staan ten aanzien van de gerechtelijke overheden. Zonder de legitimiteit en het belang van een desgevallend noodzakelijke gerechtelijke interventie te betwisten, werd met die optie bewust vorm gegeven aan het geloof in de mogelijkheden van een vrijwillig aanvaarde hulpverlening en in de waarde van het subsidiariteitsbeginsel, volgens hetwelk een gerechtelijk optreden slechts gelegitimeerd is wanneer de mogelijkheden van hulpverlening zonder dwang werden uitgeput (Ontwerp van decreet inzake bijzondere jeugdbijstand, memorie van toelichting, *Parl. St.* VI. R. 1984-85, nr. 309/1, blz. 2-3). Het scheidingsprincipe blijkt uit een aantal artikelen van het decreet (onder andere door de instelling van de bemiddelingscommissie als buffer tussen vrijwillige en gerechtelijke jeugdbijstand).

Tot nog toe wordt nergens in de regelgeving vermeld welke impact het principe van scheiding heeft op de mogelijkheid tot informatieoverdracht tussen diensten van de vrijwillige jeugdbijstand (comité, sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand en bemiddelingscommissie) en van de gerechtelijke jeugdbijstand (sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand en magistratuur). Op het eerste zicht lijkt deze overdracht, gelet op de scheidingsgedachte en de gerechtvaardigde vrees dat de comités een soort voorportaal van de jeugdrechtbank zouden zijn – deze perceptie en het gevaar tot wantrouwen in de positie van deze comités, wordt beschreven in *Hand.* VI. R. 1985, 26 juni 1985, blz. 1287-1288 – zonder meer verboden.

In de praktijk leefde echter de attitude om in bepaalde gevallen wel informatie uit te wisselen, geïnspireerd door het principe van de continuïteit van de hulpverlening. Op basis van dit principe zou kunnen worden verantwoord dat in het belang van de cliënten wel gegevens kunnen worden doorgegeven, zodat het gerechtelijke luik gebruik kan maken van informatie die beschikbaar is bij de consulenten uit het vrijwillige luik, en omgekeerd. Het voordeel van dergelijke informatieoverdracht is dat reeds verworven inzichten niet verloren gaan en dat op een snellere manier kan worden gezocht naar een oplossing voor de probleemsituatie. Al tijdens de parlementaire bespreking van het decreet van 27 juni 1985 werd deze behoefte

immers erkend en werd gesuggereerd om een aantal informatielijnen tussen de vrijwillige jeugdbijstand en de gerechtelijke jeugdbijstand overeind te laten in de regelgeving. Aan deze suggestie werd toen geen gevolg gegeven (*Hand.* VI. R. 1985, 26 juni 1985, blz. 1293-1295).

In voorliggend ontwerp van decreet wordt een duidelijk standpunt ingenomen tegen elke vorm van gegevensoverdracht tussen enerzijds de comités, hun sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand en de bemiddelingscommissies en anderzijds de magistraten belast met jeugdzaken en de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand. Dit is een logisch gevolg van het scheidingsprincipe dat op zijn beurt voortvloeit uit de basisfilosofie van de bijzondere jeugdbijstand, een sector waarvan het vrijwillige en het gerechtelijke luik zich in een wezenlijk verschillende context situeren. Het is niet aangewezen dat de jeugdrechter (via de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand) over gegevens kan beschikken die initieel in een andere context werden opgevraagd bij, en verstrekt door de betrokkenen. De minderjarigen en de rechtstreeks betrokkenen bij de hulpvraag moeten de kans krijgen om met een schone lei te beginnen bij een dienst werkzaam in het andere luik van de jeugdhulpverlening.

De inschrijving van dit basisprincipe zorgt voor duidelijkheid, zowel bij de cliënten als bij de hulpverleners. De cliënten moeten er op kunnen vertrouwen dat de hulpverleners hun persoonsgegevens vertrouwelijk behandelen. Er moeten voldoende garanties worden geboden dat de verstrekte gegevens niet zullen worden aangewend in een gerechtelijke context indien de betrokkenen dit niet wensen. De opbouw van een vertrouwensrelatie tussen cliënt en hulpverlener is een noodzakelijke voorwaarde om de kansen op vrijwillige hulpverlening te maximaliseren.

Door te voorzien in een aantal belangrijke uitzonderingen wordt de gestrengheid van het verbod genuanceerd.

Ten eerste geldt het verbod van informatieoverdracht tussen diensten van het vrijwillige en het gerechtelijke luik van de bijzondere jeugdbijstand niet als een wet of decreet toelaat of verplicht om bepaalde gegevens door te geven. Zo heeft het verbod geen betrekking op het gemotiveerd advies dat door de bemiddelingscommissie aan het parket wordt overgemaakt als de zaak uit handen wordt gegeven (zie artikel 32, §2, vierde lid) of op de (minieme) informatieoverdracht

door het bureau aan de magistraten belast met jeugdzaken, ter uitvoering van hun meldingstaak dat bijstand en hulp werden aangevat, worden voortgezet of werden voltooid (zie artikel 17, eerste lid, 2°).

Ten tweede geldt het verbod van gegevensoverdracht niet voor een aantal categorieën van gegevens die horizontaal beschikbaar worden gesteld, zonder dat de instemming van de betrokkenen hiervoor moet worden bekomen. Het betreft gegevens die toelaten tot identificatie van de betrokken personen over te gaan (naam, voornaam en adres van de minderjarige en zijn ouders), gegevens met betrekking tot de aard en de duur van de hulpverleningen, informatie over de hulpverleningsgeschiedenis van de minderjarige (de al georganiseerde of nog lopende hulpverlening met vermelding van begin- en einddatum en voorziening). Hiermee wordt zowel een overzicht van de aangeboden hulpverlening door de actoren van de vrijwillige hulpverlening als een opgave van de genomen maatregelen door de jeugdrechtbank bedoeld. Deze gegevens bieden basisinformatie om de betrokkenen te contacteren en te situeren, zonder dat details worden overgedragen. De consulenten die toegang hebben tot deze gegevens moeten echter zeer omzichtig te werk gaan met de informatie en ze niet openbaar te maken. Dit zou ontegensprekelijk een schending van de privacy van de betrokkenen uitmaken.

Het principiële verbod van overdracht werd ingesteld opdat een consulent van het andere luik van de hulpverlening niet automatisch zou kunnen beschikken over gevoelige gegevens. De aard van de basisidentificatiegegevens en het overzicht van de voorheen geboden hulpverlening en genomen maatregelen ten aanzien van de minderjarigen, is anders dan die van de 'gevoelige' gegevens die werden verzameld in de screening. Het scheidingsbeginsel maakt het dus niet onmogelijk om contactgegevens door te geven; de werking van het hulpverleningsproces wordt hierdoor in alle gevallen vergemakkelijkt.

Ten derde kan informatie ook worden uitgewisseld als de betrokkenen dit zelf aangewezen achten. In dit geval is de overdracht van gegevens enkel mogelijk als twee partijen hiermee instemmen: enerzijds, rekening houdende met zijn leeftijd en maturiteit, de betrokken min-twaalfjarige die tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is of de betrokken minderjarige vanaf twaalf jaar en anderzijds diegenen die over die minderjarige het ouderlijke gezag uitoefenen. Indien niemand het ouderlijke gezag uitoefent, is de instem-

ming vereist van de personen die de minderjarige (juridisch of feitelijk) onder hun bewaring hebben.

Als één van deze partijen daarmee niet instemt, is de gegevensoverdracht onmogelijk. Het principe van scheiding blijft dan ten volle van kracht. Door te opteren voor het beginsel van scheiding tussen vrijwillige en gerechtelijke jeugdbijstand, is echter duidelijk dat de uitwisseling van gegevens tussen deze beide luiken van de hulpverlening geen vereiste is om tot de hulpverlening te kunnen overgaan en dat de weigering tot instemming daarom geen nadelige gevolgen hoeft te hebben voor de hulpverlening. De consulent (van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand) die over gegevens wenst te beschikken, maar deze niet van een andere consulent (van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand) ontvangt omdat de betrokkenen daarmee niet instemmen, kan opnieuw gegevens inwinnen en een dossier samenstellen. Doordat de beslissingsmacht over de gegevensoverdracht aan de betrokkenen zelf wordt overgelaten, mag worden verwacht dat zij een grotere bereidheid tot medewerking met de diensten van de vrijwillige jeugdbijstand zullen vertonen.

Een min-twaalfjarige, rekening houdende met zijn leeftijd en maturiteit, die tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is of een minderjarige vanaf twaalf jaar kan de overdracht van gegevens dus eenzijdig verhinderen door niet in te stemmen: om deze weigering kan men niet heen. Dit wordt verantwoord doordat de minderjarige een centrale positie in de hulpverlening inneemt. In samenhang met andere bepalingen van dit decreet wordt de leeftijd van twaalf jaar gezien als het moment waarop de minderjarige geacht wordt een redelijke afweging van zijn belangen te kunnen maken: vanaf deze leeftijd moet hij dus een zelfstandige beslissingsmacht over de gegevens, opgenomen in het dossier, kunnen uitoefenen.

Ook degenen die over die minderjarige het ouderlijke gezag uitoefenen, moeten over de mogelijkheid beschikken om een gegevensoverdracht uit te sluiten: zij zijn immers rechtstreeks betrokken bij de hulpvraag en de geregistreerde gegevens zullen grotendeels ook over hen handelen. De instemming van de ouders (die in normale omstandigheden ook optreden als wettelijk vertegenwoordigers) of bijvoorbeeld de ene ouder die exclusief instaat voor de opvoeding van het kind en de wettelijke bewaring over de minderjarige heeft, is dus ook nodig voor de gegevensoverdracht. Pas indien de minderjarige geen

ouder meer heeft, moet de persoon die de minderjarige onder zijn bewaring heeft, instemmen. Indien de problematische opvoedingssituatie zich bijvoorbeeld voordoet in een pleeggezin, moet dus de pleegouder instemmen met de overdracht.

Men kan opmerken dat andere personen geen invloed kunnen uitoefenen op de mogelijkheid tot gegevensoverdracht. Deze kunnen dus niet mee beslissen over de overdracht van gegevens. Zij kunnen aan de andere kant ook niet verhinderen dat gegevens worden doorgegeven indien de instemming wordt bekomen van de minderjarige en de personen die over die minderjarige het ouderlijk gezag uitoefenen.

Hierbij denken we bijvoorbeeld aan een derde (bijvoorbeeld een buurman) die gegevens heeft aangeleverd die betrekking hebben op de minderjarige en/of zijn ouders of de personen die de bewaring hebben over deze minderjarige. Deze derde moet op het moment dat hij de informatie meedeelt aan de consulent, door deze laatste ervan op de hoogte worden gebracht dat de betrokkenen over wie de informatie handelt, enerzijds de gegevens kunnen inkijken en anderzijds kunnen beslissen over de overdracht van de gegevens aan de consulent van de gerechtelijke hulpverlening. Op dat moment krijgt die derde de mogelijkheid om de verstrekte informatie uitdrukkelijk als vertrouwelijk te bestempelen. Dit brengt met zich mee dat deze gegevens nooit kunnen worden doorgegeven: de instemming met de gegevensoverdracht kan nooit de uitwisseling van deze als vertrouwelijk bestempelde informatie als voorwerp hebben.

De instemming wordt gevraagd door de consulent die wordt geconfronteerd met de noodzaak of wens om over gegevens te beschikken. De instemming van de partijen wordt dus gevraagd op het moment waarop de zaak wordt 'aangemeld' in het andere luik van de hulpverlening. Het vragen van instemming met de gegevensoverdracht op een vroeger moment in de hulpverleningsketting is niet aangewezen, aangezien de betrokkenen dan nog niet ten volle kunnen inschatten welke gegevens zullen worden overgedragen en wat de gevolgen van het al dan niet geven van instemming zijn.

Er mag geen betwisting mogelijk zijn over de instemming. Daarom zal deze schriftelijk moeten worden vastgelegd en ondertekend door de betrokkenen. Hierbij is bijstand van de consulent vereist: hij moet de betrokkenen informeren van de gevolgen van het ondertekenen van deze instemming en hij moet hen

duidelijk maken dat de mogelijkheid van overdracht van informatie het enige gevolg is van het ondertekenen. Hij moet hen ook de noodzaak van deze schriftelijke vaststelling (bewijs van instemming) duidelijk maken. Gegevensoverdracht is dan enkel mogelijk als dit schriftelijke stuk wordt voorgelegd.

De instemming van de partijen zal in principe betrekking hebben op alle gegevens. De consulent van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand oordeelt welke gegevens of delen van het dossier hij overmaakt. Uiteraard geeft hij enkel gegevens door die noodzakelijk, nuttig of relevant kunnen zijn voor het verdere verloop van de hulpverlening. De overdracht hoeft echter niet plaats te vinden zonder dat de betrokkenen in kennis worden gesteld van de informatie die het voorwerp uitmaakt van de overdracht. Er kan worden voorzien in een gesprek tussen de betrokkenen en de consulenten van de beide sociale diensten waarin de uitgebreidheid van de gegevensoverdracht en de gegevens zelf die zullen worden overgemaakt, worden besproken, toegelicht en verantwoord. Indien één van de partijen echter bepaalde gegevens wil uitsluiten van overdracht, kan dit mogelijk worden gemaakt. Op deze wijze wordt de kans op instemming gemaximaliseerd. Het weglaten van bepaalde gegevens mag er echter nooit toe leiden dat de over te dragen informatie een vertekend beeld geeft van de betrokkenen of de probleemsituatie.

In het elektronische dossier DOMINO is het mogelijk dat de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand kan nakijken of er een dossier bestaat in de vrijwillige jeugdbijstand, bij welke sociale dienst en wie de consulent is. Zonder instemming van de betrokkenen is het dossier, met uitzondering van de gegevens betreffende de identiteit van de betrokkene, niet overdraagbaar aan/of ter inzage van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand.

Het is duidelijk dat de gegevensoverdracht tussen de vrijwillige jeugdbijstand en de gerechtelijke jeugdbijstand met instemming van de partijen niet betekent dat het volledige dossier uit de vrijwillige jeugdbijstand zonder meer overgedragen wordt aan de gerechtelijke jeugdbijstand of dat er sprake is van volledige inzage in het dossier. De consulent van de gerechtelijke jeugdbijstand zal mede met de gegevens die hij middels een verslag of tijdens een gesprek in aanwezigheid van de betrokkenen verkrijgt van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand, zelf zijn dossier samenstellen.

– Paragraaf 2

Voor de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand, de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand en de bemiddelingscommissies wordt een aparte decretale basis gecreëerd om persoonsgegevens door te geven aan drie entiteiten: aan het agentschap (intern verzelfstandigd agentschap Jongerenwelzijn), aan het agentschap bevoegd voor de inspectie van voorzieningen in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, en aan het Fonds Jongerenwelzijn. De inschrijving van deze gegevensstromen in dit decreet stelt de toelaatbaarheid van de overdracht vast en waarborgt de naleving van de Wet Verwerking Persoonsgegevens.

De overdracht van gegevens aan het agentschap is mogelijk omdat de sociale diensten en de bemiddelingscommissies administratiefrechtelijk behoren tot het agentschap en is noodzakelijk opdat ook het agentschap de haar opgelegde doeleinden zou kunnen verwezenlijken.

De beschikbaarheid van juist cijfermateriaal is onontbeerlijk voor het beleid. Het doorgeven van nuttige en relevante informatie uit de dossiers van de sociale diensten en de bemiddelingscommissies aan het agentschap vindt zijn weerslag in de opmaak van geaggregeerde statistische rapportage. De overdracht van gegevens resulteert dus in een latere verwerking voor statistische doeleinden op centraal niveau. Door de rapportage wordt het beleid in de mogelijkheid gesteld preventief en beleidsmatig in te spelen op de organisatie van de sector in functie van de noden van de hulpbehoevenden.

Voor een “verdere verwerking van gegevens omwille van historische, statistische en wetenschappelijke doeleinden”, zoals bedoeld in artikel 4, §1, 2°, Wet Verwerking Persoonsgegevens, moeten de verplichtingen van het koninklijk besluit van 13 februari 2002 ter uitvoering van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens worden nageleefd.

De overdracht van gegevens aan het agentschap moet volgens artikelen 3 en 4 van dat koninklijk besluit in een geanonimiseerde of gecodeerde vorm plaatsvinden. Deze anonimisering of codering moet volgens artikelen 7 en 8 van dat koninklijk besluit gebeuren vooraleer het agentschap de gegevens ontvangt en ze kan verwerken in het licht van de haar opgelegde

doeleinden van de bijzondere jeugdbijstand. Gegevens mogen enkel worden doorgegeven indien de beschikbaarheid ervan voor het agentschap noodzakelijk is om de doeleinden te behalen die zij met de verdere statistische verwerking nastreeft. Dit is een gevolg van de relevantie-eis van artikel 4, §1, 3°, Wet Verwerking Persoonsgegevens, die de verwerking van overmatige of niet ter zake dienende gegevens verbiedt.

Om de doelstellingen van artikel 3, eerste lid, 2°, 3° en 4°, te bereiken, krijgt het agentschap gecodeerde gegevens overgemaakt. Gecodeerde gegevens zijn gegevens die aan de hand van een code kunnen worden teruggebracht tot identificeerbare personen. Het agentschap beschikt zelf niet over deze code.

Indien anonieme gegevens (die door niemand meer herleidbaar zijn tot identificeerbare personen) zouden volstaan om de beleidsdoelen te bereiken, wordt ten gevolge van de relevantievereiste hiermee gewerkt. De door het systeem door te voeren codering van de gegevens, is dus afhankelijk van de beleidsinformatie die op basis van deze gegevens moet worden opge maakt.

Dit sluit nauw aan bij één van de aanbevelingen die de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer formuleerde in het advies nr. 06/2004 van 10 mei 2004.

De commissie stelt voor om de term ‘gecodeerde persoonsgegevens’ te gebruiken in plaats van de term ‘onthoofde gegevens’. Deze wijziging is ingegeven door de wens om de tekst van het ontwerp af te stemmen op de terminologie van de privacyreglementering. Door het gebruik van de term ‘onthoofde gegevens’ wilde men initieel de mate van onthoofding laten afhangen van de nagestreefde doelen. Volgens de privacyreglementering moet men immers in het kader van de verwerking van gegevens voor statistische doeleinden anonieme gegevens (gegevens die door niemand kunnen worden herleid tot een identificeerbaar persoon) hanteren. Slechts als dit niet het gewenste resultaat kan opleveren, is het toegelaten om met gecodeerde gegevens te werken. De commissie geeft in haar advies aan dat de drempel om te kunnen spreken van anonieme gegevens zo hoog is dat in casu altijd zal worden gewerkt met gecodeerde gegevens. Ze laat (impliciet) toe om steeds te werken met gecodeerde gegevens bij de overdracht naar de administratie. Deze suggestie van de commissie vergemakkelijkt de na te leven verplichtingen bij

de gegevensoverdracht en wordt overgenomen in dit ontwerp van decreet.

Met het oog op de realisatie van het doeleinde bedoeld in artikel 3, eerste lid, 2°, bezorgen de consulenten ook gegevens aan het Fonds Jongerenwelzijn. De werkzaamheden van dit Fonds staan beschreven in artikel 55 en volgende van dit decreet. Het Fonds staat onder meer in voor de financiering of subsidiëring van de erkende voorzieningen en de gemeenschapsinstellingen.

Om zijn opdracht inzake subsidiëring of financiering te kunnen vervullen, moet het Fonds over identificerende persoonsgegevens beschikken. Bij de overdracht van gegevens aan het Fonds kan dan ook, in tegenstelling tot overdracht van gegevens aan het beleid (statistieken), geen codering plaatsvinden. De identiteit van de minderjarige is onmisbaar voor het Fonds om na te gaan dat voor eenzelfde minderjarige slechts één maatregel wordt genomen. De leeftijd van de minderjarige moet dan weer gekend zijn om de verblijfssubsidies en het zakgeld toe te kennen. Het doorgeven van de identificatiegegevens van de ouders is noodzakelijk om een tussenkomst in de onderhouds-, opvoedings- en behandelingskosten te kunnen vorderen. Het rijksregisternummer van de minderjarige en zijn ouders moet gekend zijn om via de Kruispuntbank voor de Sociale Zekerheid gegevens uit te wisselen met de uitbetalende kinderbijlagfondsen en andere diensten van de sociale zekerheid.

Om, in het raam van de doelstelling die in artikel 3, eerste lid, 2°, is vermeld, een efficiënte inspectie van de voorzieningen te kunnen garanderen, moeten ook persoonsgegevens worden bezorgd aan het agentschap dat binnen het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin belast is met de inspectie van voorzieningen.

Tot slot moet worden opgemerkt dat deze paragraaf uitsluitend drie specifieke gegevensstromen vanuit de sociale diensten en de bemiddelingscommissies beschrijft: enerzijds de gegevensoverdracht naar het agentschap, anderzijds de gegevensoverdracht naar het Fonds Jongerenwelzijn en naar het agentschap dat belast is met de inspectie van de voorzieningen.

Buiten de in beide paragrafen vermelde gevallen blijven uiteraard andere gerechtvaardigde vormen van gegevensoverdracht, die bij of krachtens een decretale bepaling worden geregeld, mogelijk. Voor-

beelden van dergelijke andere gevallen van gegevens-overdracht zijn de volgende:

- 1° de ‘beperkte feedback’ van het bureau aan de magistraten belast met jeugdzaken die een zaak hebben verwezen naar het comité (artikel 17, eerste lid, 2°, van dit decreet);
- 2° de schriftelijke voorstellen van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand aan het bureau (artikel 50, §1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 betreffende de organisatie en de werking van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg);
- 3° de mededeling van de beslissingen van het bureau tot organisatie of beëindiging van bijstand en hulp aan de voorziening, persoon of gezin die instaat of instond voor deze bijstand en hulp (artikel 52, §1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 betreffende de organisatie en de werking van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg);
- 4° de kennisgeving aan de Vlaamse Regering, de administratie of het Fonds Jongerenwelzijn van beslissingen die uitgaven ten gevolge hebben ten laste van de begroting van de Vlaamse Gemeenschap of het Fonds Jongerenwelzijn (artikel 9 van dit decreet; artikel 52, §2, van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 betreffende de organisatie en de werking van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg);
- 5° de onverwijld en schriftelijke mededeling van bepaalde beslissingen aan degene die de aanvraag heeft ingediend (artikel 52, §3, van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 betreffende de organisatie en de werking van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg);
- 6° de schriftelijke mededeling van de beslissing van het bureau over de bijdrage van de jongere en van de onderhoudsplichtige personen aan degenen die deze bijdrage verschuldigd zijn en aan het agentschap (artikel 53, §1, van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 betreffende de organisatie en de werking van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg);
- 7° de schriftelijke mededeling van de beslissing van het bureau over de bestemming die aan het loon van de jongere wordt gegeven aan de jongere, degenen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben en aan het agentschap (artikel 53, §2, van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 betreffende de organisatie en de werking van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg);
- 8° de onverwijld overdracht aan de voorziening die met de uitvoering van de hulpverlening is belast van alle nuttige gegevens en de mondelinge toelichting daarvan, door de consultant van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand (artikel 54 van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 betreffende de organisatie en de werking van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg);
- 9° de verslaggeving aan het bureau, door de consultant van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand over het verloop van de hulpverlening (artikel 56, §2, van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 betreffende de organisatie en de werking van de comités) en, meer algemeen, de regelmatige verslaggeving aan het bureau over de activiteiten van de sociale dienst (artikel 22, vijfde lid, van dit decreet);
- 10° de mededeling van het bemiddelingsverzoek vanwege het bureau aan het secretariaat van de bevoegde bemiddelingscommissie en aan de personen die rechtstreeks betrokken zijn bij de problematische opvoedingssituatie (artikel 52, §5, van het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 betreffende de organisatie en de werking van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg);
- 11° de mededeling aan de bemiddelingscommissie door de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand van de noodzakelijke informatie en in voorkomend geval van de informatie op verzoek van de bemiddelingscommissie (artikel 15, eerste lid en tweede lid, 1°, en artikel 16 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 1988 houdende oprichting en werkwijze van de bemidde-

lingscommissie voor bijzondere jeugdbijstand en van het administratief secretariaat);

- 12° het bezorgen van een afschrift van de minnelijke regeling of de kennisgeving van de beslissing om de zaak uit handen te geven door de secretaris van de bemiddelingscommissie aan de partijen (artikel 32 van dit decreet; artikel 22 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 1988 houdende oprichting en werkwijze van de bemiddelingscommissie voor bijzondere jeugdbijstand en van het administratief secretariaat);
- 13° het gemotiveerd advies van de bemiddelingscommissie tot doorverwijzing van de zaak aan het openbaar ministerie en de kennisgeving van het feit van de doorverwijzing aan de partijen (artikel 32 van dit decreet);
- 14° adviezen van de bemiddelingscommissie aan de magistraten belast met jeugdzaken (artikel 31, §1, en artikel 33 van dit decreet en artikel 23, tweede lid, van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 1988 houdende oprichting en werkwijze van de bemiddelingscommissie voor bijzondere jeugdbijstand en van het administratief secretariaat);
- 15° het schriftelijke verslag van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand ten gevolge van een navorsingopdracht uitgaande van een parketmagistraat of een jeugdrechter (artikelen 7 en 8 van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 juli 1991 houdende organisatie en werkwijze van de sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken);
- 16° de overdracht van alle nuttige gegevens aan de voorziening, de persoon of het gezin belast met de uitvoering van de opgelegde pedagogische maatregel vanwege de consulent van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand (artikel 15 van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 juli 1991 houdende organisatie en werkwijze van de sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken);
- 17° het overmaken van een kopie van het begeleidingsplan door de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand aan de betrokken

magistraten (artikelen 16 tot 19 van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 juli 1991 houdende organisatie en werkwijze van de sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken);

- 18° de verslaggeving van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand aan de betrokken magistraten over het verloop van de uitvoering van de opgelegde pedagogische maatregel (artikel 21 van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 juli 1991 houdende organisatie en werkwijze van de sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken).

In bovenstaande opsomming werden een aantal mogelijke vormen van communicatie tussen actoren van de gerechtelijke jeugdbijstand (de jeugdrechtbank, het parket en de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand) niet opgenomen. Artikel 6 van dit decreet doet geen afbreuk aan deze mogelijkheden van gegevensuitwisseling die op basis van de toepasselijke reglementering betreffende jeugdbijstand blijven bestaan.

Artikel 7

Beroepsgeheim

Dit artikel legt een geheimhoudingsplicht op aan elke persoon die, in welke hoedanigheid ook, zijn medewerking verleent aan de toepassing van dit decreet. Daardoor staat die persoon in voor de geheimhouding van de feiten die hem in de uitoefening van zijn opdracht werden toevertrouwd en die hiermee verband houden.

Op advies van de Raad van State werd een decretale strafbepaling toegevoegd aan dit artikel, gebaseerd op het artikel 458 van het Strafwetboek.

In het bijzonder zal elke overtreding van dit artikel worden gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met een geldboete van honderd euro tot vijfhonderd euro.

De bewoordingen ‘ongeacht de hoedanigheid’ geven het ruime *personele toepassingsgebied* weer: zowel de actoren uit de gerechtelijke als uit de vrijwillige hulpverlening zijn door de geheimhoudingsplicht gebon-

den. Dit geldt zonder onderscheid voor diegenen die beroepshalve hun medewerking verlenen (consulenten van de sociale diensten bij de jeugdrechtbanken en de comités, magistraten, advocaten, griffiers, politie, administratief personeel, het personeel van de voorzieningen, de ambtenaren belast met de inspectie van de voorzieningen) als voor de vrijwilligers, zoals de leden van het comité of de bemiddelingscommissie, de vrijwillige consulenten en de opvangouders (pleegouders) (SMETS J., Jeugdbeschermingsrecht, Deurne, 1996, blz. 776).

Het *materiële toepassingsgebied* strekt zich uit tot feiten, gegevens, beslissingen, oordelen, meningen die krachtens algemeen aanvaarde normen niet kenbaar mogen worden gemaakt omdat ze de integriteit, de naam of de eer van de cliënt kunnen schaden, of feiten die de cliënt uitdrukkelijk toevertrouwt als zijnde confidentieel (SLACHMUYLDER L., Beroepsgeheim en jeugdbescherming, Brussel, Ministerie van Justitie, 1968, blz. 10; VAN NESTE P., Kan het beroepsgeheim absoluut worden genoemd?, R.W., 1977-1978, 1281). Het betreft zowel geheimen die de cliënt zelf heeft meegedeeld als informatie die via een andere weg werd vernomen of werd vastgesteld in de uitoefening van de functie en die met die functie verband houden. Niet alleen de inhoud van verslagen opgesteld door de consulenten of de voorzieningen vallen onder het beroepsgeheim. Ook het loutere feit dat een jeugdbijstandsorgaan optreedt en de onderliggende redenen van deze tussenkomst worden door het beroepsgeheim gedekt.

Het beroepsgeheim viseert niet alleen het bekendmaken van gegevens die in een document zijn opgenomen, maar vindt ook toepassing als een door het beroepsgeheim gebonden hulpverlener niet-geregistreerde gegevens openbaart. Het is van geen belang of de bekendmaking van vertrouwelijke informatie mondeling dan wel schriftelijk gebeurt.

Op het beroepsgeheim bestaan een aantal uitzonderingen waardoor de persoon op wie normaal een geheimhoudingsplicht rust, toch vertrouwelijke informatie mag prijsgeven. Dit is volgens artikel 458 van het Strafwetboek het geval als die persoon in rechte moet getuigen of als op die persoon een wettelijke spreekplicht rust. Verder kunnen hier de gevallen worden vermeld, die bedoeld zijn in artikel 422bis en 458bis van het Strafwetboek. Artikel 422bis van het Strafwetboek legt aan iedere burger de verplichting op om hulp te verlenen aan personen in nood. Het verlenen van hulp kan een aangifte bij de justitiële

of politionele overheid inhouden. Artikel 458bis van hetzelfde wetboek laat de hulpverlener toe om onder strikte voorwaarden een aantal misdrijven die worden gepleegd op minderjarigen, te melden aan de procureur des Konings, zonder hierbij zijn beroepsgeheim te schenden (zie VAN DER STRAETE I. en PUT J., Het spanningsveld tussen beroepsgeheim en kindermishandeling. Wetgevende initiatieven in België en Nederland, *T. Gez.*, 2001-2002, blz. 70-85).

Het beroepsgeheim geldt niet in de gevallen waarin de wet of het decreet uitdrukkelijk in een mogelijkheid tot gegevensoverdracht voorziet. Het betreft hier een variatie van de wettelijke spreekplicht, bedoeld in artikel 458 van het Strafwetboek.

Artikel 7 verhindert de voorzieningen die instaan voor de uitvoering van bijstand en hulp, georganiseerd door het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, of van een maatregel, opgelegd door de jeugdrechtbank, niet om in het raam van die uitvoering informatie betreffende de jongere en zijn gezin mee te delen aan consulenten van de bevoegde sociale dienst. De artikelen 23 en 46 van dit ontwerp van decreet verlenen hiertoe een voldoende decretale basis, die als uitzondering op de geheimhoudingsplicht van artikel 458 van het Strafwetboek kan worden ingeroepen. De inhoud van die artikelen ligt thans vervat in artikel 42 van de op 4 april 1990 gecoördineerde decreten inzake bijzondere jeugdbijstand. In de rechtsleer kan men lezen: “Voor het overmaken van vertrouwelijke informatie door de hulpverleners uit de voorzieningen aan de consulenten van het comité vormt artikel 42 decreet bijzondere jeugdbijstand, dat aan de sociale diensten van de comités en bij de jeugdrechtbank het toezicht op de uitvoering van de hulp en bijstand en de pedagogische maatregelen toevertrouwt, een wettelijke legitimatie.” (PUT J. e.a., De invoering van een elektronisch dossier in de bijzondere jeugdbijstand, Leuven, juli 2002, blz. 52, nr. 189). Dat artikel 42 vormt evenzeer een decretale basis voor de gegevensoverdracht van hulpverleners uit de voorzieningen aan consulenten van de sociale diensten bij de jeugdrechtbanken.

Artikel 8

Eerbiediging overtuiging

Artikel 8 voorziet dat elke persoon, in welke hoedanigheid ook, die zijn medewerking verleent aan de uitvoering van de bijstand en de hulp georganiseerd in overeenstemming met het decreet of van gerechte-

lijke maatregelen die worden genomen op grond van de jeugdbijstandsregeling, de godsdienstige, ideologische en wijsgerige overtuiging van de minderjarigen en de gezinnen waartoe de minderjarigen behoren, moet respecteren. De georganiseerde bijstand en hulp mogen – evenmin als de afdwingbare pedagogische maatregelen – niet tot gevolg hebben dat er wordt afgeweken van de filosofische, de religieuze en de ideologische overtuiging die de ouders aan hun kinderen hebben gegeven of zouden willen geven. Dit omdat die hulpverlening en die maatregelen, in tegenstelling tot de adoptie, geen breuk tussen de minderjarige en zijn natuurlijk milieu teweegbrengen, maar integendeel steeds gericht zijn – zelfs bij plaatsing in een gezin – op de reïntegratie in het milieu. Mocht de godsdienstige, ideologische of wijsgerige overtuiging van de minderjarige afwijken van die van de ouders, dan moet ook met de overtuiging van de minderjarige rekening worden gehouden.

Artikel 9

Kennisgeving van beslissingen die uitgaven meebrengen

Het Fonds Jongerenwelzijn zal de uitgaven ten laste nemen, die voortvloeien uit beslissingen die met toepassing van dit decreet worden genomen, onder andere door de Bureaus voor Bijzondere Jeugdbijstand of door de jeugdrechtbanken met het oog op concrete hulpverlening aan jongeren (zie artikel 55 en volgende van dit decreet). Daarvoor is uiteraard vereist dat die beslissingen aan het Fonds worden meegedeeld.

HOOFDSTUK III

Vrijwillige jeugdbijstand

Artikel 10

Participatie betrokken partijen, belang van het kind

Het eerste lid van artikel 10 zet het vrijwillige karakter van de hulpverlening aangeboden door het comité en de bemiddelingscommissie, in de verf.

Een concrete vorm van hulpverlening kan in dit luik van de jeugdbijstand niet ten uitvoer worden gebracht als niet alle partijen met het voorstel instemmen. Bin-

nen de hulpverlening moet voldoende ruimte worden gelaten voor participatie van de betrokken jongere en zijn ouders.

Het tweede lid van artikel 10 beschrijft de uitwerking van dit basisbeginsel in de vrijwillige jeugdbijstand. Als de medewerking van de ouders, diegenen die met het ouderlijke gezag belast zijn of diegenen die de minderjarige onder hun bewaring hebben, nodig is voor de dienst- of hulpverlening binnen de vrijwillige hulpverlening is het evident dat deze personen vrijwillig moeten instemmen met de voorgestelde maatregelen. Ook ten aanzien van de minderjarige wordt de mogelijkheid van een optreden binnen de vrijwillige jeugdbijstand principieel afhankelijk gemaakt van diens instemming. Het optreden van de diensten binnen de vrijwillige jeugdbijstand kan geen onvoorwaardelijk verlengstuk zijn van het ouderlijke gezag, temeer daar het in problematische opvoedingssituaties vaak ook om relationele conflicten gaat. Een dergelijk conflict is in deze samenhang legitiem en het is dan ook vanzelfsprekend dat minderjarigen betreffende de voorgenomen dienst- of hulpverlening, participeren in de besluitvorming.

Er werd dus geopteerd om de leeftijdsgrens te verlagen van veertien naar twaalf jaar. Bovendien rekening houdende met de leeftijd en de maturiteit van de min-twaalfjarige, kan de minderjarige zelfstandig instemmen als blijkt dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is. Door deze wijziging wordt gevolg gegeven aan artikel 31 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp. Een minderjarige onder deze leeftijdsgrens moet hierover steeds verplicht worden gehoord.

Deze wijziging werd doorgevoerd in overeenstemming met artikel 4, §2, van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp. Volgens die bepaling oefent de minderjarige in dat decreet bepaalde rechten zelfstandig uit op voorwaarde dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is, rekening houdend met zijn leeftijd en zijn maturiteit; de minderjarige van twaalf jaar of ouder wordt vermoed in staat te zijn tot een redelijke beoordeling van zijn belangen. Deze eenvormigheid wordt doorgetrokken in de nieuw in te voeren artikelen over de instemming van de minderjarige met de overdracht van gegevens tussen diensten van de vrijwillige en de gerechtelijke jeugdbijstand (zie bespreking bij artikel 6) en het inzagerecht voor de minderjarige in de dossiers

binnen de vrijwillige hulpverlening (zie bespreking bij artikel 11). In al deze artikelen beschikt de min-twaalfjarige, rekening houdende met zijn leeftijd en de maturiteit, als blijkt dat hij tot een redelijke beoor-deling van zijn belangen in staat is of de minderjarige vanaf twaalf jaar over een zelfstandig recht.

Artikel 11

Toegang tot dossiers

In dit decreet wordt het recht op toegang tot dossiers binnen de bijzondere jeugdbijstand voor de betrok-kenen zeer uitgebreid en detaillistisch geregeld. Dit wordt ingegeven door het feit dat een aantal andere wetten en decreten ook toepasselijk zijn op de sec-tor van de bijzondere jeugdbijstand en een recht op toegang toekennen aan de betrokkenen. Hierbij verwijzen we voornamelijk naar de Wet Verwerking Persoonsgegevens en het decreet van 26 maart 2004 betreffende de openbaarheid van bestuur (hierna geciteerd als: decreet Openbaarheid Bestuur). Op basis van deze reglementeringen is het echter niet altijd duidelijk welke personen tot welke gegevens toegang kunnen krijgen en op welke wijze dit recht moet worden toegekend. Dit artikel beoogt in een duidelijke regeling te voorzien voor de toegang tot dossiers in de bijzondere jeugdbijstand. Hierbij wordt uitdrukkelijk rekening gehouden met de andere toe-passelijke regels. Andere rechten zoals een recht op verbetering of afschrift die voortvloeien uit de Wet Verwerking Persoonsgegevens en het decreet Open-baarheid Bestuur werden niet hernomen in deze bepaling, maar blijven onverkort gelden op basis van de andere rechtsgronden.

– Paragraaf 1

Het hier geregelde toegangsrecht geldt enkel voor de vrijwillige hulpverlening (dus voor de dossiers van de comités, hun sociale diensten en de bemid-delingscommissies). Het geldt uiteraard ook voor de aan deze diensten toegevoegde administratieve secre-tariaten. Het artikel is echter niet van toepassing op andere diensten van de Vlaamse overheid werkzaam in de sector van de bijzondere jeugdbijstand, zoals het Fonds Jongerenwelzijn waar ook gegevens over de cliënten bekend zijn. Dit belet niet dat de betrok-kenen met betrekking tot de gegevens waarover het Fonds beschikt, toch over een recht op toegang beschikken, maar dan wel op basis van de algemene reglementeringen die van toepassing blijven (decreet

Openbaarheid Bestuur en Wet Verwerking Persoons-gegevens).

Het toegangsrecht is evenmin van toepassing op de diensten van de gerechtelijke jeugdbijstand. Een con-sulent van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugd-bijstand kan de betrokken personen geen inzage geven in het dossier van die sociale dienst, maar kan hen wel doorverwijzen naar de griffie van de jeugd-rechtbank, waar het inzagerecht, zoals bepaald in artikel 55 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, kan worden uitgeoefend. Deze houding wordt verantwoord door het feit dat de Commissie voor Toegang tot Bestuursdocumenten in verschillende adviezen aanvaardde dat een ver-zoek tot openbaarmaking kan worden geweigerd met betrekking tot ‘documenten die verband houden met een zaak behandeld voor een rechtbank’. Deze com-missie wenst op geen enkele manier tussen te komen in een procedure voor een rechtscollege (onder andere CTB, advies 95/98 van 4 augustus en 6 september 1995, Jaarverslag 1995 CTB, blz. 64 en CTB, advies 96/70 van 26 april 1996, Jaarverslag 1996 CTB, blz. 54.). Ook de Raad van State weigerde in een aan-tal arresten de toepassing van de Wet Openbaar-heid Bestuur op deze grond (onder andere R.v.St., 6 februari 1995, nr. 51.549 inzake Michaux, J.L.M.B. 1995, blz. 536; R.v.St., 29 augustus 1995, nr. 54901 inzake SA La Herseautoise; R.v.St., 8 maart 1996, nr. 58514 inzake Tarabichi en Keppens, J.D.F. 1996, blz. 81, noot J. Nemery de Bellevaux en P&B, 1996, blz. 210, noot P. Goffaux).

In dit verband kan worden opgemerkt dat de sociale dienst navorsingen doet ten behoeve van de jeugd-rechtbank en dat het overgemaakte verslag (dat in het griffiedossier terechtkomt) in essentie dezelfde gegevens bevat. Een inzagerecht op de griffie is in principe voldoende, aangezien het betrekking heeft op de gegevens op basis waarvan de jeugdrechter een beslissing neemt: gegevens die niet worden over-gemaakt, kunnen zijn beslissing dus niet beïnvloed hebben. De minderjarige kan volgens de regeling van artikel 55 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, via zijn advocaat inzage krijgen in de stukken die op zijn persoonlijkheid en het milieu waarin hij leeft, betrekking hebben. Daarenboven geeft de consulent bij de overdracht van gegevens naar de jeugdrechtbank zowel de visie van de hulp-verlener als deze van de cliënt weer indien deze van elkaar verschillen. De inzage in gegevens waarin een scheiding wordt gemaakt tussen het cliëntperspectief en het professioneel hulpverleningsoordeel, biedt vol-

doende openheid en garanties voor de betrokkenen. Het ontbreken van een specifiek inzagerecht bij de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand belet niet dat de cliënten door de consulent nauw kunnen worden betrokken bij de opmaak van de verslaggeving en op de hoogte worden gebracht van de informatie die werd geregistreerd.

De praktische werkwijze die hiervoor wordt gehanteerd kan zich zelfs inspireren op de bovenstaande inzage-regeling voor de vrijwillige hulpverlening.

Het recht op toegang wordt toegekend aan de personen over wie de gegevens handelen. Dit is de interpretatie die moet worden gegeven aan de term ‘hem betreffen’. Het recht op toegang is in beginsel niet beperkt tot gegevens die ‘enkel’ of ‘uitsluitend’ over de betrokkene handelen. Ook gegevens die tegelijk over de betrokkene en een derde gaan, maken dus het voorwerp uit van het toegangsrecht. Dit recht wordt echter beperkt door de toegang tot dergelijke gegevens niet noodzakelijk te verlenen via inzage (zie §3) en door de uitzondering van de vertrouwelijk meege-deelde gegevens.

Deze laatste uitzondering (de ‘vertrouwelijkheids-uitzondering’) is geïnspireerd op artikel 13, 6°, van het decreet Openbaarheid Bestuur en kan worden gebaseerd op het beroepsgeheim. De uitzondering houdt in dat een derde die informatie meedeelt aan de consulent de verstrekte informatie uitdrukkelijk als ‘vertrouwelijk’ kan bestempelen. Deze derde kan zowel een (andere) hulpverlener zijn als een gezinslid, buurman, kennis, schoolkameraad, schooldirecteur enzovoort. Indien deze derde de informatie niet als ‘vertrouwelijk’ bestempelt, is in principe de algemene regel van toepassing en hebben alle personen over wie de gegevens handelen, toegang tot deze gegevens. Indien de derde de meege-deelde informatie wel uitdrukkelijk als ‘vertrouwelijk’ bestempelt, is de informatie niet toegankelijk voor de personen over wie ze handelt, tenzij de dossierhouder van oordeel is dat de bescherming van de vertrouwelijkheid niet opweegt tegen de bescherming van het recht op toegang.

Op advies van de Raad van State, op grond van het arrest Gaskin, 7 juli 1898, van het Europees Hof van de Rechten van de Mens, moet de toegang tot stukken uit een ‘sociaal’ dossier die afkomstig zijn van een derde die om de vertrouwelijkheid heeft verzocht, niet alleen afhankelijk worden gemaakt van de instemming van die derde, maar ook van een toetsing

door een onafhankelijk orgaan dat de in het geding zijnde belangen tegen elkaar dient af te wegen.

Er moet op gewezen worden dat de consulent zelf moet oordelen of het nuttig is om de informatie die vertrouwelijk werd meege-deeld, op te nemen in het dossier. Als de consulent redenen heeft om te twijfelen aan de juistheid van de uitspraken of de relevantie voor de individueel op te starten hulpverlening, kan hij beslissen om de informatie niet op te nemen. In dit geval zal dan geen gevaar bestaan op schending van het vertrouwelijke karakter van de informatie.

Als de in vertrouwen meege-deelde gegevens wel relevant zijn om een beter zicht te krijgen op de situatie en dus mogelijk-erwijze een invloed kunnen hebben op de aan te bieden hulpverlening, is het aangewezen om ze wel op te nemen in het dossier, maar met een uiterste zorg voor precisie, nuance en context. Als een derde uitspraken doet over de hulpbehoevende minderjarige, moet bijvoorbeeld worden duidelijk gemaakt dat het over een bewering van een bepaald persoon gaat en niet over een objectief gegeven over de jongere. Het is belangrijk dat de consulent in het dossier weergeeft in welke context een bepaalde uitspraak werd gedaan en wat de waarde van deze bewering is. Deze correcte registratie (naam van de gegevensverstrekker en inhoud van de uitspraak) maakt het aan de andere kant dan weer noodzakelijk dat een gegevensverstrekker informatie als vertrouwelijk kan bestempelen. In dit geval krijgt niemand (behalve de consulent die tot geheimhouding is verplicht) weet van het feit welke informatie werd aangeleverd en wie de informatie heeft verstrekt.

Evenwel de vertrouwelijkheidsuitzondering is relatief in die zin dat de dossierhouder zelfs bij weigering van de instemming van de derde die de ‘vertrouwelijke gegevens’ heeft verstrekt, toegang kan verlenen tot deze gegevens indien hij van oordeel is dat de bescherming van de vertrouwelijkheid niet opweegt tegen de bescherming van het recht op toegang.

De als vertrouwelijk bestempelde informatie kan bijvoorbeeld ook alleen de identiteit van de verstrekker betreffen. Het is mogelijk dat de gegevensverstrekker er geen probleem van maakt dat de inhoud van de informatie ter kennis zou worden gebracht van de betrokkenen, maar dat hij aan de andere kant wel wil verhinderen dat zijn identiteit wordt bekend gemaakt. De derde heeft de vrije keuze om deze vertrouwelijkheidsuitzondering te laten spelen en om het gewenste peil van bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer

te bepalen. Omdat men er niet van kan uitgaan dat elke verstrekker van gegevens van deze regel op de hoogte is, moet de consulent de derde ook steeds van deze mogelijkheid op de hoogte brengen. De derde kan slechts oordelen over zijn eigen privacy als hij de gevolgen kent van het al dan niet bestempelen van de gegevens als zijnde ‘vertrouwelijk’. De consulent moet expliciet aan de derde die hem gegevens meedeelt, vragen of de verstrekte informatie (of bepaalde stukken of elementen hiervan zoals bijvoorbeeld zijn identiteit) ofwel als vertrouwelijk moet worden aanzien, ofwel ter kennis mag worden gebracht aan de betrokkenen op wie ze betrekking heeft, indien zij hierom verzoeken.

De consulent dient natuurlijk ook op de relativiteit van de vertrouwelijkheidsuitzondering te wijzen, zoals reeds is aangehaald.

In haar advies nr. 06/2004 suggereert de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer om de categorische benadering met betrekking tot het inzagerecht weg te werken. Concreet betekent dit dat de ‘vertrouwelijkheidsuitzondering’ waarin het decreet voorziet, niet zou worden ingebouwd in de regeling van het toegangsrecht.

Volgens de commissie moet elke betrokkene een principiële toegangsrecht hebben tot alle gegevens uit de dossiers die op hem betrekking hebben, ongeacht de bron van waaruit deze werden verzameld. Zelfs de identiteit van de derde die de informatie heeft verstrekt, moet worden bekendgemaakt, tenzij in het geval dat de consulent (na een belangenafweging) oordeelt dat door de kennisgeving van de identiteitsgegevens de privacy van de derde in het gedrang komt.

Voor de principiële geheimhouding van vertrouwelijke uitspraken van derden en de opname van een ‘vertrouwelijkheidsuitzondering’ in het decreet, kunnen verscheidene argumenten worden aangehaald.

Gelet op de specifieke opdrachten van de sector, is het noodzakelijk om te voorzien in een mogelijkheid om informatie in vertrouwen mee te delen. Als de vertrouwelijkheidsuitzondering niet wordt opgenomen, valt te verwachten dat beduidend minder informatie zal worden megedeeld door derden. Dit heeft als gevolg dat de consulent een verkeerd beeld krijgt van de probleemsituatie, een onaangepast hulpverleningsvoorstel formuleert en dat de hulpverlening op

basis van vrijwilligheid niet het gewenste resultaat zal opleveren.

Het verbod om de betrokkene in kennis te stellen van vertrouwelijk meegedeelde informatie is een garantie voor de privacy van de gegevensverstrekker. De door de commissie voorgestelde belangenafweging kan door de consulent uitsluitend worden gemaakt met betrekking tot de meegedeelde informatie en niet met betrekking tot de identiteit van de derde. De vermelding van de identiteit van een derde is immers geen gegeven dat betrekking heeft op de persoon die om toegang vraagt en mag dus volgens de Wet Bescherming Persoonsgegevens aan hem niet worden megedeeld.

Een doorslaggevend argument om de vertrouwelijkheidsuitzondering op te nemen, is het feit dat artikel 13, 6°, van het decreet Openbaarheid Bestuur (dat van toepassing is op alle administratieve overheden, waaronder ook de buitendiensten in de sector van de bijzondere jeugdbijstand) verplicht om een verzoek tot openbaarmaking af te wijzen als het informatie betreft “die door een derde werd verstrekt zonder dat hij daartoe verplicht werd en die hij uitdrukkelijk als vertrouwelijk heeft bestempeld, tenzij hij met de openbaarmaking instemt”. De uitzondering is gebaseerd op deze regeling. Een consulent kan zich steeds op het decreet Openbaarheid Bestuur beroepen om toegang te weigeren tot de door derden in vertrouwen meegedeelde informatie. Ook in het decreet integrale jeugdhulp is een parallelle bepaling opgenomen. De overname van deze uitzondering in het voorontwerp van decreet betreffende de bijzondere jeugdbijstand zorgt voor eenvormigheid en duidelijkheid: zowel voor de consulenten, de betrokkenen als de personen die informatie meedelen.

Evenwel in navolging van het advies van de Raad van State is de vertrouwelijkheidsuitzondering uiteindelijk niet op een absolute wijze opgenomen in het decreet. Met andere woorden, de consulent kan zelfs bij weigering van de instemming van de derde toegang tot de ‘als vertrouwelijk bestempelde’ gegevens verlenen indien hij van oordeel is dat de bescherming van de vertrouwelijkheid niet opweegt tegen de bescherming van het recht op toegang.

– Paragraaf 2

Naar analogie van artikel 22, §2, laatste lid, van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp, werd

in dit artikel ook een termijn ingeschreven waarbinnen de toegang uiterlijk moet worden toegekend: namelijk vijftien dagen nadat er om is verzocht. Onverminderd de maximale ‘wachtermijn’ van vijftien dagen kan het verlenen van toegang daarenboven worden uitgesteld tot op een bepaald moment in het hulpverleningsproces.

De tekst van het decreet voorziet in een exact moment waarop de toegang tot gegevens uiterlijk moet worden toegekend.

In het advies nr. 06/2004 van 10 mei 2004 stelt de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer dat “elke betrokkene het recht heeft om op elk moment toegang te krijgen tot zijn gegevens, dus niet enkel op het einde van een procedure” en dus dat een beperking van het inzage-recht in tijd niet gerechtvaardigd is.

De inschrijving van een uiterlijk tijdstip in het decreet vloeit voort uit de eigenheid van de sector van de bijzondere jeugdbijstand. De commissie houdt enkel rekening met de Wet Bescherming Persoonsgegevens (waarin een algemeen recht op toegang wordt toegekend zonder dat wordt gepreciseerd op welk moment in de procedure dit kan worden afgedwongen) en niet met de andere normen die tegelijkertijd toepassing kunnen vinden.

Het decreet Openbaarheid Bestuur is hier ook van toepassing. In dit decreet wordt wel een termijn vooropgesteld (artikel 20, §3: De beslissing tot inwilliging wordt zo spoedig mogelijk uitgevoerd en uiterlijk binnen dertig kalenderdagen). Als in het decreet betreffende de bijzondere jeugdbijstand geen specifieke bepaling zou worden opgenomen, kan de consulent de regeling van het decreet Openbaarheid Bestuur invoeren. Het hanteren van de maximumgrens van dertig dagen zou in het nadeel van de cliënt spelen. Door te voorzien in een korte termijn (vijftien dagen), in combinatie met een exact tijdstip waarop toegang ten laatste moet worden toegekend, worden maximale garanties inzake transparantie geboden naar de cliënten toe.

De maximumtermijn van vijftien dagen is gebaseerd op artikel 22, §2, laatste lid, van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp. Naast deze ‘wachtermijn’ van vijftien dagen kan het verlenen van toegang worden uitgesteld tot op een bepaald moment in het

hulpverleningsproces. Deze regel is geïnspireerd door artikel 11, 2°, decreet Openbaarheid Bestuur.

Op basis van dit artikel kan een verzoek om inzage immers worden afgewezen als het betrekking heeft op documenten die niet af of onvolledig zijn (zoals in screening). De consulent zou zich op deze grond kunnen beroepen om toegang tot voorbereidende documenten te weigeren. Om deze reden verdient het aanbeveling om in dit decreet betreffende de bijzondere jeugdbijstand een eigen regeling op te nemen die een duidelijke verantwoordelijkheid en afwegingsmogelijkheid toekent aan de consulent. De voorgestelde regeling houdt een goede afweging in tussen de belangen van de cliënt en de werking van de buitendiensten van de bijzondere jeugdbijstand. De cliënt is meer gebaat bij een kwalitatief sterk inzage-recht dan een kwantitatieve toegang. En om dit te realiseren moet de consulent de nodige tijd krijgen (met een uiterste grens op het ogenblik van de uitwerking van het hulpvoorstel) om het dossier voor te bereiden.

Er kan worden opgemerkt dat door het gebruik van de woorden ‘ten laatste’ de mogelijkheid blijft bestaan om eerder dan het uiterlijke tijdstip toegang te verlenen. De hulpverlener behoudt in elk individueel geval een afwegingsmogelijkheid: ofwel verleent hij de betrokkenen reeds in een beginstadium toegang tot alle gegevens, ofwel verkiest hij het werkdossier voorlopig niet mee te delen en kent hij slechts toegang toe op het moment waarop het hulpverleningsvoorstel is uitgewerkt. Door de toekenning van deze minimale vrijheid aan de consulent, wordt van hem verwacht te handelen in het belang van zijn cliënt en van de hulpverlening.

Ten slotte kan worden opgemerkt dat de bepalingen inzake overdracht van dossiergegevens de onvoorwaardelijke goedkeuring meedragen van de commissie.

De regeling in dit decreet is toegespitst op de specifieke situatie van de comités die vrijwillige hulpverlening aanbieden en de bemiddelingscommissies. De consulenten en de leden van de bemiddelingscommissies hebben een andere relatie tot gebruikers van hun diensten dan andere administratieve overheden waarvoor de algemene regels van het decreet Openbaarheid Bestuur blijven gelden. Eén van deze bepalingen is artikel 20, §3, decreet Openbaarheid Bestuur, waarin staat dat de uitvoering van de beslissing tot inwilliging van het verzoek om toegang zo snel mogelijk, en uiterlijk dertig dagen na ontvangst van de aanvraag,

moet gebeuren. Dit zou in de bijzondere jeugdbijstand tot situaties kunnen leiden waarin het bureau al geruime tijd een beslissing heeft genomen over een hulpverleningsvoorstel en de betrokkenen slechts enkele weken daarna kennis zouden krijgen van de gegevens uit het dossier. De instelling van dergelijke lange termijn voor de inwilliging van een verzoek tot toegang moet worden vermeden. Het specifieke karakter van de bijzondere jeugdbijstand rechtvaardigt een kortere termijn om toegang tot het dossier te verlenen dan de termijnen in de Wet Verwerking Persoonsgegevens (45 dagen) of in het decreet Openbaarheid van Bestuur (dertig dagen).

Wat betreft de gegevens uit de dossiers van de comités en hun sociale diensten moet de toegang pas uiterlijk worden verleend op het ogenblik waarop het bureau een beslissing neemt waarvan sprake in artikel 22, derde en vierde lid, van dit decreet.

Deze bepaling is ingegeven door de mogelijkheid voor de administratieve overheden om een verzoek tot inzage af te wijzen indien dit betrekking heeft op documenten die niet af of onvolledig zijn (artikel 11, 2°, decreet Openbaarheid Bestuur). Bij een aanmelding en tijdens het uitvoeren van een prescreening en screening is het inderdaad mogelijk (en zelfs aangewezen) dat de consultants van de sociale diensten eigen interpretaties neerschrijven en werkhypothesen maken. Deze notities kunnen een geheugensteun bieden voor de consultant om belangrijke topics niet uit het oog te verliezen.

Ook zijn ze dienstig om een zo ruim mogelijke waaier aan hulpverleningsmogelijkheden in rekening te brengen bij de uitwerking van het concrete voorstel tot hulpverlening. Pas op het moment dat het bureau een beslissing tot het organiseren van bijstand en hulp neemt, zal definitief vast komen te staan welke vorm van hulpverlening het meest aangepast is aan de situatie. Aangezien de persoonlijke notities die niet bijdroegen tot deze eindbeslissing of die een onjuiste weergave of interpretatie bleken te zijn van de problematiek, geen relevantie meer hebben voor het verdere verloop van de hulpverlening, moeten deze uiterlijk op dat moment worden verwijderd. Op dat ogenblik verliezen de voorbereidende documenten hun 'onvolledige karakter'. Vermits ze het voorstel definitief ondersteunen, moeten ze als volledig of afgewerkt worden beschouwd en maken ze het voorwerp uit van het recht op toegang.

Er wordt dus in een exact moment voorzien waarop de toegang uiterlijk moet worden toegekend: met name het moment waarop het bureau een beslissing

neemt. Dit ogenblik verschilt van het ogenblik waarop het hulpverleningsprogramma wordt uitgewerkt. Van dit laatste document is sprake in artikel 22, tweede lid, van dit decreet (dat aan de sociale diensten van de comités onder andere oplegt om een specifiek aan de problematische opvoedingssituatie aangepast hulpverleningsprogramma uit te werken). De toegang moet dus ten laatste worden toegekend op het ogenblik waarop duidelijk is geworden welk probleem zich stelt, welke hulpverleningsmogelijkheden het meest hieraan aangepast zijn en of de hulpverlening daadwerkelijk kan worden opgestart in samenspraak met de betrokkenen. Op dat moment wordt het dossier gezuiverd van gegevens die het uitgewerkte hulpverleningsvoorstel niet ondersteunen en geen relevantie meer hebben voor de toekomstige hulpverlening. Tot dit dossier hebben de betrokkenen dan volledige toegang.

Door te bepalen dat de toegang ten laatste bij het nemen van de bureaubeslissing moet worden verleend, behoudt de consultant in elk individueel geval een afwegingsmogelijkheid. Ofwel verleent hij de betrokkenen die in een beginstadium van de hulpverlening om toegang verzoeken toegang tot de gegevens uit het dossier; ofwel verkiest hij zijn voorlopige notities niet mee te delen en kent hij het recht op toegang slechts toe op het moment waarop het bureau een beslissing heeft genomen. In het laatste geval kan hij vóór dat moment definitief deze werkhypothesen en interpretaties verwijderen.

Met betrekking tot gegevens die zich bij de bemiddelingscommissies bevinden, werd ook in een ogenblik voorzien waarop de betrokkenen ten laatste toegang moeten krijgen tot het dossier als ze hierom verzoeken. Indien een minnelijke schikking werd bereikt, moet ten laatste op dat ogenblik toegang worden toegekend tot de beschikbare stukken. Indien de bemiddeling niet is geslaagd, neemt de bemiddelingscommissie een beslissing om de zaak al dan niet door te verwijzen naar het parket. De toegang moet ten laatste worden verleend op het ogenblik waarop de bemiddelingscommissie, op basis van artikel 32, §2, een beslissing tot uithandengeving of doorverwijzing neemt. Door het gebruik van de woorden 'ten laatste' blijft uiteraard de mogelijkheid bestaan om vroeger toegang te verlenen. Bijvoorbeeld indien zulks aangewezen is om de bemiddeling meer slaagkansen te geven.

– Paragraaf 3

In principe heeft elke betrokkene een recht op inzage (rechtstreekse toegang) in de gegevens die hem betref-

fen. Deze inzage kan gebeuren door consultatie van de gegevens op het scherm zelf of door een volledige afdruk (outprint) van de betreffende gegevens.

Op dit inzagerecht bestaat evenwel een belangrijke uitzondering. Deze wordt ingegeven door het feit dat sommige gegevens niet enkel over één persoon handelen, maar tegelijk over meerdere personen kunnen gaan. Deze uitzondering is ingegeven door de wens om de privacy van deze derden te beschermen en kan worden aangeduid als de ‘privacyuitzondering’. Ze is geïnspireerd door artikel 2 van de Wet Verwerking Persoonsgegevens en gebaseerd op het recht op bescherming van ieders privéleven. Als bepaalde gegevens ook betrekking hebben op een derde en het toekennen van volledige inzage in de stukken afbreuk zou doen aan de privacy van die derde, wordt afgestapt van het verlenen van volledige inzage. Het recht op toegang wordt dan verleend door een gesprek, gedeeltelijke inzage of rapportage.

Door het gebruik van de term ‘bepaalde’ gegevens wordt duidelijk gemaakt dat stukken uit het dossier die enkel betrekking hebben op de verzoeker (en niet tevens op een derde), effectief ter inzage moeten zijn van de persoon over wie de gegevens handelen. Met betrekking tot gegevens die zowel over de verzoeker als over een derde handelen, blijft het toegangsrecht ook bestaan: dit wordt beklemtoond door §1 (het recht op toegang is immers niet beperkt tot gegevens die *uitsluitend* de verzoeker betreffen). Als de gegevens dus tegelijkertijd over de verzoeker en een derde handelen, en als de consulent oordeelt dat het verlenen van inzage de privacy van de derde zou schaden is §3, tweede lid, van toepassing: aan de verzoeker wordt volledige inzage als vorm van toegang niet toegestaan. In dat geval wordt wel nog steeds kennis gegeven van de informatie, maar wordt deze uitgefilterd in een gesprek of door de opmaak van rapportage. Er wordt best geopteerd voor het verlenen van gedeeltelijke inzage als de gegevens duidelijk kunnen worden gescheiden van elkaar en de gedeeltelijke inzage geen afbreuk doet aan de privacy van de derde (terwijl volledige inzage dit wel zou doen, zie eerste zin van §3).

De consulent kan zelf kiezen welke vorm van toegang hij zal verlenen. Dit moet echter wel gebeuren op de wijze die het best de bescherming van de persoonlijke levenssfeer en het principiële inzagerecht verenigt. De regeling laat voldoende ruimte om in de praktijk een praktisch haalbare en werkbare manier uit te werken waarbij rekening kan gehouden wor-

den met de gevoeligheden van dossier tot dossier. Op deze wijze kunnen voldoende waarborgen worden ingebouwd voor de bescherming van de privacy van alle personen over wie gegevens zijn verwerkt.

Door te bepalen dat inzage uitgesloten is als deze ‘afbreuk’ doet aan het recht van de derde op bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer, wordt aan de consulent een zekere mogelijkheid tot afweging gelaten. Bepaalde gegevens die ook betrekking hebben op een derde, maar waarvan de consulent oordeelt dat het verlenen van inzage aan de betrokkene geen afbreuk zou doen aan de privacy van die derde, kunnen wél ter inzage worden gegeven.

Enkele voorbeelden:

De minderjarige deelt zelf informatie mee die handelt over de relatie of gebeurtenissen tussen zichzelf en een derde. Het is mogelijk om de minderjarige inzage te geven in deze informatie omdat hierdoor geen afbreuk wordt gedaan aan de privacy van de derde aangezien de inzage wordt toegekend aan de persoon die zelf de informatie heeft aangebracht. De consulent kan in dit geval dus oordelen dat de privacyuitzondering van §3, tweede lid, niet speelt.

De derde op zijn beurt zou in dit geval (op basis van §1) ook inzage hebben in de gegevens die tegelijk over hem en de minderjarige gaan, tenzij de minderjarige de door hem verstrekte informatie uitdrukkelijk als vertrouwelijk zou hebben bestempeld (vertrouwelijkheidsuitzondering van §1) of – indien de minderjarige de gegevens niet uitdrukkelijk als vertrouwelijk heeft bestempeld – als de inzage in deze gegevens door de derde afbreuk zou doen aan het recht van de minderjarige (die ook een ‘derde’ is in de zin van §3, tweede lid, ten aanzien van de persoon die om toegang verzoekt) op bescherming van diens persoonlijke levenssfeer (privacyuitzondering van §3, tweede lid).

In die gevallen waarin de betrokkenen een recht op inzage hebben, gaat deze inzage bij voorkeur best steeds gepaard met een gesprek en een duiding over de informatie. Dit is een noodzakelijke voorwaarde om tegemoet te komen aan de verplichting om de gegevens in een begrijpelijke vorm ter beschikking te stellen aan de betrokkenen en het nut van het verlenen van het inzagerecht te garanderen. Ook op basis van de verzoeking om de gegevens in een begrijpelijke vorm te verstrekken aan eenieder die om toegang vraagt, hebben alle personen het recht om – indien zij hierom verzoeken – bij de uitoefening van

het toegangsrecht bijstand te krijgen van een persoon die tot het beroepsgeheim is gehouden. De minderjarige kan zich ook laten bijstaan door een leerkracht of een ander personeelslid van zijn school met wie hij een affectieve band heeft (bijvoorbeeld een zorgcoördinator of interne leerlingenbegeleider). Dit recht op bijstand geldt dus zowel voor de minderjarige zelf als voor de ouders (die met betrekking tot de gegevens die hen zelf betreffen een zelfstandig recht op toegang uitoefenen of in de plaats van de minderjarige optreden als diens wettelijke vertegenwoordiger, zie §5).

De persoon die bijstand verleent bij de uitoefening van het recht op toegang door de betrokkenen moet dus een bepaalde 'hoedanigheid' bezitten. Enkel personen gehouden tot een beroepsgeheim, zoals vermeld in artikel 7 van dit decreet, gebaseerd op artikel 458 van het Strafwetboek, worden beoogd. De minderjarige zelf kan, als hij dit wenst, ook worden bijgestaan door een personeelslid van de instelling waar hij onderwijs volgt.

De personen die onder het beroepsgeheim vallen, zijn personen die een beroep uitoefenen waarin het essentieel is dat zij met gevoelige gegevens of gezondheidsgegevens van anderen worden geconfronteerd. Deze beroepen situeren zich hoofdzakelijk in de medische sector (vb. geneesheren en psychologen), in de juridische sector (bijvoorbeeld advocaten en notarissen) en zeer vaak in de sociale sector (bijvoorbeeld maatschappelijk assistenten, hulpverleners in de welzijnszorg, OCMW-medewerkers, CLB-medewerkers, personeelsleden van voorzieningen, straathoekwerkers enzovoort). De uitoefening van dergelijke beroepen impliceert immers dat de beoefenaars ervan kunnen (en moeten) beschikken over gevoelige gegevens van de gebruikers van hun diensten: zonder die gegevens kunnen ze hun beroep niet behoorlijk uitoefenen. Ten gevolge hiervan worden de beroepsbeoefenaars beschouwd als noodzakelijke confidenten van de hulpbehoevenden. Deze beroepen werden dermate belangrijk geacht dat de beroepsbeoefenaars gebonden zijn aan een geheimhoudingsplicht met betrekking tot gegevens waarvan ze kennis hebben. Deze geheimhoudingsplicht kunnen ze zelfs inroepen indien bijvoorbeeld een rechter hen vraagt om de gegevens mee te delen: ze kunnen dan zelf de afweging maken of ze gegevens meedelen of niet.

Daarnaast bestaan er zeer veel personen die niet door het eigenlijke beroepsgeheim gebonden zijn, maar wegens hun beroep toch tot geheimhouding verplicht zijn. Vooreerst is er de categorie personen die een

openbaar ambt uitoefent in naam van de gemeenschap: deze zijn gebonden door het zogenaamde 'ambtsgeheim'.

Ook heeft elke werknemer volgens artikel 17, 3°, a), van de Arbeidsovereenkomstenwet een geheimhoudingsplicht met betrekking tot gegevens waarvan hij in de uitoefening van zijn beroepswerkzaamheid kennis kan hebben. De vertrouwensband met anderen behoort dus niet tot de essentie van het beroep van deze personen, maar ook zij kunnen binnen hun beroepswerkzaamheid 'toevallig' worden geconfronteerd met persoonlijke gegevens waarvan ze dan ook de geheimhouding moeten verzekeren. Deze geheimhoudingsplicht kan eerder worden omschreven als een discretieverplichting die geldt tegenover derden, maar bijvoorbeeld niet tegenover hiërarchische meerderen of een rechter (indien de drager van het ambtsgeheim zou worden opgeroepen als getuige in een rechtsgeding). Het is niet de bedoeling om al deze personen ook te laten optreden als bijstandspersoon. Voor de minderjarige werd echter wel de mogelijkheid opengelaten om een leerkracht of ander personeelslid van de onderwijsinstelling als bijstandspersoon aan te duiden voor de uitoefening van het toegangsrecht. Dergelijke persoon staat vaak dicht bij de minderjarige en kan een vertrouwensband hebben met hem, terwijl de minderjarige dergelijke band vaak minder heeft met andere hulpverleners of personen die gehouden zijn tot het beroepsgeheim. Andere verzoekers om toegang kunnen enkel beroep doen op de bijstand van een persoon die gehouden is tot het beroepsgeheim, zoals omschreven in artikel 458 van het Strafwetboek.

Er werd dus voor gekozen om uitsluitend personen die uit hoofde van hun beroep vooraf reeds gehouden zijn tot een beroepsgeheim, bijstand te laten verlenen bij de uitoefening van het toegangsrecht door een betrokkene. Vermits in de dossiers van de bijzondere jeugdbijstand vaak zeer gevoelige gegevens zijn opgenomen, moet worden vermeden dat eender wie een persoon kan bijstaan bij de uitoefening van het toegangsrecht en pas ten gevolge van dit optreden tot geheimhouding wordt verplicht. Indien dergelijke regeling zou worden aangenomen, is het immers mogelijk dat de minderjarige bijvoorbeeld wil bijgestaan worden door zijn moeder. Dit brengt dan met zich mee dat deze inzage zou hebben (zie ook §4) in alle gegevens over de minderjarige persoonlijk en over de relatie van de minderjarige met de moeder én de vader. Terwijl de moeder in haar eigen hoedanigheid (als moeder) nooit toegang zou kunnen krijgen tot

gegevens die over de minderjarige en de vader handelen (deze gegevens betreffen haar immers niet), zou ze bij het bijstaan van de minderjarige hier wel kennis van kunnen nemen. Als de relatie tussen moeder en vader niet al te best is, kan dit tot aanzienlijke twisten leiden. De bijkomende voorwaarde dat de persoon zelf niet rechtstreeks betrokken mag zijn bij de hulp- en dienstverlening, werd ingevoerd om te vermijden dat (toevalligerwijze) één van de ouders of de inwonende gezinsleden uit hoofde van zijn/haar beroep tot de categorie van personen behoort die gehouden zijn tot een beroepsgeheim (of een leerkracht is van de minderjarige of een personeelslid van zijn onderwijsinstelling). Indien dit voorbehoud niet zou worden gemaakt, zou dezelfde situatie als hierboven uiteengezet, mogelijk zijn.

De geheimhoudingsplicht strekt zich fundamenteel uit tot die gegevens waarvan de persoon die bijstand verleent, kennis krijgt door de toegang tot het dossier in de bijzondere jeugdbijstand. Deze geheimhoudingsplicht is dan nogmaals een bevestiging van wat in artikel 7 van dit decreet is bepaald, namelijk dat “elke persoon die, in welke hoedanigheid dan ook, zijn medewerking verleent aan de toepassing van het decreet, zorgt voor de geheimhouding van de feiten die hem in de uitoefening van zijn opdracht worden toevertrouwd en die hiermee verband houden”.

De persoon die de verzoeker bijstaat bij de uitoefening van zijn toegangsrecht, beschikt niet over een zelfstandig inzagerecht.

Hij wordt als het ware enkel toegevoegd aan de persoon die hij bijstaat en krijgt enkel toegang tot de gegevens die deze persoon betreffen op de wijze zoals bepaald in het eerste en tweede lid van §3. Deze situatie verschilt enigszins met het optreden van de persoon op basis van §5, als de minderjarige jonger is dan twaalf jaar en er tegenstrijdige belangen zijn tussen de minderjarige en zijn wettelijke vertegenwoordiger: hier oefent deze een zelfstandig recht op toegang uit in de plaats van de minderjarige (zie toelichting bij §5). Deze verschillende positie heeft echter geen weerslag op de uitgebreidheid van de gegevens waartoe de persoon toegang zou krijgen. Hij heeft enkel toegang tot de gegevens die de persoon betreffen die hij bijstaat in de uitoefening van het recht (mogelijk voor alle betrokkenen) of in wiens plaats hij zelfstandig optreedt (enkel mogelijk voor de minderjarige op basis van §5, zie verder).

Indien met toepassing van §1, tweede lid, volgens de dossierhouder de bescherming van de vertrouwelijkheid niet opweegt tegen de bescherming van het

recht op toegang, kan laatstgenoemde de toegang tot de betrokken gegevens verstrekken via gedeeltelijke inzage, een gesprek of een rapportage.

– Paragraaf 4

Met betrekking tot gegevens die tegelijk betrekking hebben op bepaalde personen die een nauwe band hebben met de minderjarige (bijvoorbeeld zijn ouders en de personen die met hem samenleven), geldt een afwijkende regeling voor de wijze waarop de toegang kan worden verleend. Deze kleine kring van personen noemen we het ‘cliëntsysteem’ (zie verder).

De gegevens die tegelijk over twee of meer personen van dit cliëntsysteem handelen, worden ‘contextuele gegevens’ genoemd. Informatie over de individuele leden kan vaak niet van elkaar worden losgekoppeld zonder alle betekenis te verliezen. In de jeugdbijstand staat immers de hulpverlening aan het gezin van de minderjarige centraal, en niet enkel aan de individuele minderjarige. De kleine kring van personen rond de minderjarige is rechtstreeks betrokken bij de hulpvraag en het hulpaanbod.

De afwijkende regeling van §4 inzake toegang tot gegevens houdt in dat de personen van het cliëntsysteem op wie de contextuele gegevens betrekking hebben, tegenover elkaar niet als derden worden beschouwd voor de toepassing van §3, tweede lid. Dit betekent dat in principe voor al deze personen rechtstreekse en volledige inzage mogelijk is in de contextuele gegevens die tegelijk op henzelf en op één of meer andere personen van het cliëntsysteem betrekking hebben. De afweging inzake privacy (§3, tweede lid) moet hier dus niet worden gemaakt: de leden van het cliëntsysteem moeten niet terugvallen op een recht op toegang door een gesprek, gedeeltelijke inzage of rapportage. Deze uitzonderingsregeling werd ingegeven door het feit dat in de dossiers van de bijzondere jeugdbijstand vaak gegevens worden opgenomen die onderlinge relaties tussen de leden van dit cliëntsysteem beschrijven en dat deze gegevens niet van elkaar kunnen worden losgekoppeld. De onderlinge toepassing van de privacyuitzondering zou er in deze gevallen toe leiden dat geen enkel relevant gegeven nog zou kunnen worden meegedeeld, omdat de privacy van de derden vaak zou noodzaken een deel van de informatie weg te laten.

Bijvoorbeeld:

De minderjarige en zijn ouders hebben in principe inzage in de gegevens die tegelijk hen allen betref-

fen. Zij worden tegenover elkaar niet als derden beschouwd. Ook als de moeder uitspraken doet over de relatie tussen haar en de minderjarige, hebben zowel moeder als minderjarige inzage in deze gegevens.

De vader heeft een recht op volledige inzage in informatie die de relatie tussen hem en de moeder beschrijft. Ook de pleegouders vallen binnen de kring van het cliëntsysteem: indien contextuele informatie wordt geregistreerd die zowel op hen, de minderjarige als de ouders betrekking heeft, hebben ook zij volledige inzage in deze gegevens.

Het tweede lid van §4 maakt duidelijk dat de voorwaarde van §1 onverminderd van toepassing blijft: toegang kan enkel worden verleend tot gegevens die de verzoeker zelf betreffen, al dan niet gepaard gaande met gegevens die ook over andere personen van het cliëntsysteem handelen. Niemand heeft een recht op toegang tot gegevens die niet minstens gedeeltelijk zichzelf betreffen.

Bijvoorbeeld:

De moeder heeft op basis van §1 een recht op toegang tot de gegevens die haar betreffen. Indien de gegevens enkel over haar handelen, krijgt ze inzage in deze gegevens. Als de gegevens tegelijk over een derde (bijvoorbeeld een buurman) handelen, wordt de informatie uitgefilterd als het verlenen van volledige inzage aan de moeder de privacy van die derde zou schenden. Tot gegevens die tegelijk op de moeder en de vader betrekking hebben, heeft de moeder volledige inzage op basis van deze speciale regeling. Tot gegevens die tegelijk op de minderjarige en de vader betrekking hebben, heeft de moeder geen recht op toegang, vermits deze gegevens niet op haar betrekking hebben (basisvoorwaarde van §1 om toegang te krijgen tot een bepaald gegeven).

Het ‘cliëntsysteem’ omvat de volgende vier categorieën van personen:

- 1° de minderjarige;
- 2° degene die over de minderjarige het ouderlijke gezag uitoefent;
- 3° degene die de minderjarige onder zijn bewaring heeft op het ogenblik van de uitoefening van het recht op toegang;

- 4° personen die met de minderjarige samenwonen op het ogenblik van de uitoefening van het recht op toegang.

Een verduidelijking bij de categorieën 3 en 4:

- onder de ‘personen die de minderjarige onder zijn bewaring hebben’ worden zowel de personen bedoeld die de juridische bewaring als zij die de feitelijke bewaring waarnemen. Hoewel deze laatsten geen titularis zijn van het ouderlijke gezag staan ze zeer dicht bij de minderjarige aangezien ze een opvoedende taak uitoefenen. Ze kunnen worden geacht rechtstreeks geraakt te worden in hun positie door het opstarten van de vrijwillige hulpverlening. Gegevens die over de minderjarige worden geregistreerd, zullen vaak ook over deze opvoedingspersonen handelen;
- met de ‘personen die met de minderjarige samenwonen’ worden alle personen uit de onmiddellijke leefomgeving van de minderjarige bedoeld, die met hem samenwonen en rechtstreeks betrokken zijn bij de problematische opvoedingssituatie of bij de hulp- en dienstverlening georganiseerd naar aanleiding van de problematische opvoedingssituatie. Onder deze omschrijving vallen bijvoorbeeld de broers en zussen van de minderjarige, inwonende grootouders, de nieuwe vriend van de moeder en eventueel diens kinderen uit een vorige relatie, op voorwaarde dat al deze personen onder hetzelfde dak wonen als de minderjarige. Zij worden dan geacht rechtstreeks betrokken te zijn bij de hulpverlening, gezien hun nauwe band met de minderjarige.

Willen de gegevens die ook over deze twee laatste categorieën personen handelen, beschouwd worden als contextuele gegevens in de zin van §4 en willen deze personen ‘gebruik kunnen maken’ van de afwijkende toegangsregeling, moeten ze hun hoedanigheid nog bezitten op het moment dat het recht op toegang effectief wordt uitgeoefend.

Bijvoorbeeld:

Indien een inwonende tante om toegang vraagt, krijgt ze inzage in de gegevens die tegelijk over haar en de minderjarige handelen. Indien ze op het moment dat de toegang wordt verleend, niet meer inwoont bij het gezin, wordt de algemene regeling van §3 terug van toepassing en is de minderjarige tegenover haar in principe een derde. Volledige inzage in de stuk-

ken blijft dan enkel mogelijk indien de consulent oordeelt dat het verlenen van inzage de privacy van de minderjarige niet schendt. Hier blijft dan steeds een afweging noodzakelijk door de consulent, welke ingeval van toepassing van §4 niet vereist zou zijn. Indien een minderjarige om toegang vraagt, is de situatie dezelfde: hij krijgt zonder beperking inzage in de gegevens die over zichzelf en de tante handelen. Indien de tante niet langer inwoont bij het gezin, moet de wijze van toegang rekening houden met de privacy van de tante.

In tegenstelling tot de ‘privacyuitzondering’ van §3, tweede lid, die met betrekking tot de leden van het cliëntsysteem wordt afgeschaft (bij het verlenen van inzage in contextuele gegevens moet geen afweging van privacy tussen de leden van het cliëntsysteem worden gemaakt), bepaalt §4, eerste lid, dat de ‘vertrouwelijkheidsuitzondering’ van §1 nog wel van toepassing blijft. Deze houdt in dat derden of leden van het cliëntsysteem nog steeds kunnen bepalen dat contextuele informatie die zijzelf meedelen een vertrouwelijk karakter heeft, wat ervoor zorgt dat de informatie toch niet kan worden megedeeld aan de personen over wie de gegevens handelen. In dit opzicht worden de leden van het cliëntsysteem nog wel als derden tegenover elkaar beschouwd.

Bijvoorbeeld:

Een derde die informatie meedeelt die over verscheidene betrokkenen van het cliëntsysteem handelt, kan deze gegevens als vertrouwelijk bestempelen. In dat geval heeft niemand een recht op toegang tot de informatie. Ook als de moeder gegevens zou meedelen over de relatie tussen zichzelf en de minderjarige, heeft de minderjarige geen recht op toegang als de moeder de gegevens als vertrouwelijk heeft bestempeld. Ook de minderjarige kan informatie vertrouwelijk meedelen aan de consulent. Deze gegevens mogen dan ook aan niemand ter kennis worden gebracht. Als de minderjarige dus informatie meedeelt over zijn ouders, en deze als vertrouwelijk bestempelt, hebben zijn ouders op basis van de vertrouwelijkheidsuitzondering geen toegang tot deze gegevens. Als de vader uitspraken doet over de relatie tussen moeder en kind en deze als vertrouwelijk bestempelt, hebben moeder en kind evenmin een recht op toegang tot deze gegevens.

Bijvoorbeeld:

Indien de minderjarige gegevens meedeelt die tegelijk zowel over hem, een derde als zijn ouders handelen, kan aan de minderjarige in deze gegevens inzage wor-

den gegeven. Enerzijds wordt geen afbreuk gedaan aan de privacy van de derden (dit vloeit voort uit het feit dat de minderjarige zelf de gegevens heeft meegedeeld) en anderzijds heeft de minderjarige recht op inzage in de contextuele gegevens die ook zijn ouders betreffen. In dit geval zal weinig betwisting ontstaan vermits het over het inzagerecht van de minderjarige zelf gaat in gegevens die hijzelf heeft meegedeeld. Het toekennen van inzage aan de ouders zou echter wel afbreuk kunnen doen aan de privacy van de derde. Aan elk van de ouders moet daarom de informatie die ook betrekking heeft op de derde worden verstrekt via een gesprek, gedeeltelijke inzage of rapportage. Dit moet gebeuren op een wijze die er voor zorgt dat de ouders toch voldoende kennis krijgen van de gegevens die hen betreffen, maar tegelijk de privacy van de derde waarborgt. Tot de gegevens die ook de minderjarige betreffen, heeft elk van de ouders op basis van §4 wel een recht op inzage, vermits deze personen tot hetzelfde cliëntsysteem behoren.

– Paragraaf 5

De vijfde paragraaf brengt verduidelijking over de verhouding tussen de minderjarige en zijn ouders (als wettelijke vertegenwoordigers) met betrekking tot het recht op toegang.

De minderjarige kan het toegangsrecht zelfstandig uitoefenen vanaf twaalf jaar.

De ouders kunnen vanaf het ogenblik dat de minderjarige deze leeftijd heeft bereikt (als wettelijke vertegenwoordiger) in de plaats van de minderjarige geen toegang meer krijgen tot diens individuele gegevens.

Bijvoorbeeld:

Een minderjarige van twaalf jaar heeft inzage in de gegevens die uitsluitend zichzelf betreffen (§1) en in de contextuele gegevens die over hem en zijn ouders handelen (§4). Met betrekking tot diezelfde gegevens en dezelfde minderjarige, hebben zijn ouders ook een recht op inzage in de contextuele gegevens (§4), maar niet in de gegevens die uitsluitend de minderjarige betreffen (algemene regel van §1).

Het decreet wil niet uitsluiten dat aan een minderjarige beneden twaalf jaar ook een zelfstandig toegangsrecht wordt toegekend. Het bereiken van de leeftijdsgrens van twaalf jaar is dus geen noodzakelijke voorwaarde om toegang te krijgen. Indien de consulent oordeelt dat een minderjarige jonger dan twaalf jaar tot een redelijke beoordeling van zijn

belangen in staat is, is het gerechtvaardigd om ook deze minderjarige zelfstandig toegang te verlenen. Dit heeft tot gevolg dat de toegang tot de gegevens die de jongere betreffen, aan zijn wettelijke vertegenwoordigers wordt ontzegd. Deze houding wordt ingegeven door de wens om aan iedere betrokkene maximale inzage in zijn persoonsgegevens te verlenen, op voorwaarde dat deze een voldoende maturiteitsniveau heeft bereikt. De Wet Verwerking Persoonsgegevens voorziet immers niet in een minimumleeftijd om een recht op toegang te laten gelden. Een concrete beoordeling door de consulent is wenselijk.

Als de consulent oordeelt dat een kind jonger dan twaalf jaar niet tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is, wordt het toegangsrecht uitgeoefend door een wettelijke vertegenwoordiger. In principe hebben de beide ouders op grond van hun ouderlijke gezag de vertegenwoordigingsbevoegdheid over de minderjarige. Indien beide ouders zouden zijn overleden of ontzet zijn uit het ouderlijke gezag, wordt deze wettelijke vertegenwoordigingsbevoegdheid toegekend aan een voogd.

Wanneer een wettelijke vertegenwoordiger in de plaats treedt van de minderjarige, oefent hij diens rechten uit; de omvang van het toegangsrecht is daarom gelijk aan de omvang van het toegangsrecht van het kind zelf. Hieraan wordt evenwel een beperking gesteld wat betreft de toepassing van §4 inzake de contextuele gegevens binnen het cliëntsysteem. De wettelijke vertegenwoordiger zal zich niet kunnen beroepen op de regeling van §4, om toegang te krijgen tot de contextuele gegevens die geen betrekking hebben op de wettelijke vertegenwoordiger zelf. Deze uitzondering is ingegeven door de zorg om de privacy van de andere leden van het cliëntsysteem te vrijwaren en om oneigenlijk gebruik van het inzagerecht door de wettelijke vertegenwoordiger te vermijden. Indien de toepassing van §4 niet werd uitgesloten, zou de wettelijke vertegenwoordiger – in zijn eigen hoedanigheid – inzage krijgen in de gegevens die hem zelf betreffen en in de contextuele gegevens waarin hij betrokken is, en daarnaast – in zijn hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordiger – in de gegevens die het kind betreffen en de contextuele gegevens waarin het kind betrokken is.

Daarmee zou de betrokkene, bijvoorbeeld de vader van het kind, evenwel inzage krijgen in de gegevens die handelen over de relatie tussen het kind en de moeder of een ander persoon van het cliëntsysteem. Dit is niet de bedoeling, zeker niet wanneer er sprake

is van een slechte verstandhouding of tegenstrijdige belangen. Om dit vermijden, wordt bijgevolg de toepassing van §4 uitgesloten.

Concreet komt dit er op neer dat als de vader en de moeder allebei het toegangsrecht uitoefenen in naam van hun kind, ze – in hun hoedanigheid van wettelijke vertegenwoordiger – enkel inzage krijgen in de gegevens die uitsluitend het kind betreffen. Met toepassing van §3 krijgen ze ook toegang tot de gegevens die het kind en een ander persoon betreffen, maar op een wijze waarbij de privacy van deze andere personen wordt gevrijwaard (door inzage, beperkte inzage, gesprek of rapportage). Er moet echter wel opgemerkt worden dat de vader en de moeder daarnaast ook in eigen hoofde het recht op toegang uitoefenen. In deze hoedanigheid blijft de regeling van §4 op hen wel van toepassing: ze hebben inzage in de gegevens die uitsluitend henzelf betreffen en in de contextuele gegevens waarin zijzelf betrokken zijn. De uitsluiting van §4 geldt dus enkel bij een uitoefening van het toegangsrecht in naam van het kind.

Tevens wordt in een oplossing voorzien indien de belangen van een wettelijke vertegenwoordiger (of beide) tegenstrijdig zijn met de belangen van de minderjarige jonger dan twaalf jaar. In dat geval zal het toegangsrecht in hoofde van de minderjarige worden uitgeoefend door een persoon die door het beroepsgeheim is gebonden, of door een leerkracht of personeelslid van de instelling waar de minderjarige onderwijs volgt (zie toelichting bij §3, laatste lid). Deze regeling geldt ook als de belangen van de minderjarige en zijn wettelijke vertegenwoordigers niet zozeer strijdig zijn met elkaar, maar als deze laatsten het recht op toegang niet uitoefenen (wat ook in het nadeel van de minderjarige kan spelen).

Deze regeling van het recht op toegang tot dossiers binnen de bijzondere jeugdbijstand vereist een zeer minutieuze afbakening van de gegevens waarin iemand inzage of toegang kan krijgen. Toch beoogt de regeling (en vooral de uitzonderingsregeling over de contextuele gegevens) een werkbare en goede regeling voor de consulent in de praktijk te zijn die maximale garanties inzake inzage voor de betrokkenen biedt. Los van de wijze waarop de inzage in de praktijk zal worden verleend en onafgezien van de gevallen waarin geopteerd wordt voor een gesprek of een gedeeltelijke inzage om de privacy van derden afdoende te beschermen, is het noodzakelijk om steeds in concreto vast te stellen wie recht heeft op verstrekking van bepaalde gegevens. Een constante is

dat personen slechts een recht op toegang hebben tot gegevens die hen zelf betreffen. Steeds moet dus worden vastgesteld welke informatie over welke personen handelt en of deze informatie uitsluitend over deze persoon zelf handelt of dat het gaat over de gegevens die meer dan één persoon betreffen. Tevens moet worden nagegaan of bepaalde gegevens door de verstrekker ervan als vertrouwelijk werden bestempeld zodat de personen over wie de gegevens handelen geen recht op toegang hebben. Evenwel dient rekening te worden gehouden dat deze vertrouwelijkheidsuitzondering niet absoluut is (cf. supra).

Het is uitgesloten dat al deze zaken automatisch kunnen worden gegenereerd door een elektronisch systeem waarin de dossiers zijn opgenomen. Een manuele tussenkomst van de consultant aan wie kennisname van de gegevens wordt gevraagd, zal steeds nodig zijn. Deze moet ervoor zorgen dat door de toekenning van het recht op toegang tot gegevens voornoemde regeling wordt gerespecteerd, dat geen afbreuk wordt gedaan aan de privacy van derden of dat gegevens die uitsluitend handelen over andere betrokkenen binnen het cliëntsysteem niet ter inzage worden gegeven van personen die hierop geen recht hebben.

– Paragraaf 6

De zesde paragraaf geeft de betrokkenen de mogelijkheid om bepaalde documenten te verstrekken aan de consultant en te verzoeken dat die de documenten toevoegt aan het dossier. Daarmee wordt een duidelijke parallel getrokken met artikel 22, §6, van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp en artikel 9, §1, tweede lid, van de Wet Patiëntenrechten, dat een gelijksoortige verplichting oplegt aan beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg in relatie met hun patiënten en hun medisch dossier. De stukken die op verzoek van de betrokkenen worden toegevoegd aan het dossier, kunnen van diverse aard zijn, gaande van een verslag tot eender welk document waaruit de onderlinge relaties van de personen van het gezin blijken of de relatie van de minderjarige met zijn leefomgeving blijkt. De documenten die de betrokkenen aanbrengen, moeten worden opgenomen in het dossier. Daarnaast hebben ze ook het recht om hun versie te geven van de feiten die voorkomen in het dossier. Vermits de consultant de betrokkenen op hun verzoek toegang (inzage) moet verlenen tot het dossier, kunnen ze kennis nemen van de gegevens die over hen bekend zijn en nuances aanbrengen. Naast

een recht wordt hiermee ook een zekere verantwoordelijkheid toegekend. De betrokkenen zijn er mede voor verantwoordelijk dat de opgenomen gegevens juist en accuraat zijn en dat de bundeling van informatie een goede weergave biedt van de context.

– Paragraaf 7

In de zevende paragraaf van dit artikel wordt een recht op afschrift toegekend aan de betrokkenen. Door de toevoeging deze paragraaf wordt een duidelijke parallel getrokken met artikel 22, §7, van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp.

Het recht op afschrift slaat enkel op die gegevens waarin de betrokkenen volledige of gedeeltelijke inzage hebben. Dat is ook logisch: men kan hen niet de inzage in bepaalde stukken ontfemen en hen tegelijkertijd wel een afschrift van die stukken verschaffen. Wat de gegevens betreft waartoe de betrokkenen toegang hebben door een gesprek of rapportage, hebben ze recht op een rapport (een document dat de samenvatting van het gesprek of de rapportage bevat). Het afschrift en het rapport zijn persoonlijk en vertrouwelijk en mogen enkel worden gebruikt voor de doelstellingen van de jeugdbijstand. Zo zal bijvoorbeeld een verslag over de verstandhouding van de minderjarige met zijn vader niet mogen worden gebruikt in een echtscheidingsprocedure. De consultant die het afschrift of het rapport verstrekt, moet de betrokkenen daarop wijzen en dat toelichten in het rapport of het afschrift.

Artikel 12

Werkgebied en zetel van het comité

In tegenstelling tot de vroegere jeugdbeschermingscomités die per gerechtelijk arrondissement ingeplant waren, zijn de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg per bestuurlijk arrondissement opgericht. Al vanaf de inwerkingtreding van het decreet van 27 juni 1985 komt de notie ‘bescherming’ in de naamgeving van de comités niet meer voor. De opdrachten in dit decreet overstijgen de beschermingsnotie op diverse niveaus hoewel de beschermingscomponent, zeker voor niet-weerbare kinderen, aanwezig blijft.

De situering van de comités op het niveau van het bestuurlijke arrondissement is niet alleen de uitdruk-

king van de intentie om de werking van de comités autonoom te maken van de gerechtelijke jeugdbijstand.

Deze situering heeft bovenal tot doel de comités beter bereikbaar te maken voor de bevolking. De mogelijkheid om per bestuurlijk arrondissement twee of meerdere comités op te richten moet dan ook in het licht van de bereikbaarheid gezien worden. De bevolkingsdichtheid, maar ook de samenstelling van de bevolking, of de probleemconcentratie kunnen de oprichting van een bijkomend comité verantwoorden. Voor bestuurlijke arrondissementen met een relatief laag inwonersaantal, bijvoorbeeld beneden de 100.000 inwoners, kan, indien het werkvolume geen andere imperatieven stelt, één comité worden opgericht per regio van twee bestuurlijke arrondissementen.

Artikel 13

Samenstelling van het comité

– Paragraaf 1

De benoeming van twaalf leden in het comité laat toe om diverse geledingen van de samenleving te weerspiegelen of te vertegenwoordigen. Zij kunnen een werkzame equipe vormen.

De benoemde leden zijn vertegenwoordigers van organisaties, voorzieningen of andere initiatieven. Met 'vertegenwoordigers' worden hier 'gemandateerden' bedoeld; met andere woorden, personen die het vertrouwen genieten van de organisatie die hen heeft voorgesteld. Op deze wijze wordt ook de betrokkenheid van de delegerende organisatie concreet gemaakt in de samenstelling van het comité. Deze betrokkenheid en medeverantwoordelijkheid kunnen dienstig zijn om de taken van het comité mede te dragen en realiseren.

Telkens drie comitéleden worden benoemd uit één van de vier maatschappelijke sectoren waarmee de jeugd te maken krijgt. Met jeugd- en volwassenenvorming wordt de waaier aan initiatieven bedoeld die in de Vlaamse Gemeenschap streven naar de ontplooiing van de jeugd en de volwassenen. Hierbij kan gedacht worden aan gezinsorganisaties, vrouwenbewegingen, jeugdorganisaties, migrantenorganisaties, werknemersbewegingen enzovoort. Dienst- of hulpverlening aan jeugd en gezin verwijst naar de voorzieningen die kinderen, jongeren, volwassenen

en gezinnen bijstaan. Hierbij kan gedacht worden aan Kind en Gezin, OCMW's, categoriale en regionale opbouwwerken, organisaties voor gezinshulp, consultatieorganismen voor relationele problemen, organismen voor maatschappelijk werk enzovoort. In het kader van de arbeids- en onderwijsmiddelen kunnen comitéleden gekozen worden uit ouderverenigingen, directies en leerkrachten uit alle takken van het onderwijs, middenstandsverenigingen, vakbonden en werkgeversorganisaties enzovoort. Voor de sector van de (preventieve) gezondheidszorg zullen de gemandateerden benoemd worden uit organismen zoals Kind en Gezin, initiatieven voor geestelijke gezondheidszorg, centra voor leerlingenbegeleiding, thuisverzorging enzovoort.

De vereiste om ten minste vier leden te benoemen die jonger zijn dan dertig jaar is een garantie dat ook de belevingswereld en de waarden van de jeugd bij de werking van het comité aan bod zullen komen.

De bijkomende benoemingsvoorwaarden, die de Vlaamse Regering kan vaststellen, kunnen onder meer betrekking hebben op de verschillen in regionale bevolkingssamenstelling. Het kan met name aangewezen zijn om in bepaalde arrondissementen een aantal leden te benoemen met een bijzondere deskundigheid inzake migrantenproblematiek of migrantenjongeren van de tweede generatie. Het kan ook aangewezen zijn een aantal onverenigbaarheden vast te stellen tussen bepaalde ambten of mandaten en het lidmaatschap van het comité.

Vermits het Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand in de schoot van het comité wordt benoemd kan het ook hiervoor aangewezen zijn een aantal kwalitatieve vereisten inzake deskundigheid nader te bepalen.

De termijn van vijf jaar biedt mogelijkheden om, na een inlooperperiode waarin de mogelijkheden en grenzen kunnen afgetast worden, tot een aantal concrete realisaties te komen. Daarnaast biedt deze termijn garanties op een voldoende doorstroming waarbij een vernieuwde inbreng aan bod kan komen.

De Vlaamse Regering stelt ook de onverenigbaarheden vast met het lidmaatschap van het comité.

– Paragraaf 2

Het comité kan door coöptatie haar ledenaantal tot veertien verhogen. De gecoöpteerde leden zijn volwaardig lid van het comité. Hun mandaat ein-

digd op dezelfde datum waarop de mandaten van de benoemde leden aflopen. De vereisten inzake deskundigheid voor de te coöpteren leden zullen door het comité als college beoordeeld moeten worden en bevestigd bij twee derde meerderheid van de stemmen.

– Paragraaf 3

De benoeming van de voorzitter en twee ondervoorzitters is een bevoegdheid van de Vlaamse Regering. Ook hier is voor ten minste één van hen een leeftijdsdrempel voorzien om dezelfde reden als hierboven onder §1 aangegeven.

Artikel 14

Werking van het comité en vergoedingen

– Paragraaf 1

Binnen een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg worden een Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand en een preventiecel opgericht. De samenstelling hiervan wordt in artikel 16 respectievelijk artikel 18 bepaald.

Het comité stuurt het bureau en de preventiecel aan. De algemene werking van het bureau en de preventiecel worden jaarlijks besproken door het comité. Het comité kan ook zijn activiteiten in het algemeen bespreken. Het agentschap moet door het comité voorgelicht worden over de algemene werking, niet over individuele gevallen. Een jaarlijks verslag zal de tendensen aantonen.

– Paragraaf 2

De Vlaamse Regering zal de nadere werking van het comité regelen, evenals die van het bureau en de preventiecel die binnen het comité worden opgericht. De Vlaamse Regering zal daarbij uiteraard rekening houden met de taakomschrijving en de werkingsprincipes die in dit decreet vervat liggen. De door de Vlaamse Regering vast te stellen werkwijze zal onder meer algemene bepalingen bevatten over het huishoudelijke reglement en de wijze van goedkeuring hiervan, de wijze waarop het comité samenwerkt met het agentschap en met de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand, de normen voor het ten laste leggen van uitgaven aan het Fonds Jongerenwelzijn en de samenwerking met instanties die in de bijzondere jeugdbijstand actief zijn.

Artikel 15

Tenlasteneming van de uitgaven van het comité

De werkingskosten van het comité, van het bureau en van de preventiecel komen ten laste van het Fonds Jongerenwelzijn. Hetzelfde geldt voor uitgaven die voortvloeien uit beslissingen van het comité, het bureau of de preventiecel en die niet door een particuliere of openbare instelling worden gedragen. Hierbij kan, wat het bureau betreft, gedacht worden aan beslissingen betreffende hulpverlening aan minderjarigen (waarbij een hulpverleningsvoorstel van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand wordt bekrachtigd). De Vlaamse Regering zal bepalen onder welke voorwaarden het comité, het bureau en de preventiecel uitgaven ten laste van het Fonds Jongerenwelzijn mogen maken.

Artikel 16

Oprichting en samenstelling van het Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand

– Paragraaf 1

Binnen elk comité wordt een Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand opgericht.

– Paragraaf 2

Het bureau omvat vijf leden van het comité onder wie de voorzitter.

Opdat de samenwerking tussen sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand en bureau tot een meerwaarde in de dienst- of hulpverlening zou leiden, zal het voor het comité bij de voordracht en voor de Vlaamse Regering bij de benoeming van de leden, belangrijk zijn om onder de comitéleden die personen te kiezen die, omwille van hun deskundigheid, een constructieve bijdrage kunnen leveren; als klankbord voor de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand en als uiteindelijke beslissende instantie.

Om belangenvermenging te vermijden is het voorzitterschap of het lidmaatschap van het bureau onverenigbaar met de hoedanigheid van lid van de raad van bestuur of personeelslid van een erkende voorziening of van personeelslid van een gemeenschapsinstelling. Het bureau treedt immers op als verwijzer naar de erkende voorzieningen en moet waken over de noodzaak van voortzetting van de hulpverlening na achttien jaar.

Artikel 17

Taken van het bureau

In de interne organisatie van de comités is in een functionele taakverdeling voorzien tussen het bureau enerzijds en de preventiecel anderzijds. In de specifieke taak van het bureau kunnen twee deelopdrachten onderscheiden worden:

1° het bureau heeft als opdracht, in problematische opvoedingssituaties daadwerkelijk bijstand en hulp te organiseren. Deze bijstand of hulp kan zich richten tot één of meerdere betrokkenen in de probleemsituatie. Dat het bureau deze bijstand of hulp organiseert, betekent niet dat de voorzitter of leden zelf acties ondernemen of daden stellen ten aanzien van de betrokkenen in problematische opvoedingssituaties.

Voor de bijstand en de hulp doet het bureau beroep op de beschikbare voorzieningen of op de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand. Het ‘belang van de minderjarige’ is de norm om bijstand of hulp te organiseren hoewel bij de concretisering alle betrokkenen, leefgenoten of anderen kunnen aangesproken worden. De taak van het bureau onderscheidt zich van de opdrachten van andere voorzieningen omdat het, via de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand, een hulpaanbod kan formuleren ten aanzien van betrokkenen in problematische opvoedingssituaties waarvan het kennis heeft. Het bureau en de sociale dienst nemen daarbij de werkingsprincipes van artikel 22 in acht;

2° problematische opvoedingssituaties komen vaak tot uiting in deviant gedrag van één van de betrokkenen of kunnen aanhangig gemaakt zijn bij de gerechtelijke instanties. In dergelijke situaties moet men een gerechtelijke tussenkomst voorkomen, vermijden of terugdringen. Indien de parketten geen waarborgen hebben dat bijstand of hulp, zoals omschreven in 1° van dit artikel, daadwerkelijk wordt georganiseerd, kunnen zij geneigd zijn of zich genoodzaakt voelen om afdwingbare pedagogische maatregelen te vorderen. Het is de uitdrukkelijke taak van het bureau om desgevraagd aan de gerechtelijke instanties de garantie te bieden dat daadwerkelijk bijstand en hulp worden georganiseerd ten behoeve van personen, ook al werden deze personen door die magistraten niet voorafgaandelijk naar het bureau verwezen. Er moet immers vermeden worden dat ook voor

minderjarigen die niet door het openbaar ministerie naar het bureau werden verwezen, vorderingen zouden worden ingesteld voor de jeugdrechtsbank wanneer ten behoeve van die minderjarigen inmiddels bijstand en hulp door het bureau werden opgestart. Anderzijds moet worden voorkomen dat het vertrouwen zou worden geschonden van personen die zich rechtstreeks tot de hulpverlening hebben gewend. Vandaar de opname van het woord ‘desgevraagd’. Er mag verwacht worden dat de gerechtelijke instanties rekening houden met de werkingsbeginselen van het bureau.

De opdrachten van het bureau zijn meer ‘individueel’, meer ‘particulier’ dan de opdrachten van de preventiecel, vermeld in artikel 19. Zij vergen ook een meer gerichte aandacht en een anders georiënteerde deskundigheid, gekoppeld aan een meer systematische opvolging. Daarom wordt deze opdracht toevertrouwd aan een bureau, zodat de niet-bureauleden al hun aandacht en energie kunnen wijden aan de opdrachten vermeld in artikel 19, die minstens even belangrijk zijn. Dit is een vorm van functionele specialisatie.

Artikel 18

Oprichting en samenstelling van de preventiecel

De leden van het comité die niet tot het bureau behoren, maken, samen met de voorzitter van het comité, deel uit van de preventiecel. Deze opdeling wordt gemaakt omdat dit decreet de taken van het comité ook specifiek toebedeelt aan de deelentiteiten.

Artikel 19

Taken van de preventiecel

In de interne organisatie van de comités is in een functionele taakverdeling voorzien. In de specifieke taak van de preventiecel kunnen twee deelopdrachten onderscheiden worden:

1° uit de bijstand of hulp die het comité organiseert kunnen bepaalde constanten zichtbaar worden die lokaal, structureel of groepsgebonden zijn en die het repetitieve karakter van de problematische opvoedingssituaties mede determineren. In deze is het de taak van de preventiecel deze omstandigheden en toestanden te signaleren, opdat initiatieven

voorziening, noch de leden van de algemene vergadering of van de raad van bestuur van een dergelijke voorziening tot consultant of vrijwillig consultant kunnen worden aangesteld. Hetzelfde geldt voor personeelsleden van gemeenschapsinstellingen.

Artikel 22

Hulpverlening door de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand en werkingsbeginselen

Dit artikel beschrijft de werkingsbeginselen die de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand bij de uitoefening van zijn taken voor ogen moet houden.

De contacten met de bevolking verlopen via de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand. De sociale dienst neemt kennis van alle problematische opvoedingssituaties die hem ter kennis gebracht worden.

De dienst- of hulpverlening door de sociale dienst, als antwoord op de aangemelde problematische opvoedingssituaties, kan diverse vormen aannemen. Zo kan de sociale dienst zich beperken tot een advies aan de aanmelder of één van de betrokkenen; hij kan de zaak doorverwijzen naar een geschikte voorziening; hij kan een overleg organiseren tussen de minderjarige en de betrokkenen, bijvoorbeeld ouders, leerkrachten enzovoort. De sociale dienst kan ook een hulpverleningsprogramma opstellen en het laten realiseren door een geschikte voorziening of zelf voor de uitvoering instaan; hij kan ook een concreet hulpaanbod formuleren ten aanzien van de betrokkenen bij de probleemsituaties en in overleg proberen hun medewerking hiervoor te bekomen.

Teneinde bij afwijzing van een hulpaanvraag alle niet ter zake doende redenen, van welke aard dan ook, te overstijgen, moeten alle door de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand afgewezen aanvragen voor hulp worden voorgelegd aan het bureau. Het bureau kan de afwijzing bevestigen of ongedaan maken. Dit werkingsbeginsel houdt een bijkomende garantie in tot een daadwerkelijke hulpverlening aan diegenen die betrokken zijn in problematische opvoedingssituaties.

Indien uit die bekrachtigde afwijzing de afwezigheid van een problematische opvoedingssituatie blijkt, zal de sociale dienst op de mogelijkheden van opvoedingsondersteuning wijzen bedoeld in het decreet van

13 juli 2007 houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning.

Als een optreden van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand of van een voorziening financiële gevolgen genereert lastens het Fonds Jongerenwelzijn, zal dit altijd het voorwerp uitmaken van een beslissing van het bureau waarbij dat hulpverleningsvoorstel wordt bekrachtigd.

De relatie tussen de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand en het bureau zal slechts dan tot resultaten leiden indien deze verloopt in een sfeer van samenwerking. De sociale dienst moet een grote mate van autonomie hebben inzake de dienst- of hulpverlening in problematische opvoedingssituaties. Gelet op de samenstelling van het bureau is een regelmatige verslaggeving, ook inhoudelijk, echter een mogelijke bron van verrijking.

Artikel 23

Toezicht door de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand

De sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand oefenen toezicht uit op de uitvoering van de hulpverlening ten aanzien van minderjarigen in problematische opvoedingssituaties.

De sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand waken er over dat die uitvoering verloopt volgens een handelingsplan dat in samenspraak met de betrokken partijen en de voorzieningen, op aanvraag van deze sociale diensten is opgesteld. Het handelingsplan omvat, naast een analyse van de probleemsituatie, ook een opgave van de pedagogische doelstellingen die worden nagestreefd en een aanduiding van de middelen die voor de verwezenlijking van die doelstellingen nodig worden geacht. Dergelijk plan zal een behoorlijke evaluatie van de verleende hulp toelaten. Op basis van die evaluatie kan het plan zo nodig worden aangepast.

Consulenten van de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand moeten regelmatig en minstens om de zes maanden iedere persoon bezoeken die aan een erkende voorziening of aan een betrouwbare persoon of betrouwbaar gezin is toevertrouwd in het kader van bijstand en hulp, georganiseerd door het bureau. De consulenten houden toezicht op het verloop van

de hulp, de fasering en de afbouw van het hulpverleningsprogramma.

Zij zijn de tussenpersonen in het relatiepatroon tussen het oorspronkelijke gezin en de plaatsvervangende instantie en zorgen voor de coördinatie tussen de externe diensten die bij het hulpverleningsprogramma zijn betrokken. Zij hebben tevens een taak inzake ondersteuning, motivering, informatie en bemiddeling. Het schriftelijke verslag dat de sociale dienst van zijn bezoeken aan het bureau overmaakt, laat deze instantie toe de verleende hulp regelmatig te evalueren, aan te passen of te beëindigen.

Artikel 24

Preventietaken van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand

In de schoot van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand zal een aantal personeelsleden belast worden met de uitvoering van de taken aangeduid in artikel 19. Hiervoor moeten zij met de preventiecel samen werken.

Artikel 25

Organisatie en taken van het secretariaat

De Vlaamse Regering organiseert een secretariaat ten behoeve van het comité, inclusief het bureau en de preventiecel. Het secretariaat zal minstens een secretaris omvatten met daarnaast eventueel uitvoerende personeelsleden. Het secretariaat is belast met de administratieve voorbereiding en uitvoering van de beslissingen van het comité, het bureau en de preventiecel en de logistieke steun aan de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand. Het secretariaat registreert bovendien de bemiddelingsverzoeken gericht aan de Bemiddelingscommissie voor Bijzondere Jeugdbijstand, zoals omschreven in artikel 34, §1.

Artikel 26

Werkgebied en zetel van de bemiddelingscommissie

De Bemiddelingscommissies voor Bijzondere Jeugdbijstand werden opgericht bij het decreet van 27 juni 1985. Deze oprichting was ingegeven door de zorg om, door middel van echelonnering en procedures,

enerzijds de rol en functie van de vrijwillige hulpverlening zuiver te stellen en te stimuleren, en anderzijds de toegangspoort tot de gerechtelijke tussenkomst te versmallen.

De behoefte om de identiteit, met eigen werkingsbeginselen, van de vrijwillige hulpverlening zuiver te stellen vloeide voort uit de ervaringen met de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming. Omdat in hun taak de deelopdracht was ingeschreven om mee te werken aan de uitvoering van beslissingen van de jeugdrechtbank hadden de vroegere jeugdbeschermingscomités inderdaad steeds moeite gehad om hun eigen identiteit te definiëren en duidelijk te maken ten aanzien van minderjarigen, hun ouders en de voorzieningen. De ervaring met het functioneren van de jeugdbeschermingscomités, binnen het wettelijke kader dat hen geboden werd, had echter duidelijk gemaakt dat indien bepaalde uitvoeringstaken van gerechtelijk opgelegde hulp ook waargenomen worden door een organisme dat in essentie hulp in vrijwillig verband aanbiedt, dit tot een troebele en ambivalente beeldvorming aanleiding geeft. De vertrouwensrelatie tussen de bevolking en het jeugdbeschermingscomité had hierdoor nooit echte kansen gekregen en de drempel voor de hulpzoekende bleef daardoor veel te hoog. Bovendien was het voor de comités bijzonder moeilijk om, in situaties waarin de minderjarige ernstig in gevaar verkeerde en waarbij hun hulpverleningsaanbod door diegenen die met het ouderlijke gezag bekleed waren of de minderjarige onder hun bewaring hadden, een hulpaanbod werd geweigerd, de stap te zetten om de zaak aanhangig te maken bij het parket.

Telkens dreigde in dergelijke situaties rolverwarring en was de kans groot dat het vertrouwen van de cliënten werd geschokt.

De oprichting van de Bemiddelingscommissies voor Bijzondere Jeugdbijstand moet dan ook tegen deze achtergrond worden gezien. Zij had enerzijds tot doel om een laatste kans te geven aan een bemiddelingsprocedure zodat alle betrokkenen de mogelijkheid krijgen om hun verantwoordelijkheid op te nemen, en anderzijds om de comités te ontlasten van de verantwoordelijkheid om in een aantal noodsituaties beroep te doen op de gerechtelijke bescherming.

Door middel van deze bemiddelingscommissies werd het grensgebied bestreken tussen enerzijds een procedure van gerechtelijke jeugdbijstand en anderzijds een procedure van dienst- en hulpverlening. Deze

organisatie is vergelijkbaar met het in Engeland en Wales opgezette systeem door de ‘Children and young persons act’ van 1969 waarbij enerzijds ‘care proceedings’ en anderzijds ‘criminal proceedings’ worden gevolgd. Ook qua samenstelling van de bemiddelingscommissie is het in dit decreet voorgestelde systeem vergelijkbaar met wat in Groot-Brittannië gangbaar is. Denken wij hierbij maar aan de ‘Children’s Hearings’ in Schotland, samengesteld uit drie leden die op basis van hun deskundigheid worden aangeduid.

Omdat de bemiddelingscommissie werd aangeboden als een reëel alternatief voor gerechtelijke tussenkomsten kreeg zij eenzelfde werkgebied toegewezen als de jeugdrechtbanken. Omdat het werkvolume dit toelaat, is het mogelijk om voor kleine gerechtelijke arrondissementen (met name Ieper en Veurne) slechts één bemiddelingscommissie op te richten, die het grondgebied van deze arrondissementen als werkgebied heeft. Voor zeer grote arrondissementen echter kan het nodig zijn meerdere bemiddelingscommissies op te richten.

De zetel van de bemiddelingscommissie wordt door de Vlaamse Regering bepaald. De omstandigheden kunnen voor de bemiddelingscommissie echter aanleiding zijn om zich in de haar toegewezen regio te verplaatsen en alsnog geldig te vergaderen en te beslissen.

Artikel 27

Samenstelling van de bemiddelingscommissie

– Paragraaf 1

Omwille van de diverse aspecten van een problematische opvoedingssituatie die in de bemiddelingsprocedure aan bod kunnen komen, wordt de bemiddelingscommissie door de Vlaamse Regering multidisciplinair samengesteld.

De bemiddelingscommissie bestaat uit zes leden, onder wie een voorzitter en een ondervoorzitter. Ze worden door de Vlaamse Regering benoemd voor een hernieuwbare termijn van vijf jaar. De deskundigheid van de leden van de bemiddelingscommissie is een belangrijke voorwaarde om de kansen op een efficiënte en doelmatige werking van deze nieuwe instantie te vergroten.

De in deze paragraaf aangegeven onverenigbaarheden zijn vanzelfsprekend en vermijden dat magistraten in twee verschillende hoedanigheden met dezelfde problematische opvoedingssituatie geconfronteerd zouden worden. Als, wat gehoopt en verwacht wordt, de bemiddelingscommissie een aantal dossiers zal behandelen die tot hiertoe voor de jeugdrechtbank werden gebracht, dan moet het functioneren van de bemiddelingscommissie ook gewaarborgd worden.

Ook wordt de onverenigbaarheid ingesteld tussen het lidmaatschap van de bemiddelingscommissie en de hoedanigheid van lid van de raad van bestuur of personeelslid van een erkende voorziening, of van personeelslid van een gemeenschapsinstelling.

De Vlaamse Regering stelt bijkomende onverenigbaarheden vast met het lidmaatschap van de bemiddelingscommissie.

– Paragraaf 2

Deze paragraaf vermeldt hoe de bemiddelingscommissie moet samengesteld zijn om geldig te kunnen zetelen.

Artikel 28

Werking van de bemiddelingscommissie en vergoedingen

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 29

Werkingskosten van de bemiddelingscommissie

De werkingskosten van de bemiddelingscommissie zijn ten laste van het Fonds Jongerenwelzijn. Werkingskosten zijn onder andere de honoraria van de deskundigen, de verplaatsingskosten en de secretariatskosten. Voor de uitvoering van hulpverleningsprogramma’s zal de bemiddelingscommissie naar de geëigende particuliere en openbare instellingen en voorzieningen verwijzen.

Artikel 30

Secretariaat van de bemiddelingscommissie

Bij de bemiddelingscommissie wordt geen afzonderlijke sociale dienst ingesteld, maar wel een secreta-

riaat. Dit secretariaat is verantwoordelijk voor de administratieve voorbereiding en uitvoering van de beslissingen van de bemiddelingscommissie.

Artikel 31

Bevoegdheid van de bemiddelingscommissie

In dit artikel wordt het inhoudelijke werkterrein van de bemiddelingscommissie vastgelegd. Terwijl in de eerste paragraaf de soorten bemiddelingsverzoeken worden opgesomd, verduidelijkt de tweede paragraaf welke personen deze verzoeken kunnen indienen (in de mate waarin hierover onduidelijkheid zou kunnen ontstaan). Verzoek en verzoeker hangen steeds logisch samen. Er werd voor gekozen om de verzoeken en de verzoekers te bundelen in één artikel, in plaats van de vroegere spreiding over twee artikelen.

– Paragraaf 1

- 1° Een bemiddelingsverzoek kan worden ingediend als het bureau effectieve hulpverlening noodzakelijk acht, maar als het voorgestelde hulpverleningsprogramma door de weerstand van één of meer betrokkenen zonder uitvoering blijft;
- 2° een bemiddelingsverzoek kan worden ingediend als het bureau een aanvraag tot hulpverlening uit eigen hoofde afwijst of als het bureau hulp noodzakelijk acht maar de hulpaanvraag niet kan inwilligen wegens een gebrek aan instemming of medewerking van één of meer betrokkenen. De grenzen van de mogelijkheden van het bureau zijn dan bereikt;
- 3° een bemiddelingsverzoek kan worden ingediend in verband met klachten van personen die over een minderjarige het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben bij wangedrag of onbuigzaamheid van de betrokken minderjarige. In deze context zijn wangedrag en onbuigzaamheid relationele conflicten. Deze conflicten berokkenen weliswaar ernstige schade aan de leefgenoten, maar hoeven geen aanleiding te zijn om de bescherming van de maatschappij in te roepen als grond voor gerechtelijk optreden. In situaties waarin mensen samenleven zijn conflicten legitiem. Het vergroten van de kans op bespreekbaarheid door een externe inbreng kan een eerste aanzet zijn tot een oplossing;

4° ook jeugdmagistraten kunnen bemiddelingsverzoeken en adviesvragen indienen. Enkel parketmagistraten belast met jeugdzaken kunnen een bemiddelingsverzoek aanhangig maken. De bemiddelingsverzoeken vanwege die parketmagistraten komen voor in die gevallen waarbij deze magistraten van oordeel zijn dat een gerechtelijke tussenkomst voorbarig, overbodig of niet aangevoelen is. Daarnaast hebben de magistraten belast met jeugdzaken, zowel de jeugdrechters als de parketmagistraten, ook de mogelijkheid om een adviesvraag te richten aan de bemiddelingscommissie;

5° buiten de vier opgesomde categorieën van bemiddelingsverzoeken werd in 1985 besloten om in een residuaire categorie van bemiddelingsverzoeken te voorzien voor die gevallen waarin het in het belang van de minderjarige nuttig en nodig kan zijn ze aan de bemiddelingscommissie voor te leggen. Hierbij dacht men aan situaties van kindermishandeling waarmee individuele hulpverleners, voorzieningen of bekommerde medeburgers geconfronteerd worden, maar ook aan andere situaties, waar de belangen van de minderjarigen geschaad worden. Alle bekommerde derden, zoals de onderwijzer, de wijkagent, de verpleegkundige of de verantwoordelijke van de jeugdclub of het jeugdhuis zouden dan een beroep kunnen doen op het gezag van de bemiddelingscommissie als sluitstuk van de vrijwillige hulpverlening of als scharnier tot een eventuele gerechtelijke tussenkomst. In 1990 werd deze bepaling gewijzigd zodat ze enkel nog betrekking heeft op bemiddelingsverzoeken van hulpverleners die in erkende voorzieningen en gemeenschapsinstellingen werkzaam zijn. Die wijziging beoogde het aantal bemiddelingsverzoeken te beperken. Dit was aangewezen omdat de bemiddelingscommissie niet over een sociale dienst beschikt die haar kan bijstaan bij het vervullen van haar taak.

De mogelijkheid dat de hulpverleners werkzaam in het welzijnswerk ten behoeve van jeugd en gezin, bemiddelingsverzoeken aanhangig maken, geldt ook voor de voorzieningen zelf.

– Paragraaf 2

In deze paragraaf worden enkel de personen opgesomd die de bemiddelingsverzoeken, bedoeld in §1, 1° of 2°, kunnen indienen.

De indieners van de verzoeken bedoeld in §1, 3° tot 5°, blijken al duidelijk uit de daar vermelde opsomming. Een bespreking hiervan is te vinden onder §1.

Een bemiddelingsverzoek op basis van §1, 1° of 2°, kan uitgaan van hulpaanvragers die zich tekort gedaan voelen in hun vraag om hulp, omdat ofwel hun vraag werd afgewezen door het bureau ofwel omdat een hulpverleningsprogramma zonder uitvoering is gebleven bij gebrek aan instemming van de andere betrokkenen. In eerste instantie wordt de toegang tot de bemiddelingscommissie gewaarborgd aan de minderjarige of aan een vertrouwenspersoon die de belangen van de minderjarige behartigt. Dit is de formalisering van de medeverantwoordelijkheid van de minderjarige om deel te nemen aan een besluitvorming die hem rechtstreeks aanbelangt.

Een bemiddelingsverzoek kan eveneens aanhangig gemaakt worden door een vertrouwenspersoon die dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk acht.

Daarnaast heeft ook het bureau in een geval zoals bedoeld in §1, 1° of 2°, toegang tot de bemiddelingsprocedure van de bemiddelingscommissie. Gelet op zijn opdracht inzake bijzondere jeugdbijstand is het mogelijk dat bemiddelingsverzoeken kunnen worden voorgelegd door het bureau zelf. Deze bureaus kunnen een bemiddelingsverzoek bij de bemiddelingscommissie aanhangig maken in die gevallen waar de grenzen van hun mogelijkheden bereikt zijn omwille van de weerstand of het gebrek aan medewerking van de rechtstreeks betrokkenen.

Artikel 32

Bemiddeling en gevolgen

– Paragraaf 1

De taak van de bemiddelingscommissie is fundamenteel en in eerste instantie een bemiddelingstaak. Zij zal proberen een akkoord tot stand te brengen waarin alle betrokken partijen zich kunnen terugvinden. De regeling moet wegen openen om te verhelpen aan de problematische opvoedingssituatie of daartoe tenminste een aanzet vormen. Indien er een minnelijke regeling tot stand komt, waarin eventueel een dienst- of hulpverlening door een voorziening kan opgenomen zijn, wordt de uitvoering hiervan overgelaten aan de betrokkenen en eventueel aan de voorzieningen. Om de uitvoering van haar taak constructief te onderbouwen kan de bemiddelingscommissie beroep doen op deskundigen op diverse terreinen, die door

haar worden aangeduid, of op bevoorrechte getuigen. Van de overeengekomen minnelijke regeling wordt een schriftelijke neerslag opgesteld. Aan de betrokkenen wordt een afschrift hiervan ter hand gesteld.

– Paragraaf 2

Bij ontstentenis van een consensus wordt de bemiddelingscommissie voor de keuze geplaatst: de zaak uit handen geven of doorverwijzen naar het openbaar ministerie.

In de beslissing om de zaak uit handen te geven, erkent de bemiddelingscommissie dat haar optreden niet tot een minnelijke regeling heeft geleid, maar wordt tegelijk ook medegedeeld dat, althans volgens de bemiddelingscommissie, in de problematische opvoedingssituatie onvoldoende ernstige indicaties aanwezig zijn om een afdwingbare pedagogische maatregel vanwege de jeugdrechtbank uit te lokken. De notificatie aan de betrokkenen van de beslissing om de zaak uit handen te geven wordt gemotiveerd en kan een aantal aanbevelingen inhouden.

In de beslissing om de zaak door te verwijzen naar het openbaar ministerie functioneert de bemiddelingscommissie als brug tussen vrijwillige hulp en gerechtelijk optreden. Omdat de bemiddelingscommissie zich niet rechtstreeks tot de jeugdrechter kan wenden, wordt bepaald dat de doorverwijzing geschiedt door middel van een gemotiveerd advies dat moet worden overgemaakt aan het openbaar ministerie met het oog op een vordering bij de jeugdrechtbank als daartoe grond bestaat. Het is dus het openbaar ministerie dat vordert. De bemiddelingscommissie zal de doorverwijzingsmogelijkheid zeer selectief aanwenden en wel alleen in die gevallen waar het ernstig aangewezen is en er geen enkele andere mogelijkheid overblijft voor een verantwoord pedagogisch optreden.

Op basis van haar kennis van de problematische opvoedingssituatie is de bemiddelingscommissie in de mogelijkheid om een te nemen maatregel aan het openbaar ministerie te adviseren in een gemotiveerd verzoek. De partijen die bij de bemiddeling werden opgeroepen, worden geïnformeerd over het feit van de doorverwijzing.

Artikel 33

Adviezen

De magistraten, belast met jeugdzaken, die de bemiddelingscommissie om advies verzoeken, worden door

haar rechtstreeks in kennis gesteld van de inhoud van het advies.

Artikel 34

Inhoud en vorm van bemiddelingsverzoeken

– Paragraaf 1

Wil de bemiddelingscommissie efficiënt werken, dan mag haar toegankelijkheid niet belemmerd worden door te hoge administratieve drempels. Door de mogelijkheid open te laten om zowel schriftelijk als mondeling om bemiddeling te verzoeken, wordt het aanhangig maken van bemiddelingsverzoeken zo eenvoudig mogelijk gemaakt.

Het is niet vereist dat de schriftelijke verzoeken aangetekend worden verzonden. De vereiste van een aangetekende zending zou het indienen van een bemiddelingsverzoek omslachtiger en duurder maken en zou voor heel wat mensen een bijkomende drempel betekenen om zich tot de bemiddelingscommissie te wenden. Dit kan niet de bedoeling zijn. De mondelinge verzoeken kunnen zowel op het secretariaat van de bemiddelingscommissie, als op het secretariaat van het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg worden ingediend.

– Paragraaf 2

De inlichtingen die in het bemiddelingsverzoek vermeld moeten worden, zijn om de in §1 vermelde motieven tot het essentiële beperkt. Ze worden opgesomd in deze paragraaf.

Artikel 35

Bemiddelingszitting

De bij de bemiddeling te betrekken partijen worden bij gewone brief uitgenodigd om te verschijnen voor de bemiddelingscommissie. Het is de bemiddelingscommissie die oordeelt welke partijen uitgenodigd worden. In de meeste gevallen zullen dat de minderjarigen zijn en de personen die over de minderjarigen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben. De bemiddelingscommissie kan eventueel ook andere sleutelfiguren uitnodigen die in de problematische situatie een belangrijke rol spelen. Hier kan gedacht worden aan andere leefgenoten,

hulpverleners, personen uit arbeids- en onderwijsmiddens enzovoort.

Om haar optreden zo doelmatig mogelijk te maken moet de bemiddelingscommissie er principieel van uit gaan dat de betrokkenen bij de problematische opvoedingssituatie persoonlijk aanwezig zijn. De minderjarige kan zich altijd laten bijstaan door een vertrouwenspersoon naar zijn keuze.

De vertrouwenspersoon kan de minderjarige, bij diens afwezigheid, enkel vertegenwoordigen mits toestemming van de bemiddelingscommissie. Indien de bemiddelingscommissie de bijstand van, of de vertegenwoordiging door een vertrouwenspersoon noodzakelijk acht, kan zij ambtshalve iemand aanduiden. Deze bepaling heeft betrekking op kinderen die te jong zijn om zelf een vertrouwenspersoon te kiezen of op andere gevallen, die aan de wijsheid van de bemiddelingscommissie worden overgelaten.

Personen die het ouderlijke gezag uitoefenen over de minderjarige of die hem in rechte of in feite onder hun bewaring hebben, kunnen zich door een vertrouwenspersoon laten bijstaan. De vertrouwenspersoon kan iemand met gelijk welke kwalificatie zijn. De enige norm is dat hij het vertrouwen geniet van diegenen die hem kiezen. Ook hier geldt dat vertegenwoordiging slechts door de bemiddelingscommissie kan toegestaan worden.

Als het bureau als partij bij de bemiddeling moet worden betrokken, kan het zich laten vertegenwoordigen door een consulent van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand of door de voorzitter of een lid van het bureau.

Een parketmagistraat belast met jeugdzaken kan zich voor de bemiddelingscommissie door een consulent van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand laten vertegenwoordigen.

Artikel 36

Voortzetting van de hulpverlening vanaf achttien jaar

Artikel 36 bepaalt de aard en de duur van de bijstand en hulp die door het comité worden verleend aan jongvolwassenen, meer bepaald aan personen die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt. Artikel 36

bepaalt tevens de voorwaarden waaraan daarvoor moet voldaan worden.

Zowel de bijstand en hulp, georganiseerd door het bureau, als de door de jeugdrechtbank genomen maatregelen – zie hierna – eindigen in principe bij de meerderjarigheid. In dit artikel worden afwijkingen op deze algemene regel voorzien waardoor enerzijds de continuïteit van de pedagogische tussenkomsten kan worden verzekerd en anderzijds ook nog kan worden ingegaan op nieuwe hulpverleningsaanvragen van personen van meer dan achttien jaar, aan wie tot aan de leeftijd van achttien jaar hulp was verleend in het raam van de bijzondere jeugdbijstand. Het artikel werd op deze plaats opgenomen omdat de hulpverlening steeds zal worden georganiseerd door tussenkomst van het bureau. Dit benadrukt opnieuw het vrijwillige karakter van deze hulpverlening. Zoals reeds aangegeven bij de bespreking van artikel 15, zullen de eraan verbonden uitgaven in principe worden gedragen door het Fonds Jongerenwelzijn.

– Paragraaf 1

In §1 wordt die situatie beoogd waarin een persoon – hetzij in het kader van bijstand en hulp georganiseerd door het bureau, hetzij in uitvoering van een door de jeugdrechtbank genomen maatregel – deelneemt aan een opvoedend project dat, wanneer hij de leeftijd van achttien jaar bereikt, nog niet beëindigd is. In dat geval kan hem, op zijn aanvraag, door het bureau worden toegestaan om nog gedurende ten hoogste zes maanden verder aan het project deel te nemen teneinde hem de mogelijkheid te bieden dit te beëindigen.

– Paragraaf 2

Aan een persoon ten behoeve van wie al vóór de leeftijd van achttien jaar bijstand en hulp werden opgestart door het bureau of ten aanzien van wie vóór die leeftijd door de jeugdrechtbank een maatregel werd genomen, kan, op zijn aanvraag, door het bureau verder bijstand en hulp worden toegestaan onder de vorm van hetzij het onder permanent toezicht op kamer wonen, hetzij het verblijf bij een betrouwbare persoon of betrouwbaar gezin, hetzij het verblijf in een geschikte open inrichting, hetzij het onder begeleiding zelfstandig wonen.

Die hulpverlening kan worden toegestaan totdat hij de leeftijd van ten hoogste twintig jaar (eenentwintig jaar voor het onder begeleiding zelfstandig wonen)

heeft bereikt. De voorziene hulpverleningsvormen, namelijk het onder permanent toezicht op kamer wonen, het verblijven bij een betrouwbare persoon of betrouwbaar gezin of in een geschikte open inrichting, alsook het onder begeleiding zelfstandig wonen, zijn van dien aard dat ze de noodzakelijke steun kunnen bieden aan jongvolwassenen, die blijkbaar nog niet in staat zijn zelfstandig te leven. Zij kunnen worden toegestaan, ongeacht de aard van de hulpverlening of de door de jeugdrechtbank genomen maatregel, die eraan is voorafgegaan.

In het eerste lid sluiten de bijstand en hulp onmiddellijk – dit is zonder onderbreking – aan bij hulpverlening of bij een maatregel die vóór de leeftijd van achttien jaar een aanvang heeft genomen. Het tweede lid laat toe dat, eveneens tot aan de leeftijd van twintig jaar (eenentwintig jaar voor het onder begeleiding zelfstandig wonen), aan personen vanaf de leeftijd van achttien jaar dezelfde bijstand en hulp worden verleend wanneer de te hunnen behoefte door het bureau georganiseerde hulpverlening of de te hunnen aanzien door de jeugdrechtbank opgelegde maatregel sedert niet langer dan drie maanden beëindigd werd op het tijdstip van het indienen van hun aanvraag. Voor het onder begeleiding zelfstandig wonen wordt deze termijn op zes maanden vastgesteld. Aldus wordt aan jongvolwassenen die dachten in staat te zijn een zelfstandig leven te leiden doch het tegendeel ervaren, de gelegenheid geboden om, zij het binnen een vrij korte termijn, nog de bovengenoemde hulpverlening aan te vragen.

– Paragraaf 3

De aanvraag, waarvan sprake is in de vorige paragrafen, moet schriftelijk worden ingediend bij het territoriaal bevoegde Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand. Dit bureau maakt de aanvraag over aan zijn sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand. De sociale dienst onderzoekt of de voortzetting van de hulpverlening wenselijk is en hoort daarom de aanvrager en de voorziening. De sociale dienst brengt daarover verslag uit bij het Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand dat de aanvraag verder behandelt in overeenstemming met de regels die door de Vlaamse Regering worden bepaald. Om te vermijden dat de hulpverlening aan jongvolwassenen willekeurig en te onpas zou worden toegepast, zal de aanvraag behoorlijk gemotiveerd moeten zijn. Hierbij moet worden herinnerd aan artikel 15 volgens hetwelk de uitgaven die voortvloeien uit de beslissingen die door de Bureaus voor Bijzondere Jeugdbijstand werden

genomen en die niet door een particuliere of openbare instelling gedragen worden, ten laste zijn van het Fonds Jongerenwelzijn. Dit artikel voorziet verder dat de Vlaamse Regering bepaalt onder welke voorwaarden de bureaus uitgaven mogen doen ten laste van dat Fonds. Die bepalingen zullen ook van toepassing zijn op de beslissingen, genomen krachtens onderhavig artikel.

– Paragraaf 4

De bepalingen van artikel 67 van dit decreet zijn van overeenkomstige toepassing op de in onderhavig artikel bedoelde jongvolwassenen, voor wat de bijdrage in de hen betreffende onderhouds-, opvoedings- en behandelingskosten betreft.

HOOFDSTUK IV

Gerechtelijke jeugdbijstand

In overeenstemming met artikel 5, §I, II, 6°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, zoals gewijzigd door de wet van 8 augustus 1988, zijn de gemeenschappen bevoegd voor de jeugdbescherming, met inbegrip van de sociale en de gerechtelijke bescherming. De materies die limitatief aan de nationale wetgever werden voorbehouden, vormen hierop een uitzondering. Deze voorbehouden materies zijn:

- a) de burgerrechtelijke regels met betrekking tot het statuut van de minderjarigen en van de familie, zoals vastgesteld door het Burgerlijk Wetboek en de wetten tot aanvulling ervan;
- b) de strafrechtelijke regels waarbij gedragingen die inbreuk plegen op de jeugdbescherming als misdrijf worden omschreven en waarbij op die inbreuken straffen worden gesteld, met inbegrip van de bepalingen die, onverminderd artikel 11 (van de bijzondere wet van 8 augustus 1980) betrekking hebben op de vervolgingen;
- c) de organisatie van de jeugdrechtbanken, hun territoriale bevoegdheid en de rechtspleging voor die gerechten;
- d) de opgave van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd;

- e) de ontzetting uit de ouderlijke macht en het toezicht op de gezinsbijslag of andere sociale uitkeringen.

De bevoegdheidsverdeling tussen de federale overheid en de gemeenschappen steunt op het principe dat de jeugdbescherming essentieel als doel hulp- en dienstverlening heeft. Hulp- en dienstverlening zijn een bevoegdheid van de gemeenschappen (bijstand aan personen). Er kan worden opgemerkt dat ook in het gerechtelijke luik van dit decreet de term ‘jeugdbijstand’ en niet de (federale) term ‘jeugdbescherming’ wordt gebruikt. Dit verwijst naar de filosofie die aan het decreet ten grondslag ligt. Jongeren zijn geen object van bescherming, maar moeten worden benaderd als volwaardige leden van de gemeenschap met een eigen verantwoordelijkheid en zeggenschap. De gerechtelijke tussenkomsten zijn van pedagogische aard. Het feit dat ze, zowel ten aanzien van de minderjarigen als van degenen die hen onder hun bewaring hebben, afdwingbaar zijn, doet niets af van hun finaliteit; namelijk het verlenen van bijstand en hulp. Uit de hele economie van het decreet blijkt de wil om alle kansen te bieden aan de hulpverlening met de vrijwillige medewerking van de betrokkenen. Echter in sommige situaties is het nodig dwingend op te treden om het belang van de minderjarige veilig te stellen.

Artikel 37

Vorderingsgronden

Uit de voorbereidende werken van de wet van 8 augustus 1988 tot wijziging van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, blijkt dat de federale overheid en de gemeenschappen, voor zover ze bevoegd zijn om de maatregelen ten gronde te bepalen, ook de materiële bevoegdheid van de jeugdrechtbank kunnen regelen.

Waar de gemeenschappen dus bevoegd zijn om de maatregelen te bepalen ten aanzien van minderjarigen in een problematische opvoedingssituatie, kunnen zij ook de vorderingsgronden regelen op grond waarvan die maatregelen kunnen worden genomen.

Dit artikel regelt de bevoegdheid ‘ratione materiae’ van de jeugdrechtbank om afdwingbare pedagogische

maatregelen te nemen in problematische opvoedingssituaties. Dit artikel doet geen afbreuk aan artikel 36, eerste lid, 4°, van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming. Deze laatste bepaling staat de jeugdrechtbank toe om kennis te nemen van vorderingen van het openbaar ministerie ten aanzien van minderjarigen die vervolgd worden wegens een als misdrijf omschreven feit. Het behoort immers tot de bevoegdheid van de federale wetgever de maatregelen op te geven, die door de jeugdrechtbank kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, en om de gevallen te bepalen waarin die maatregelen kunnen worden genomen.

Artikel 37 van dit decreet bevestigt het principe van de subsidiariteit van de gerechtelijke jeugdbijstand ten opzichte van de vrijwillige hulpverlening voor de minderjarigen in problematische opvoedingssituaties. Door de concretisering van dit principe worden de gronden tot gerechtelijke interventie beperkt, waardoor zoveel mogelijk wordt vermeden dat minderjarigen het etiket van ‘gerechtskind’ zouden opgeplakt krijgen.

De jeugdrechtbank kan, na vordering door het openbaar ministerie, op basis van twee vorderingsgronden kennis nemen van problematische opvoedingssituaties:

1° het openbaar ministerie kan de jeugdrechtbank vorderen wanneer de bemiddelingscommissie de zaak heeft doorverwezen naar het openbaar ministerie overeenkomstig artikel 32, §2, vierde lid, en het openbaar ministerie het in het belang van de minderjarige noodzakelijk acht een gerechtelijke maatregel te nemen. In problematische opvoedingssituaties zal de jeugdrechtbank pas optreden nadat de bemiddelingscommissie geoordeeld heeft dat in het belang van de minderjarige een door de jeugdrechtbank opgelegde pedagogische maatregel ernstig aangewezen is. Dit houdt in dat het niet mogelijk is gebleken een minnelijke regeling betreffende een noodzakelijk geachte hulpverlening, bedoeld in artikel 32, §1, tot stand te brengen. Behoudens de uitzondering die hierna in 2° is voorzien, is de jeugdrechtbank aldus niet bevoegd om dwingende maatregelen te nemen in problematische opvoedingssituaties zonder dat alle pogingen zijn aangewend om bijstand en hulp te verlenen op basis van vrijwillige medewerking van de betrokkenen. Hiermee wordt aangesloten bij de wil van de decreetgever van 27 juni 1985 om enerzijds de rol en functie van de vrijwillige

hulpverlening zuiver te stellen en te stimuleren en anderzijds de toegangspoort tot de gerechtelijke tussenkomst te versmallen. Eens de zaak door de bemiddelingscommissie is doorverwezen, komt het uitsluitend aan het openbaar ministerie toe uit te maken of een afdwingbare maatregel al dan niet noodzakelijk is. In bevestigend geval zal het openbaar ministerie bij de jeugdrechtbank een vordering instellen;

2° deze bepaling voorziet in een snel gerechtelijk optreden voor problematische opvoedingssituaties met een acuut en ernstig karakter. Voor dergelijke problematische opvoedingssituaties kan, wegens de urgentie, de klassieke weg die in artikel 37, 1°, is vastgelegd – namelijk van Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand, via bemiddelingscommissie, naar parket en jeugdrechtbank – niet worden gevolgd. Wanneer het openbaar ministerie het opleggen van een pedagogische maatregel dringend noodzakelijk acht, zal het drie voorwaarden moeten aantonen. Ten eerste kunnen bijstand en hulp op vrijwillige basis niet onmiddellijk worden georganiseerd. Ten tweede acht het openbaar ministerie in het belang van de minderjarige een afdwingbare pedagogische maatregel dringend noodzakelijk. Ten derde moeten er voldoende aanwijzingen zijn dat de minderjarige onmiddellijk moet worden beschermd tegen een vorm van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik. Deze drie voorwaarden moeten tegelijk vervuld zijn.

De omschrijving van de vorderingsgrond in 2° sluit aan bij artikel 19 van het verdrag van 20 november 1989 inzake de rechten van het kind. Luidens dat artikel zijn de staten die partij zijn, verplicht om “alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied te nemen om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft”.

Deze vorderingsgrond is een uitzondering op de algemene regel dat de jeugdrechtbank slechts kan tussenkomen na doorverwijzing door de bemiddelingscommissie en is ingegeven door de zorg om,

wanneer vrijwillige hulpverlening niet onmiddellijk mogelijk is, dwingend te kunnen optreden in acute en ernstige situaties die een bedreiging vormen voor een minderjarige (bijvoorbeeld kindermishandeling, incest enzovoort). In dergelijke situaties zou het niet verantwoord zijn de afwikkeling van de procedure voor de bemiddelingscommissie af te wachten. De toepassing van artikel 37, 2°, moet uitzonderlijk blijven en op zijn juiste draagwijdte worden toegepast. Het openbaar ministerie zal in zijn vordering dan ook moeten aantonen dat het nemen van een afdwingbare pedagogische maatregel dringend noodzakelijk is omdat de psychische of de fysieke integriteit van de minderjarige gevaar loopt, en dat onmiddellijke bijstand- en hulpverlening op vrijwillige basis niet mogelijk zijn. Deze uitzonderlijke toepassing is nodig omdat de vorderingsgrond een uitzondering vormt op het subsidiariteitsbeginsel. Volgens dit principe moet bij een te verwachten gelijkblijvend effect de voorkeur worden gegeven aan die hulpverlening die het minst ingrijpt in de persoonlijke levenssfeer van de betrokkenen. Gedwongen of gerechtelijke hulpverlening is dus subsidiair aan de vrijwillige hulpverlening omdat bij problematische opvoedingssituaties zoveel mogelijk hulpverlening op vrijwillige basis moet worden georganiseerd en zo weinig mogelijk maatregelen mogen worden opgelegd.

Waar in het verleden werd bepaald dat de vorderingsgronden geen toepassing konden vinden indien de betrokken minderjarige de hoedanigheid van militair bezit op het tijdstip dat de zaak bij de jeugdrechtbank aanhangig wordt gemaakt, wordt dergelijke bepaling thans weggelaten. Sedert de afschaffing van de militaire rechtscolleges bestaat er immers geen gevaar meer dat tegelijkertijd twee verschillende regelingen van toepassing zouden zijn op minderjarigen in problematische opvoedingssituaties.

Artikel 38

Maatregelen na doorverwijzing door de bemiddelingscommissie

– Paragraaf 1

De eerste paragraaf van artikel 38 somt de maatregelen op die door de jeugdrechtbank kunnen worden genomen in problematische opvoedingssituaties, wanneer de zaak door de bemiddelingscommissie werd doorverwezen naar het openbaar ministerie dat een afdwingbare pedagogische maatregel noodzakelijk acht.

Naast de maatregelen die op grond van een nationale wet kunnen worden genomen (voogdij over de gezinsbijslagen, ontzetting uit het ouderlijke gezag) betreft de dertien gedifferentieerde maatregelen van opgelegde hulpverlening, waaruit de jeugdrechtbank een keuze kan maken naargelang de concrete problematische opvoedingssituatie. Een combinatie van de maatregelen bedoeld in artikel 38, §1, is echter niet mogelijk. Tussen de maatregelen is er geen eigenlijke gradatie ingebouwd; enkel voor de maatregelen, genoemd in 11° en 12°, wordt een voorbehoud gemaakt.

Sommige maatregelen zijn weliswaar meer ingrijpend in het leven van de minderjarige dan anderen. Bij de keuze van een maatregel moet echter worden uitgegaan van de stelling dat de meer ingrijpende maatregelen, gepaard gaand met een verwijdering van de minderjarige uit zijn milieu, uitzonderlijk moeten zijn en slechts kunnen worden verantwoord door de ernst van de problematische opvoedingssituatie. Verwijdering uit het milieu is misschien de eenvoudigste en de radicaalste oplossing, maar daarom niet altijd de beste. De voordelen van het behoud van de minderjarige in zijn milieu werden in het verleden al overtuigend aangetoond. Anderzijds zou het ook niet verantwoord zijn om een situatie te lang te laten verzeiken en te laten evolueren tot een onomkeerbare toestand. De grote vrijheid van appreciatie die aan de jeugdrechtbank wordt toegekend impliceert dan ook de opdracht om elke zaak te beoordelen met een sterke zin voor nuanceren.

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen de maatregelen ten aanzien van de ouders en deze ten aanzien van de minderjarigen. In de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming werd dat onderscheid wel gemaakt. Uit de praktische toepassing van deze wet is gebleken dat het onderscheid tussen beide categorieën van maatregelen artificieel is. Maatregelen ten aanzien van de ouders hebben in hun concrete toepassing niet zelden de sterkst voelbare consequenties voor de minderjarigen, terwijl de impact op de ouders eerder gering is. Maatregelen ten aanzien van ouders worden met andere woorden afgewimpeld op kinderen aan wie bepaalde verplichtingen worden opgelegd (vgl. de toepassing van de vroegere maatregel van opvoedingsbijstand, bedoeld in – het inmiddels opgeheven – artikel 31, tweede lid, van de wet van 8 april 1965). Daarom voorziet artikel 39 dat de krachtens artikel 38, §1, 2° tot en met 13°, opgelegde maatregelen aanvullende voorwaarden en verplichtingen kunnen inhouden respectievelijk ten aanzien van de minderjarigen en van degenen die het ouder-

lijke gezag over hen uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben.

De maatregelen zelf vormen een uitbreiding en een verfijning van de lijst, die destijds was opgesomd in de wet van 8 april 1965. Ze zijn geïnspireerd op de concrete ervaring bij de toepassing van die wet en op de wetenschappelijke inzichten van de laatste jaren op het vlak van hulpverlening en opvoeding. Bij de maatregelen is een maximale duur vermeld waardoor aan de betrokken minderjarigen en hun gezin bijkomende rechtszekerheid en een duidelijker toekomstperspectief worden geboden. Deze begrenzing in de tijd impliceert dat de betrokken hulpverleners een duidelijk handelingsplan zullen moeten opstellen. Na de voorziene termijn zal moeten worden geëvalueerd in welke mate de doelstellingen werden bereikt. Zo nodig kunnen de maatregelen worden verlengd, overeenkomstig artikel 41, tweede lid. De geboden hulpverlening moet dus worden gezien als een tijdelijke ingreep in het leven van de minderjarige en zijn omgeving, die erop gericht is de betrokkenen hun verantwoordelijkheid verder te laten opnemen.

Hierna volgt een toelichting bij de onderscheiden maatregelen.

- 1° De jeugdrechtbank kan de personen die de minderjarige in rechte of in feite onder hun bewaring hebben een pedagogische richtlijn verstrekken. Het verstrekken van een pedagogische richtlijn, die in een vonnis of een beschikking wordt geakteerd, is de minst ingrijpende onder de opgegeven maatregelen. Deze maatregel richt zich tot de personen die de minderjarige onder hun bewaring hebben, teneinde hen te confronteren met hun pedagogische verantwoordelijkheid. Dergelijke eenmalige tussenkomst van de jeugdrechtbank kan, ook al is zij beperkt, toch nuttig zijn in die situaties waarvoor een officiële interventie verantwoord is maar waarvoor een meer ingrijpende maatregel niet noodzakelijk wordt geacht.
- 2° Wanneer een minderjarige onder toezicht van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand wordt gesteld, houdt dit in dat een zekere begeleidende controle zal worden uitgeoefend op zijn levenswijze. Deze maatregel die al in artikel 37 van de wet van 8 april 1965 voorzien was en die in de praktijk zijn nut heeft bewezen, zal aangegeven zijn wanneer blijkt dat de minderjarige zich te weinig houdt aan algemeen aanvaarde

gedragsregels (bijvoorbeeld wanneer hij voortdurend spijbelt). Zoals bepaald in artikel 39 kunnen aan de maatregelen die in artikel 38, §1, 2° tot en met 13°, zijn opgegeven zowel ten aanzien van de minderjarige aanvullende voorwaarden, als ten aanzien van degenen die de minderjarige in rechte of in feite onder hun bewaring hebben verplichtingen worden verbonden. Het niet naleven van deze aanvullende voorwaarden en/of verplichtingen zou aanleiding kunnen geven tot het nemen van een meer ingrijpende maatregel. Het hier bedoelde toezicht van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand is een zelfstandige maatregel die een bepaalde begeleiding van de minderjarige veronderstelt, en moet worden onderscheiden van het algemene toezicht dat die sociale dienst uitoefent op de uitvoering van de afdwingbare pedagogische maatregelen (artikel 46). De maximale duur van de maatregel wordt bepaald op één jaar, maar kan wel worden verlengd.

- 3° De gezinsbegeleiding impliceert een psychosociale hulpverlening in de brede zin van het woord. Een analoge maatregel was reeds voorzien in de artikelen 30 en 31 van de wet van 8 april 1965, met dien verstande dat het begrip ‘opvoedingsbijstand’ wordt vervangen door ‘gezinsbegeleiding’ ten einde duidelijk de nadruk te leggen op de systematische en globale aanpak van het gezin. In tegenstelling tot artikel 31 van voornoemde wet, gaat het hier niet meer over verplichtingen die alleen door minderjarigen moeten worden nagekomen; zij kunnen worden opgelegd aan zowel de personen die de minderjarige onder hun bewaring hebben als aan de minderjarige zelf (artikel 39). De uitbreiding tot eerstgenoemde personen is noodzakelijk om het beoogde doel, te weten het behoud van de minderjarige in zijn milieu, te bereiken. De gezinsbegeleiding kan er bijvoorbeeld op gericht zijn de ouders te leren op een meer aangepaste manier te reageren op probleemgedrag bij hun kinderen, de ouders bij te staan in gevallen van kinderverwaarlozing, de communicatie tussen ouders en kinderen te verbeteren, het gezin te helpen een crisis te overwinnen enzovoort. Het is van groot belang dat de minderjarige niet wordt beschouwd als een geïsoleerd wezen, maar dat het hele gezin als psychosociaal systeem wordt betrokken in de begeleiding. Niet zelden is het probleemgedrag van een individu immers een symptoom van het disfunctioneren van het hele

systeem waarin hij leeft. Zoals bepaald in artikel 40, 1°, wordt een erkende voorziening of eventueel de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand belast met de gezinsbegeleiding. De maximale duur van de maatregel wordt bepaald op één jaar, maar kan wel worden verlengd.

- 4° De hier bedoelde maatregel, die enigszins te vergelijken is met de ‘prestatie van opvoedkundige of filantropische aard’, zoals voorzien in artikel 37 van de wet van 8 april 1965, is echter, in tegenstelling tot voornoemde wet, beperkt tot minderjarigen in problematische opvoedingssituaties. Omwille van de rechtszekerheid, wordt de inhoud van het opvoedende project als zinvolle pedagogische maatregel binnen het kader van het hulpverleningsaanbod in dit decreet nader geconcretiseerd op advies van de Raad van State. Niet enkel de maximale duur ervan is bepaald op zes maanden, maar ook drie voorwaarden waaraan het opvoedend project dient te voldoen.

Een dergelijk project dient gericht te zijn op een specifieke doelgroep of op een bijzondere probleemsituatie, op het versterken van de eigen zorg en/of op het versterken van de zorg in eigen milieu en is georganiseerd door een erkende voorziening of een organisatie die daartoe een overeenkomst heeft gesloten met de Vlaamse minister.

Zoals bepaald in artikel 40, 2°, van dit decreet, wordt een erkende voorziening belast met de materiële organisatie van die projecten en met de begeleiding van de minderjarigen. Er wordt tevens voorzien dat eveneens voor de duur van ten hoogste zes maanden de minderjarige, in voorkomend geval samen met de personen die hem onder hun bewaring hebben, kunnen worden toevertrouwd aan een project, vermeld in artikel 2, 13°, van dit decreet.

In de praktijk kan een dergelijk project allerlei vormen aannemen. Het opvoedende project kan bestaan uit een dienst aan de gemeenschap die aan een minderjarige met een deviant of pre-delinquent gedrag kan worden opgelegd, of in een werkproject. Beide hulpverleningsvormen hebben in het verleden trouwens hun nut bewezen. Er kan echter ook worden gedacht aan de in Nederland en Groot-Brittannië bestaande leerprojecten, die onder meer gericht zijn op het trainen van sociale vaardigheden. Ervaringsprojecten waarbij ten behoeve van minderjarigen

een ervaringsgericht hulpverleningsprogramma wordt uitgewerkt vallen daar eveneens onder.

- 5° De minderjarige kan worden verplicht een semi-residentiële voorziening te bezoeken. Het betreft een behandeling die het continuüm verzekert van ambulante tot residentiële behandeling en het is de bevestiging van een praktijk, waarvan de resultaten positief zijn gebleken en waardoor de mogelijkheid wordt geboden om het ingrijpen in het leven van de minderjarige op een aangepaste manier te doseren. De dagcentra bijvoorbeeld richten zich tot gezinnen met schoolgaande kinderen waar de opvoedingssituatie ontwricht is en het zelfstandig functioneren van het gezin kan worden hersteld mits een geïntegreerde gezinsbehandeling, gekoppeld aan een opname van de kinderen in een dagcentrum. Deze centra vangen jongeren op buiten de schooluren en tijdens de vakantieperiodes maar bieden hen geen overnachting. Het is namelijk gebleken dat net die momenten in sommige gezinnen herhaaldelijk de bron van conflicten zijn of aanleiding geven tot normovertredend gedrag. Het toezicht op schooltaken, het organiseren van zinvolle activiteiten en het begeleide groepsleven zijn nuttige instrumenten die door deze voorzieningen worden aangewend om de ontplooiingskansen van een aantal jongeren te bevorderen. Dagcentra zijn evenwel geen bijzondere kinderdagverblijven, maar vormen een alternatief voor de uithuisplaatsing in gevallen van ernstige indicatie tot plaatsing. De werking van de semiresidentiële voorzieningen zal zich situeren op verscheidene vlakken: de gezinsbegeleiding, de groepswerking, de studie- en schoolbegeleiding en de individuele behandeling. De maximale duur van de maatregel wordt in principe bepaald op één jaar, maar kan wel worden verlengd.
- 6° Door diverse omstandigheden, onder meer ernstige relationele conflicten of verregaande verwaarlozing, kunnen sommige minderjarigen niet rekenen op een familiaal milieu. Ook is soms het verblijf in een residentiële inrichting, waar het groepsleven een centrale plaats inneemt, niet (meer) aangewezen. Dergelijke jongeren moeten leren zelfstandig te leven. Ondersteund door de pedagogische begeleiding van een erkende voorziening overeenkomstig de bepaling van artikel 40, 2°, teneinde hen te helpen bij het oplossen van hun problemen, geeft deze maatregel hen hiertoe de kans. Omdat het zelfstandig wonen toch reeds een zekere rijpheid veronderstelt, is voor het toepassen van deze maatregel de minimumleeftijd van zeventien jaar vereist. Tevens

is bepaald dat de betrokkene over voldoende inkomsten zal moeten kunnen beschikken. Deze kunnen afkomstig zijn uit een loon, uit diverse sociale uitkeringen, uit een studietoelage, uit financiële steun van familieleden enzovoort.

Het is niet noodzakelijk dat de betrokkene al beschikt over deze inkomsten op het ogenblik van het nemen van de maatregel; de formulering “zal beschikken” biedt bijvoorbeeld de mogelijkheid dat hij zich in een bepaalde woonplaats vestigt en dan een steunaanvraag bij het bevoegde OCMW indient. De hier bedoelde maatregel moet niet noodzakelijk voorafgegaan zijn door een plaatsing in een residentiële inrichting. De duur van de maatregel wordt bepaald op maximum één jaar, maar kan wel worden verlengd.

- 7° Het onder 6° bedoelde zelfstandig wonen veronderstelt reeds een zekere graad van zelfredzaamheid. Jongeren, die hier nog niet aan toe zijn maar niet kunnen rekenen op een familiaal milieu, kunnen eveneens vanaf de leeftijd van zeventien jaar de kans krijgen onder permanent toezicht op kamer te wonen. Dit houdt in dat zij grotendeels alleen of in een klein groepje hun dagelijks leven beredderen. Zij zullen daarbij van zeer nabij worden begeleid en intensief worden getraind in allerlei vaardigheden die hen tot een grotere zelfstandigheid kunnen brengen. Deze maatregel vormt aldus een rechtstreekse voorbereiding op het eigenlijk zelfstandig wonen. In veel gevallen zal het hier gaan om minderjarigen, die geruime tijd in een inrichting hebben verbleven en zich geleidelijk meer kunnen losmaken van het groepsleven en van het verzorgende kader van deze inrichting. Een erkende voorziening zal, overeenkomstig artikel 40, 2°, belast zijn met de materiële organisatie van de maatregel en de begeleiding van de minderjarige. Het onder toezicht op kamer wonen, kan worden uitgevoerd in een afdeling van een inrichting waar kamers als studio's zijn ingericht. De uit te vaardigen erkennings- en subsidiëringsvoorwaarden voor de voorzieningen zullen dienaangaande nadere bepalingen bevatten. De duur van de maatregel wordt bepaald op maximum één jaar, maar kan wel worden verlengd.
- 8° De minderjarige kan onder de begeleiding van een onthaal- en oriëntatiecentrum worden gesteld. Dergelijke centra hebben als opdracht gedurende de aangegeven periode een passende

oriëntatie uit te werken om aan de problematische opvoedingssituatie tegemoet te komen. In veel gevallen zal het noodzakelijk zijn de minderjarige ook onderdak te verlenen. Op die manier kunnen bijvoorbeeld conflicten tussen de minderjarige en degenen die hem onder hun bewaring hebben, worden gemilderd en na enige tijd kan een dialoog opnieuw op gang komen. De mogelijkheid moet echter ook bestaan om gedurende deze oriëntatieperiode de minderjarige in zijn milieu te behouden of hem ernaar te laten terugkeren. Een dergelijke soepele werkwijze laat een meer realistische analyse van de familiale situatie en een betere oriëntatie toe dan wanneer de minderjarige noodzakelijkerwijze de hele tijd in het centrum zou moeten verblijven. Uiteraard zullen de uit te vaardigen erkennings- en subsidiëringsvoorwaarden hierop moeten afgestemd zijn. De relatief korte duur van deze maatregel moet verhinderen dat hij zijn doel zou voorbij-schieten en zou evolueren naar een langdurige residentiële hulpverlening; hiervoor bestaan er namelijk andere voorzieningen. Wel kan de begeleiding van een onthaal- en oriëntatiecentrum beschouwd worden als een vorm van ‘short term treatment’, waardoor acute crisissituaties kunnen worden opgevangen en langdurige begeleidingen overbodig gemaakt. De maximumtermijn is hier bepaald op dertig dagen, maar kan wel eenmaal worden verlengd (artikel 41, tweede lid, van dit decreet).

- 9° De minderjarige onder de begeleiding stellen van een observatiecentrum heeft grotendeels dezelfde bedoelingen als de begeleiding door een onthaal- en oriëntatiecentrum. Het observatiecentrum zal zich echter richten op het maken van een meer diepgaande en multidisciplinaire analyse van complexe problematische opvoedingssituaties. Het zal hiervoor onder meer gebruik maken van gespecialiseerde technieken.

Ook bij deze maatregel wordt de mogelijkheid geboden om zowel ambulant als residentieel te werken, al zal de noodzaak van een observatie van de minderjarige in zijn milieu eerder tot een ambulante werking nopen. De observatie zal toelaten een aangepast handelingsplan uit te werken. De maximumtermijn is hier bepaald op zestig dagen, maar kan wel eenmaal worden verlengd (artikel 41, tweede lid, van dit decreet). Wanneer de problematische opvoedingssituatie zo ernstig is dat ambulante of semiresidentiële

hulpverlening onvoldoende resultaten zou opleveren, is het verantwoord de minderjarige aan zijn familiaal milieu te onttrekken. De noodzaak om te plaatsen zal bij voorkeur moeten blijken uit het voorafgaandelijk advies van een onthaalen oriëntatiecentrum of van een observatiecentrum. Plaatsingsmaatregelen moeten echter subsidiair zijn ten aanzien van maatregelen in het milieu: alvorens tot een plaatsingsmaatregel over te gaan moeten eerst alle andere vormen van hulpverlening worden uitgeput of ten minste ernstig overwogen worden. Bovendien moet de verwijdering uit het natuurlijke milieu van zo kort mogelijke duur zijn en moet de affectieve binding met het gezin van oorsprong worden bevorderd.

- 10° De maatregel waarbij een minderjarige wordt toevertrouwd aan een betrouwbare persoon of betrouwbaar gezin is één van de mogelijkheden tot verwijdering uit het natuurlijke milieu. Andere personen dan de natuurlijke ouders zullen dan grotendeels de opvoeding overnemen. Deze maatregel zal bij uitstek geschikt zijn wanneer blijkt dat de minderjarige niet zozeer nood heeft aan een behandeling dan wel aan een socio-affectieve relatie. Het verblijf in een ‘vervanggezin’ kan van lange of van korte duur zijn.

In beide gevallen zal evenwel een intensieve samenwerking met de natuurlijke ouders aangewezen zijn. De gezinsplaatsing moet trouwens duidelijk worden onderscheiden van de adoptie. De natuurlijke ouders blijven immers, behoudens een andere rechterlijke beslissing, hun rechten behouden en de terugkeer naar het oorspronkelijke milieu blijft een van de hoofdbetrachtingen. Bij de uitvoering van de maatregel moeten de pedagogische doelstellingen hoe dan ook duidelijk worden omschreven. De formulering van deze bepaling laat de ruimte aan de jeugdrechtbank om de minderjarige toe te vertrouwen aan een persoon of aan een gezin. Hoewel het gezin het meest voorkomende samenlevingsverband is in onze maatschappij, hoeven alleenstaanden niet te worden uitgesloten van de mogelijkheid een minderjarige op te nemen. Het behoort tot de bevoegdheid van de jeugdrechtbank te oordelen of de persoon of het gezin betrouwbaar is en geschikt is om verantwoordelijkheid te nemen in de opvoeding van de minderjarige. Omdat het hier gaat over minderjarigen in gezinnen of minderjarigen die zijn toevertrouwd aan een betrouwbare persoon (bijvoorbeeld een familie-

lid), lijkt het niet aangewezen om op geregelde en ‘kunstmatig’ bepaalde tijdstippen de maatregel voor de jeugdrechtbank te herzien, zeker niet voor minderjarigen beneden de leeftijd van twaalf jaar. Er wordt voorzien dat dezen aan een persoon of gezin kunnen worden toevertrouwd uiterlijk tot aan de leeftijd van dertien jaar.

Ten aanzien van minderjarigen vanaf de leeftijd van twaalf jaar kan de maatregel slechts worden genomen voor een duur van ten hoogste één jaar. De duur van de maatregel kan wel worden verlengd.

- 11° Een andere mogelijke maatregel, wanneer het noodzakelijk is de minderjarige uit zijn milieu te verwijderen, is de plaatsing in een geschikte open inrichting. Hier kan nogmaals worden gewezen op de wenselijkheid slechts zijn toevlucht te nemen tot dergelijke ingrijpende maatregel wanneer de ambulante noch de semiresidentiële hulpverlening of een plaatsing bij een betrouwbare persoon of betrouwbaar gezin aangewezen lijkt of geslaagd is. Het behoort tot de bevoegdheid van de jeugdrechtbank te oordelen of een gezinsvervangend tehuis dan wel een behandelingsinstelling het meest geschikt is om tegemoet te komen aan de concrete problematiek van een bepaalde minderjarige. Zij zal in die optiek haar uitspraak motiveren.

Het kan daarbij zowel gaan om een private inrichting die door de Vlaamse Gemeenschap is erkend, als om een gemeenschapsinstelling die door de Vlaamse Gemeenschap zelf is georganiseerd. Het in artikel 37 van de wet van 8 april 1965 gemaakte onderscheid tussen “de uitbesteding in een geschikte private inrichting” en “het toevertrouwen aan de groep Rijksgestichten voor observatie en opvoeding onder toezicht” wordt als zodanig niet behouden in het decreet. Er wordt uitgegaan van de opvatting dat het toevertrouwen van een minderjarige aan een gemeenschapsinstelling juridisch niet verschillend mag zijn van een plaatsing in een erkende private inrichting. Wanneer een minderjarige wordt toevertrouwd aan een gemeenschapsinstelling wordt hij toevertrouwd aan een bepaalde instelling en niet meer aan de groep van deze instellingen. Niettemin zullen de gemeenschapsinstellingen een specifieke plaats blijven innemen in het voorzieningenpakket, onder meer wegens de opnamplicht ten aanzien van de hen toevertrouwde minderjarigen. Verder wordt duidelijk het onderscheid gemaakt tussen de hier bedoelde open

inrichtingen en gesloten inrichtingen waarvan sprake in 12°. De Vlaamse Regering zal bepalen wat onder ‘open’ en ‘gesloten’ inrichtingen moet worden verstaan. Tenslotte wordt bepaald dat de maatregel in principe voor ten hoogste één jaar kan worden genomen. Hij kan wel worden verlengd.

- 12° Hier wordt de plaatsing in een gesloten inrichting voorzien. De wet van 8 april 1965 maakte niet het onderscheid tussen open en gesloten (Rijks)inrichtingen, wat onder meer tot gevolg heeft dat door een beslissing van de uitvoerende macht een minderjarige van een open inrichting kon worden overgeplaatst naar een gesloten inrichting. Hierdoor werden de rechten van de verdediging beknot. Het decreet maakt wel het onderscheid en kent aldus aan de jeugdrechtbank de bevoegdheid toe om in haar maatregel een duidelijke keuze te maken. De beslissing om een minderjarige toe te vertrouwen aan een gesloten inrichting zal voortaan door de jeugdrechtbank worden genomen, met uitsluiting van de uitvoerende macht. Gezien zijn ingrijpende en vrijheidsberovende karakter wordt enerzijds bepaald dat deze maatregel slechts kan worden genomen wanneer, als gevolg van de gedragingen van de minderjarige, andere maatregelen niet aangewezen zijn (bijvoorbeeld predelictuele toestanden) of hun uitwerking missen (bijvoorbeeld ernstig wangedrag). De opname in een gesloten inrichting sluit het opmaken en realiseren van een pedagogisch hulpverleningsprogramma ten aanzien van bijvoorbeeld minderjarigen die voortdurend pogen te ontvluchten, niet uit. De formulering ‘niet aangewezen zijn’ laat toe dat deze maatregel genomen wordt zonder dat de andere maatregelen moeten uitgetoetst zijn. Anderzijds moet worden aangetoond dat dergelijke maatregel noodzakelijk is voor het behoud van de psychische of de fysieke integriteit van de minderjarige. De maatregel kan niet worden genomen ten aanzien van kinderen van minder dan veertien jaar. Ook voor deze maatregel wordt niet uitdrukkelijk bepaald dat hij moet worden uitgevoerd in inrichtingen die door de Vlaamse Gemeenschap zelf worden georganiseerd.

Hiermee wordt de ruimte gelaten om desgevallend ook private inrichtingen te erkennen en te subsidiëren als gesloten inrichting. Dergelijke private inrichtingen zullen echter bij besluit van

de Vlaamse Regering opnameplicht opgelegd krijgen en aan inspectie worden onderworpen. Zoals bij de plaatsing in een open inrichting, zal de jeugdrechtbank de minderjarige toevertrouwen aan een gesloten inrichting die ‘geschikt’ is. De jeugdrechtbank zal haar uitspraak in dat opzicht met redenen omkleden. De duur van de maatregel wordt bepaald op ten hoogste zes maanden, ten einde een reïntegratie in de maatschappij niet al te zeer te bemoeilijken. Indien noodzakelijk kan hij wel eenmaal worden verlengd (artikel 41, tweede lid, van dit decreet).

- 13° Naast de maatregelen die betrekking hebben op de tussenkomst van pedagogisch georiënteerde voorzieningen kan een minderjarige worden toevertrouwd aan een psychiatrische inrichting met een open of gesloten regime, waarbij in een besluit van de Vlaamse Regering eveneens in een verplichte opname zal worden voorzien. Deze maatregel moet als uitzonderlijk worden beschouwd en alleen worden toegepast wanneer de geestestoestand van de minderjarige dit vereist. Evenals in artikel 43 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming is voorzien, kan de rechterlijke beslissing slechts worden genomen na een voorafgaande psychiatrische expertise. In tegenstelling tot voornoemd artikel 43 van de jeugdbeschermingswet is er in dit decreet niet voorzien dat de toepassing van de andere bepalingen van het decreet wordt opgeschort gedurende de plaatsing in een psychiatrische inrichting, zodat de betrokkene geenszins onder de toepassing komt te vallen van de regels van het gemeen recht (wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke). In tegenstelling tot de wet van 8 april 1965 beschouwt dit decreet dergelijke plaatsing, hoewel sterk verschillend van andere maatregelen, vanuit formeel oogpunt als een gewone afdwingbare pedagogische maatregel. Aan die maatregel zijn dus alle waarborgen verbonden die het decreet biedt: de zaak blijft in handen van de jeugdrechtbank die het nut van de maatregel ten minste eenmaal per jaar evalueert, er is verplicht bezoek door consultants van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand en er is de gezinsgerichte werking (zie hierna §2). De maximale duur van de maatregel wordt in principe bepaald op één jaar, maar is wel voor verlenging vatbaar.

– Paragraaf 2

Hoger werd reeds gesteld dat de hulpverlening aan minderjarigen in problematische opvoedingssituaties een zaak van kinderen én ouders is en een gezinsgerichte werking noodzakelijk maakt. Bovendien moet elke minderjarige die het voorwerp uitmaakt van een plaatsingsmaatregel, zo snel mogelijk in zijn milieu kunnen worden geïntegreerd.

§2 wil dan ook de gezinsgerichte werking van de plaatsingsmaatregelen waarborgen en bijvoorbeeld beletten dat de in paragraaf 1 vermelde maatregelen, waarbij minderjarigen, zelfs kortstondig, aan hun milieu worden onttrokken, te ver van de plaats waar zij gewoonlijk verblijven zouden worden uitgevoerd, zodat een gezinsgerichte werking daardoor onmogelijk of ernstig belemmerd wordt. Enkel het belang van de minderjarige kan een uitzondering op die bepaling rechtvaardigen. Deze uitzondering moet restrictief worden toegepast.

Artikel 39

Aanvullende voorwaarden en verplichtingen bij de maatregelen

Dit artikel geeft aan de jeugdrechtbank de mogelijkheid om aan de minderjarige aanvullende voorwaarden op te leggen, verbonden aan de maatregelen die worden genomen overeenkomstig artikel 38, §1, 2° tot en met 13°. Die aanvullende voorwaarden kunnen enkel een concretisering van de maatregel inhouden.

Artikel 40

Uitvoering van de maatregelen

Dit artikel bepaalt dat de jeugdrechtbank een erkende voorziening of eventueel de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand belast mee te werken aan de uitvoering van sommige maatregelen.

Het artikel heeft wel betrekking op de maatregelen, voorzien in:

- artikel 38, §1, 3°, waarvoor een erkende voorziening of desgevallend de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand wordt belast met de gezinsbegeleiding. De gezinsbegeleiding biedt

veel mogelijkheden en kan soms voorkomen dat andere meer ingrijpende maatregelen moeten worden getroffen, dit echter op voorwaarde dat de begeleiding voldoende intensief is. Gelet op het arbeidsintensieve karakter van de begeleiding en de soepele beschikbaarheid inzake personeel dat zij vereist, is het zeker niet aangewezen dat de jeugdrechtbank hiervoor systematisch een beroep zou doen op de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand die immers niet over voldoende middelen beschikt om een groot aantal intensieve gezinsbegeleidingen te verzekeren. De voorkeur moet gaan naar een erkende voorziening. De Vlaamse Regering zal er in haar erkennings- en subsidiëringsbeleid dan ook voor moeten zorgen dat voldoende voorzieningen ter beschikking worden gesteld om de opdrachten betreffende gezinsbegeleiding effectief te kunnen realiseren;

- artikel 38, §1, 4° tot 9°, en 11°, waarvoor een erkende voorziening of een daarmee gelijkgestelde voorziening wordt belast met de materiële organisatie van de maatregel en de begeleiding van de minderjarige. Elk van deze maatregelen vergt een specifiek programma en een specifieke vorm van begeleiding. De Vlaamse Regering zal hiertoe dan ook geëigende voorzieningen moeten erkennen en subsidiëren of voorzieningen met erkende voorzieningen moeten gelijkstellen. Voor de uitvoering van sommige maatregelen (maatregelen als bedoeld in artikel 38, §1, 8°, 9° en 11°) zal ook een beroep kunnen worden gedaan op gemeenschapsinstellingen;
- artikel 38, §1, 10°, waarvoor desgevallend een erkende voorziening wordt belast met de begeleiding van het gezin of de persoon, aan wie de minderjarige wordt toevertrouwd. Met deze voorziening wordt een dienst voor pleegzorg bedoeld, die in de praktijk kandidaat-pleeggezinnen rekruteert, selecteert en begeleidt. De tussenkomst van een dergelijke dienst is in principe wenselijk om de pedagogische geschiktheid van de personen en gezinnen te verzekeren en om hen te begeleiden bij de opvang van de minderjarigen. Het gebruik van de term ‘desgevallend’ wijst erop dat de tussenkomst van een erkende voorziening in bepaalde gevallen niet noodzakelijk is. Het laat de mogelijkheid open dat een betrouwbare persoon of betrouwbaar gezin bijvoorbeeld eenmalig een minderjarige opneemt, waarmee reeds een familiale of andere band bestaat, zonder dat een voorziening moet tussenkomen. Bedoelde diensten

richten zich vooral op personen en gezinnen die geregeld één of meer minderjarigen opnemen.

Artikel 41

Modaliteiten van de maatregelen

Dit artikel, dat samen moet worden gelezen met artikel 60 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming, bepaalt in het eerste lid dat de maatregelen, bedoeld in artikel 38, §1, zowel tijdens de voorbereidende rechtspleging als tijdens en na de rechtspleging over de grond van de zaak kunnen worden genomen. De gemeenschappen zijn bevoegd voor het bepalen van zowel de voorlopige maatregelen als de maatregelen die bij vonnis kunnen worden opgelegd ten aanzien van minderjarigen in problematische opvoedingssituaties.

Verder wordt bepaald dat de genomen maatregelen te allen tijde kunnen worden ingetrokken of, op verzoek van de minderjarige, zijn wettelijke vertegenwoordiger, de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand of het openbaar ministerie, worden vervangen door een andere maatregel voorzien in artikel 38, §1. Dit laat toe de maatregel voortdurend aan te passen aan de evolutie van een problematische opvoedingssituatie.

Om dezelfde reden voorziet het tweede lid dat de in artikel 38, §1, 2°, 3°, 5° tot 7°, 10°, 11° en 13°, bedoelde maatregelen kunnen worden verlengd, weliswaar telkens voor een periode die de in dat artikel gestelde maximumduur niet mag overtreffen: het verlengen van een pedagogische maatregel kan immers verantwoord zijn gezien de voortdurende problematische opvoedingssituatie. Toch moet aan de minderjarigen en de personen die hen onder hun bewaring hebben een tijdsperspectief worden geboden. Door de beperkte duur van de maatregelen zal op geregelde tijdstippen – dit is in de meeste gevallen na ten hoogste één jaar – de opgelegde maatregel moeten geëvalueerd worden. Dit biedt niet enkel een bijkomende garantie aan de betrokkenen, maar laat bovendien toe het handelingsplan (artikel 46) bij te sturen. Waar de maatregelen meermaals verlengbaar zijn, kan de maatregel bestaande in het toevertrouwen van de minderjarige aan een onthaal- en oriëntatiecentrum (artikel 38, §1, 8°) of aan een observatiecentrum (artikel 38, §1, 9°), gelet op het specifieke doel ervan, slechts eenmaal worden verlengd. Dit geldt eveneens, gelet op zijn aard, voor de maatregel bestaande in het

toevertrouwen van een minderjarige aan een gesloten inrichting (artikel 38, §1, 12°). De maatregelen bestaande in het verstrekken van een pedagogische richtlijn (artikel 38, §1, 1°) en het opleggen van een opvoedend project (artikel 38, §1, 4°) zijn wegens hun aard niet voor verlenging vatbaar.

De bepaling in het derde lid dat het geheel van de maatregelen die tijdens de voorbereidende rechtspleging worden genomen maximum zes maanden mag bedragen, is eveneens ingelast om de betrokkenen een duidelijk tijdsperspectief en rechtszekerheid te bieden.

Om dezelfde reden wordt verder bepaald dat, wanneer een maatregel die na de rechtspleging over de grond van de zaak werd genomen, door een andere maatregel wordt vervangen, deze maatregel eindigt op de dag dat de vervangen maatregel een einde zou hebben genomen. Deze regel houdt dus in dat, wanneer na de rechtspleging over de grond van de zaak een maatregel werd opgelegd voor de duur van één jaar en indien na acht maanden die maatregel wordt vervangen, de vervangende maatregel na vier maanden een einde zal nemen, waarna hij wel kan worden verlengd voor een termijn die de in artikel 38, §1, bepaalde maximumtermijn niet overschrijdt. Hetzelfde geldt indien een maatregel wordt vervangen die voordien reeds werd verlengd. Ook dan eindigt de vervangingsmaatregel op de datum waarop de verlengde maatregel een einde zou hebben genomen. De toepassing van dit artikel zal verlopen in overeenstemming met de procedureregels die de federale wetgever heeft uitgevaardigd krachtens artikel 5, §1, II, 6°, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

Artikel 42

Schorsing van de maatregelen

Dit artikel bepaalt dat de afdwingbare pedagogische maatregelen worden geschorst wanneer de minderjarige gecolloqueerd is in een psychiatrische inrichting krachtens de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke. Hiermee wordt vermeden dat tegelijkertijd twee verschillende wetgevingen op hem van toepassing zouden zijn. Tevens is bepaald dat de maatregelen van rechtswege eindigen wanneer de minderjarige meerderjarig wordt. Gezien de handelingsbekwaamheid van meerderjarigen moet de gedwongen hulpverle-

ning immers beperkt blijven tot minderjarigen. Dit neemt echter niet weg dat na het bereiken van de meerderjarigheid, onder bepaalde voorwaarden, nog bijstand en hulp op vrijwillige basis kunnen worden verleend, zoals trouwens voorzien is in artikel 36.

Artikel 43

Maatregelen in geval van hoogdringendheid

In artikel 43 worden de maatregelen opgesomd die de jeugdrechter kan nemen in problematische opvoedingssituaties wanneer hij door het openbaar ministerie gevat is met toepassing van artikel 37, 2°, dat wil zeggen wanneer geen onmiddellijke hulpverlening op vrijwillige basis mogelijk is en in het belang van de minderjarige dringend een afdwingbare pedagogische maatregel moet worden genomen, omdat zijn psychische of fysieke integriteit gevaar loopt.

Als de jeugdrechtbank gevorderd werd op grond van artikel 37, 2°, waren in een recent verleden de soorten residentiële maatregelen waaruit de jeugdrechter kon kiezen, beperkt. Hij kon niet dezelfde maatregelen nemen als wanneer er geen hoogdringendheid was. Dit had tot gevolg dat er zich in de praktijk heel wat moeilijkheden voordeden; zo bijvoorbeeld als minderjarigen dringend in een voorziening moesten worden opgenomen terwijl niet eerder een plaatsingsmaatregel genomen was. De jeugdrechter kon geen opname in het ziekenhuis opleggen, terwijl dat bij aanmeldingen van mishandeling juist de maatregel was die hij zou moeten kunnen opleggen. Naast deze al te beperkte mogelijkheden (gebrek aan differentiatie) voor de jeugdrechters om een geschikte residentiële maatregel bij urgentie op te leggen, vertoonde de regeling eveneens een gebrek aan flexibiliteit. Geen enkele rechterlijke maatregel die bij urgentie werd genomen, kon tijdens de periode van vijfenveertig dagen door de jeugdrechters worden verlengd of worden gewijzigd. De maatregelen die wegens urgentie werden genomen, konden door de jeugdrechter alleen worden ingetrokken (artikel 60 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming).

Voortaan zal de jeugdrechter voor het opleggen van een residentiële maatregel kunnen kiezen uit een palet van mogelijkheden en naargelang de omstandigheden naderhand zijn beschikkingen kunnen verlengen of vervangen door andere maatregelen van ambulante, semiresidentiële of residentiële aard. De jeugdrechter zal de maatregelen ook kunnen intrek-

ken. Aldus zal de hulpverlening die buiten het natuurlijke milieu moet worden georganiseerd omwille van de gevaarstoestand waarin de minderjarige verkeert, allerlei vormen kunnen aannemen. Hierdoor kan een flexibel antwoord worden gegeven op bepaalde toestanden waarvoor een rechterlijke tussenkomst vereist is (hulp op maat). De betrokken minderjarigen zullen zonder voorwaarden inzake voorafgaande hulpverlening in een open of in een gesloten residentiële voorziening, dan wel in een pleeggezin kunnen worden geplaatst. De betrokken minderjarigen zullen ook in een ziekenhuis kunnen worden opgenomen. Ze zullen ook aan een project of aan een onthaal-, oriëntatie- en observatiecentrum kunnen worden toegewezen. De jeugdrechter zal hun eveneens kunnen toestaan om op kamer dan wel zelfstandig te wonen als voorbereiding op de volwassenheid.

Daarnaast is de procedure bij urgentie sterk vereenvoudigd. Volgens de vroegere procedure was de jeugdrechter verplicht het dossier over te zenden aan de vrijwillige hulpverlening. Het dossier kwam dan bij het bureau toe, waar men vijfenveertig dagen had om het op te nemen. Wanneer het bureau dat pas deed na dertig dagen, bleef er gedurende dertig dagen een vacuüm bestaan. Indien er geen oplossing kwam van het bureau, ging het dossier naar de bemiddelingscommissie. Na vijfenveertig dagen kwam het dan opnieuw bij de jeugdrechter terecht. Dit was de fameuze carrousel die door heel wat hulpverleners die aan de rondetafelconferentie deelnamen, aan de kaak werd gesteld. Het wegvallen van de 'vijfenveertig-dagen-regel' heeft tot gevolg dat de gewone procedureregels gelden. Aldus wordt het over en weer wijzen van de cliënten van gerechtelijke naar vrijwillige hulpverlening en omgekeerd vermeden.

Dit belet niet dat, als de jeugdrechter een maatregel bij hoogdringendheid heeft genomen, ook thans het nodige wordt gedaan om vrijwillige hulpverlening te organiseren en dat, eens die vrijwillige hulpverlening georganiseerd, de jeugdrechter de maatregel kan intrekken overeenkomstig artikel 41, eerste lid.

Artikel 43 zal in de toekomst een effectieve en efficiënte oplossing bieden voor problematische opvoedingssituaties waarvoor dringend een rechterlijke tussenkomst is vereist, indien hulpverlening op vrijwillige basis niet dringend kan worden georganiseerd. Daarenboven wordt het subsidiariteitsbeginsel behouden en zelfs versterkt. Tevens wordt de regelgeving ook eenvoudiger en doorzichtiger voor de cliënten en zullen rechterlijke beslissingen niet lan-

ger afhankelijk worden gesteld van beslissingen van administratieve organen.

Artikel 44

Werkgebied en samenstelling van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand

In tegenstelling tot de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand, die per bestuurlijk arrondissement worden opgericht, worden de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand opgericht per gerechtelijk arrondissement. De sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand worden bemand door consulenten. Deze diensten worden opgericht ten behoeve van de minderjarigen of de personen die over hen het ouderlijke gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben en ten aanzien van wie een pedagogische maatregel werd bevolen. Deze sociale diensten komen in de plaats van de vroegere sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtbanken.

De voorwaarden betreffende de samenstelling van de sociale dienst en de vereiste diploma's van de consulenten zijn identiek aan de voorwaarden die worden gesteld aan de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand, beschreven in artikel 21 van dit decreet.

Artikel 45

Bevoegdheid van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand

De sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand vervult twee soorten opdrachten:

- opdrachten van sociale aard, die aan de sociale dienst worden toevertrouwd door magistraten belast met jeugdzaken. Deze opdrachten van sociale aard hebben betrekking op jongeren voor wie in uitvoering van de jeugdbijstandsregeling reeds een gerechtelijke maatregel werd genomen;
- navorsingsopdrachten, die aan de sociale dienst worden toevertrouwd door magistraten in zaken waarbij minderjarigen betrokken zijn. Deze navorsingsopdrachten zijn bedoeld om de jeugdrechter in te lichten over de persoonlijkheid van jongere opdat hij een gepaste beslissing zou kun-

nen nemen met toepassing van de jeugdbijstandsregeling.

Artikel 46

Toezicht op de uitvoering van maatregelen

De sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand hebben tot taak toezicht uit te oefenen op de uitvoering van de gerechtelijke maatregelen die genomen zijn ten aanzien van minderjarigen in problematische opvoedingssituaties of ten aanzien van minderjarigen die wegens een als misdrijf omschreven feit worden voorgeleid.

De sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand waken er over dat die uitvoering verloopt volgens een handelingsplan dat in samenspraak met de betrokken partijen en de voorzieningen, op aanvraag van deze sociale diensten is opgesteld. Bovengenoemd handelingsplan omvat naast een analyse van de probleemsituatie, een opgave van de pedagogische doelstellingen die worden nagestreefd en een aanduiding van de middelen die voor de verwezenlijking van die doelstellingen nodig worden geacht. Dergelijk plan zal een behoorlijke evaluatie van de genomen pedagogische maatregel toelaten. Op basis van die evaluatie kan het plan zo nodig worden aangepast. Het hier bedoelde toezicht moet worden onderscheiden van het toezicht, bedoeld in artikel 38, §1, 2°, en van de opvoedende begeleiding, bedoeld in artikelen 38, §1, 3°, en 40, 1°.

Consulenten van de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand moeten regelmatig en minstens om de zes maanden iedere persoon bezoeken die aan een erkende voorziening, aan een betrouwbare persoon of betrouwbaar gezin is toevertrouwd ter uitvoering van een gerechtelijke maatregel, genomen overeenkomstig de bepalingen van de jeugdbijstandsregeling. De consulenten houden toezicht op het verloop van de maatregel, de fasering en de afbouw van het hulpverleningsprogramma. Zij zijn de tussenpersonen in het relatiepatroon tussen het oorspronkelijke gezin en de voorziening die de hulp uitvoert. De consulenten zorgen ook voor de coördinatie tussen de externe diensten die bij het hulpverleningsprogramma zijn betrokken. Zij hebben tevens een taak van ondersteuning, motivering, informatie en bemiddeling. Het schriftelijke verslag dat de sociale dienst omtrent hun bezoeken overmaakt aan de jeugdrechtbank laat deze

instantie toe de getroffen maatregelen regelmatig te evalueren, aan te passen of te beëindigen.

HOOFDSTUK V

Voorzieningen

Artikel 47

Gemeenschapsinstellingen

Dit artikel vervangt de bepalingen van artikelen 31 tot en met 33 van het decreet van 12 december 1990 betreffende het bestuurlijk beleid.

De taak van de gemeenschapsinstellingen is het uitvoeren van afdwingbare pedagogische maatregelen, opgelegd door de jeugdrechtbank of de jeugdrechter, zowel ten aanzien van jongeren in een problematische opvoedingssituatie als ten aanzien van jongeren die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd.

De gemeenschapsinstellingen worden afgeschaft als diensten van afzonderlijk beheer. De Vlaamse Regering is bevoegd om gemeenschapsinstellingen op te richten en hun maximumcapaciteit te bepalen. De pedagogische commissie wordt opgedoekt. Haar taak wordt overgenomen door een nieuw op te richten adviesorgaan binnen het beherende agentschap.

Artikel 48

Erkenning van voorzieningen

– Paragraaf 1

Voorzieningen die gespecialiseerd zijn in de opname of de begeleiding van minderjarigen, die naar hen verwezen worden in het kader van dit decreet moeten door de Vlaamse Regering erkend worden. De Vlaamse Regering stelt ten aanzien van voorzieningen een aantal kwalitatieve en materiële eisen.

Het voorzieningennet kan uiteraard niet beperkt blijven tot inrichtingen voor residentiële opvang. Het voorzieningennet moet integraal aangepast worden aan de huidige en toekomstige behoeften om minderjarigen en hun leefgenoten op een aangepaste en deskundige wijze dienst- of hulpverlening te bieden. De Vlaamse Regering zal dan ook voor ambu-

lante, semiresidentiële en residentiële voorzieningen en voor projecten een afzonderlijke regelgeving moeten uitwerken die de kwaliteit van het hulpaanbod garandeert.

– Paragraaf 2

De erkenningsvoorwaarden die de Vlaamse Regering zal vaststellen, slaan op de kwaliteit en kwantiteit van de personeelsomkadering, op vereisten inzake materiële infrastructuur, het opleidingsniveau van de personeelsleden en de desgevallend multidisciplinaire samenstelling van bepaalde equipes, de bijkomende vorming, de leefomstandigheden of begeleidingsvoorwaarden die aan de minderjarigen geboden worden, het pedagogische concept van waaruit minderjarigen benaderd worden en de middelen die hiervoor worden ingezet. Met een programmatie van de voorzieningen zal de Vlaamse Regering de categorieën en de capaciteit van de voorzieningen per regio kunnen opsommen en daarbij kunnen streven naar differentiatie.

– Paragraaf 3

De erkenningstermijn is gesteld op een maximum van vijf jaar ten einde een verplicht evaluatiemoment in te lassen. Hierdoor wordt bijsturing en aanpassing aan de vastgestelde behoeften mogelijk.

Artikel 49

Aanvragen tot erkenning van voorzieningen

Dit artikel machtigt de Vlaamse Regering om de procedure voor erkenning van voorzieningen te regelen.

Het bepaalt verder de samenstelling van het erkenningsdossier. De samenstellende delen van het erkenningsdossier zijn formeel administratieve stukken, een regionale behoefteanalyse en een inhoudelijke voorstelling van de doelstelling en pedagogische middelen van de voorziening.

Artikel 50

Intrekking van de erkenning van een voorziening

Een erkende voorziening, die niet langer aan de algemene en specifieke erkenningsvoorwaarden voldoet, kan door de Vlaamse Regering worden aangemaand

zich te conformeren binnen de termijn die door de Vlaamse Regering werd vooropgesteld.

Indien de voorziening aan de aanmaning geen gevolg heeft gegeven, zal haar erkenning ingetrokken worden. De Vlaamse Regering zal de daartoe vereiste procedure regelen.

Artikel 51

Inspectie van de voorzieningen

De inspectie van de voorzieningen zal worden verricht door personeelsleden van het agentschap dat belast is met de inspectie binnen het beleidsdomein. De inspectie onderzoekt of de voorziening de algemene en specifieke erkenningsvoorwaarden, alsmede de voorwaarden inzake subsidiëring naleeft.

Artikel 52

Subsidiëring van voorzieningen

De subsidieregeling zal zodanig worden uitgewerkt dat de doelstellingen en de eigenheid van de diverse categorieën van voorzieningen en projecten door deze regelgeving ondersteund worden.

Artikel 53

Preventieve vaccinaties voor geplaatste minderjarigen

Artikel 53 is ingegeven door de zorg om de volksgezondheid te beschermen door het bestrijden van ziekten waartegen preventieve middelen bestaan. Het voorziet dat, tenzij er medische tegenaanwijzingen bestaan, aan de minderjarigen die zijn geplaatst overeenkomstig het decreet of een wet betreffende de opgave van maatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd, preventieve vaccinaties en inentingen kunnen worden toegediend. De Vlaamse Regering zal bepalen in welke gevallen en onder welke voorwaarden en vormen die toediening plaatsvindt.

HOOFDSTUK VI

Financiering

De artikelen 54 tot en met 66, ondergebracht in afdeling I van dit hoofdstuk, hebben betrekking op het Fonds Jongerenwelzijn.

Het Fonds Jongerenwelzijn wordt opgericht als een intern verzelfstandigd agentschap (IVA) met rechtspersoonlijkheid. In tegenstelling tot de andere intern verzelfstandigde agentschappen met rechtspersoonlijkheid zal dit agentschap geïntegreerd worden in een andere IVA van het beleidsdomein.

De kerntaken van het Fonds Jongerenwelzijn zijn beleidsuitvoerend:

- 1° het ten laste nemen van de financiële lasten van de zorgtaken voor de doelgroep die duidelijk wordt omschreven;
- 2° het aanleggen en beheren van financiële reserves voor toekomstige en onvoorziene uitgaven;
- 3° het innen van de kinderbijslagen en de bijdragen van personen ten aanzien van wie hulp wordt georganiseerd of van onderhoudsplichtige personen.

Het zijn grotendeels de taken van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand die worden overgenomen. Het Fonds Jongerenwelzijn is gekoppeld aan het IVA Jongerenwelzijn. Het IVA Jongerenwelzijn heeft een duidelijk omschreven, voldoende massa uitvoeringstaken en zal zo onder meer het beheer van het Fonds op zich nemen. De gewenste dienstverlening is duidelijk meetbaar en de werking is doelmatig aan te sturen. De werking kan bovendien opgevolgd worden via beleidsindicatoren en rapportering.

Naast de dotatie van de Vlaamse Gemeenschap heeft het Fonds Jongerenwelzijn structureel eigen inkomsten uit onder andere de geïnde kinderbijslagen (rechtstreekse betaling door de kinderbijslagkassen); de ontvangsten voortvloeiend uit de tussenkomsten in de geneeskundige zorgen en de bijdragen van personen ten aanzien van wie hulp wordt georganiseerd of van onderhoudsplichtige personen (met onder meer de individueel vastgestelde 'solvabiliteitsbijdrage', momenteel via inning en doorbetaling door de federale overheidsdienst Financiën).

Deze inkomsten moeten opnieuw worden aangewend ten behoeve van de personen in kwestie en moeten strikt gescheiden gehouden worden van de globale financiële stromen van de Vlaamse Gemeenschap. Dergelijke financiële transacties zijn slechts beheersbaar en controleerbaar als een IVA met rechtspersoonlijkheid de huidige taken van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand (Vlaamse openbare instelling (VOI) van categorie A) voortzet.

Daarom wordt het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand omgevormd tot een IVA met rechtspersoonlijkheid. Naar analogie van de huidige situatie kan de leiding van het Fonds en van de IVA Jongerenwelzijn aan eenzelfde persoon worden toevertrouwd.

Het Fonds Jongerenwelzijn wordt gekoppeld aan een andere IVA waarmee het de doelgroep deelt en waarvoor het instaat voor financiering. Daarom wordt afgeweken van artikel 4, §2, van het kaderdecreet bestuurlijk beleid. Het financiert in grote mate de taken van het IVA zonder rechtspersoonlijkheid, die uitvoering geeft aan het beleid voor dezelfde doelgroep. Het decreet maakt het mogelijk om een hoofd van een agentschap van het beleidsdomein te belasten met de algemene leiding, de werking en de vertegenwoordiging van het Fonds. Hiervoor wordt een uitzondering voorzien op artikel 6, §3, van het kaderdecreet bestuurlijk beleid. De Vlaamse Regering kan ook afwijken van artikel 10, §1, van het kaderdecreet bestuurlijk beleid dat bepaalt dat IVA's met rechtspersoonlijkheid beschikken over operationele autonomie zodat het beheer van het Fonds door de Vlaamse Regering kan toevertrouwd worden aan een andere IVA binnen het homogeen beleidsdomein dat wordt vastgesteld door de Vlaamse Regering.

Artikel 54

Oprichting van het Fonds Jongerenwelzijn

Het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand (opgericht door het vroegere artikel 39 van de gecoördineerde decreten inzake bijzondere jeugdbijstand) wordt van een VOI van categorie A omgevormd tot het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Fonds Jongerenwelzijn. De naam van het Fonds wordt gewijzigd omdat het agentschap zal gekoppeld worden aan het agentschap Jongerenwelzijn dat geen rechtspersoonlijkheid heeft en dat personeel ter beschikking zal stellen aan het Fonds. Dit is in feite de voortzetting van de bestaande situatie waarbij het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand personeel en middelen ter beschikking krijgt van het ministerie om zijn decretale taken te vervullen.

Om deze goed werkende constructie verder te zetten moet afgeweken worden van artikel 4, §2, 1°, artikel 6, §3, en artikel 10, §1, van het kaderdecreet bestuurlijk beleid. Het artikel 4, §2, 1°, van het kaderdecreet bestuurlijk beleid bepaalt dat taken van beleidsuit-

voering worden toevertrouwd aan verzelfstandigde agentschappen wanneer er een voldoende massa uitvoeringstaken zijn. Zoals boven gesteld is dit niet het geval. Artikel 6, §3, van het kaderdecreet bestuurlijk beleid bepaalt dat het hoofd van het agentschap het personeelslid is dat door de Vlaamse Regering wordt belast met de algemene leiding. Dit decreet bepaalt dat een hoofd van een ander agentschap kan worden belast met de leiding.

Tenslotte kan de Vlaamse Regering ook afwijken van artikel 10, §1, van het kaderdecreet bestuurlijk beleid dat bepaalt dat IVA's met rechtspersoonlijkheid beschikken over operationele autonomie zodat het beheer van het Fonds door de regering kan toevertrouwd worden aan een andere IVA binnen het homogeen beleidsdomein dat wordt vastgesteld door de Regering.

Artikel 55

Missie van het Fonds

In dit artikel wordt de missie van het Fonds Jongerenwelzijn geformuleerd. De missie geeft de bestaansreden van het Fonds weer. De missie van het Fonds is de financiering te garanderen van de zorg die wordt aangeboden aan de doelgroep.

In het algemeen gaat het om kinderen en jongeren voor wie de maatschappelijke integratie en participatie in het gedrang zijn of dreigen te komen. In dit laatste zit meteen ook een preventieve component. De groep minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben begaan, vormen een bijzondere categorie binnen deze doelgroep. Hier wordt toch opnieuw een leeftijdsbeperking ingevoerd (minderjarigen), aangezien men bij delinquentie gepleegd door meerderjarigen (hier beperkt tot de leeftijd van 25 jaar) terecht komt in de reguliere strafrechtbedeling. Naast de minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd kunnen in het kader van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming (artikelen 37 en 52) maatregelen verlengd worden tot de leeftijd van twintig jaar. De federale wetten zijn momenteel de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming en de wet van 1 maart 2002 betreffende de voorlopige plaatsing van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd (de zogenaamde Everbergwet).

Artikel 56

Kerntaken van het Fonds

Dit artikel beschrijft de kerntaken van het Fonds. Deze taken zijn voornamelijk van financiële aard, maar strekken zich ook uit tot het beheer van het patrimonium. Naast de financiering van de zorgtaken voor de doelgroep legt het Fonds financiële reserves aan. Het beheert deze met het oog op toekomstige en onvoorziene uitgaven. Het Fonds int de kinderbijlagen en de bijdragen van personen ten aanzien van wie hulp wordt georganiseerd of van onderhoudsplichtige personen.

Artikel 57

Concretisering van de taken van het Fonds

Dit artikel concretiseert de financiële lasten die aan het Fonds worden toevertrouwd door te verwijzen naar de wettelijke regelingen die deze lasten doen ontstaan, namelijk dit decreet en de federale wetten betreffende de opgave van maatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd.

In deze financiële lasten zijn de wedden, voorschotten daarop en vergoedingen of uitkeringen die een toebehoren van de wedden vormen of ermede gelijkstaan van het personeel van de diensten van de Vlaamse Regering niet inbegrepen.

Artikel 58

Toewijzing van specifieke taken aan het Fonds

Dit artikel laat de Vlaamse Regering toe om specifieke taken toe te wijzen aan het Fonds, naargelang de noodwendigheden in het snel evoluerende domein van de jeugdzorg.

Artikel 59

Bestuur van het Fonds

De Vlaamse Regering beheert het Fonds middels een door haar op te richten agentschap zonder rechtspersoonlijkheid. In afwijking van artikel 10, §1, van het kaderdecreet bestuurlijk beleid beschikt het Fonds

ten opzichte van het beherende agentschap en zijn personeelsleden niet over operationele autonomie.

Artikel 60

Werking van het Fonds

De Vlaamse Regering regelt de werking van het Fonds overeenkomstig de bepalingen van het kaderdecreet bestuurlijk beleid. Om het mogelijk te maken dezelfde leidinggevende zowel aan het hoofd te stellen van het Fonds als aan het hoofd van het beherende agentschap, wordt afgeweken van artikel 6, §3, van het kaderdecreet bestuurlijk beleid. Het Fonds heeft immers geen personeel.

Artikel 61

Beheersovereenkomst betreffende het Fonds

Dit artikel stelt dat de beheersovereenkomst van het Fonds deel uitmaakt van de beheersovereenkomst van het beherende agentschap.

Artikel 62

Financiële middelen van het Fonds

Dit artikel somt de financiële middelen op waarover het Fonds kan beschikken. De voornaamste bron van financiering van het Fonds zal de dotatie zijn vanuit de begroting van de Vlaamse Gemeenschap.

Artikel 63

Aanvaarding schenkingen en legaten voor het Fonds

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Artikel 64

Reservefonds

Op heden beschikken de gemeenschapsinstellingen als diensten afzonderlijk beheer over een reservefonds, ingesteld bij besluit van de Vlaamse Regering van 8 juni 1994. Om in overeenstemming te zijn met de bepalingen in het decreet van 7 mei 2004 houdende

regeling van de begrotingen, de boekhouding, de controle inzake subsidies en de controle van het Rekenhof (Comptabiliteitsdecreet) wordt ervoor geopteerd in het voorliggende decreet een nieuw reservefonds overeenkomstig de bepalingen van artikel 12 van het Comptabiliteitsdecreet aan te leggen.

Met dien verstande dat het saldo uit het initiële reservefonds integraal wordt overgedragen naar het nieuw op te zetten reservefonds. Het reservefonds creëert de mogelijkheid om een deel van de toegewezen uitgavenkredieten niet in het begrotingsjaar zelf aan te wenden, maar te reserveren voor een welbepaalde toekomstige aanwending.

In het tweede lid worden met betrekking tot de aanwendingsmogelijkheden twee grote categorieën voorzien:

- 1° uitgaven die verband houden met de taken van het Fonds zoals die in dit decreet – of op een later tijdstip door de Vlaamse Regering – worden vastgelegd. Het aanleggen van een reserve kan hier bijvoorbeeld opportuun zijn om een te verwachten toekomstige uitgave gerelateerd aan een beleidsoptie reeds deels te financieren met niet aangewende kredieten;
- 2° het verwerven en beheren van patrimonium dat wordt aangewend voor de realisatie van de taken van het Fonds. Enerzijds zijn patrimoniumuitgaven veelal uitgaven die een jaarlijkse begroting zwaar belasten, anderzijds zijn dergelijke uitgaven ook vaak verschillende jaren op voorhand in te schatten. Voor dergelijke uitgaven is het aanleggen van een reservefonds om de lasten ervan over meerdere begrotingsjaren te spreiden een techniek van goed financieel beheer. Het is daarom belangrijk dat het Fonds hiertoe gemachtigd wordt.

De financiering van het reservefonds moet overeenkomstig de bepalingen van het derde lid worden ingeschreven in de jaarlijkse begroting van het Fonds en is slechts mogelijk mits machtiging daartoe door het Vlaams Parlement. Er wordt bepaald dat enkel het niet-aangewende deel van de in de begroting aan het Fonds toegekende uitgavenkredieten in aanmerking kan komen om het reservefonds te spijzen. Het Fonds kan hiervoor dus bijvoorbeeld géén lening aangaan. Als voorwaarde voor de financiering wordt tenslotte vastgelegd dat een toekomstige aanwending van de middelen moet gemotiveerd worden binnen de bepalingen van het tweede lid. Zo zal bijvoorbeeld de

toekomstige patrimoniumuitgave waartoe een reserve wordt aangelegd, moeten worden benoemd.

Artikel 65

Begroting van het Fonds

Dit artikel bepaalt dat de begroting en de rekeningen van het Fonds worden opgemaakt en goedgekeurd en dat de controle door het Rekenhof wordt uitgevoerd overeenkomstig de bepalingen van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op de instellingen van openbaar nut van categorie A.

Artikelen 66 en 67, die deel uitmaken van afdeling II van dit hoofdstuk, hebben betrekking op de bijdrage van de minderjarigen en van de onderhoudsplichtigen in de onderhouds-, opvoedings- en behandelingskosten van minderjarigen aan wie met toepassing van de jeugdbijstandsregeling hulp wordt verleend. Tevens wordt de inschrijving op een spaarrekening bij een financiële instelling geregeld van gelden die aan die minderjarigen toekomen.

Artikel 66

Bijdrage in de onderhouds-, opvoedings- en behandelingskosten

Wanneer aan een minderjarige die werd geplaatst overeenkomstig de bepalingen van de jeugdbijstandsregeling een bijdrage in de onderhouds-, opvoedings- en behandelingskosten wordt opgelegd, moeten het bureau en de jeugdrechter zich houden aan de algemeen geldende regels die ter zake door de Vlaamse Regering zullen zijn vastgelegd.

Door het invoeren van enkele objectieve criteria zal aldus een zekere eenvormigheid in de rechtspraak tot stand komen. De Vlaamse Regering kan ook regels uitvaardigen met betrekking tot de bestemming van het loon dat wordt toegekend aan de minderjarigen.

Zowel de bijdrage van de minderjarigen en van de onderhoudsplichtige personen in de onderhouds-, opvoedings- en behandelingskosten van de minderjarigen, als de bestemming van het loon dat aan minderjarigen die in het kader van de jeugdbescherming worden geplaatst, wordt toegekend, kunnen – al naargelang van het geval – worden bepaald door het bureau of de jeugdrechter. Het spreekt voor zich

dat het optreden van het bureau in het kader van dit artikel beperkt blijft tot die gevallen waarin het zelf bijstand en hulp heeft georganiseerd.

Tegen de beslissingen van het bureau is verhaal mogelijk bij de jeugdrechtbank. Dit verhaal wordt uitgeoefend bij verzoekschrift. Uit artikel 5, §1, II, 6°, c), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen kan impliciet worden afgeleid dat de gemeenschappen bevoegd zijn om de materiële bevoegdheid van de jeugdrechtbanken te regelen binnen hun bevoegdheid voor de aangelegenheid 'jeugdbescherming'. De regeling betreffende de bijdrage in de onderhouds-, opvoedings- en behandelingskosten van minderjarigen aan wie hulp wordt verleend in het raam van de vrijwillige of gerechtelijke jeugdbijstand, maakt ongetwijfeld deel uit van de 'jeugdbescherming'.

Uit dezelfde bepaling van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 blijkt anderzijds dat de federale overheid bevoegd is voor de rechtspleging voor de jeugdgerechten. Met toepassing van artikel 10 juncto artikel 19 van die bijzondere wet zouden de gemeenschappen die federale bevoegdheid enkel kunnen betreden voor zover dat noodzakelijk is voor de uitoefening van hun eigen bevoegdheden, voor zover die federale bevoegdheid zich tot een gedifferentieerde regeling leent en voor zover de federale bevoegdheid slechts marginaal wordt betreden.

Hoewel artikel 6, vierde lid, van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming een gelijkaardige regeling bevat die enkel betrekking heeft op de bijdrage in de onderhouds-, opvoedings- en behandelingskosten, bevat zij geen regeling ten aanzien van beslissingen van het Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand met betrekking tot de bestemming van het loon van de minderjarigen. Omdat ook tegen deze laatste beslissing beroep bij de jeugdrechter mogelijk moet zijn, is de voorgestelde regeling noodzakelijk. Om redenen van wetsmatiging en klantvriendelijkheid (duidelijkheid voor de betrokkenen) wordt die regeling best in één enkel artikel opgenomen. Hierdoor worden beslissing en beroepsmogelijkheid in één bepaling geregeld. De voorgestelde regeling raakt de federale bevoegdheid voor de rechtspleging slechts zeer marginaal, waar ze enkel stelt dat de jeugdrechter kan gevat worden 'bij verzoekschrift', zonder zich over de inhoud of de vorm ervan uit te spreken. Overigens verschilt die wijze van aanhangigmaking niet

van de wijze die de federale wetgever voorstond in artikel 6, vierde lid, van de wet van 8 april 1965.

Artikel 67

Inschrijven van gelden op een spaarrekening

Als voor minderjarigen die werden geplaatst overeenkomstig de jeugdbijstandsregeling geldsommen op een spaar- of depositoboekje worden ingeschreven, gebeurt die inschrijving op een boekje dat op hun naam wordt geopend bij een kredietinstelling. De keuze van deze kredietinstelling berust, vanaf de leeftijd van twaalf jaar, uitsluitend bij de minderjarige zelf, of, vóór het bereiken van die leeftijd, bij zijn wettelijke vertegenwoordiger.

De leeftijdsgrens van twaalf jaar kadert in de filosofie van het ganse decreet waarin bijvoorbeeld ook met de wilsuiting van een minderjarige vanaf de leeftijd van twaalf jaar rekening wordt gehouden (artikel 10 van dit decreet).

In het tweede lid wordt bepaald dat de bedragen van het loon die werden ingeschreven op een spaar- of depositoboekje, geopend bij een kredietinstelling, tijdens de minderjarigheid niet kunnen worden afgehaald zonder de uitdrukkelijke machtiging van het bureau of van de jeugdrechter. De jeugdrechtbank moet in deze aangelegenheid derhalve niet bij vonnis interveniëren.

HOOFDSTUK VII

Opheffings-, overgangs- en slotbepalingen

Artikel 68

Opheffingsbepaling

Artikel 6, vierde lid, van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming wordt opgeheven. In samenhang hiermee wordt een zin toegevoegd aan artikel 66, tweede lid, van dit decreet die verduidelijkt dat de betrokkenen met betrekking tot de beslissing van het bureau over de bepaling van de bijdragen het recht hebben zich bij verzoekschrift tot de jeugdrechtbank te wenden.

Artikel 69

Opheffingsbepaling

Alle relevante bepalingen uit de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, zoals gewijzigd, en van het decreet van 7 mei 2004 tot omvorming van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand worden geïntegreerd in dit decreet. Bij de inwerkingtreding van dit decreet worden voornoemde decreten opgeheven.

In voormeld decreet van 7 mei 2004 tot omvorming van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand blijven artikel 14 (machtiging tot coördinatie) en artikel 16 (opheffing van bepalingen betreffende de gemeenschapsinstellingen in het decreet van 12 december 1990 betreffende het bestuurlijk beleid) evenwel behouden.

Artikel 70

Overgangsbepaling met betrekking tot
de toepassing van het decreet

Dit artikel regelt het lot van de besluiten, genomen met toepassing van de op 4 april 1990 gecoördineerde decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, vanaf de inwerkingtreding van voorliggend decreet.

Artikel 71

Inwerkingtredingsbepaling

Deze bepaling machtigt de Vlaamse Regering om het decreet in werking te stellen. De Vlaamse Regering heeft de mogelijkheid om niet alle bepalingen tegelijkertijd in werking te stellen.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

*De Vlaamse minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin,*

Steven VANACKERE

VOORONTWERP VAN DECREET

d.d. 13 februari 2004

Vlaamse Regering

Ontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen;

Na beraadslaging,

BESLUIT :

De Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen is ermee belast, in naam van de Vlaamse regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt :

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In hoofdstuk I van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, wordt een artikel 2bis en 2ter ingevoegd, die luiden als volgt :

“Art. 2bis. De bijzondere jeugdbijstand heeft tot doel overeenkomstig de bepalingen van deze gecoördineerde decreten :

1° hulp te organiseren voor of te verlenen aan minderjarigen die zich in een problematische opvoedingssituatie bevinden of die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en eventueel van de personen die over hen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben;

2° voorzieningen en projecten te organiseren, te erkennen of te subsidiëren met het oog op de hulpverlening, bedoeld in 1°;

3° initiatieven op te zetten, te bevorderen, te ondersteunen of te coördineren om problematische opvoedingssituaties te voorkomen of te bestrijden;

4° een beleid te voeren, gericht op de realisatie van de doeleinden, bedoeld in 1° tot en met 3°.

Art. 2ter. De comités voor bijzondere jeugdzorg, bedoeld in artikel 3, de sociale diensten, bedoeld in artikel 7, 2°, en artikel 40, en de bemiddelingscommissies, bedoeld in artikel 12, ressorteren administratiefrechtelijk onder de administratie die bevoegd is voor de bijzondere jeugdbijstand en dragen bij tot de realisatie van de doeleinden, bedoeld in artikel 2bis, 1° en 3°.

Art. 3. In artikel 9, § 2, 4° van dezelfde decreten worden de woorden “veertien jaar” telkens vervangen door de woorden “twaalf jaar”.

Art. 4. In artikel 38 van dezelfde decreten worden de woorden “veertien jaar” tweemaal vervangen door de woorden “twaalf jaar”.

Art. 5. In artikel 41, § 3, van dezelfde decreten worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1° het eerste lid wordt vervangen door wat volgt :

“De consulenten van de sociale diensten zijn onderworpen aan de regeling van de rechtspositie van het personeel van het ministerie van de Vlaamse Gemeenschap.”;

2° in het tweede lid worden tussen de woorden “de regering” en “bepaalt” de woorden “of de administratie die bevoegd is voor de bijzondere jeugdbijstand” ingevoegd.

Art. 6. In hoofdstuk VII van dezelfde decreten wordt een artikel 42bis ingevoegd, dat luidt als volgt :

“Art. 42bis. De sociale diensten, bedoeld in artikel 40, en de bemiddelingscommissies, bedoeld in artikel 12, verwerken gegevens als dit noodzakelijk is om, in het raam van de doeleinden, bedoeld in artikel 2bis, de taken te vervullen die hen bij of krachtens deze gecoördineerde decreten zijn toevertrouwd. Hieronder vallen ook gegevens in de zin van artikel 6 en 7 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

Onverminderd de gevallen die bij of krachtens deze gecoördineerde decreten zijn bepaald, bezorgen de sociale diensten en de bemiddelingscommissies :

- 1° aan de administratie die bevoegd is voor de bijzondere jeugdbijstand, onthoofde gegevens om de doeleinden, bedoeld in artikel 2bis, 2°, 3° en 4° te realiseren;
- 2° aan het fonds bijzondere jeugdbijstand, bedoeld in artikel 39, de nodige gegevens met het oog op de realisatie van het doeleinde, bedoeld in artikel 2bis, 2°."

Art. 7. Artikel 46 van dezelfde decreten, opgeheven door het decreet van 15 juli 1997, wordt opnieuw opgenomen in de volgende lezing :

"Art. 46. Behalve in de gevallen die bij of krachtens deze gecoördineerde decreten zijn bepaald, is elke vorm van gegevensoverdracht tussen enerzijds de comités, de sociale diensten, bedoeld in artikel 40, § 1, en de bemiddelingscommissies en anderzijds de magistraten, belast met jeugdzaken, en de sociale diensten, bedoeld in artikel 40, § 2, verboden.

Het verbod, bedoeld in het eerste lid, geldt niet in de mate dat de betrokken minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt en diegenen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, instemmen met de overdracht van gegevens. Het verbod geldt evenmin voor de basisgegevens met betrekking tot :

- 1° de identificatie van de personen die op enigerlei wijze betrokken zijn bij het organiseren of het verlenen van hulp met toepassing van deze gecoördineerde decreten of van een wet betreffende de opgave van maatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd;
- 2° de hulp die met toepassing van de regelgeving, bedoeld in 1°, werd of wordt verleend aan de minderjarigen en, in voorkomend geval, aan de personen die over hen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben".

Art. 8. In hoofdstuk VIII van dezelfde decreten, gewijzigd bij het decreet van 15 juli 1997, wordt een artikel 46bis ingevoegd, dat luidt als volgt :

"§ 1. Voor gegevens die bij de comités voor bijzondere jeugdzorg, de sociale diensten, bedoeld in artikel 40, § 1, en de bemiddelingscommissies worden bewaard, heeft eenieder recht op toegang tot gegevens die hem betreffen. Het toegangsrecht geldt niet voor gegevens die werden verstrekt door derden zonder dat zij daartoe verplicht werden en die zij als vertrouwelijk hebben bestempeld, tenzij zij zich akkoord verklaren met de toegang.

§ 2. Voor gegevens die bij de comités voor bijzondere jeugdzorg en de sociale diensten, bedoeld in artikel 40, § 1, worden bewaard, wordt het recht op toegang verleend ten laatste op het ogenblik waarop het hulpverleningsvoorstel wordt

uitgewerkt. Voor gegevens die bij de bemiddelingscommissies worden bewaard, wordt het recht op toegang verleend ten laatste op het ogenblik waarop de minnelijke regeling, bedoeld in artikel 17, § 1, wordt bereikt of de beslissing om de zaak uit handen te geven of om de zaak naar het openbaar ministerie door te verwijzen, bedoeld in artikel 17, § 2, wordt genomen.

§ 3. De toegang tot de gegevens wordt verstrekt door inzage.

Als bepaalde gegevens ook een derde betreffen en volledige inzage in die gegevens door de betrokkene afbreuk zou doen aan het recht van de derde op bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer, wordt de toegang tot die gegevens verstrekt via een gesprek, gedeeltelijke inzage of rapportage.

Eenieder kan bij de uitoefening van het toegangsrecht naar eigen keuze worden bijgestaan door een door het beroepsgeheim gehouden persoon en, wat de minderjarige betreft, ook door een personeelslid van de instelling waar de minderjarige onderwijs volgt, op voorwaarde dat die persoon niet rechtstreeks betrokken is bij de hulp- en dienstverlening, georganiseerd naar aanleiding van de problematische opvoedingssituatie.

§ 4. Voor de toepassing van § 1 worden de personen die deel uitmaken van het gebruikerssysteem ten opzichte van elkaar als derden beschouwd.

Onverminderd de toepassing van § 1, worden, voor de toepassing van § 3, tweede lid, de personen die deel uitmaken van het gebruikerssysteem ten opzichte van elkaar niet als derden beschouwd, voor zover het gaat om contextuele gegevens.

Contextuele gegevens zijn gegevens die tegelijk de persoon die toegang vraagt en een of meer andere personen die deel uitmaken van het gebruikerssysteem, betreffen.

Het gebruikerssysteem bestaat uit de volgende personen:

- 1° de minderjarige;
- 2° degene die het ouderlijk gezag over de minderjarige uitoefent;
- 3° degene die de minderjarige onder zijn bewaring heeft op het ogenblik van de uitoefening van het recht op toegang;
- 4° de personen die met de minderjarige samenwonen op het ogenblik van de uitoefening van het recht op toegang.

§ 5. Een minderjarige kan het toegangsrecht zelfstandig uitoefenen wanneer hij de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt.

Wanneer de minderjarige jonger is dan twaalf jaar wordt het toegangsrecht uitgeoefend door een wettelijke vertegenwoordiger. De wettelijke vertegenwoordiger kan zich niet beroepen op de toepassing van § 4 met betrekking tot de contextuele gegevens die de minderjarige en een andere persoon dan de wettelijke vertegenwoordiger zelf betreffen.

In geval van tegenstrijdige belangen met een wettelijke vertegenwoordiger of als deze vertegenwoordiger het toegangsrecht niet uitoefent, kan het toegangsrecht van de minderjarige worden uitgeoefend door een persoon zoals bedoeld in § 3, derde lid.”

Art. 9. Dit decreet treedt in werking op 1 januari 2004.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse regering,

Bart SOMERS

De Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen,

Adelheid BYTTEBIER

ADVIES VAN DE COMMISSIE VOOR DE BESCHERMING
VAN DE PERSOONLIJKE LEVENSSFEER

**COMMISSIE VOOR DE
BESCHERMING VAN DE
PERSOONLIJKE LEVENSSFEER**

O. Ref. : SA1 / A / 2004 / 006 / 004 / MAV
(*Referentie hernemen a.u.b.*)

U. Ref. : 14AD/ABJB/JUR-Adv-04-02-26
CLO-9/03-42776

Dossier behandeld door : M. Van den Borre

Tel. : +32(0)2/542.72.30

E-mail : Commission@privacy.fgov.be

Brussel,

Postadres : Federale Overheidsdienst Justitie

Waterloolaan 115, B-1000 Brussel

Hallepoortlaan 5 - 8, B-1060 Brussel

Tel. : +32(0)2/542.72.00 Email : commission@privacy.fgov.be

Fax. : +32(0)2/542.72.12 <http://www.privacy.fgov.be/>

Aan mevrouw de Vlaams minister van Welzijn,
Gezondheid en Gelijke Kansen

Markiesstraat 1

1000 BRUSSEL

**BETREFT : Voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake bijzondere
jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990.**

Mevrouw de Minister,

Ik heb de eer u ontvangst te melden van uw brief van 26 februari 2004 aangaande
bovenvermelde adviesaanvraag.

Gelieve ervan nota te nemen dat ik de heer Professor E. VAN HOVE als verslaggever heb
aangewezen.

Verder ben ik zo vrij er uw aandacht op te vestigen dat de Commissie in haar bezorgdheid
om democratische transparantie heeft beslist haar beleid inzake de bekendmaking van haar
adviezen te wijzigen. Vanaf heden zullen deze in principe bekend gemaakt worden na verloop van
twee weken nadat ze aan de adviesaanvrager(s) werden bezorgd, behalve indien deze(n) er zich
uitdrukkelijk en gemotiveerd tegen verzet(ten).

Met zeer bijzondere hoogachting,

De voorzitter,

P. THOMAS

Bijlage(n) : /

KONINKRIJK BELGIE

Brussel,

Adres : Hallepoortlaan 5 - 8, B-1060 Brussel
Tel. : +32(0)2/542.72.00 Email : commission@privacy.fgov.be
Fax. : +32(0)2/542.72.12 <http://www.privacy.fgov.be/>

COMMISSIE VOOR DE
BESCHERMING VAN DE
PERSOONLIJKE LEVENSSFEER

O. Ref. : SA1 / A / 2004 / 006 / 009 / DM
(Referentie hernemen a.u.b.)

U. Ref. : 14AD/ABJB/JUR-Adv-04-02-26
CLO-9/03-42776

Dossier behandeld door : J. VANSEVENANT

Tel. : +32(0)2/542.72.19

E-mail : Commission@privacy.fgov.be

Aan mevrouw de Vlaams minister van
Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen
Markiesstraat, 1
1000 BRUSSEL

**BETREFT : Voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake
bijzondere jeugdbijstand gecoördineerd op 4 april 1990.**

Mevrouw de Minister,

Ik heb de eer u als bijlage een eensluidend verklaard afschrift in de Nederlandse taal te laten geworden van het advies Nr 06 / 2004 dat de Commissie aangaande bovenvermelde adviesaanvraag op 10 mei 2004 uitbracht.

Zoals voorzien in artikel 29, § 5, 2de lid van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens wordt terzelfdertijd een eensluidend verklaard afschrift van dit advies gezonden aan Mevrouw de Minister van Justitie.

Met zeer bijzondere hoogachting,

De voorzitter,

P. THOMAS

Bijlage(n) : Eensluidend verklaard afschrift van het advies Nr. 06 / 2004 van 10 mei 2004.

COMMISSIE VOOR DE
BESCHERMING VAN DE
PERSOONLIJKE LEVENSSFEER

Adres : Hallepoortlaan 5 - 8, B-1060 Brussel
Tel. : +32(0)2/542.72.00 Email : commission@privacy.fgov.be
Fax.: : +32(0)2/542.72.12 <http://www.privacy.fgov.be/>

ADVIES Nr 06 / 2004 van 10 mei 2004

O. Ref. : SA1 / A / 2004 / 006

BETREFT :

Voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake bijzondere
jeugdbijstand gecoördineerd op 4 april 1990.

De Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer,

Gelet op de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens, inzonderheid artikel 29;

Gelet op de adviesaanvraag van 26 februari 2004 van de Vlaamse minister van Welzijn, Gezondheid en Gelijke Kansen

Gelet op het verslag van dhr. E. Van Hove,

Brengt op 10 mei 2004 het volgende advies uit:

I. VOORWERP VAN DE ADVIESAANVRAAG

Naar aanleiding van de invoering van een elektronisch dossier voor de opvolging van de hulpverlening aan de cliënten van de bijzondere jeugdbijstand is gebleken dat het hulpverleningsproces op verscheidene punten verduidelijking behoeft. Deze verduidelijkingen betreffen:

- De respectievelijke bevoegdheden en opdrachten van de verschillende betrokken partijen, de doelstellingen van de dienst;
- De afbakening van de respectievelijke taken;
- De behoefte aan persoonsgegevens betreffende cliënten van de verschillende actoren en de daaraan gekoppelde gebruiksrechten;
- De organisatie van het recht op inzage vanwege de betrokkenen.

De Dienst Bijzondere Jeugdzorg heeft daaromtrent de Commissie op 13 maart 2003 en 15 september 2003 geraadpleegd. De aanwijzingen die de Commissie bij deze gelegenheden heeft geformuleerd zijn grotendeels overgenomen in de voorliggende tekst.

II. NADERE TOELICHTING BIJ DE VOORGESTELDE MAATREGELEN

1. *Bijzondere jeugdzorg en gerechtelijke jeugdbijstand*

De jeugdbijstand verloopt in twee fasen. Vooreerst treedt het bevoegde Comité voor Bijzondere jeugdzorg op, bijgestaan door consultants die een buitendienst vormen van de Vlaamse administratie voor bijzondere Jeugdbijstand. Pas wanneer dit hulpverleners faalt wordt het dossier overgemaakt aan de jeugdrechtbank waar de jeugdrechter eveneens een sociale dienst ter beschikking heeft door de Vlaamse Gemeenschap geleverd. Informatieoverdracht betreffende cliënten tussen deze twee diensten is enerzijds zo voor de hand liggend dat het in de praktijk veel gebeurt maar stoot anderzijds op het principe van de scheiding van de welzijnsgerichte hulpverlening en het gerechtelijk optreden. Het ontwerp decreet kiest duidelijk voor het principe van de scheiding van deze twee werelden. De informatie-uitwisseling wordt beperkt tot het gemotiveerd verslag dat het comité overmaakt naar aanleiding van het aanhangig maken van het dossier bij de rechtbank en andere overdrachten specifiek voorzien. In alle andere gevallen kan dit enkel met de instemming van de betrokkenen. Tevens wordt verduidelijkt dat de consultants gehecht aan een comité of jeugdrechtbank een buitendienst vormen van de Vlaamse administratie en onder haar gezag vallen. Dit heeft voor gevolg dat naar aanleiding van de invoering van een elektronische versie van het dossier waarmee deze consultants werken, de administratie gemachtigd is om eenvormigheid van informatieverzameling op te leggen en regels kan uitvaardigen inzake dossiersamenstelling, gebruik en toegang tot de gegevens, inzage en doorgeven van gegevens. Daarmee is de nodige duidelijkheid geschapen over wie de verantwoordelijke van de verwerking is.

De Commissie ziet in dat de integriteit van de hulpverlening door de Comités en het opbouwen van een vertrouwensrelatie met de jongeren gediend is bij een strikt beheersen van de gegevensstroom en is in principe voor elke maatregel die de verantwoordelijkheid voor de verwerking duidelijk bepaalt. De Commissie juicht dan ook de voorgestelde decretale maatregelen toe.

2. De doeleinden van de dienst en de verwerking van persoonsgegevens

De doeleinden van de bijzondere jeugdzorg worden omschreven als enerzijds het daadwerkelijk hulp verlenen aan jongeren in een problematische opvoedingssituatie en anderzijds het beleid daaromtrent formuleren en coördineren. De gegevensverwerking daartoe vereist heeft dan ook enerzijds een operationele functie: de dossiervorming over cliënten door de hulpverleners en anderzijds een beleidsmatige functie: deze operationele gegevens aanwenden ter opvolging van de geboden hulp en om aanvullende maatregelen uit te werken. Alszodanig behoort de aanwending van de operationele gegevens voor beleidsdoeleinden tot de oorspronkelijke doeleinden van de verwerking en moet deze niet beschouwd worden als een 'verdere verwerking' zoals voorzien in het Koninklijk besluit van 13 februari 2001 ter uitvoering van de wet van 8 december 1992. Indien de gegevens die met de tijd worden opgebouwd aan een derde zouden worden overgedragen, voor bijvoorbeeld verdere wetenschappelijke analyse en studie, dan zouden daarbij wel de richtlijnen gevolgd moeten worden van dit Koninklijk besluit.

3 De toegang tot de persoonsgegevens en de beveiliging

Het feit dat deze verschillende doeleinden wettelijk zijn voorzien heeft natuurlijk niet voor gevolg dat het proportionaliteitsprincipe kan veronachtzaamd worden. Het naamloos maken van de gegevens voor deze gebruikers die geen behoefte hebben aan nominatieve gegevens steunt op dit principe en moet niet doorgevoerd worden op basis van de regels die gelden voor verdere verwerkingen zoals verkeerdelijk wordt gesteld in de memorie van toelichting. De toegang tot de gegevens vanwege de verschillende gebruikers moet duidelijk aangepast zijn aan hun taak en geen verdere inbreuk doen op de persoonlijke levenssfeer van de cliënten dan strikt noodzakelijk is om de doelstellingen te bereiken. Zo voorziet het ontwerp decreet terecht dat voor beleidsdoeleinden enkel naamloze gegevens vereist zijn en dat de toegang tot de volledige gegevens beperkt wordt tot de consultants die het dossier in behandeling hebben. Er wordt een doorgedreven beveiligingssysteem voorzien en het geheel wordt onder toezicht geplaatst van een aangestelde voor de veiligheid, die in dit decreet een 'veiligheidsagent' wordt genoemd. Het authenticeren van de toegangsgerechtigden, het dimensioneren van de toegang en de verwerkingsmogelijkheden van de verschillende gebruikers, het informeren van de verschillende gebruikers over de voorschriften inzake de bescherming van de persoonlijke levenssfeer die bij het verwerken van persoonsgegevens gelden en de recurrente opvolging en controle op de naleving hierop door een aangestelde voor de veiligheid zijn daarbij noodzakelijke veiligheidsmaatregelen in de zin van artikel 16 van de wet van 8 december 1992.

Voor de Commissie is het wel van belang dat de term "~~onthoofde~~ gegevens", waarvan sprake in de tekst van het voorontwerp van decreet wordt vervangen door "anonieme gegevens" of "gecodeerde persoonsgegevens", om in overeenstemming te blijven met de nomenclatuur van het Koninklijk besluit van 13 februari 2001. In artikel 1, 5° van dit Koninklijk besluit worden 'anonieme gegevens' omschreven als 'gegevens die niet met een geïdentificeerd of identificeerbaar persoon in verband kunnen worden gebracht en derhalve geen persoonsgegevens zijn'. In artikel 1, 3° van dit Koninklijk besluit worden 'gecodeerde persoonsgegevens' omschreven als 'persoonsgegevens die slechts door middel van een code in verband kunnen worden gebracht met een geïdentificeerd of identificeerbaar persoon'. De Commissie wenst er wel aan te herinneren dat de drempel om van 'anonieme gegevens' te kunnen spreken in considerans nr. 26 van de Europese Richtlijn 95/46/EG, zeer hoog werd gelegd. Gezien de vereisten voor anonimiteit zo streng zijn dat zij bijna niet realiseerbaar zijn voor gegevens op het niveau van personen is er in casu sprake van gecodeerde persoonsgegevens.

4. De regeling van het inzagerecht

In de wet van 8 december 1992 wordt gesteld dat een betrokkene recht op inzage heeft van zijn persoonsgegevens zonder dat daarbij een specifieke leeftijd wordt vermeld vanaf dewelke een jongere dit recht persoonlijk kan uitoefenen. Per geval moet beoordeeld worden of de jongere voldoende maturiteit heeft bereikt om dit recht zelfstandig uit te oefenen. Deze toestand maakt het recht enigszins kwetsbaar voor deze verantwoordelijken van een verwerking die kunnen besluiten dat de betrokkene de vereiste maturiteit niet bezit indien hen dat zo goed uitkomt. In dit ontwerp decreet wordt een leeftijdsgrens van twaalf jaar voorzien, en dit niet alleen om het inzagerecht te kunnen uitoefenen maar ook voor alle andere hoofdelijke rechten en instemmingen vereist in de hulpverlening. In de memorie van toelichting wordt verduidelijkt dat een jongere nog altijd inzage kan worden verleend indien de consulent oordeelt dat deze jongere een voldoende maturiteit heeft verworven. De consulent treedt in deze dan op als vertegenwoordiger van de verantwoordelijke van de verwerking.

Voorts wordt het inzagerecht niet alleen beperkt in de tijd (cfr. artikel 8 §2 voorontwerp van decreet), maar wordt geen inzage voorzien in de door een derde verstrekte en door hem vertrouwelijk geproclameerde gegevens over de betrokkene, tenzij die derde zich akkoord zou verklaren met de inzage (cfr. artikel 8 §1 voorontwerp van decreet). De Commissie is van oordeel dat deze categorische benadering moet herschreven worden in de richting van een afweging van belangen. Het principiële uitgangspunt is dat de betrokkene het recht heeft op elk moment toegang te krijgen tot alle gegevens die over zijn persoon worden verwerkt, dus niet alleen op het einde van een procedure, niet alleen tot de gegevens die bij de betrokkene zelf werden verkregen en ook met betrekking tot de herkomst van de gegevens (cfr. voor dit laatste artikel 10 §1, b van de wet van 8 december 1992). Niettemin is het denkbaar dat, na belangenafweging, de verantwoordelijke voor de verwerking de betrokkene via zijn inzagerecht slechts kennis laat krijgen van de inhoud van de aangeleverde informatie die hem betreft, doch hem geen informatie laat verkrijgen nopens de identiteit van de gegevensverstrekker of van elementen van de aangeleverde informatie waaruit die identiteit eenduidig zou kunnen afgeleid worden, omdat dan het verlenen van een 'volledige' inzage de privacy van de gegevensverstrekker zou schaden.

OM DEZE REDENEN,

Geeft de Commissie een gunstig advies, mits rekening wordt gehouden met de gemaakte opmerkingen, met name het aanpassen van de gebruikte terminologie en het wegwerken van de categorische benadering met betrekking tot het inzagerecht.

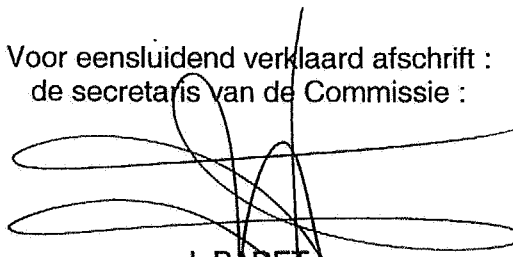
De secretaris,

De voorzitter,

(get.) J. BARET

(get.) P. THOMAS

Voor eensluidend verklaard afschrift :
de secretaris van de Commissie :

J. BARET,
administrateur 19.05.2004

VOORONTWERP VAN DECREET

d.d. 1 december 2006

VOORONTWERP VAN DECREET

inzake bijzondere jeugdbijstand

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder:

- 1° bemiddelingscommissie: de Bemiddelingscommissie voor Bijzondere Jeugdbijstand, vermeld in artikel 26;
- 2° betrokken partijen: de minderjarige, de personen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben en degenen die in het raam van de jeugdbijstandsregeling eveneens bij de hulp- en bijstandsverlening aan voornoemde personen zijn betrokken;
- 3° bureau: het Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand, vermeld in artikel 16;
- 4° comité: het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, vermeld in artikel 12;
- 5° erkende voorzieningen: voorzieningen die met toepassing van artikel 49 erkend zijn;
- 6° Fonds: het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Fonds Jongerenwelzijn, vermeld in artikel 54;
- 7° gemeenschapsinstellingen: voorzieningen als vermeld in artikel 47, die hoofdzakelijk residentiële opvang of hulpverlening in residentieel verband aanbieden;
- 8° jeugdbijstandsregeling: het geheel van de wetten betreffende de opgave van maatregelen voor minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en dit decreet;
- 9° kaderdecreet: het kaderdecreet bestuurlijk beleid van 18 juli 2003;

- 10° minderjarige: elke natuurlijke persoon die jonger is dan achttien jaar. Voor de toepassing van dit decreet wordt de persoon die de maximumleeftijden, bepaald in artikel 36, §2, niet heeft bereikt, gelijkgesteld met een minderjarige;
- 11° preventiecel: de Preventiecel, vermeld in artikel 18;
- 12° problematische opvoedingssituatie: een toestand waarin de fysieke integriteit, de affectieve, morele, intellectuele of sociale ontplooiingskansen van minderjarigen in het gedrang komen, door bijzondere gebeurtenissen, door relationele conflicten, of door de omstandigheden waarin zij leven;
- 13° projecten: bijzondere initiatieven die zich richten tot een specifieke doelgroep of op een bijzondere probleemsituatie;
- 14° sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand: de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand, vermeld in artikel 44;
- 15° sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand: de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand, vermeld in artikel 20;
- 16° sociale diensten: de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand en de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand;
- 17° voorbereidende rechtspleging: de fase van de rechtspleging die voorafgaat aan de vordering van het openbaar ministerie tot het nemen van een maatregel ten gronde;
- 18° voorzieningen: initiatieven die hulp- of dienstverlening aanbieden aan minderjarigen en gezinnen;
- 19° wet betreffende de opgave van maatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd: een wet die een aangelegenheid regelt, als vermeld in artikel 5, §1, II, 6°, d), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1988;
- 20° agentschap: het intern verzelfstandigd agentschap, vermeld in artikel 59;
- 21° opvoedingsverantwoordelijken: de natuurlijke personen, andere dan de ouders of de wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige, die de minderjarige op duurzame wijze in feite onder hun bewaring hebben of bij wie de minderjarige geplaatst is door bemiddeling of ten laste van een openbare overheid.

HOOFDSTUK II

Doel en basisprincipes van de bijzondere jeugdbijstand

AFDELING I

Doel

Artikel 3

De bijzondere jeugdbijstand heeft tot doel overeenkomstig de bepalingen van dit decreet:

- 1° hulp en bijstand te organiseren of te verlenen ten behoeve van minderjarigen die zich in een problematische opvoedingssituatie bevinden of die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en eventueel van de personen die over hen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben;
- 2° voorzieningen en projecten te organiseren, te erkennen of te subsidiëren met het oog op de hulp- en bijstandsverlening, vermeld in 1°;
- 3° initiatieven op te zetten, te bevorderen, te ondersteunen of te coördineren om problematische opvoedingsituaties te voorkomen of te bestrijden;
- 4° een beleid te voeren, gericht op de realisatie van de doeleinden, vermeld in 1° tot en met 3°.

De bijzondere jeugdbijstand omvat de vrijwillige jeugdbijstand, vermeld in hoofdstuk III, en de gerechtelijke jeugdbijstand, vermeld in hoofdstuk IV.

Artikel 4

De comités, de sociale diensten en de bemiddelingscommissies dragen bij tot de realisatie van de doeleinden, vermeld in artikel 3, eerste lid, 1° en 3°. Ze ressorteren administratiefrechtelijk onder het agentschap.

AFDELING II

Basisprincipes

Artikel 5

De sociale diensten en de bemiddelingscommissies verwerken gegevens als dat noodzakelijk is om, in het raam van de doeleinden, vermeld in artikel 3, eerste lid, de taken te vervullen die hen bij of krachtens dit decreet zijn toevertrouwd. Hieronder vallen ook gegevens in de zin van artikel 6 en 7 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

Artikel 6

§1. Behalve in de gevallen die bij of krachtens dit decreet zijn bepaald, is elke vorm van gegevensoverdracht verboden tussen enerzijds de comités, de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand, en de bemiddelingscommissies, en anderzijds de magistraten belast met jeugdzaken, en de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, geldt niet als de betrokken minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt en diegenen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, instemmen met de overdracht van gegevens. Het verbod geldt evenmin voor de basisgegevens met betrekking tot:

- 1° de identificatie van de betrokken partijen;
- 2° de hulp en bijstand die al werd verleend aan de minderjarigen en, in voorkomend geval, aan de personen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben.

§2. Onverminderd de gegevensoverdracht die bij of krachtens dit decreet wordt geregeld, bezorgen de sociale diensten en de bemiddelingscommissies:

- 1° aan het agentschap gecodeerde persoonsgegevens met het oog op de realisatie van de doeleinden, vermeld in artikel 3, eerste lid, 2°, 3° en 4°;
- 2° aan het agentschap, vermeld in artikel 51, gecodeerde persoonsgegevens met het oog op de realisatie van het doeleinde, vermeld in artikel 3, eerste lid, 2°;
- 3° aan het Fonds de nodige gegevens met het oog op de realisatie van het doeleinde, vermeld in artikel 3, eerste lid, 2°.

Artikel 7

Elke persoon die, in welke hoedanigheid ook, zijn medewerking verleent aan de toepassing van dit decreet zorgt voor de geheimhouding van de feiten die hem in de uitoefening van zijn opdracht worden toevertrouwd en die hiermee verband houden.

Op de persoon, vermeld in het eerste lid, is artikel 458 van het Strafwetboek van toepassing.

Artikel 8

Elke persoon die, in welke hoedanigheid ook, zijn medewerking verleent aan de toepassing van de jeugdbijstandsregeling moet de godsdienstige, de ideologische en de wijsgerige overtuiging van de minderjarigen en de gezinnen waartoe zij behoren, eerbiedigen.

Artikel 9

Aan het Fonds wordt kennis gegeven van iedere beslissing die overeenkomstig dit decreet genomen wordt als ze uitgaven ten gevolge heeft die ten laste komen van het Fonds.

HOOFDSTUK III

Vrijwillige jeugdbijstand

AFDELING I

Werkingsprincipes

Artikel 10

De vrijwillige jeugdbijstand berust op een vrijwillige medewerking van de betrokken partijen. Ze worden maximaal betrokken bij de hulp- en bijstandsverlening.

In alle gevallen waarin de hulpverlening de rechten raakt van degenen die over de minderjarige het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, kan een hulpverleningsaanvraag enkel ingewilligd worden en kan een hulpverleningsaanbod enkel uitgevoerd worden met hun instemming.

In de gevallen waarin de hulpverlening de persoonlijke vrijheid van de minderjarige raakt, kan de hulpverleningsaanvraag enkel ingewilligd worden en kan een hulpverleningsaanbod enkel uitgevoerd worden met de

instemming van de minderjarige als die twaalf jaar of ouder is, of nadat de minderjarige werd gehoord als die jonger is dan twaalf jaar.

Artikel 11

§1. Iedereen heeft recht op toegang tot zijn persoonlijke gegevens die bij de comités, de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand en de bemiddelingscommissies worden bewaard. Het toegangsrecht geldt niet voor gegevens die werden verstrekt door derden zonder dat zij daartoe verplicht werden en die zij als vertrouwelijk hebben bestempeld, tenzij zij zich akkoord verklaren met de toegang.

§2. Het recht op toegang wordt verleend uiterlijk binnen vijftien dagen na ontvangst van het verzoek.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid wordt voor gegevens die bij de comités en de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand worden bewaard, het recht op toegang verleend uiterlijk op het ogenblik waarop het bureau een beslissing tot het organiseren of afwijzen van bijstand en hulp neemt. Voor gegevens die bij de bemiddelingscommissies worden bewaard, wordt het recht op toegang verleend uiterlijk op het ogenblik waarop de minnelijke regeling, vermeld in artikel 32, §1, wordt bereikt of de beslissing om de zaak uit handen te geven of om de zaak naar het openbaar ministerie door te verwijzen, vermeld in artikel 32, §2, wordt genomen.

§3. De toegang tot de gegevens wordt verstrekt door inzage.

Als bepaalde gegevens ook een derde betreffen en volledige inzage in die gegevens door de betrokkene afbreuk zou doen aan het recht van de derde op de bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer, wordt de toegang tot die gegevens verstrekt via een gesprek, gedeeltelijke inzage of rapportage.

Eenieder kan bij de uitoefening van het toegangsrecht naar eigen keuze worden bijgestaan door een door het beroepsgeheim gehouden persoon en, wat de minderjarige betreft, ook door een personeelslid van de instelling waar de minderjarige onderwijs volgt, op voorwaarde dat die persoon niet rechtstreeks betrokken is bij de hulp- en bijstandsverlening, georganiseerd naar aanleiding van de problematische opvoedingssituatie.

§4. Voor de toepassing van §1 worden de personen die deel uitmaken van het cliëntsysteem ten opzichte van elkaar als derden beschouwd.

Met behoud van de toepassing van §1 worden voor de toepassing van §3, tweede lid, de personen die deel uitmaken van het cliëntsysteem ten opzichte van elkaar niet als derden beschouwd, voor zover het gaat om contextuele gegevens.

Contextuele gegevens zijn gegevens die tegelijk de persoon die toegang vraagt en een of meer andere personen die deel uitmaken van het cliëntsysteem, betreffen.

Het cliëntsysteem bestaat uit de volgende personen:

- 1° de minderjarige;
- 2° degene die over de minderjarige het ouderlijk gezag uitoefent;
- 3° degene die de minderjarige onder zijn bewaring heeft op het ogenblik van de uitoefening van het recht op toegang;
- 4° de personen die met de minderjarige samenwonen op het ogenblik van de uitoefening van het recht op toegang.

§5. Een minderjarige kan het toegangsrecht zelfstandig uitoefenen vanaf de leeftijd van twaalf jaar.

Als de minderjarige jonger is dan twaalf jaar, wordt het toegangsrecht uitgeoefend door een wettelijke vertegenwoordiger.

De wettelijke vertegenwoordiger kan zich niet beroepen op de toepassing van §4 wat betreft de contextuele gegevens die de minderjarige en een andere persoon dan de wettelijke vertegenwoordiger zelf betreffen.

In geval van tegenstrijdige belangen met een wettelijke vertegenwoordiger of als die het toegangsrecht niet uitoefent, kan het toegangsrecht van de minderjarige worden uitgeoefend door een persoon als vermeld in §3, derde lid.

§6. Op verzoek van de betrokkenen worden de documenten die zij aanreiken toegevoegd aan het dossier. Alle betrokkenen hebben het recht om hun versie te geven van de feiten die vermeld zijn in het dossier.

§7. De betrokkenen hebben recht op een afschrift van de gegevens van het dossier waartoe ze toegang hebben door inzage en op een rapport van de gegevens van het dossier waartoe ze toegang hebben op een andere wijze dan door inzage.

Ieder afschrift en ieder rapport zijn persoonlijk en vertrouwelijk, en mogen enkel worden aangewend voor doeleinden van jeugdbijstand. De dossierhouder die een afschrift of rapport bezorgt, wijst de betrokkenen hierop en voegt een toelichting in die zin bij het afschrift of rapport.

De Vlaamse Regering kan de voorwaarden bepalen waaronder een afschrift of rapport wordt uitgereikt.

AFDELING II

Comité voor Bijzondere Jeugdzorg

ONDERAFDELING I

Algemene bepalingen

Artikel 12

Per bestuurlijk arrondissement wordt door de Vlaamse Regering een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg opgericht.

Op grond van de bevolkingsdichtheid of de probleemconcentratie inzake bijzondere jeugdzorg kan de Vlaamse Regering ofwel per regio van twee bestuurlijke arrondissementen één comité oprichten, ofwel in hetzelfde bestuurlijk arrondissement twee of meer comités oprichten.

De Vlaamse Regering bepaalt de zetel en het werkgebied van de comités.

Artikel 13

§1. Het comité bestaat uit twaalf leden die door de Vlaamse Regering benoemd worden voor een hernieuwbare termijn van vijf jaar.

De leden worden benoemd als vertegenwoordigers van jeugdorganisaties, voorzieningen of andere initiatieven die zich actief met jeugd en gezin bezighouden. Ze bestaan voor één vierde uit personen die actief zijn in de

jeugd- en volwassenenvorming, voor een vierde uit personen die actief zijn in dienst- en hulpverlening aan jeugd en gezin, voor een vierde uit personen die actief zijn in arbeids- en onderwijsmiddens en voor één vierde uit personen die actief zijn in de gezondheidszorg. De Vlaamse Regering houdt hierbij rekening met de onderscheiden maatschappelijke visies.

Bij de benoeming moet ten minste één derde van de leden van het comité jonger zijn dan dertig jaar.

De Vlaamse Regering kan aanvullende benoemingsvoorwaarden vaststellen.

§2. Het comité kan zelf twee extra leden coöpteren, die vanwege hun bijzondere deskundigheid inzake jeugdzorg een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de werking van het comité. Die leden worden door het comité gekozen met een tweederde meerderheid van stemmen.

§3. De Vlaamse Regering benoemt uit de leden van het comité één voorzitter en twee ondervoorzitters. Ten minste een van hen moet op het ogenblik van de benoeming jonger zijn dan dertig jaar.

Artikel 14

§1. Het comité omvat een bureau en een preventiecel.

Het comité oriënteert en stimuleert de werking van het bureau en van de preventiecel en bespreekt jaarlijks de algemene werking ervan.

Jaarlijks bezorgt het comité over de activiteiten van de preventiecel een verslag aan het agentschap overeenkomstig de richtlijnen die door het agentschap bepaald zijn.

§2. De Vlaamse Regering regelt de werking van het comité, van het bureau en van de preventiecel en stelt de vergoedingen van de leden vast.

Artikel 15

De volgende uitgaven zijn ten laste van het Fonds:

- 1° de werkingskosten van de comités, inclusief deze van de bureaus en de preventiecellen;
- 2° de uitgaven die voortvloeien uit de beslissingen die door de comités, de bureaus of de preventiecellen werden genomen en die niet door een private of openbare instelling gedragen worden.

De Vlaamse Regering bepaalt onder welke voorwaarden de comités, de bureaus en de preventiecellen de in het eerste lid vermelde uitgaven mogen doen.

ONDERAFDELING II

Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand

Artikel 16

§1. In elk comité wordt een Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand opgericht.

§2. Het bureau bestaat uit de voorzitter van het comité, die ambtshalve voorzitter is van het bureau, en uit vier leden van het comité, die op voordracht van het comité door de Vlaamse Regering worden benoemd.

Het voorzitterschap of lidmaatschap van het bureau is onverenigbaar met de hoedanigheid van lid van de raad van bestuur of personeelslid van een erkende voorziening of gemeenschapsinstelling.

Artikel 17

Het bureau heeft tot taak:

- 1° daadwerkelijke hulp en bijstand te organiseren in problematische opvoedingssituaties, ten behoeve van de minderjarigen en van degenen die over hen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben, in het belang van de minderjarige;
- 2° aan de magistraten belast met jeugdzaken, de waarborg te verlenen dat de hulp en bijstand, vermeld in 1°, daadwerkelijk zullen worden aangeboden, en hen daartoe desgevraagd mee te delen of die hulp en bijstand werden aangevat, nog worden voortgezet of werden voltooid.

Het bureau oefent de taken, vermeld in het eerste lid, uit met medewerking van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand, overeenkomstig de bepalingen van artikel 22.

ONDERAFDELING III

Preventiecel

Artikel 18

In elk comité wordt een Preventiecel opgericht. De preventiecel bestaat uit de voorzitter van het comité, die ambtshalve voorzitter is van de preventiecel, en de leden van het comité die niet tot het bureau behoren.

Artikel 19

De preventiecel heeft tot taak:

- 1° de omstandigheden en toestanden die negatief inwerken op de fysieke integriteit, het psychosociaal welzijn en de ontplooiingskansen van minderjarigen, ter kennis te brengen van private organisaties en van de overheid, met het oog op initiatieven om die toestanden en omstandigheden te voorkomen en te bestrijden;
- 2° in plaatselijk of in regionaal verband met dergelijke initiatieven samen te werken, ze te ondersteunen, te bevorderen en eventueel te coördineren.

Bij de uitoefening van die taken neemt de preventiecel onder meer de volgende werkingsprincipes in acht:

- 1° ze inventariseert en registreert de omstandigheden en toestanden, vermeld in het eerste lid, 1°, alsmede het geheel van de in het arrondissement bestaande initiatieven die de probleemsituaties proberen te verhelpen;
- 2° ze onderzoekt welke leemten bestaan en stelt de prioritaire behoeften vast;
- 3° ze onderzoekt hoe door overleg, coördinatie, of door het stimuleren van samenwerking enerzijds de werking van voornoemde initiatieven kan worden geoptimaliseerd, en anderzijds aan de prioritaire behoeften kan worden tegemoetgekomen;
- 4° ze initieert, stimuleert en coördineert in dat perspectief de samenspraak en samenwerking tussen alle daartoe aanspreekbare voorzieningen.

ONDERAFDELING IV

Sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand

Artikel 20

In elk bestuurlijk arrondissement wordt een sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand opgericht ten behoeve van de comités, inclusief de bureaus en de preventiecellen.

Artikel 21

§1. De sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand bestaat uit consulenten. De consulenten zijn houder van een diploma van maatschappelijk assistent of van een diploma dat een voldoende pedagogische of sociale kennis doet blijken. De Vlaamse Regering bepaalt uit welke diploma's een voldoende pedagogische of sociale kennis blijkt.

§2. De Vlaamse Regering stelt de organieke reglementering en de personeelsformatie van de sociale dienst vast.

§3. De consulenten vervullen onder leiding van de teamverantwoordelijke en in samenwerking met de overheden, vermeld in artikel 20, de hun toevertrouwde opdrachten op de wijze die de Vlaamse Regering of het agentschap bepaalt.

§4. Aan de sociale dienst kunnen vrijwillige consulenten worden toegevoegd. De Vlaamse Regering kan nadere regels uitvaardigen betreffende hun aanstellingsvoorwaarden en opdrachten.

§5. De hoedanigheid van consulent en van vrijwillig consulent is onverenigbaar met de hoedanigheid van personeelslid, lid van de algemene vergadering of lid van de raad van bestuur van een erkende voorziening of gemeenschapsinstelling.

Artikel 22

De sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand neemt kennis van de problematische opvoedingssituaties die hem ter kennis gebracht worden, hetzij door minderjarigen, hetzij door degenen die over de minderjarigen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben, hetzij door derden.

De sociale dienst probeert in de opvoedingssituaties, zoals vermeld in het eerste lid, te helpen door advies, doorverwijzing, overleg met de rechtstreeks of onrechtstreeks bij de probleemsituatie betrokkenen, door een specifiek aan de problematische opvoedingssituatie aangepast hulpverleningsprogramma uit te werken of door een concreet hulpaanbod dat rekening houdt met de verscheidenheid van de beschikbare voorzieningen.

Als een concrete hulpverleningsaanvraag door de sociale dienst werd afgewezen, legt hij die afwijzing ter bekrachtiging voor aan het bureau. Het bureau kan hetzij bekrachtigen, hetzij beslissen dat de sociale dienst aan de hulpverleningsaanvraag gevolg moet geven.

Oplossingsvoorstellen voor problematische opvoedingssituaties die financiële gevolgen hebben voor het Fonds, legt de sociale dienst ter bekrachtiging voor aan het bureau. Het bureau beslist hierover, met behoud van het bepaalde in artikel 15.

De sociale dienst brengt regelmatig bij het bureau verslag uit over de activiteiten, vermeld in het eerste tot en met het vierde lid.

Artikel 23

De sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand waakt erover dat de uitvoering van de hulp en bijstand die door het bureau worden georganiseerd, zoals omschreven in artikel 17 en 22, verloopt volgens een handelingsplan dat, in samenspraak met de betrokken partijen en de voorzieningen, op hun aanvraag wordt opgesteld.

Een consulent van die dienst bezoekt regelmatig en ten minste om de zes maanden iedere persoon die aan een erkende voorziening, een gezin of een persoon of een gemeenschapsinstelling werd toevertrouwd overeenkomstig dit hoofdstuk. De dienst brengt daarover schriftelijk verslag uit bij het bureau.

Artikel 24

De sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand voert de opdrachten uit waarmee de preventiecel hem belast ter uitvoering van haar taken, omschreven in artikel 19.

ONDERAFDELING V

Secretariaat

Artikel 25

De Vlaamse Regering organiseert een secretariaat, belast met de voorbereiding en de administratieve uitvoering van de beslissingen van het comité, inclusief het bureau en de preventiecel, en van de sociale dienst. De Vlaamse Regering regelt de samenstelling en de werking van het secretariaat.

AFDELING III

Bemiddelingscommissie voor Bijzondere Jeugdbijstand

ONDERAFDELING I

Algemene bepalingen

Artikel 26

Per gerechtelijk arrondissement wordt door de Vlaamse Regering een Bemiddelingscommissie voor Bijzondere Jeugdbijstand opgericht.

Op grond van de bevolkingsdichtheid of de probleemconcentratie inzake bijzondere jeugdbijstand, kan de Vlaamse Regering ofwel per regio van twee gerechtelijke arrondissementen één bemiddelingscommissie oprichten, ofwel in hetzelfde gerechtelijk arrondissement twee of meer bemiddelingscommissies oprichten.

De Vlaamse Regering bepaalt de zetel en het werkgebied van de bemiddelingscommissie.

Artikel 27

§1. De bemiddelingscommissie bestaat uit zes leden, waaronder een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter, die op grond van hun bijzondere deskundigheid inzake problematische opvoedingssituaties door de Vlaamse Regering worden benoemd voor een hernieuwbare termijn van vijf jaar.

Het voorzitterschap of lidmaatschap van de bemiddelingscommissie is onverenigbaar met het ambt van voorzitter van de jeugdkamer in een hof van beroep, met het ambt van onderzoeksrechter, jeugdrechter of parketmagistraat, evenals met de hoedanigheid van lid van de raad van bestuur of personeelslid van een erkende voorziening of een gemeenschapsinstelling.

De Vlaamse Regering kan aanvullende benoemingsvoorwaarden vaststellen.

§2. Op elke zitting van de bemiddelingscommissie zijn de voorzitter of de plaatsvervangend voorzitter aanwezig en twee leden die worden aangewezen op de wijze die door de Vlaamse Regering bepaald is.

Artikel 28

De Vlaamse Regering regelt de werking van de bemiddelingscommissie en stelt de vergoedingen van de leden vast.

Artikel 29

De werkingskosten van de bemiddelingscommissie komen ten laste van het Fonds. De Vlaamse Regering bepaalt onder welke voorwaarden uitgaven gedaan mogen worden.

ONDERAFDELING II

Secretariaat

Artikel 30

De Vlaamse Regering organiseert ten behoeve van de bemiddelingscommissie een secretariaat waarvan ze de samenstelling en de werking regelt.

ONDERAFDELING III

Taken

Artikel 31

§1. De bemiddelingscommissie neemt kennis van:

- 1° bemiddelingsverzoeken inzake oplossingsvoorstellen die door het bureau noodzakelijk worden geacht voor problematische opvoedingssituaties, maar waarvoor de vereiste instemming van één of meer van de betrokkenen, zoals bepaald in artikel 10, tweede en derde lid, ontbreekt;
- 2° bemiddelingsverzoeken inzake hulpverleningsaanvragen die door het bureau werden afgewezen, zoals bepaald in artikel 22, derde lid, of die niet kunnen worden ingewilligd omdat de in artikel 10, tweede en derde lid, vereiste instemming ontbreekt;
- 3° bemiddelingsverzoeken in verband met klachten van personen die over een minderjarige het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, van wie het wangedrag of de onbuigzaamheid tot ernstige conflicten aanleiding geeft of het psychosociaal welzijn van zijn leefgenoten ernstige schade berokkent, als alle pogingen tot conflictoplossing tot dusver mislukt zijn;

4° bemiddelingsverzoeken vanwege parketmagistraten, belast met jeugdzaken, of verzoeken om advies vanwege magistraten, belast met jeugdzaken;

5° bemiddelingsverzoeken van hulpverleners die werken in erkende voorzieningen of gemeenschapsinstellingen.

§2. De bemiddelingsverzoeken, vermeld in §1, 1° en 2°, kunnen ofwel worden ingediend door het bureau, ofwel door de minderjarige, ofwel door de personen die over de minderjarige het ouderlijke gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, ofwel door iedere vertrouwenspersoon die in feite de belangen van de minderjarige behartigt, hetzij in eigen naam hetzij in naam van de minderjarige.

Artikel 32

§1. De bemiddelingscommissie heeft tot taak tussen de opgeroepen partijen te bemiddelen met het oog op het bereiken van een minnelijke regeling. Als dat voor de uitvoering van haar taak nuttig blijkt, kan de bemiddelingscommissie een beroep doen op deskundigen en bevoorrechte getuigen.

Als een minnelijke regeling tot stand komt, wordt ze vastgelegd in een geschrift, dat behoorlijk wordt ondertekend door de betrokken partijen.

§2. Als geen minnelijke schikking tot stand komt, beslist de bemiddelingscommissie, hetzij om de zaak uit handen te geven, hetzij om de zaak in het belang van de minderjarige door te verwijzen naar het openbaar ministerie.

De beslissing om de zaak uit handen te geven is met redenen omkleed en wordt ter kennis gebracht van de opgeroepen partijen.

De beslissing om de zaak naar het openbaar ministerie door te verwijzen, kan alleen genomen worden als de bemiddelingscommissie van oordeel is dat het in het belang van de minderjarige erg wenselijk is dat er een afdwingbare pedagogische maatregel wordt genomen.

De zaak wordt doorverwezen door middel van een gemotiveerd advies dat aan het openbaar ministerie wordt bezorgd. De in bemiddeling opgeroepen partijen worden van het feit van de doorverwijzing in kennis gesteld.

Artikel 33

De adviezen, vermeld in artikel 31, §1, 4°, worden rechtstreeks bezorgd aan het ambt van de magistraat die erom verzocht.

ONDERAFDELING IV

Bemiddelingsprocedure

Artikel 34

§1. Bemiddelingsverzoeken kunnen aanhangig gemaakt worden bij verzoekschrift of bij mondelinge verklaring.

Het aan de bemiddelingscommissie gerichte verzoekschrift wordt neergelegd op of wordt per brief gezonden aan het secretariaat van de bemiddelingscommissie, vermeld in artikel 30.

Het bemiddelingsverzoek bij mondelinge verklaring wordt opgenomen in een bijzonder daartoe gehouden register, hetzij op het secretariaat van de bemiddelingscommissie hetzij op het secretariaat van het comité, vermeld in artikel 25. In dat laatste geval wordt het bemiddelingsverzoek door dat secretariaat onverwijld ter kennis gebracht van het secretariaat van de bemiddelingscommissie.

§2. Het verzoek of de op te nemen verklaring vermeldt:

- 1° de dag, de maand en het jaar van het bemiddelingsverzoek;
- 2° als het verzoek of de verklaring uitgaat van het bureau of een parketmagistraat, belast met jeugdzaken: de voornaam, de achternaam en de hoedanigheid van de persoon die het verzoek indient;
- 3° als het verzoek of de verklaring uitgaat van een andere persoon dan die welke vermeld wordt in 2°: de voornaam, de achternaam, de geboortedatum, de woonplaats en de hoedanigheid van de verzoeker en, in voorkomend geval, van de persoon die namens de minderjarige het verzoek indient;
- 4° een korte omschrijving van het voorwerp van het bemiddelingsverzoek, alsook de bij de bemiddeling te betrekken partijen.

Artikel 35

De bij de bemiddeling te betrekken partijen worden bij gewone brief van het secretariaat van de bemiddelingscommissie opgeroepen om te verschijnen op de plaats, de dag en het uur, die door de bemiddelingscommissie worden bepaald.

De minderjarige kan zich laten bijstaan of, als de bemiddelingscommissie het toestaat, zich laten vertegenwoordigen door een vertrouwenspersoon van zijn keuze. Als de minderjarige daartoe zelf niet in staat is, kan de bemiddelingscommissie hem ambtshalve een vertrouwenspersoon toewijzen.

Personen die het ouderlijk gezag over de minderjarige uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, kunnen zich eveneens door een vertrouwenspersoon laten bijstaan, of, als de bemiddelingscommissie het toestaat, zich door een vertrouwenspersoon van hun keuze laten vertegenwoordigen.

Het bureau kan zich door een lid ervan of door een consulent van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand laten vertegenwoordigen.

De parketmagistraat, belast met jeugdzaken, kan zich door een consulent van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand laten vertegenwoordigen.

AFDELING IV

Voortzetting van de hulp- en bijstandsverlening vanaf achttien jaar

Artikel 36

§1. Aan personen die voor de leeftijd van achttien jaar deelnemen aan een opvoedend project, georganiseerd door het bureau of opgelegd door de jeugdrechtbank, kan, nadat zij de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt, worden toegestaan om nog gedurende ten hoogste zes maanden verder aan het project deel te nemen.

§2. Aan personen ten aanzien van wie door het bureau hulp en bijstand werden georganiseerd of een maatregel werd opgelegd door de jeugdrechtbank kan, na het beëindigen van de hulp en bijstand of van de maatregel en op zijn vroegst vanaf de leeftijd van achttien jaar, verder hulp en bijstand worden toegestaan onder de hierna genoemde vormen en met inachtneming van de hierna bepaalde maximumleeftijden:

- 1° tot de leeftijd van ten hoogste twintig jaar onder permanent toezicht op kamers wonen;
- 2° tot de leeftijd van ten hoogste twintig jaar verblijven bij een betrouwbare persoon of een betrouwbaar gezin;
- 3° tot de leeftijd van ten hoogste twintig jaar verblijven in een geschikte open inrichting;
- 4° tot de leeftijd van ten hoogste eenentwintig jaar onder begeleiding zelfstandig wonen.

Als de betrokkenen, die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt, tot uiterlijk drie maanden na de datum van beëindiging van de hulp en bijstand die door het bureau werden georganiseerd of van een maatregel die door de jeugdrechtbank werd opgelegd, de aanvraag vermeld in §3, indienen, kan aan hen tot aan de leeftijd van ten hoogste twintig jaar door het bureau de hulp en bijstand worden verleend, vermeld in het eerste lid, 1°, 2° en 3°. Als zij de aanvraag indienen tot uiterlijk zes maanden na die datum, dan kan aan hen tot aan de leeftijd van ten hoogste eenentwintig jaar door het bureau de hulp en bijstand worden verleend, vermeld in het eerste lid, 4°.

§3. De betrokkenen dienen daartoe een gedateerde en ondertekende schriftelijke aanvraag in bij het bureau van het bevoegde comité. De sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand stelt een onderzoek in naar de wenselijkheid van een voortgezette hulp- en bijstandsverlening. Hij hoort alle betrokken partijen. Hij brengt daarover verslag uit bij het bureau en motiveert in voorkomend geval de wenselijkheid van de voortzetting van de hulp- en bijstandsverlening in het raam van de bijzondere jeugdbijstand. Het bureau kan het voorstel tot voortzetting van de hulp- en bijstandsverlening bekrachtigen voor een hernieuwbare termijn van ten hoogste zes maanden, zonder evenwel de maximumleeftijd, vermeld in §2, te overschrijden. Artikel 15 is van overeenkomstige toepassing.

§4. Artikel 67 is van overeenkomstige toepassing wat betreft de bijdrage in de onderhouds-, opvoedings- en behandelingskosten.

HOOFDSTUK IV

Gerechtelijke jeugdbijstand

AFDELING I

De bevoegdheid van de jeugdrechtbank voor het nemen van afdwingbare pedagogische maatregelen

Artikel 37

De jeugdrechtbank neemt kennis van problematische opvoedingssituaties:

- 1° als het openbaar ministerie een afdwingbare pedagogische maatregel noodzakelijk acht, nadat de zaak ernaar werd doorverwezen door de bemiddelingscommissie overeenkomstig artikel 32, §2, vierde lid;
- 2° als het openbaar ministerie aantoont dat tegelijk de volgende voorwaarden zijn vervuld:

- a) een afdwingbare pedagogische maatregel is dringend noodzakelijk;
- b) er zijn voldoende aanwijzingen dat de minderjarige onmiddellijk moet worden beschermd tegen een vorm van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik;
- c) het verlenen van hulp en bijstand op vrijwillige basis is niet meteen mogelijk.

AFDELING II

De afdwingbare pedagogische maatregelen

ONDERAFDELING I

Algemene maatregelen

Artikel 38

§1. De jeugdrechtbank kan in problematische opvoedingssituaties als vermeld in artikel 37, 1°, een van de volgende maatregelen nemen:

- 1° de personen die over de minderjarige het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, een pedagogische richtlijn verstrekken;
- 2° voor ten hoogste één jaar de minderjarige onder toezicht stellen van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand;
- 3° voor ten hoogste één jaar gezinsbegeleiding bevelen;
- 4° voor ten hoogste zes maanden de minderjarige een opvoedend project opleggen of de minderjarige, eventueel samen met de personen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, toevertrouwen aan een project;
- 5° voor ten hoogste één jaar de minderjarige een semi-residentiële voorziening doen bezoeken;
- 6° voor ten hoogste één jaar de minderjarige, die de leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt en over voldoende inkomsten beschikt, zelfstandig laten wonen;
- 7° voor ten hoogste één jaar de minderjarige die de leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt onder permanent toezicht op kamer laten wonen;
- 8° voor ten hoogste dertig dagen de minderjarige onder de begeleiding stellen van een onthaal- en oriëntatiecentrum;
- 9° voor ten hoogste zestig dagen de minderjarige onder de begeleiding stellen van een observatiecentrum;
- 10° de minderjarige toevertrouwen aan een betrouwbare persoon of een betrouwbaar gezin:
 - a) voor ten hoogste één jaar, als hij de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt;
 - b) tot de leeftijd van ten hoogste dertien jaar, als hij jonger is dan twaalf jaar;

- 11° uitzonderlijk en voor ten hoogste één jaar de minderjarige toevertrouwen aan een geschikte open inrichting;
- 12° uitzonderlijk en voor ten hoogste drie maanden de minderjarige die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt toevertrouwen aan een geschikte gesloten gemeenschapsinstelling, wanneer wordt aangetoond dat de minderjarige zich aan de in 10° en 11° vermelde maatregelen herhaaldelijk onttrekt en dat die maatregel noodzakelijk is voor het behoud van de integriteit van de persoon van de minderjarige;
- 13° voor ten hoogste één jaar de minderjarige toevertrouwen aan een psychiatrische inrichting, als dat na een psychiatrische expertise noodzakelijk blijkt.

§2. De toepassing van de maatregelen, vermeld in §1, 5° tot en met 11° en 13°, moet een gezinsgerichte werking mogelijk maken, onder meer door de beperking van de afstand tussen de plaats van uitvoering van de maatregel en de woonplaats van de minderjarige, tenzij wordt aangetoond dat uitsluitend het belang van de minderjarige het anders vereist.

Artikel 39

Met behoud van de toepassing van de besluiten genomen ter uitvoering van artikel 48, §2, met betrekking tot de bezoeken, de briefwisseling, de opvoedingsregeling en het pedagogische concept en programma van de erkende voorzieningen, kan de jeugdrechtbank, zowel ten aanzien van de minderjarigen de aanvullende voorwaarden bepalen, als ten aanzien van de personen die over hen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben, de verplichtingen bepalen die verbonden zijn aan de maatregelen die overeenkomstig artikel 38, §1, 2° tot en met 13°, worden genomen.

Artikel 40

De jeugdrechtbank belast:

- 1° een erkende voorziening of in voorkomend geval de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand met de in artikel 38, §1, 3°, vermelde gezinsbegeleiding;
- 2° naar gelang van het geval, een erkende of gelijkgestelde voorziening of een gemeenschapsinstelling met de organisatie van de in artikel 38, §1, 4° tot en met 9° en 11° bepaalde maatregelen en met de begeleiding van de betrokkenen;
- 3° in voorkomend geval een erkende voorziening met de begeleiding van het gezin of de persoon, aan wie overeenkomstig artikel 38, §1, 10°, de minderjarige werd toevertrouwd.

Artikel 41

De maatregelen vermeld in artikel 38, §1, kunnen zowel tijdens de voorbereidende rechtspleging als tijdens en na de rechtspleging over de grond van de zaak worden genomen. Ze kunnen te allen tijde worden ingetrokken of op verzoek van de minderjarige, zijn wettelijke vertegenwoordiger, de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand of het openbaar ministerie worden vervangen door een andere maatregel die in dat artikel is bepaald.

De maatregelen vermeld in artikel 38, §1, 2°, 3°, 5° tot 7°, 10°, 11° en 13°, eindigen na het verstrijken van de maximumtermijn, tenzij ze worden verlengd, telkens voor een termijn die de gestelde maximumperiode niet

mag overschrijden. De maatregelen, vermeld in artikel 38, §1, 8°, 9° en 12°, kunnen slechts eenmaal worden verlengd.

Al de maatregelen die tijdens de voorbereidende rechtspleging worden genomen, zijn samen beperkt tot zes maanden. Als een maatregel die na de rechtspleging over de grond van de zaak werd genomen, door een andere maatregel wordt vervangen, eindigt die op de dag waarop de vervangen maatregel een einde zou hebben genomen.

Artikel 42

De afdwingbare pedagogische maatregelen worden geschorst als de minderjarige in een psychiatrische inrichting moet verblijven krachtens de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

Ze eindigen van rechtswege op de dag dat de minderjarige meerderjarig wordt.

ONDERAFDELING II

Maatregelen in geval van hoogdringendheid

Artikel 43

De jeugdrechtbank kan, als ze door het openbaar ministerie gevorderd werd op grond van artikel 37, 2°, een van de maatregelen nemen, vermeld in artikel 38, §1, 4°, en 6° tot en met 13°.

Artikel 38, §2, artikel 39, 40, 2° en 3°, artikel 41 en 42 zijn van overeenkomstige toepassing.

AFDELING III

Sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand

Artikel 44

In elk gerechtelijk arrondissement wordt een sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand opgericht.

Artikel 21 is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat ze de hun toevertrouwde opdrachten vervullen in samenwerking met de overheden, vermeld in artikel 45.

Artikel 45

De sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand vervult de opdrachten van sociale aard die hem door magistraten, belast met jeugdzaken, worden toevertrouwd ten behoeve van degenen voor wie ter uitvoering van de jeugdbijstandsregeling een afdwingbare pedagogische maatregel wordt genomen.

De sociale dienst vervult eveneens, als een wet dat voorziet, de navorsingsopdrachten die hem worden toevertrouwd door de in het eerste lid vermelde magistraten met het oog op het nemen van een afdwingbare pedagogische maatregel met toepassing van de jeugdbijstandsregeling.

Artikel 46

De sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand waakt erover dat de uitvoering van de afdwingbare pedagogische maatregelen die door de jeugdrechtbank worden opgelegd, verloopt volgens een handelingsplan dat, in samenspraak met de betrokken partijen en de voorzieningen, op hun aanvraag wordt opgesteld.

Een consulent van die dienst bezoekt regelmatig en ten minste om de zes maanden iedere persoon die door de jeugdrechtbank aan een erkende voorziening, een gezin of een persoon of een gemeenschapsinstelling werd toevertrouwd overeenkomstig de jeugdbijstandsregeling. De dienst brengt daarover schriftelijk verslag uit bij de jeugdrechtbank.

HOOFDSTUK V

Voorzieningen

AFDELING I

Gemeenschapsinstellingen

Artikel 47

§1. De Vlaamse Regering richt gemeenschapsinstellingen op. De Vlaamse Regering bepaalt de maximumcapaciteit van elke gemeenschapsinstelling.

§2. De gemeenschapsinstellingen zijn, tot ze hun maximumcapaciteit bereikt hebben, belast met:

- 1° het uitvoeren van opdrachten, als vermeld in artikel 38, §1, 8°, 9°, 11° en 12°;
- 2° het uitvoeren van opdrachten inzake opvang, oriëntatie, observatie en residentiële begeleiding van personen tot de leeftijd van maximaal twintig jaar, bepaald in een wet betreffende de opgave van maatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd.

AFDELING II

Private voorzieningen

Artikel 48

§1. Iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die zich voorneemt doorgaans minderjarigen op te nemen of te begeleiden in het raam van dit decreet, moet daartoe door de Vlaamse Regering worden erkend.

§2. De Vlaamse Regering stelt per categorie van voorzieningen de algemene erkenningsvoorwaarden vast. Die voorwaarden kunnen betrekking hebben op:

- 1° de personele en materiële infrastructuur;
- 2° het opleidingsniveau en de aanvullende vorming van het personeel;
- 3° de verzorging, het onderwijs, de beroepsopleiding en het opvoedingsregime van de minderjarigen;
- 4° het pedagogische concept en programma;

5° de door haar bepaalde programmatie inzake de voorzieningen.

§3. De voorzieningen en projecten worden erkend voor een hernieuwbare erkenningstermijn van maximaal vijf jaar.

Artikel 49

De Vlaamse Regering beslist, bij een met redenen omkleed besluit, over de erkenningsaanvragen. De Vlaamse Regering stelt de erkenningsprocedure vast.

Elk erkenningsdossier bevat, behoudens de vereiste administratieve inlichtingen, het pedagogische concept en programma, een verslag van de leidend jeugdrechter in de jeugdrechtbank en van het comité in wiens werkgebied de aanvrager is gevestigd.

Artikel 50

Als een erkende voorziening niet meer aan de erkenningsvoorwaarden voldoet, kan een aanmaning volgen van de Vlaamse Regering om zich, naar gelang van het geval, binnen een termijn van acht dagen tot zes maanden aan die voorwaarden te conformeren.

Als de voorwaarden niet vervuld worden, ondanks de termijn van respijt, kan de Vlaamse Regering de erkenning intrekken.

Artikel 51

De Vlaamse Regering laat de in artikel 48, §1, vermelde voorzieningen inspecteren door personeelsleden van het agentschap dat belast is met de inspectie binnen het beleidsdomein, vermeld in artikel 54, tweede lid.

Artikel 52

De Vlaamse Regering bepaalt de subsidies aan de erkende voorzieningen, de projecten en de gelijkgestelde voorzieningen.

De subsidiëeringsnormen worden, overeenkomstig de door haar vastgestelde procedure, door de Vlaamse Regering vastgesteld.

AFDELING III

Preventieve vaccinaties

Artikel 53

Buiten de gevallen waarin er een medische tegenaanwijzing bestaat, mogen aan de minderjarigen die geplaatst zijn overeenkomstig de bepalingen van de jeugdbijstandsregeling preventieve vaccinaties en inentingen worden toegediend overeenkomstig de regels die door de Vlaamse Regering worden bepaald.

HOOFDSTUK VI

Financiering

AFDELING I

Fonds Jongerenwelzijn

ONDERAFDELING I

Oprichting

Artikel 54

Er wordt een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid opgericht als vermeld in artikel 10 van het kaderdecreet. Dat agentschap draagt als naam Fonds Jongerenwelzijn.

De Vlaamse Regering bepaalt tot welk homogeen beleidsdomein het Fonds behoort en kan een afwijking toestaan op het principe van de operationele autonomie, vermeld in artikel 10, §1, van het kaderdecreet.

De bepalingen van het kaderdecreet zijn van toepassing op het Fonds, met uitzondering van artikel 4, §2, 1° en 6, §3.

ONDERAFDELING II

Missie, taken en bevoegdheden

Artikel 55

Het Fonds heeft als missie de financiering te garanderen van de zorg die wordt aangeboden aan de doelgroep zoals bepaald in het tweede lid.

De doelgroep wordt gevormd door:

- 1° personen tot de leeftijd van 25 jaar voor wie de maatschappelijke integratie en participatie in het gedrang is gekomen of dreigt te komen door een problematische leefsituatie, of door een verschillende leefcultuur of door andere maatschappelijk niet aanvaardbare situaties;
- 2° personen die worden onderworpen aan maatregelen, opgesomd in een wet betreffende de opgave van maatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd;
- 3° de ouders, de opvoedingsverantwoordelijken en de natuurlijke personen die bij de personen, vermeld in 1° en 2°, inwonen of met die personen een affectieve band hebben, of in de buurt wonen of die er geregeld contact mee hebben, onder meer bij het schoolgaan, in de werksituatie of tijdens de vrijetijdsbesteding.

Artikel 56

De kerntaken van het Fonds omvatten:

- 1° het op zich nemen van de financiële lasten van de zorgtaken voor de doelgroep, bepaald in artikel 55, tweede lid;
- 2° het aanleggen en beheren van financiële reserves met het oog op de dekking van toekomstige en onvoorziene uitgaven;
- 3° het innen van de kinderbijslagen en de bijdragen van personen ten aanzien van wie hulp wordt georganiseerd of van onderhoudsplichtige personen.

Artikel 57

De taken, vermeld in artikel 56, omvatten in elk geval het opnemen van de financiële lasten ten gevolge van de jeugdbijstandsregeling.

In die financiële lasten zijn de wedden, de voorschotten daarop en de vergoedingen of uitkeringen, die een toebehoren van de wedden vormen of ermee gelijkstaan, van het personeel van de diensten van de Vlaamse Regering niet inbegrepen.

Artikel 58

Binnen het raam van de missie en de taken van het Fonds kan de Vlaamse Regering specifieke taken aan het Fonds toewijzen.

ONDERAFDELING III

Bestuur en werking

Artikel 59

Het Fonds wordt beheerd door de Vlaamse Regering, middels een door haar op te richten intern verzelfstandigd agentschap zonder rechtspersoonlijkheid.

Artikel 60

De Vlaamse Regering regelt de werking van het Fonds. In afwijking van artikel 6, §3, van het kaderdecreet belast ze een hoofd van een agentschap van het beleidsdomein, vermeld in artikel 54, §2, met de algemene leiding, de werking en de vertegenwoordiging van het Fonds.

Artikel 61

De beheersovereenkomst, vermeld in artikel 8 van het kaderdecreet, vormt een onderdeel van de beheersovereenkomst van het intern verzelfstandigd agentschap zonder rechtspersoonlijkheid, vermeld in artikel 59.

ONDERAFDELING IV

Financiële middelen

Artikel 62

De middelen waarover het Fonds beschikt, zijn:

- 1° dotaties;
- 2° het eventuele saldo op het einde van het voorgaande begrotingsjaar;
- 3° schenkingen en legaten in speciën;
- 4° inkomsten uit eigen participaties en uit door het Fonds verstrekte leningen aan derden;
- 5° opbrengsten uit de verkoop van eigen participaties;
- 6° ontvangsten die voortvloeien uit de daden van beheer of beschikking met betrekking tot eigen domeingoe-deren;
- 7° de subsidies waarvoor het Fonds als begunstigde in aanmerking komt;
- 8° de opbrengst uit sponsoring;
- 9° de terugvordering van ten onrechte gedane betalingen;
- 10° de bijdragen van personen ten aanzien van wie hulp wordt georganiseerd of van onderhoudsplichtige per-sonen;
- 11° de geïnde kinderbijslagen en de ontvangsten die voortvloeien uit tussenkomsten in de geneeskundige zor-gen;
- 12° vergoedingen voor andere prestaties aan derden, volgens de voorwaarden bepaald in de beheersovereen-komst;
- 13° leningen;
- 14° huurgelden betreffende gronden of gebouwen waarvan de lasten van het eigenaarsonderhoud werden toe-vertrouwd aan het Fonds, alsook de volledige opbrengst uit de verkoop van die gronden of gebouwen.

Tenzij het anders bepaald is in een decreet worden de ontvangsten genoemd in het eerste lid, beschouwd als ontvangsten die bestemd zijn voor de gezamenlijke uitgaven.

Artikel 63

Het agentschap kan schenkingen of legaten aanvaarden. Het hoofd van het agentschap beoordeelt vooraf de opportuniteit en de risico's die aan de aanvaarding verbonden zijn.

Artikel 64

Het Fonds wordt gemachtigd om een reservefonds aan te leggen op het niveau van het agentschap.

De middelen in het reservefonds mogen worden aangewend voor:

- 1° de taken die krachtens artikel 56 tot en met 58 aan het Fonds zijn opgedragen of die door de Vlaamse Regering aan het Fonds worden gegeven;
- 2° het verwerven en beheren van patrimonium dat wordt aangewend voor de realisatie van de taken, vermeld in 1°.

De financiering van het reservefonds is afhankelijk van een machtiging door het Parlement in de jaarlijkse begroting.

Die machtiging tot financiering kan alleen betrekking hebben op het deel van de uitgavenkredieten dat in de begroting aan het Fonds wordt toegekend en dat in het begrotingsjaar zelf niet wordt aangewend.

ONDERAFDELING V

Algemene bepalingen

Artikel 65

Behoudens andersluidende bepalingen worden de begroting en de rekeningen opgemaakt en goedgekeurd, en wordt de controle door het Rekenhof uitgevoerd overeenkomstig de bepalingen van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op de instellingen van openbaar nut, die op de instellingen van categorie A betrekking hebben.

AFDELING II

Bijdragen en bestemming loon

Artikel 66

De Vlaamse Regering vaardigt algemeen geldende regels uit betreffende de bijdrage van de minderjarigen en van de onderhoudsplichtige personen in de onderhouds-, opvoedings- en behandelingskosten van de minderjarigen, evenals betreffende de bestemming van het loon dat wordt toegekend aan de minderjarigen die werden geplaatst overeenkomstig de bepalingen van de jeugdbijstandsregeling.

Het bureau of de jeugdrechter bepaalt overeenkomstig deze regels de bijdrage van de minderjarige en van de onderhoudsplichtige personen, evenals de bestemming die aan het loon zal worden gegeven. Met betrekking tot de beslissing van het bureau hebben de betrokkenen het recht zich bij verzoekschrift tot de jeugdrechtbank te wenden.

Artikel 67

Als voor de minderjarigen geldsommen op hun spaar- of depositoboekje worden ingeschreven, gebeurt die inschrijving op een boekje dat op hun naam wordt geopend bij een kredietinstelling, die hetzij door henzelf vanaf de leeftijd van twaalf jaar, hetzij, als zij jonger zijn dan twaalf jaar, door hun wettelijke vertegenwoordiger wordt aangewezen.

Tijdens de minderjarigheid kunnen de bedragen van het loon die op een spaar- of depositoboekje bij een kredietinstelling werden ingeschreven, niet worden afgehaald zonder de uitdrukkelijke machtiging van het bureau of de jeugdrechter.

HOOFDSTUK VII

Slotbepalingen

Artikel 68

In artikel 6 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming wordt het vierde lid opgeheven.

Artikel 69

De volgende regelingen worden opgeheven:

- 1° de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, gewijzigd bij de decreten van 21 december 1990, 25 juni 1992, 15 juli 1997 en 7 mei 2004;
- 2° het decreet van 7 mei 2004 tot omvorming van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand tot het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, gewijzigd bij het decreet van 2 juni 2006, met uitzondering van de artikelen 1, 2, 14, 16, 17 en 19.

Artikel 70

De besluiten die genomen zijn ter uitvoering van de decreten, vermeld in artikel 69, blijven van kracht zolang ze niet zijn opgeheven of zolang hun geldigheidsduur niet verstreken is.

Artikel 71

De Vlaamse Regering stelt voor elke bepaling van dit decreet de datum van inwerkingtreding vast.

Brussel,

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Yves LETERME

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin,

Inge VERVOTTE

ADVIES VAN DE SOCIAAL-ECONOMISCHE RAAD VAN VLAANDEREN

Mevr. VERVOTTE Inge
Vl. minister Welzijn, Volksgezondheid & Gezin
Koolstraat 35

1000 BRUSSEL

Mevrouw de minister,

Op 7 december 2006 heeft u de SERV om advies gevraagd over het voorontwerp van decreet betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand.

De SERV kan de beoogde doelstellingen van de voorgestelde regeling volledig onderschrijven. Een geïntegreerd, goed gestructureerd en leesbaar decreet biedt perspectief op een duidelijke en toegankelijke regeling. De coördinatie en codificatie van de besluiten en de talrijke complexe omzendbrieven is een minstens even belangrijke volgende stap, die nog dient gezet.

Een duidelijke transparante regelgeving vormt de basis van behoorlijk bestuur waar de actoren op het terrein en finaal de gebruikers baat bij hebben.

Terwijl terecht een gecoördineerde regelgeving wordt voorgesteld blijft het werkveld evolueren, binnen een zich wijzigend kader (aanpassingen wet op de jeugdbescherming, de integrale jeugdhulp, het IVA Jongerenwelzijn, de rechtspositieregeling van minderjarigen, het globaal plan jeugdzorg...). In zekere zin vormt het voorgelegde voorontwerp de basis van een – zij het belangrijk - overgangsdecreet: het ordent belangrijke noodzakelijke elementen maar komt te vroeg om actuele ontwikkelingen te vatten.

Het ligt dan ook voor de hand dat het voorontwerp van decreet in de toekomst wordt aangepast en opnieuw gecoördineerd wanneer evoluties zich hebben uitgekristalliseerd. Het is slechts op deze wijze dat blijvend een stabiele en transparante onderbouw voor de bijzondere jeugdbijstand kan worden verstrekt.

Intussen dient erover gewaakt dat de afstemming van het voorontwerp van decreet consequent correct gebeurt met ondermeer (a) de wet van 15 mei en 13 juni 2006 betreffende de jeugdbescherming (bvb. leeftijdsgrens in art 2, 10^e; art 68, de omschrijving van hulpverlening en herstelrechtelijke afhandeling); (b) het decreet van 7 mei 2004 betreffende de integrale jeugdhulp (bvb. de toegangspoort, modulering); (c) het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp (bvb. omschrijving van situaties waarin de hulpverlening de persoonlijke vrijheid van de minderjarige raakt (art. 10 §3); (d) de omschrijving van de opvoedingshulp versus opvoedingsondersteuning (voorontwerp van decreet opvoedingsondersteuning en de rol hierbij van de preventiecel).

Ik hoop, mevrouw de minister, u hiermee van dienst te zijn geweest.

met de meeste hoogachting,

Pieter Kerremans
administrateur-generaal

Caroline Copers
voorzitter

ADVIES VAN HET KINDERRECHTENCOMMISSARIAAT

datum 20-02-2007

volgnr. Advies 2006-2007/2

Advies

Voorontwerp van decreet betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand

Aan de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
Aan de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

Kinderrechtencommissariaat
Leuvenseweg 86
1000 Brussel
tel.: 02-552 98 00
fax: 02-552 98 01
kinderrechten@vlaamsparlament.be
www.kinderrechten.be

1 Inleiding

De Bijzondere Jeugdbijstand is één van de zes hulpverleningssectoren uit de Integrale Jeugdhulp. Het vormt bij wijze van spreken het sluitstuk van de jeugdhulp in die zin dat in deze sector doorgaans de meest ingrijpende vormen van hulpverlening worden gehanteerd (vb. plaatsingen) én dat vanuit deze sector een overgang naar het gerechtelijk luik mogelijk is, zij het via een tussenstop van de Bemiddelingscommissie.

In het kader van de Integrale Jeugdhulp is het voor de zes betrokken sectoren nodig dat hier en daar de nodige aanpassingen doorgevoerd worden in de eigen regelgeving. Dit voorontwerp van decreet beoogt echter vooral de bestaande, versnipperde reglementeringen inzake de Bijzondere Jeugdbijstand te coördineren en transparanter te maken. Enige aanpassing met Integrale Jeugdhulp vinden we terug in het invoeren van een toelaatbaarheidsgrond voor de overdracht van dossiergegevens, hetgeen tot nu toe ontbrak. Daarnaast wordt ook gesleuteld aan de bestaande leeftijdsgrenzen. Voor het overige brengt het inhoudelijk niet zo heel veel nieuws met zich mee, zoals ook vermeld in de Memorie van Toelichting op p. 2¹.

Het blijft echter wel van groot belang om dit voorontwerp te lezen in de ruimere context van de Integrale Jeugdhulp en meer bepaald het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp. Ook het (tot op heden onbehandelde) rapport gerechtelijke jeugdhulp² moet bij lezing van dit voorontwerp van decreet voor ogen gehouden worden.

Via een vraag aan de voorzitter van het Vlaams Parlement werd het Kinderrechtencommissariaat om advies gevraagd over dit voorontwerp.

¹ Hier dient opgemerkt te worden dat ook de Memorie van Toelichting op veel plaatsen gewoon de Memorie van 1990 herhaalt.

² Rapport dat op 8 nov. 2005 door minister Vervotte bij het Vlaams Parlement ingediend werd in naam van de Vlaamse Regering (Doc 51/2005-2006).

2 Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Hoewel het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind geen recht op hulp als dusdanig bevat, valt dergelijk recht er wel uit af te leiden door het samen lezen van verschillende artikelen. Bovendien werd het recht op hulp (weliswaar in de mate dat deze beschikbaar is) ook in de Vlaamse regelgeving verankerd met de decreten Integrale Jeugdhulp en het decreet rechtspositie van de minderjarige in de Jeugdhulp (hierna DRP). Het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind bevat daarnaast ook artikelen die van belang zijn voor de minderjarige binnen de hulpverlening, zoals bijvoorbeeld het recht op privacybescherming, alsook het recht op hulpverlening zoals artikel 19 dat de lidstaten verplicht om in te staan voor hulp aan minderjarigen die slachtoffer zijn van geweld.

De meest relevante artikelen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind in deze materie zijn in kort bestek:

- Artikel 3, waarin bepaald wordt dat beleid gevoerd moet worden met het hoger belang van kinderen voor ogen. De lidstaten zijn tevens verantwoordelijk voor het nemen van alle nodige maatregelen om de zorg en het welzijn van kinderen te waarborgen (met eerbiediging van de rechten van ouders). Bij het inrichten van die zorg waarborgen de staten dat voldaan wordt aan normen inzake veiligheid en gezondheid alsook inzake aantal en geschiktheid van personeel.
- Artikelen 5 en 18, waarin de ouders als eerste opvoedingsverantwoordelijken worden beschouwd en bij hun opvoedingstaak de steun van de overheid moeten kunnen krijgen. De opvoeding gebeurt rekening houdend met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.
- Artikel 12 waarin het principe omschreven staat dat de minderjarige het recht heeft zijn mening te geven in alle zaken die hem aanbelangen en dat aan die mening passend belang dient te worden gehecht, rekening houdend met de maturiteit van de minderjarige.
- Artikel 14 dat bepaalt dat de minderjarige vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst geniet.
- Art. 16 beschermt het recht op privacy van het gezinsleven, de woning en de briefwisseling van de minderjarige en stelt dat de minderjarige bij wet tegen inmenging of aantasting hiervan beschermd moet worden.
- Artikel 19 geeft de staten de verantwoordelijkheid om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om minderjarigen te beschermen tegen alle mogelijke vormen van geweld. Meer bepaald worden hier vermeld: hulpprogramma's en procedures, regeling van meldingen, onderzoek en behandeling van gevallen van kindermishandeling.
- Artikel 20 bepaalt dat minderjarigen die (tijdelijk) niet in hun eigen gezin wonen recht hebben op bijkomende bescherming. Bij het aanbod voor minderjarigen in die situatie dient er aandacht te zijn voor de continuïteit van de opvoeding en voor de etnische, religieuze en culturele achtergrond van de minderjarige.
- Artikelen 21, 22 en 23 waarbij de zorg voor specifieke groepen minderjarigen (adoptie, asiel, handicap) vooropgesteld wordt.
- Artikelen 37 en 40 omschrijven de diverse voorwaarden waaraan de wet moet voldoen om minderjarigen hun vrijheid te ontnemen.

3 Andere relevante regelgeving?

3.1. Decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp (DRP)³

In dit decreet worden de rechten van minderjarigen in de jeugdhulp vastgelegd. Daarin wordt ook bepaald dat de minderjarige alle vermelde rechten zelfstandig uitoefent (art. 4, §1, DRP). Een nuancering wordt hieraan toegevoegd voor enkele rechten⁴ waarbij een leeftijdsgrens van 12 jaar wordt vermeld, maar ook daar kan de minderjarige onder 12 jaar die rechten zelfstandig uitoefenen indien hij 'tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is, rekening houdend met zijn leeftijd en maturiteit' (art. 4, §2, DRP). Het zal in de praktijk de hulpverlener zijn die die competentie beoordeelt.

Het moge duidelijk zijn dat bij het DRP duidelijk de optie genomen werd om de minderjarige zoveel mogelijk kansen te geven op een zelfstandige rechtsuitoefening. De grens van 12 jaar werd zeer duidelijk gehanteerd als indicatieve en niet als absolute grens.

Over leeftijdsgrenzen schreef prof. J. Put eerder al: "Het peilen naar de aanwezigheid van voldoende oordeelsvermogen is in eerste instantie een taak van het jeugdbijstandsorgaan dat om instemming vraagt. Twee criteria zijn wat dit betreft bepalend: de leeftijd en de geestesrijpheid. De leeftijd van de jongere vormt een leidraad, maar niet meer dan dat (eigen cursivering). Het vereiste oordeelsvermogen is bij de ene jongere al vroeger aanwezig dan bij de andere. Het criterium van de geestesrijpheid heeft in die optiek als voordeel dat het individualisering en concretisering toelaat..."⁵

Belangrijk in deze context is ook dat het DRP in art. 7 stelt dat de minderjarige "binnen het beschikbare jeugdhulpaanbod recht heeft op jeugdhulp zoals bepaald in art. 6 van het decreet Integrale Jeugdhulp". Uitgerekend in de Bijzondere Jeugdbijstand blijkt uit de praktijk dat precies de beschikbaarheid van het aanbod problemen geeft: de Comités zijn overbelast en de wachtlijsten bij hulpaanbieders kunnen lang uitlopen, waardoor dit recht op hulp voor sommige minderjarigen een lege doos blijft. Dit blijkt zowel uit cases in het ombudswerk van het Kinderrechtencommissariaat als uit herhaalde oproepen van de hulpverleners in de sector. Hulpvragers die bij een Comité geen dossier geopend krijgen staan de facto met de rug tegen de muur. De toegang naar de Bemiddelingscommissie is hen doorgaans onbekend en het is maar de vraag of daar een dossier geopend zou worden indien het Comité dat niet deed.

Het valt daarom te betreuren dat in dit voorontwerp niets terug te vinden is over eventuele uitbreiding van mankracht en middelen⁶.

³ Decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp Parl. St. 2063 (2003-2004). Voor meer info hierover zie, KINDERRECHTSWINKELS (2006), *Werkmap: aan de slag met het decreet rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp*, uitgave gesubsidieerd door de Vlaamse Regering en op www.rechtspositie.be

⁴ Met name: art. 8 (recht tot instemmen), art. 13 (recht om niet tegen zijn wil van de ouders gescheiden te worden) en art. 22 (recht op toegang tot het dossier).

⁵ PUT, J., Belangenconflicten tussen kinderen en ouders in het jeugdbijstands- en jeugdbeschermingsrecht. Het moeizame evenwicht tussen ouderlijk gezag en de zelfstandige uitoefening van het recht op privé-leven, *TJK*, 2002/4, p. 162.

⁶ Het Globaal Plan komt hier wel deels aan tegemoet, maar zal niet alle noden lenigen. (www.vlaanderen.be/bijzonderejeugdbijstand/PDF/Globaal_plan.pdf)

Het valt tevens op dat de filosofie van het DRP niet overal even stevig doorgetrokken wordt in dit ontwerp⁷. Een voorbeeld is de bepaling over de aanvullende voorwaarden bij plaatsing (art. 39). De jeugdrechter kan aanvullende voorwaarden opleggen als contactverbod, straatverbod, inzage in briefwisseling, testen op druggebruik... Waar staat de minderjarige hier precies en hoe wordt hier de rechtsbijstand geregeld? Mogen we ervan uitgaan dat bepaling in het DRP over menswaardige behandeling, isolatie, bezoekrechten in de praktijk zullen doorwerken, ook al wordt dat in dit ontwerp niet met zoveel woorden bepaald?

We merken ook op dat er een inconsistentie in definiëring zit tussen dit ontwerp en het DRP. Dit is bijvoorbeeld het geval voor de omschrijving van het cliëntsysteem en de voorzieningen. Een uniformiteit in definiëring is nochtans aangewezen.

3.2. Kaderdecreet Integrale Jeugdhulp

Het is enigszins verrassend om op dit ogenblik een 'nieuw' decreet Bijzondere Jeugdbijstand te behandelen wanneer de zes sectoren van de Integrale Jeugdhulp binnen een jaar allemaal samen gaan werken en bijvoorbeeld eenzelfde toegangspoort naar de niet-rechtsreeks toegankelijke jeugdhulp moeten hanteren. Over het nieuwe begrippenkader van de Integrale Jeugdhulp – opdeling rechtstreeks en niet-rechtsreeks toegankelijke hulp, toegangspoort, modulering, ... – vinden we in dit voorontwerp niets terug. Dit wordt grotendeels verantwoord in de Memorie van Toelichting, waarin gesteld wordt dat dit voorontwerp vooral een coördinerend doel heeft.

Ook over mogelijke wijzigingen aan de functie en de positionering van de Bemiddelingscommissie wordt niets vermeld: de bestaande regeling wordt behouden.

⁷ Ook dit heeft waarschijnlijk veel te maken met het feit dat het hier vooral een coördinatiedecreet betreft.

4 Algemene overwegingen bij het voorontwerp

Afgezien van de bepalingen inzake het dossier (de gegevensoverdracht en het inzage-recht), de leeftijdsverlaging van 14 naar 12 jaar en het anders benoemen van de sociale diensten (nu één voor vrijwillige jeugdbijstand en één voor gerechtelijke jeugdbijstand) bevat het voorontwerp weinig nieuws in vergelijking met de bestaande toestand en regelgeving in de Bijzondere Jeugdbijstand.

Inhoudelijk blijft de Bijzondere Jeugdbijstand op dezelfde wijze georganiseerd en blijft ook het aanbod gelijk. We gaan in dit advies dan ook niet in op zaken zoals de samenstelling en werking van de organen, Comités (met Bureau en preventiecel) en Bemiddelingscommissie aangezien hier niets aan verandert. Hier en daar zullen we wel de bestaande knelpunten in de Bijzondere Jeugdbijstand aan bod laten komen.

4.1. Dezelfde krachtlijnen⁸

4.1.1. De uitdrukkelijke scheiding tussen de vrijwillige en de gerechtelijke jeugdbijstand

Dit principe is van fundamenteel belang en het behoud ervan is zeker positief. De vrijwilligheid geeft meer kansen aan de dialoog tussen hulpvrager en hulpverlener, en houdt mede daardoor grotere kansen op succes in. Toch merken we soms dat deze sterk aangehouden scheiding soms ook nadelig kan zijn voor de rechten en de belangen van de minderjarigen, met name in gevallen van kindermishandeling. Bij Min Berghmans⁹ lezen we hierover: "Schroom om toe te geven dat de vrijwillige hulpverlening niet meer 'pakt' en het gebrek aan kordaatheid om de Bemiddelingscommissie en de Jeugdrechtsbank in te schakelen, blijven pijnpunten. De moeilijkheid om via de gedwongen hulpverlening (terug) te komen tot aanvaarde hulpverlening, wordt als te zwaar ingeschat. Ook de procedures kunnen beter: het tijdsverloop tussen het inschakelen van de Bemiddelingscommissie en het bekomen van een vonnis dat dwang legitimeert, is vaak te lang. De opstart van de urgentieprocedure in situaties waar reeds vrijwillige hulpverlening aanwezig is, wordt nog steeds vertraagd door de tijd die nodig is om de impact en de mogelijkheden van de bestaande hulpverlening in te schatten. Een vernieuwd kader inzake gerechtelijke jeugdhulp laat nog steeds op zich wachten".

Daarnaast is het ook zo dat de gestelde vrijwilligheid lang niet altijd als zodanig wordt aanvoeld en beleefd door de betrokkenen.

4.1.2. Er is aandacht voor de participatierechten van de minderjarige

Ook op dit elan wordt verder gegaan, met bijvoorbeeld een verlaging van de instemmingsleeftijd van 14 naar 12 jaar. Ook het handelingsplan moet in samenspraak met de betrokkenen opgesteld worden. (Uit de praktijk weten we echter dat dit niet steeds even zorgvuldig gebeurt.)

⁸ DE COCK, G. (1991): *De decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand, Algemene en artikelsgewijze commentaar*, Brussel, Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, 1991, p. 10-16.

DE COCK, G. (2003): *De buitengerechtelijke jeugdbijstand in Vlaanderen. Naar een rechtspositie voor de gebruiker, Kinderrechtengids*, deel 1 – 1.7 DE COCK (2003), p. 6-9.

⁹ BERGHMANS, M., De zaak G. – Reflecties vanuit de hulpverlening, *TJK*, 2006/5, p. 387. Eenzelfde redenering vinden we terug in het rapport gerechtelijke jeugdhulp (p. 11).

We herinneren er wel aan dat de 'participatie' van de minderjarige daarom niet steeds even authentiek is.

Vaak beseffen de minderjarigen met moeite wat er gebeurt en nemen ze veeleer 'vrijwillig' deel aan de voorgestelde hulp omdat ze weten dat er anders misschien op een meer dwingende wijze zal worden ingegrepen.

Zelden of nooit komt de eigenlijke hulpvraag van de minderjarige zelf.

De participatie-idee wordt ook niet steeds even sterk verankerd doorheen dit voorontwerp. Zo blijft een vermelding van enig overleg bij wijziging of verlenging van een maatregel (art. 41) onbesproken. Een minimum van betrokkenheid van de minderjarige lijkt hier toch niet overbodig.

Ook over de positie van de (jeugd)advocaat van de minderjarige wordt niets vermeld.

4.1.3. Het subsidiariteitsprincipe

Dit principe houdt in dat steeds moet worden gekozen voor de minst ingrijpende tussenkomst indien het resultaat hetzelfde is of kan zijn. Zo moet men in concreto de voorkeur geven aan ambulante hulp boven residentiële en aan vrijwillige boven gerechtelijke indien daarmee ook voldoende aan de situatie kan worden verholpen. Opnieuw echter geeft de praktijk een ander beeld: soms worden minderjarigen geplaatst terwijl een ambulante (gezins)begeleiding aangewezen is, maar niet voorhanden.¹⁰

In tegenstelling ook tot de nieuwe jeugdbeschermingswet bevat het voorontwerp geen gradatie van maatregelen of geen expliciete motiveringsplicht waarom voor deze of gene maatregel gekozen wordt. Hier mogen we verwachten dat de beginselen van behoorlijk bestuur, waaronder de motiveringsplicht, wel spelen.

4.1.5. De differentiatie in het aanbod

Ook het maatregelenpakket blijft hetzelfde. Helaas blijft ook de regel bestaan dat men slechts één maatregel tegelijk kan aanbieden of opleggen. Men weet al langer dat combinaties van maatregelen of werkvormen aangewezen kunnen zijn. Bijvoorbeeld dat aan het eind van pleegopvang een tijdlang thuisbegeleiding kan worden aangeboden met het oog op de terugkeer van de minderjarige naar zijn ouders. Ook nieuwe maatregelen, die in de praktijk wel al toegepast worden (bijvoorbeeld financiële begeleiding van de minderjarige) blijven in dit ontwerp onvermeld, terwijl een decretale basis hier wel aangewezen is.

In het licht van de vereiste van 'beschikbaarheid' van de hulpverlening waarop de minderjarige recht heeft, past het hier om te wijzen op het frequent voorkomen van tekorten aan aanbodzijde in de jeugdhulp. Men kan poneren dat er een groot palet aan hulpverleningsvormen in de regelgeving vervat ligt, om zo goed en passend mogelijk aan de hulpvraag tegemoet te komen, maar als we de tekorten zien in de praktijk, klinkt dit soms wel cynisch.

Bij J. Put¹¹ lezen we hierover: "Meer bepaald in de Bijzondere Jeugdbijstand is er een tekort aan plaatsen in een hele reeks diensten en voorzieningen, waardoor de beschikbaarheid van een plaats soms een meer doorslaggevend criterium wordt bij het hulpverleningsvoorstel, dat de geschiktheid ervan voor de aanwezige problematiek."

¹⁰ Als extreem schrijnend voorbeeld kan hier verwezen worden naar enkele arresten van het jeugdhof te Antwerpen waarbij meisjes naar de gesloten instelling in Beernem werden verwezen omdat de meer aangewezen opvang binnen de kinderpsychiatrie niet mogelijk was. (voor de arresten zie *TJK*, 2003/2, p. 102-118, met noot)

¹¹ PUT, J. (2006) *Handboek Jeugdbeschermingsrecht*, Brugge, Die Keure, p. 16-17.

W. Van Damme¹² schrijft hierover op zijn beurt: " In alle provincies en op alle niveaus, jeugdrechtbanken, procureurs en jeugdrechters, sociale diensten bij de jeugdrechtbank, comités bijzondere jeugdbijstand, voorzieningen, ouders en zelfs (sic) jongeren wordt een tekort aan gedifferentieerde begeleidingsmogelijkheden ervaren." Verder vermeldt hij ook dat " in situaties waar snel en accuraat dient opgetreden te worden in het belang van de minderjarige het systeem voortdurend faalt."

4.1.6. Het gezinsgericht werken

Ook dit principe blijft gehandhaafd zoals dit ook geldt binnen de gehele Integrale Jeugdhulp.

We willen er echter wel op wijzen dat zeker ook minderjarigen zonder gezinnen recht hebben op een hulpaanbod op maat. Voor Niet Begeleide Buitenlandse Minderjarigen is het bijvoorbeeld elementair dat ook zij hier effectief van de hulp moeten kunnen genieten. Het is niet omdat er geen (aanwezige of gekende) ouders zijn, dat er geen POS zou kunnen zijn, wel integendeel!

4.2. Gebruik van leeftijdsgrenzen (art. 10, 11, 38, 10 a, 67)

In dit voorontwerp wordt de leeftijdsgrens van 12 jaar ingevoerd ter vervanging van de grens van 14 jaar zoals die voorheen gold, voor onder meer de toestemming tot (bepaalde onderdelen van) de hulpverlening. Dit is op zich positief.

Toch willen we wijzen op het volgende. In de Memorie van Toelichting (p. 18) wordt hiervoor verwezen naar de wet op de jeugdbescherming alsook naar het DRP. Hierboven stelden we al dat het DRP een ruimere formulering hanteert voor de zelfstandige uitoefening van rechten door de minderjarige waarbij de grens van 12 jaar als louter indicatief geldt. Er dient dus begrepen te worden dat ook minderjarigen onder de 12 jaar hun rechten (tot instemmen, tot inzage in het dossier, ...) zelf moeten kunnen uitoefenen wanneer zij tot een redelijke beoordeling van hun belangen in staat worden geacht. Het lijkt ons dan ook aangewezen dat de formulering van het DRP hier overgenomen wordt om geen absolute leeftijdsgrenzen te gaan invoeren daar waar het DRP dit duidelijk niet gewild heeft.

4.3. Belang van goede communicatie en uitleg

Uit de ombudsmeldingen blijkt dat veel van de ervaren problemen van hulpvragers lijken te liggen in een gebrek aan begrijpbare uitleg en informatie over de genomen maatregelen of de inhoud van het hulpaanbod. Het gevoel dat veel over de hoofden van de hulpvragers wordt beslist, blijft sterk aanwezig ondanks het recht op informatie en de vereiste van 'informed consent'. De betrokkenen voelen zich met andere woorden lang niet altijd zo betrokken.

¹² VZW Jongerenbegeleiding organiseerde n.a.v. het globaal plan een bevraging en bracht daarover een rapport uit. VAN DAMME, W.: *Problemen en oplossingen. Een reactie vanuit de praktijk*, op www.jongerenbegeleiding.be/docs/onderzoek/boverschvraagbijnov05.doc) Belangrijk is dat hier de hulpverlening zelf aan het woord is en zich ook kritisch durft uit te laten over hun eigen mogelijkheden binnen de gezette context.

4.4. Link naar gerechtelijk luik?

Het blijft zoals gezegd enigszins verwonderlijk om te zien hoe er nog decreetgevend werk geleverd wordt op een tijdstip dat de hele sector mogelijks voor grote veranderingen staat in het kader van de Integrale Jeugdhulp. Eén van de relevante elementen hierbij is de overgang van de vrijwillige naar de gedwongen, de gerechtelijke, jeugdhulp. De Bijzondere Jeugdbijstand speelt hier de belangrijkste rol van alle betrokken sectoren. Reeds in het najaar van 2005 werd over de gedwongen jeugdhulp, zoals decretaal vereist, het rapport gerechtelijke jeugdhulp ingediend.¹³ Hierover werd nog steeds geen parlementaire bespreking gevoerd. In dit rapport wordt het begrip 'maatschappelijke noodzaak' nader gedefinieerd en worden overgangsmogelijkheden naar het gerechtelijk luik van de jeugdhulp omschreven. Het identiek behouden van de (sluis)functie, de samenstelling, de bevoegdheid en de rol van de Bemiddelingscommissie zoals nu al het geval is, gaat voorbij aan de vragen die daaromtrent geopperd werden alsook aan de nieuwe commissie die in het rapport wordt voorgesteld¹⁴.

De Bemiddelingscommissie vormt in het geheel van de Bijzondere Jeugdbijstand met de duidelijke scheiding tussen vrijwillige en gerechtelijke jeugdhulp het absolute sluitstuk, de sluis. Ook hier wijzen de gebruikers in de praktijk op een dubbelzinnigheid: onder andere met het systeem van de bemiddeling wordt geprobeerd de vrijwilligheid te bewaren maar op het niveau van de Bemiddelingscommissie werkt de jeugdrechtsbank met de gedwongen hulp, duidelijk een stok achter de deur.

De behandeling bij de Bemiddelingscommissie is er één van 'de laatste kans': doen de betrokkenen hier niet mee, dan staat hen eventueel de gedwongen hulp te wachten. De mate van vrijwilligheid dient ook hier met een korrel zout genomen te worden.

Dat de Bemiddelingscommissie ook zaken uit handen kan geven, blijft eigenaardig. Zeker in die gevallen waar het Comité de zaak bij de Bemiddelingscommissie aanhangig maakt: indien een Comité iets als een POS beschouwt en niet verder geraakt in de vrijwilligheid, moet er toch iets ernstigs aan de hand zijn? Ook al zou de Bemiddelingscommissie dan oordelen dat het gerechtelijk parcours niet aangewezen is, moeten dan toch alternatieven mogelijk zijn, wil men het recht op hulp niet uithollen?

4.5. Opleidingsniveau en vormingsvereisten

Het Kinderrechtencommissariaat oppert de vraag of het niet eigenaardig is dat voor de leden van het Comité geen specifieke opleidings- of vormingsvereisten worden gesteld, terwijl die – volgens ons terecht – wel worden geëist voor de consultants en voor het personeel van de voorzieningen. De enige vereiste die aan de leden van het Comité gesteld wordt, is dat ze 'actief zijn' in welbepaalde maatschappelijke sectoren. Hoewel de Memorie van Toelichting (p. 33-34) verduidelijkt dat het om gemandateerden moet gaan uit die diverse geledingen¹⁵, blijven we dit een zeer weinig veeleisende voorwaarde vinden.

¹³ Het decreet van 7 mei 2004 betreffende de Integrale Jeugdhulp stelt in art. 28 dat de Vlaamse regering een rapport moet indienen (uiterlijk tegen 31 juli 2005) over de gerechtelijke jeugdhulp.

¹⁴ Het rapport (p.12) spreekt over een intersectorale arbitragecommissie en voorziet ook in meer rechtswaarborgen.

¹⁵ Tussen alle voorbeelden zien we zo bijvoorbeeld ook 'ouderverenigingen (...) middenstandsverenigingen (...) vakbonden (...)' staan.

De leden van de Bemiddelingscommissie moeten wel een bijzondere deskundigheid hebben inzake problematische opvoedingssituaties.

Hulpverlening die zo ingrijpend kan zijn als die binnen de Bijzondere Jeugdbijstand heeft zeker nood aan garanties inzake professionele kennis en ervaring bij de leden van de belangrijkste beslissingsorganen.

Eenzelfde vraag kan gesteld worden naar de professionele achtergrond en ervaring van de vrijwillige consulenten (zie art. 21, §4).

Artikel 21, §1 stelt dat de consulenten van de sociale diensten een diploma van maatschappelijk assistent hebben of een ander diploma dat voldoende pedagogische of sociale kennis doet blijken. Tegelijk stelt de Memorie van Toelichting (p. 38) dat het aangewezen is een multidisciplinaire samenstelling te hebben van de sociale diensten. Louter decretaal wordt dat echter niet vereist, zodat dergelijke multidisciplinariteit niet gegarandeerd wordt.

4.6. Toezicht en inspectie

We wijzen erop dat de gemeenschapsinstellingen blijkbaar aan geen enkele inspectie onderworpen zijn, in tegenstelling tot de erkende voorzieningen. Nochtans kan uit art. 3 van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind afgeleid worden dat alle instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg en het welzijn van minderjarigen ook aan toezicht onderworpen moeten zijn.

De logica dat wat de overheid zelf doet, zij niet dient te (laten) inspecteren, is voor minderjarigen zelf misschien geen voldoende garantie, zeker aangezien het over gesloten settings gaat, waar enig toezicht niet overbodig is. We stellen dan ook de vraag, als de samenleving terecht een periodieke evaluatie eist voor een instelling als Everberg (ook een overheidsinstelling), of dergelijk toezicht ook niet vereist is voor de gemeenschapsinstellingen.

Daarnaast is ook op de werking van de consulenten, bijvoorbeeld omtrent de plicht een handelingsplan op te stellen, geen precies toezicht of inspectie omschreven.

5 Artikelsgewijze commentaar

5.1. Definitie van de Problematische Opvoedingssituatie (POS) (art 2, 12°)

Hier wordt enkel de fysieke integriteit van de minderjarige in aanmerking genomen, terwijl ook bescherming van de morele, psychologische en seksuele integriteit intussen door de Grondwet (in art. 22 bis) vastgelegd werd.

5.2. De instemmingsvereiste (art. 10)

Het is de logica zelf dat men binnen de vrijwillige hulpverlening de instemming nodig heeft van alle betrokkenen. De formulering hiervan is, afgezien van de leeftijdsgrens van de minderjarige, dezelfde als voorheen.

Opvallend blijft hier wel dat de alinea omtrent de volwassen betrokkenen anders geformuleerd is dan deze omtrent de minderjarige. Van de volwassenen wordt de instemming vereist van zodra 'aan hun rechten geraakt wordt'. Bij de minderjarige is dit (pas?) vereist als de hulpverlening de 'persoonlijke vrijheid' van de minderjarige raakt. We begrijpen vooreerst de reden van dit verschil niet en hebben daarnaast ook nog vragen over de reikwijdte van de bepaling 'persoonlijke vrijheid'. Moeten we dit begrijpen als enkel voor de gevallen waarbij bijvoorbeeld een plaatsing overwogen wordt? In essentie geeft men bij het aangaan van eender welke hulpverlening steeds een deel van de eigen vrijheid op en is elke maatregel ergens altijd toch een aantasting van de eigen persoonlijke vrijheid?

Het lijkt ons aangewezen om dit artikel te herformuleren en eenvormig te maken voor alle betrokkenen. Geïnspireerd door art. 8 van het DRP kan dit herschreven worden als volgt:

"in alle gevallen (...) kan een hulpverleningsaanvraag enkel ingewilligd worden en kan een hulpverleningsaanbod enkel uitgevoerd worden indien de geïnformeerde instemming bekomen werd van:

- de minderjarige, die tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat wordt geacht, rekening houdend met zijn leeftijd en maturiteit. De minderjarige van twaalf jaar of ouder wordt vermoed in staat te zijn tot een redelijke beoordeling van zijn belangen;
- de wettige vertegenwoordiger(s) van de betrokken minderjarige."

In de hulpverlening is het niet onbelangrijk om het perspectief van alle betrokkenen in overweging te nemen. Iets anders is om instemming te vereisen van alle volwassenen die op één of andere manier voor de minderjarige instaan. Een aflijning van wettige vertegenwoordigers en mogelijks andere betrokken volwassenen lijkt dus aangewezen.

Dit is met name het geval in de pleegzorg. Pleegouders hebben de facto zeker een belangrijke inbreng bij de concrete aanpak van de hulp. Tegelijk moeten we oog houden voor hun soms dubbele rol. Zij zijn in dit kader 'opvoedingsverantwoordelijke' én hulpaanbieder. Als hulpaanbieder is een vereiste van instemming met het hulpaanbod dan wel zeer eigenaardig. Daarnaast kunnen ze dan ook nog eens hulpvrager zijn in eigen hoofde (art. 3, 1°). Hun hoedanigheid en positie wordt daardoor wel erg ingewikkeld.

De positie van pleegouders moet volgens ons dan ook op een andere wijze geregeld worden, namelijk door een duidelijk uitgetekend statuut¹⁶.

¹⁶ Dit is echter een federale materie, waarover reeds voorstellen geformuleerd werden.

Een ander heikel punt bij de instemmingsvereiste is een mogelijke tegenstelling van belangen van de ouders en die van de minderjarigen. Een denkpiste is hier dat in dergelijke gevallen een jeugdadvocaat als bijstandspersoon kan worden ingezet (zeker bij zeer jonge kinderen in gevallen van kindermishandeling bijvoorbeeld), maar de regeling hiervan valt buiten dit bestek.

5.3. Het dossier (art. 11)

Het is zeker positief dat met dit voorontwerp een duidelijke decretale basis (in tegenstelling tot een Besluit van de Vlaamse Regering) wordt gelegd voor het aanmaken, gebruiken en eventueel doorgeven van het dossier of van dossiergegevens. In beginsel is namelijk elk gebruik van dergelijke persoonlijke gegevens een mogelijke inbreuk op het privé-leven van de minderjarige (en/of zijn ouders). Een rechtsgrond is dus vereist om gegevens op te slaan en in voorkomend geval door te geven.

Ook hier zien we grotendeels een congruentie met de bepalingen over het dossier in het DRP (artikelen 20-23), wat positief is.

Voor de hulpverlener is het bepalen of gegevens nu al dan niet contextueel zijn, of er sprake is van tegenstrijdigheid van belangen, soms een moeilijke oefening. Vorming, inter- en supervisie zijn voor dergelijke afwegingspraktijk dan ook ten zeerste aangewezen.

Problematisch is dat het voorontwerp hier afwijkt van het DRP door een absolute leeftijdsgrens in te voeren. In het DRP wordt hierover gesteld dat ook kinderen onder de 12, die in staat geacht worden tot een redelijke beoordeling van hun belangen, ook toegang kunnen hebben tot hun dossier.

Hier zit dus opnieuw een tegenstrijdigheid, aangezien dit latere voorontwerp van decreet stelt dat dit onder de 12 jaar altijd door de wettige vertegenwoordiger, hetzij bijstandspersoon zal gebeuren. Vermoed wordt dat deze regel overgenomen werd uit het Besluit van de Vlaamse Regering over de werking van de *Comités*¹⁷. Het lijkt ons aangewezen om de regels van het DRP over te nemen aangezien dit decreet van latere datum is en aangezien dit als decreet een steviger rechtsgrond is dan een Besluit. Dit lijkt ook te worden bevestigd in de Memorie van Toelichting (p. 30-31) waar staat dat ook de minderjarige onder de 12 jaar een zelfstandige toegang tot het dossier kan hebben.

5.4. De bijstandspersoon (art. 11) en de vertrouwenspersoon (art. 35)

Bij de toegang tot het dossier kan de minderjarige zich laten bijstaan door een persoon die gehouden is aan het beroepsgeheim of ook door een personeelslid van de school van de minderjarige (op voorwaarde dat die persoon niet al betrokken is bij de hulpverlening).

Ook hier dient gekeken te worden naar de bepalingen van het DRP (art. 24). In dat decreet worden eveneens personen vermeld die gebonden zijn aan het beroepsgeheim of personeelslid zijn van de school van de minderjarige en mogen zij ook niet rechtstreeks betrokken zijn bij de lopende hulpverlening. Het DRP preciseert nog dat die persoon op ondubbelzinnige wijze door de minderjarige moet zijn aangewezen. Vanuit het principe van participatie door de minderjarige is dit niet onbelangrijk en zien we dit ook graag expliciet toegevoegd.

¹⁷ BVR van 8 dec. 1998 (B.S., 27 maart 1999), art. 40, §3.

Bij de bepalingen inzake de Bemiddelingscommissie wordt dan weer gesproken van een vertrouwenspersoon. Daar worden verder geen vereisten aan gesteld en dat kan dus eender wie zijn. Gezien de informele en laagdrempelige procedure voor de Bemiddelingscommissie lijkt dit inderdaad een goede zaak. Dit houdt dan in de praktijk ook in dat een Bemiddelingscommissie eigenlijk niet het recht heeft een vertrouwenspersoon te weigeren, zoals in de praktijk soms nog wel gebeurt.

5.5. Handelingsplan en regelmatig bezoek (art. 23 en art. 46)

Dat een handelingsplan samen met de hulpvrager(s) moet worden opgesteld geeft in de praktijk soms nog problemen. De vermelding 'op hun aanvraag' doelt op de sociale dienst (die op de uitvoering ervan moet toezien) en is een beetje eigenaardig: een handelingsplan moet met name opgesteld worden met de cliënten en de direct betrokken hulpaanbieders.

Het is hierbij ook aangewezen om ook decretaal te bepalen dat ook de beoogde doelstellingen daarin duidelijk vervat moeten liggen.

Elke geplaatste minderjarige, zij het binnen de vrijwillige of de buitengerechtelijke jeugdbijstand, moet regelmatig bezocht worden door de consulent. Een minimum van eens in de zes maanden lijkt ons te weinig om een kwaliteitsvolle opvolging van de hulpverlening te kunnen garanderen. Dergelijk lage frequentie geeft ook te weinig kansen voor de uitbouw van een vertrouwensrelatie.

5.6. Dossiers voor de Bemiddelingscommissie (art. 31)¹⁸

De aanmeldingen door het Bureau van het Comité blijven opgedeeld in §1, 1° en 2° terwijl het verschil nogal wazig is: in beide gevallen gaat het om gewenste acties van het Bureau waarvoor de nodige instemmingen ontbreken. Wat is precies het verschil tussen 'oplossingsvoorstellen' en 'hulpverleningsaanvragen'?

Paragraaf 1, 3° behoudt ook de verouderde bepaling inzake wangedrag en onbuigzaamheid uit de oude jeugdbeschermingswetgeving. Deze ingang bij de Bemiddelingscommissie kan beter geschrapt worden. Ofwel is er een als Misdrijf Omschreven Feit (MOF), ofwel loopt de vrijwillige hulp mank door gebrek aan medewerking van de minderjarige en dan kunnen de overige toegangen tot de Bemiddelingscommissie gebruikt worden.

Het blijft ook enigszins verwonderlijk dat de adviesfunctie van de Bemiddelingscommissie naar het parket toe behouden blijft. Eigenlijk past dit niet binnen een systeem met een strakke scheiding tussen vrijwillige en gerechtelijke jeugdhulp. Bovendien rees al meermaals de vraag naar de meerwaarde van deze opdracht. Indien de Bemiddelingscommissie namelijk zelf al de zaak doorverwees, zal alle advies al gegeven zijn; indien niet, valt niet te verwachten dat de Bemiddelingscommissie veel advies kan verlenen. Bovendien, wanneer het parket het advies zoekt, omdat vermoed wordt dat een gerechtelijke behandeling misschien beter niet wordt opgestart, dan zou het logischer zijn dat naar het Comité wordt verwezen, als eerste lijn binnen de vrijwillige hulp in het licht van de filosofie van de scheiding tussen gerechtelijke en vrijwillige hulp.

Commentaar vanuit het veld wijst er ook nog op dat het niet erg zuiver is om vanuit de gerechtelijke invalshoek een 'vrijwillige' hulpverlening op te starten.

¹⁸ Zie ook PUT, J. (2006), o.c., p. 156-157. DE COCK, G., o.c., p. 44-45.

5.7. De procedure voor de Bemiddelingscommissie (art. 35)

Hoewel het inderdaad belangrijk is dat een zekere informaliteit behouden blijft voor de Bemiddelingscommissie, zijn bepaalde procedurele vereisten toch niet overbodig om te benadrukken. Zo valt te betreuren dat de minderjarige enkel een vertrouwenspersoon naar keuze kan meenemen als de Bemiddelingscommissie dat toelaat, dat niet bepaald wordt dat het een tegensprekelijke behandeling betreft, dat niet herhaald wordt dat de betrokkenen inzagerecht hebben in hun dossier en dat ook de minderjarige gehoord moet worden.

5.8. De afgeschafte '45-dagen-regel' (art. 37, 2° en art. 43)

Naast het standaard parcours van Comité en Bemiddelingscommissie kan de gerechtelijke jeugdbijstand ook, uitzonderlijk, bij hoogdringendheid ingezet worden onder enkele welbepaalde voorwaarden. Dit gebeurt dan zonder de 'omweg' langs de vrijwillige jeugdbijstand.

Ook dit werd reeds in 2004 bij decreet vastgelegd¹⁹ en is dus niet nieuw, ook al lijkt de Memorie van Toelichting (p. 59-60) dit te suggereren.

Het Kinderrechtencommissariaat bracht over deze wijziging reeds een advies uit in 2002²⁰, waarbij positief gereageerd werd op deze mogelijkheid van snellere gedwongen interventies in gevallen van kindermishandeling. Concluderend stelden we toen:

— "Het Kinderrechtencommissariaat is van oordeel dat het huidige voorstel een oplossing kan bieden voor een aantal problemen die zich momenteel stellen. Het voorstel respecteert hierbij het subsidiariteitsbeginsel: de vorderingsgronden worden niet versoepeld, maar integendeel verder afgelijnd en gedefinieerd, en door de ruimere keuze van maatregelen kan de 'zorg op maat' beter gegarandeerd worden.

— Het Kinderrechtencommissariaat is verheugd over het feit dat de terminologie van dit artikel geïnspireerd is op het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind. Artikel 19 van dat verdrag heeft betrekking op de bescherming van de integriteit van de minderjarige. Het is aldus een ideaal aanknopingspunt om de bevoegdheid van de rechterlijke macht om in te grijpen mee af te bakenen."

We betreuren wel dat het nog steeds onmogelijk blijft om ook de maatregelen van gezinsbegeleiding of semi-residentiële plaatsing te hanteren, aangezien hier precies kansen kunnen liggen voor responsabilisering van de gezinnen²¹.

5.9. Het zelfstandig wonen (art. 38, §6°)

Een minderjarige kan vanaf 17 jaar zelfstandig gaan wonen. In het decreet staat als voorwaarde voor deze maatregel dat de minderjarige dan ook over voldoende inkomsten 'beschikt'. In de Memorie van Toelichting (p. 53) echter lezen we dat het veeleer de bedoeling is dat de jongere over enige inkomsten zal moeten kunnen beschikken. Dat is iets anders dan wat het decreet bepaalt. Ook in de gecoördineerde decreten stond in artikel 23, paragraaf 1, 6° de formulering 'zal beschikken'.

¹⁹ Decreet van 7 mei 2004 houdende de wijziging van de decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, wat betreft de gerechtelijke jeugdbijstand ter bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing in urgente gevallen (B.S., 14 juli 2004).

²⁰ Advies 2001-2002/2 (te downloaden op www.kinderrechten.be onder documenten/beleidsadviezen/jeugdhulp en gepubliceerd als *Parl. St.*, 2001-2002, 755/2.)

²¹ Zie hierover ook het rapport gerechtelijke jeugdhulp, p. 17.

In het voorontwerp wordt de formulering dan ook beter aangepast aan de bedoeling van de decreetgever.

5.10. De erkenningen (art. 48 §1)

Hier doet de omschrijving 'iedere natuurlijke persoon' vragen rijzen. In principe zouden we geen problemen hebben met een erkenning van bijvoorbeeld pleegouders, maar praktisch lijkt ons dat toch onmogelijk? Hoe zal een overheid zoiets regelen? Bovendien is het maar de vraag of mensen zich dan nog willen opgeven als pleegouders. Mogelijks zou zo'n erkenningsbeleid als gebrek aan vertrouwen geïnterpreteerd kunnen worden. Voor een opvangvorm die zoveel engagement van individuele burgers vereist, is dit misschien niet de aangewezen weg. Het lijkt ons dat hier een belangrijke taak voor de pleegdiensten ligt, veeleer dan voor de natuurlijke personen zelf.

5.11. Bijkomende bedenkingen

In dit voorontwerp wordt enkel gecoördineerd wat reeds geregeld was sinds de jaren negentig. Intussen kende de praktijk van de Bijzondere Jeugdbijstand nochtans belangrijke evoluties op het veld, die hier buiten bespreking blijven.

We vragen ons af waarom van deze gelegenheid geen gebruik werd gemaakt om bijvoorbeeld ook de werking van de zogenaamde MDT's, multidisciplinaire teams ter ondersteuning van de sociale diensten, en van de regionale preventieteams decretaal te verankeren. Momenteel brengt het voorontwerp nog geen duidelijkheid over de verhouding en concrete taakverdeling tussen de preventiecel van het Comité en de regionale preventieteams. In de praktijk is het echter al zo dat de consultants uit de preventiecellen grotendeels opgaan in de regionale preventiewerking.

Daarnaast wijzen we op mogelijke problemen in het kader van de uitvoering van het 'GIS'-decreet (het GezondheidsInformatieSysteem). Waar men zou kunnen verwachten dat een dossier van de Bijzondere Jeugdbijstand buiten de toepassing van het GIS-decreet valt, wordt dat op verontrustende wijze onduidelijk door bijvoorbeeld art. 53 over vaccinaties. Door dit element van preventieve gezondheid wordt het GIS-decreet mogelijks geactiveerd op een manier die onwenselijk kan zijn. We waarschuwen voor te vergaande en onbedoelde gevolgen van deze toepassing.

Zoals hoger reeds gesteld, staat of valt het aanbod binnen de Bijzondere Jeugdbijstand met het al of niet beschikbaar zijn van de diverse diensten en voorzieningen. De Memorie van Toelichting (p. 57-58, p. 62) benadrukt dan ook dat de Vlaamse regering voldoende zal moeten investeren zodat alle vormen van hulpverlening kunnen worden aangeboden waar nodig. Dit is nu zeer zeker nog niet het geval.

6 Advies van het Kinderrechtencommissariaat

Het Kinderrechtencommissariaat is enigszins verwonderd over de timing en de opportuniteit van dit voorontwerp gezien de veranderingen die in de nabije toekomst zullen moeten worden doorgevoerd in het kader van de Integrale Jeugdhulp. Dit is in het bijzonder zo voor de gerechtelijke jeugdbijstand, zeker aangezien het Vlaams Parlement nog geen bespreking voerde over het rapport 'gerechtelijke jeugdhulp', laat staan dat hierover enige beslissingen genomen werden. Veel van wat nu opnieuw zal worden vastgelegd met dit decreet, zal binnen korte tijd opnieuw aan herziening toe zijn.

Als advies bij dit voorontwerp geven we tot slot volgende aandachtspunten mee:

6.1. Het Kinderrechtencommissariaat bepleit een aanpassing van sommige bepalingen aan het decreet betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de Integrale Jeugdhulp. Dit is zeer zeker vereist voor wat betreft de handlings'bekwaamheid' van de minderjarige (tot instemmen, voor inzage in het dossier, ...) en het gebruik van de grens van 12 jaar als louter indicatief. Daarnaast is het ook aangewezen om dezelfde definities voor bijvoorbeeld de categorieën van personen in het cliëntsysteem te gebruiken. Bijkomend moet aangevuld worden dat de bijstandspersoon van de minderjarige expliciet door de minderjarige moet worden aangeduid.

6.2. Voor het welslagen van jeugdhulp, Bijzondere Jeugdbijstand in het bijzonder of Integrale Jeugdhulp meer algemeen, zijn grote investeringen vereist voor de uitbouw van het hele aanbod teneinde een afdoend antwoord te geven aan de problematiek van tekorten en wachtlijsten en de daaruit voortvloeiende schendingen van het recht op hulp voor menige minderjarige in Vlaanderen.

6.3. Het is ten eerste aangewezen om te voorzien in (permanente) vorming, supervisie en intervisie voor de hulpverleners voor wat betreft het omgaan met dossiers en informatie. Het aflijnen van persoonlijke en contextuele gegevens, het stapsgewijs checken van wie inzage mag hebben in welke gegevens, het nauwkeurig behandelen van gegevensoverdracht ... is steeds een delicate oefening, die doordacht en met kennis van zaken moet gebeuren. Ook inzake participatie is een blijvende inspanning, inclusief de nodige vorming geen overbodige luxe. Participatie van de cliënt(en) is pas zinvol als die authentiek is. Vorming over bijvoorbeeld het opmaken van handelingsplannen in samenspraak, over goede en open communicatie en begrijpbaar informeren is zeker niet overbodig.

6.4. De (informele) procedure bij de Bemiddelingscommissie moet aangepast worden om meer rechtswaarborgen te bieden. De toegang tot de Bemiddelingscommissie omwille van 'wangedrag of onbuigzaamheid' moet geschrapt worden.

6.5. Bij de urgentieprocedure verdient het aanbeveling om het hele maatregelenpakket open te houden, inclusief de gezinsbegeleiding en de semi-residentiele plaatsing.

6.6. Inzake begeleid zelfstandig wonen dient de formulering inzake inkomsten aangepast te worden aan de bedoeling van decreetgever en aan de vigerende regelgeving.

6.7. Enig toezicht op de gemeenschapsinstellingen dient overwogen te worden gezien de ingrijpende vorm van hulp die daar geboden wordt in een gesloten setting.

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE

KDE

KONINKRIJK BELGIË

ADVIES 42.490/3

VAN DE AFDELING WETGEVING
VAN DE RAAD VAN STATE

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, derde kamer, op 9 maart 2007 door de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin verzocht haar, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van decreet "inzake bijzondere jeugdbijstand", heeft op 17 april 2007 het volgende advies gegeven:

CDC

42.490/3

1. Met toepassing van artikel 84, § 3, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, heeft de afdeling wetgeving zich toegespitst tot op onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, van de rechtsgrond ⁽¹⁾ alsmede van de te vervullen vormvereisten.

Daarnaast bevat dit advies ook een aantal opmerkingen over andere punten. Daaruit mag echter niet worden afgeleid dat de afdeling wetgeving binnen de haar toegemeten termijn een exhaustief onderzoek van het ontwerp heeft kunnen verrichten.

*

* *

STREKKING VAN HET VOORONTWERP

2. Het om advies voorgelegde voorontwerp van decreet strekt in de eerste plaats tot de coördinatie van de bestaande decretale regelgeving inzake de bijzondere jeugdbijstand. Daarnaast worden ook een aantal inhoudelijke vernieuwingen aangebracht. Zo worden een aantal specifieke regels met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer ingevoerd om tegemoet te komen aan de wettelijke vereisten inzake gegevensverwerking, vervat in de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens. Ook wordt de leeftijd waarop minderjarigen moeten instemmen met de hulpverlening die hun "persoonlijke vrijheid raakt", verlaagd van veertien tot twaalf jaar.

VORMVEREISTEN

3. Krachtens artikel 6, § 3bis, 4°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen wordt overleg gepleegd tussen de betrokken regeringen en de betrokken federale overheid over "de opgave en de opvolging van de maatregelen die kunnen worden genomen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd". Het begrip "opvolging" van de genoemde maatregelen verwijst naar de gemeenschapsbevoegdheid inzake de infrastructuur en de voorzieningen waarin die maatregelen ten uitvoer worden gelegd.

⁽¹⁾ Aangezien het om een voorontwerp van decreet gaat, wordt onder rechtsgrond de overeenstemming met de hogere rechtsnormen verstaan.

CDC

42.490/3

Volgens het Arbitragehof heeft het overleg tot doel de overheid die de beslissingsmacht heeft, te verplichten rekening te houden met de opvatting van een andere overheid, zonder dat evenwel de beslissende overheid haar vrijheid van handelen verliest. Het overleg heeft enkel zin indien het plaatsvindt vóór het nemen van de beslissing ⁽²⁾. De overlegverplichting vormt zoals iedere vorm van verplichte samenwerking opgelegd bij een wet betreffende de staatshervorming een bevoegdheidverdelende regel. Een schending van deze verplichting kan leiden tot vernietiging van een wet of een decreet door het Arbitragehof ⁽³⁾.

Het ontwerp bevat bepalingen die vallen onder de in herinnering gebrachte overlegverplichting, namelijk de bepalingen vervat in de hoofdstukken V en VI van het ontwerp, of althans de bepalingen ervan die de interne organisatie van het bestuur overstijgen.

Uit het aan de Raad van State bezorgde dossier blijkt niet dat over het ontwerp overleg heeft plaatsgevonden met de federale overheid, en de gemachtigde bevestigde dat zulks effectief niet het geval is geweest.

Aan het genoemde vormvereiste dient alsnog te worden voldaan.

4. Krachtens artikel 4, eerste lid, van het decreet van 15 juli 1997 houdende instelling van het kindeffectrapport en de toetsing van het regeringsbeleid aan de naleving van de rechten van het kind, dient elk ontwerp van decreet, behoudens wanneer beroep wordt gedaan op de afwijkingsmogelijkheid bedoeld in artikel 4, tweede lid, ervan, op het ogenblik van de indiening bij het Vlaams Parlement vergezeld te gaan van een kindeffectrapport, voor zover de "voorgenomen beslissing" kennelijk het belang van het kind rechtstreeks raakt, wat het geval is met het voorliggende ontwerp. Krachtens artikel 2, eerste lid, van het besluit van de Vlaamse Regering van 26 maart 2004 betreffende de instelling van het kindeffectrapport, kan een voorontwerp van decreet waarvoor de verplichting geldt een kindeffectrapport op te maken, door de Vlaamse Regering enkel worden goedgekeurd wanneer het is vergezeld van zulk een rapport dat is opgesteld overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 15 juli 1997.

⁽²⁾ Arbitragehof, nr. 2/92, 15 januari 1992, 2.B.3.

⁽³⁾ Artikel 30*bis* van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

Het ontwerp raakt kennelijk rechtstreeks het belang van het kind. Uit de aan de Raad van State bezorgde stukken blijkt evenwel niet dat over het ontwerp een kindeffectrapport is opgemaakt ⁽⁴⁾, en de gemachtigde bevestigde dat zulks effectief niet het geval is geweest.

Ook hier dient alsnog aan het genoemde vormvereiste te worden voldaan.

5. Zo het vervullen van de in de opmerkingen 3 en 4 vermelde vormvereisten nog aanleiding geeft tot wijzigingen aan het ontwerp, dienen de gewijzigde bepalingen om advies te worden voorgelegd aan de Raad van State, afdeling wetgeving.

ALGEMENE OPMERKING

6. In het ontwerp wordt op verschillende plaatsen de leeftijdsgrens van twaalf jaar gehanteerd voor het zelfstandig uitoefenen van rechten door de minderjarige.

Zo wordt aan de minderjarige die de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt, de mogelijkheid geboden om het verbod van gegevensoverdracht vanuit de vrijwillige jeugdbijstand naar de gerechtelijke jeugdbijstand buiten werking te stellen, wordt de mogelijkheid om hulpverlening die zijn "persoonlijke vrijheid" raakt op te zetten, afhankelijk gemaakt van zijn instemming en kan hij het toegangsrecht tot zijn persoonlijke gegevens die bij de organen van de vrijwillige jeugdbijstand worden bewaard, zelfstandig uitoefenen.

De bedoelde leeftijdsgrens moet worden bekeken in het licht van artikel 12, lid 1, van het Verdrag inzake de rechten van het kind. Naar luid van die bepaling verzekeren de Staten aan het kind dat in staat is zijn eigen mening te vormen het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, en wordt aan de mening van het kind een passend belang gehecht, in overeenstemming met diens leeftijd en rijpheid. Het verdrag hanteert dus geen strikte leeftijdsgrens, maar doet de uitoefening van de rechten van het kind afhangen van een beoordeling van geval tot geval, rekening houdend niet enkel met de leeftijd, maar ook met de maturiteit van het kind.

⁽⁴⁾ Zulk een rapport blijkt enkel te bestaan over een voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerde op 4 april 1990 dat bepalingen bevat tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer (zie onderdeel 6 van de reguleringsimpactanalyse). De bepalingen over deze aangelegenheid in het voorliggende ontwerp lijken evenwel niet gelijklozend te zijn met de bepalingen van dat voorontwerp.

Om met de voornoemde verdragsbepaling in overeenstemming te zijn, zou het ontwerp in een soepelere regeling moeten voorzien. Er kan worden aanbevolen om de minimumgrens van twaalf jaar als algemene regel te behouden, maar om tevens te bepalen dat een jongere beneden deze leeftijd de kans moet krijgen om zijn mening te uiten ⁽⁵⁾ en dat, als blijkt dat hij over een voldoende maturiteit beschikt, hij zijn rechten zelfstandig kan uitoefenen.

In dit verband dient overigens te worden gewezen op artikel 4 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp. Daarin wordt bepaald dat, onverminderd de rechten van de ouders, de minderjarige zelfstandig de hem bij dit decreet toegekende rechten uitoefent (artikel 4, § 1). In afwijking van die algemene regel oefent de minderjarige bepaalde rechten, zoals het recht om geïnformeerd vrij in te stemmen met buitengerechtelijke jeugdhulp en het recht op toegang tot dossiergegevens, zelfstandig uit op voorwaarde dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is, rekening houdend met zijn leeftijd en zijn maturiteit; de minderjarige van twaalf jaar en ouder wordt vermoed in staat te zijn tot een redelijke beoordeling van zijn belangen (artikel 4, § 2).

In ieder geval dienen het ontwerp en het decreet van 7 mei 2004 op elkaar te worden afgestemd op dit vlak.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 7

7. Bij artikel 7, eerste lid, van het ontwerp wordt een geheimhoudingsplicht opgelegd ten aanzien van personen die hun medewerking verlenen aan de uitvoering van het decreet dat thans in ontwerpvorm voorligt. Krachtens artikel 7, tweede lid, is artikel 458 van het Strafwetboek op deze personen van toepassing.

⁽⁵⁾ Wat betreft de instemming met de hulpverlening die de persoonlijke vrijheid raakt, wordt wel reeds in een hoorrecht voorzien.

CDC

42.490/3

Krachtens artikel 11, eerste lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 kunnen de decreetgevers binnen de grenzen van hun bevoegdheid de niet-naleving van de bepalingen die zij uitvaardigen strafbaar stellen en de straffen wegens die niet-naleving bepalen. Die bevoegdheid kan evenwel niet worden uitgeoefend bij wijze van verwijzing naar federale strafbepalingen, maar dient in een autonome, decretale strafbepaling te worden vervat. Het is eveneens de decreetgever zelf die de gevallen dient te bepalen waarin die handelingen niet strafbaar zijn.

Artikel 10

8. In artikel 10, tweede lid, van het ontwerp wordt bepaald dat in alle gevallen waarin de hulpverlening "de rechten raakt van degenen die over de minderjarige het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben", een hulpverleningsaanvraag enkel kan worden ingewilligd en een hulpverleningsaanbod enkel kan worden uitgevoerd met hun instemming.

Het is niet duidelijk wat juist wordt bedoeld met het "raken" aan de rechten van de zo-even genoemde personen. Wat betreft de titularissen van het ouderlijk gezag kan zelfs de vraag worden gesteld of niet elke in het raam van de bijzondere jeugdbijstand georganiseerde hulpverlening hun rechten raakt nu zulk een hulpverlening noodzakelijkerwijze ingrijpt op de opvoeding van de minderjarige en dus hun opvoedingsrecht raakt, maar het is niet duidelijk of de stellers van het ontwerp zulk een draagwijdte beogen te geven aan de genoemde bepaling. Vraag is dan in welke gevallen de instemming van de in artikel 10, tweede lid, bedoelde personen vereist is.

In de memorie van toelichting wordt dienaangaande vooropgesteld dat als de medewerking van de ouders, diegenen die met het ouderlijk gezag zijn belast of diegenen die de minderjarige onder hun bewaring hebben, nodig is voor de dienst- of hulpverlening, die personen vrijwillig moeten instemmen met de voorgestelde maatregelen, wat restrictiever is dan hetgeen uit de tekst van artikel 10, tweede lid, van het ontwerp blijkt. Die bepaling dient dan ook te worden herbekeken.

9. Krachtens artikel 10, derde lid, van het ontwerp dient de minderjarige zijn instemming te betuigen met de hulpverlening die zijn "persoonlijke vrijheid" raakt wanneer hij twaalf jaar of ouder is, of dient hij in dat geval te worden gehoord wanneer hij die leeftijd niet heeft bereikt.

.../...

Ook het begrip "raken aan de persoonlijke vrijheid" is niet duidelijk. Wanneer hiermee zou worden bedoeld dat, naargelang het geval, enkel de instemming van de minderjarige of het horen ervan nodig zou zijn wanneer een plaatsing wordt overwogen, zou zulks haaks staan op het beginsel van de vrijwillige medewerking, verwoord in artikel 10, eerste lid, van het ontwerp, dat evenzeer dient te gelden voor andere hulpverleningsvormen. Uit de memorie van toelichting lijkt evenwel voort te vloeien dat de stellers van het ontwerp niet uitgaan van zulk een restrictieve visie nu erin wordt vooropgesteld dat de mogelijkheid van een optreden binnen de vrijwillige jeugdbijstand principieel afhankelijk wordt gemaakt van de instemming van de minderjarige.

Ook artikel 10, derde lid, van het ontwerp dient derhalve te worden herbekeken.

Artikel 11

10. Krachtens artikel 11, § 1, eerste volzin, van het ontwerp heeft iedereen recht op toegang tot zijn persoonlijke gegevens die bij de comités voor bijzondere jeugdzorg, de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand en de bemiddelingscommissies worden bewaard. Dat toegangsrecht geldt evenwel op grond van artikel 11, § 1, tweede volzin, niet voor gegevens die werden verstrekt door derden zonder dat zij daartoe verplicht werden en die zij als vertrouwelijk hebben bestempeld, tenzij zij zich akkoord verklaren met de toegang.

Met betrekking tot de toegang tot stukken uit een sociaal dossier waaromtrent vertrouwelijkheid werd gevraagd, oordeelde het Europees Hof voor de Rechten van de Mens in zijn arrest Gaskin ⁽⁶⁾ het volgende:

⁽⁶⁾ EHRM, 7 juli 1989, Gaskin t./ Verenigd Koninkrijk, *Publ. Cour*, reeks A, vol. 160. Weliswaar had dit arrest betrekking op een meerderjarige die in zage vroeg in tijdens zijn minderjarigheid aangelegde jeugdbeschermingsdossiers, maar de leer van dit arrest kan worden doorgetrokken naar minderjarigen.

CDC

42.490/3

"49. Aux yeux de la Cour, les personnes se trouvant dans la situation du requérant ont un intérêt primordial, protégé par la Convention, à recevoir les renseignements qu'il leur faut pour connaître et comprendre leur enfance et leurs années de formation. Cependant, on doit aussi considérer que le caractère confidentiel des dossiers officiels revêt de l'importance si l'on souhaite recueillir des informations objectives et dignes de foi; en outre, il peut être nécessaire pour préserver des tiers. Sous ce dernier aspect, un système qui subordonne l'accès aux dossiers à l'acceptation des informateurs, comme au Royaume-Uni, peut en principe être tenu pour compatible avec l'article 8 (art. 8), eu égard à la marge d'appréciation de l'Etat. Il doit toutefois sauvegarder, quand un informateur n'est pas disponible ou refuse abusivement son accord, les intérêts de quiconque cherche à consulter des pièces relatives à sa vie privée et familiale; il ne cadre avec le principe de proportionnalité que s'il charge un organe indépendant, au cas où un informateur ne répond pas ou ne donne pas son consentement, de prendre la décision finale sur l'accès. Or il n'en allait pas ainsi en l'espèce.

Partant, les procédures suivies n'ont pas assuré à la vie privée et familiale de M. Gaskin le respect voulu par l'article 8 (art. 8), lequel a donc été enfreint."

Uit dit arrest, dat later in de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens is bevestigd ⁽⁷⁾, vloeit voort dat weliswaar de inzage in gegevens uit een dossier die afkomstig zijn van een derde die om de vertrouwelijkheid heeft verzocht, afhankelijk kan worden gemaakt van de instemming van deze persoon, maar dat bij weigering van die instemming er een toetsing moet kunnen plaatsvinden door een onafhankelijk orgaan dat de in het geding zijnde belangen tegen elkaar dient af te wegen.

Artikel 11 van het ontwerp dient gelet op wat voorafgaat te worden aangevuld.

Artikel 13

11. In artikel 13, § 1, laatste lid, dient wellicht ook gewag te worden gemaakt van onverenigbaarheden, gelet op het gegeven dat het besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 betreffende de organisatie en de werking van de comités voor bijzondere jeugdzorg naast benoemingsvoorwaarden ook onverenigbaarheden bevat (zie artikel 9 van dat besluit).

⁽⁷⁾ EHRM, 24 september 2002, M.G. t./ Verenigd Koninkrijk, nr. 39393/98.

CDC

42.490/3

Artikel 21

12. Luidens artikel 21, § 3, vervullen de consulenten van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand de hun toevertrouwde opdrachten op de wijze die de Vlaamse Regering of het in artikel 59 bedoelde agentschap bepaalt. De bevoegdheidstoekenning aan het agentschap kan slechts slaan op de praktische uitvoering van die opdrachten, nu aan dat agentschap geen eigenlijke reglementaire bevoegdheid kan worden toevertrouwd.

Artikel 22

13. In artikel 22, tweede lid, van het ontwerp zou best worden bepaald wat de inhoud is van het "hulpverleningsprogramma" of het "concrete hulpaanbod" waaraan in die bepaling wordt gerefereerd of dient daartoe minstens een delegatie aan de Vlaamse Regering te worden verleend.

Artikel 23

14. Artikel 23, eerste lid, van het ontwerp is gebrekkig geformuleerd. Een letterlijke lezing ervan zou tot de conclusie kunnen leiden dat het handelingsplan wordt opgesteld door de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand, op aanvraag van de betrokken partijen en de voorzieningen. In artikel 54, § 2, tweede lid, van het reeds genoemde besluit van de Vlaamse Regering van 8 december 1998 wordt evenwel bepaald dat de consulent bij de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand die met het dossier is belast, aan de voorziening een handelingsplan aanvraagt, zodat eraan kan worden getwijfeld of artikel 23, eerste lid, van het ontwerp de bedoeling van de stellers ervan juist weergeeft. Hoe dan ook, in ieder geval dient die bepaling te worden verduidelijkt.

Artikel 27

15. Zo men beoogt de Vlaamse Regering toe te laten ook bijkomende onverenigbaarheden voor de leden van de bemiddelingscommissies te laten vaststellen, zoals thans overigens het geval is in artikel 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 20 juli 1988 houdende oprichting en werkwijze van de bemiddelingscommissie voor bijzondere jeugdbijstand en van het administratief secretariaat, moet daartoe de bij artikel 27, § 1, laatste lid, van het ontwerp aan de Vlaamse Regering toegekende delegatie worden uitgebreid.

.../...

Artikel 31

16. Uit de memorie van toelichting blijkt dat de in artikel 31, § 1, 3°, van het ontwerp bedoelde bemiddelingsverzoeken enkel kunnen worden ingediend door de "ouders of diegenen die de minderjarigen onder hun bewaring hebben". In de tekst van de genoemde bepaling wordt evenwel gewag gemaakt van bemiddelingsverzoeken "in verband met" de erin bedoelde klachten van die personen, wat ruimer is. Afhankelijk van de bedoeling van de stellers van het ontwerp zal ofwel de tekst van artikel 31, § 1, 3°, ofwel de tekst van de memorie van toelichting dienen te worden aangepast ⁽⁸⁾, al rijst de vraag of in de in die bepaling bedoelde hypothese in ieder geval ook geen bemiddelingsverzoek van de minderjarige zelf mogelijk dient te zijn.

Artikelen 38 en 39

17. Gelet op het gegeven dat de in artikel 38 van het ontwerp opgesomde maatregelen dwingend door de jeugdrechtbank worden opgelegd, en bijgevolg de persoonlijke vrijheid inperken, dient zo nauwkeurig mogelijk te worden bepaald welke de inhoud van die maatregelen is. Zulks is niet het geval met de in artikel 38, § 1, 4°, bedoelde maatregel, met betrekking tot dewelke enkel gewag wordt gemaakt van het "opleggen van een opvoedend project" en het "toevertrouwen aan een project". Hetzelfde geldt met betrekking tot de "aanvullende voorwaarden" en de "verplichtingen" waarvan gewag wordt gemaakt in artikel 39 van het ontwerp. Met het aangeven van een nadere verduidelijking in de memorie van toelichting (die overigens op bepaalde punten ook vrij vaag blijft) kan niet worden volstaan; de juiste draagwijdte van de genoemde begrippen dient in de tekst zelf van de betrokken bepalingen te worden gepreciseerd.

⁽⁸⁾ Indien in de memorie van toelichting de bedoeling van de stellers correct wordt vertolkt, kan in artikel 31, § 1, 3°, van het ontwerp worden geschreven "bemiddelingsverzoeken uitgaande van diegenen die over de minderjarige het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben ...".

18. Omwille van de rechtszekerheid wordt in artikel 38, § 1, 12°, best gepreciseerd vanaf wanneer de minderjarige zich "herhaaldelijk" heeft onttrokken aan de in artikel 38, § 1, 10° en 11°, bedoelde maatregelen. Met betrekking tot het gelijkkluidende artikel 23, § 1, 12°, van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, bestaat daaromtrent immers thans onzekerheid ⁽⁹⁾.

Artikel 46

19. Gelet op artikel 15, § 3, eerste lid, van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 juli 1991 houdende organisatie en werkwijze van de sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de jeugdrechtsbanken, dient met betrekking tot artikel 46, eerste lid, van het ontwerp een gelijkaardige opmerking te worden gemaakt als bij artikel 23 (opmerking 14).

Artikel 47

20. Krachtens artikel 47, § 2, 2°, van het ontwerp zijn de gemeenschapsinstellingen belast met het uitvoeren van opdrachten inzake opvang, oriëntatie, observatie en residentiële begeleiding van personen tot de leeftijd van maximaal twintig jaar, bepaald in een wet betreffende de opgave van maatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd.

De Raad van State wijst er in dit verband op dat gelet op de wijziging van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming (thans: "betreffende de jeugdbescherming, het ten laste nemen van minderjarigen die een als misdrijf omschreven

⁽⁹⁾ Tijdens de parlementaire voorbereiding van het ontwerp dat heeft geleid tot het decreet van 28 maart 1990 tot wijziging van het decreet van 27 juni 1985 inzake bijzondere jeugdbijstand werd gewag gemaakt van het zich minstens tweemaal onttrekken aan die maatregelen (verslag MERCKX-VAN GOEY, *Parl. St.*, VI. Parl., 1988-1989, nr. 241/6, p. 25), maar in de rechtsleer wordt ook een andere visie verdedigd en wordt gewag gemaakt van het (zich) meerdere malen, dus zeker meer dan twee keer, tenzij op zeer korte tijd" onttrekken aan de maatregelen (G. DECOCK, "De gerechtelijke jeugdbijstand in de gecoördineerde decreten van de Vlaamse Gemeenschap", in *De hervorming van het jeugdbeschermingsrecht*, P. SENAËVE en J. PEETERS, (eds.), Leuven, 1994, (151), 172).

CDC

42.490/3

feit hebben gepleegd en het herstel van de door dit feit veroorzaakte schade") bij de wet van 13 juni 2006, in de toekomst ⁽¹⁰⁾, onder bepaalde voorwaarden jeugdbeschermingsmaatregelen zullen kunnen duren tot de dag waarop de betrokkene de leeftijd van drieëntwintig jaar bereikt.

In dit verband dient te worden herinnerd aan de rechtspraak van het Arbitragehof dat het vaststellen van leeftijdsgrenzen vanaf of tot wanneer jeugdbeschermingsmaatregelen kunnen worden genomen, op grond van artikel 5, § 1, II, 6°, d), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot de bevoegdheid van de federale overheid behoort ⁽¹¹⁾ en dat die bevoegdheid inhoudt te bepalen dat die maatregelen na het bereiken van de meerderjarigheid doorlopen ⁽¹²⁾. Het Arbitragehof heeft er bovendien op gewezen dat leeftijdsgrenzen betreffende tot de federale bevoegdheid behorende jeugdbeschermingsmaatregelen ook niet op een indirecte wijze door de gemeenschappen kunnen worden bepaald door het uitvaardigen van regelingen die zijn ingekleed als regelingen betreffende de voorzieningen waarin de maatregelen worden uitgevoerd: zo vernietigde het Hof (partieel) een decreetsbepaling waarbij de toegang tot openbare plaatsingsinstellingen werd beperkt tot jongeren die een bepaalde leeftijd hadden bereikt ⁽¹³⁾.

Gelet op wat voorafgaat dienen in artikel 47, § 2, 2°, van het ontwerp de woorden "van personen tot de leeftijd van maximaal twintig jaar" te worden weggelaten.

Artikel 49

21. In artikel 49, eerste lid, dient het zinsdeel ", bij een met redenen omkleed besluit," te worden weggelaten nu de formele motiveringsplicht reeds voortvloeit uit de wet van 29 juli 1991 betreffende de uitdrukkelijke motivering van de bestuurshandelingen en erdoor ten onrechte de indruk zou kunnen ontstaan dat andere in het ontwerp bedoelde individuele administratieve rechtshandelingen, zoals de intrekking van de erkenning, niet formeel gemotiveerd hoeven te zijn.

⁽¹⁰⁾ Artikel 7, 7°, d) en f), van de wet van 13 juni 2006 is nog niet in werking getreden.

⁽¹¹⁾ Arbitragehof, nr. 2/92, 15 januari 1992, 1.B.2; Arbitragehof, nr. 4/93, 21 januari 1993, B.6.

⁽¹²⁾ Arbitragehof, nr. 2/92, 15 januari 1992, 1.B.3.

⁽¹³⁾ Arbitragehof, nr. 4/93, 21 januari 1993, B.5.a tot B.7.

Hoofdstuk VI - Afdeling I

22. De bepalingen die zijn opgenomen in hoofdstuk VI, afdeling I, van het ontwerp zijn grotendeels gelijklopend met de bepalingen die thans zijn opgenomen in het decreet van 7 mei 2004 tot omvorming van het "Fonds Bijzondere Jeugdbijstand" tot het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid "Fonds Jongerenwelzijn" en tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990. Over een voorontwerp dat heeft geleid tot dat decreet heeft de Raad van State, afdeling wetgeving, op 17 februari 2004 advies 36.588/3 gegeven ⁽¹⁴⁾. Er wordt dan ook naar dat advies verwezen.

Artikel 67

23. Zoals uit de memorie van toelichting blijkt, heeft artikel 67 betrekking op overeenkomstig de jeugdbijstandsregeling geplaatste minderjarigen. Zulks dient in dat artikel te worden gespecificeerd.

Slotopmerking

24. De stellers van het ontwerp dienen van de gelegenheid gebruik te maken om na te gaan of er voor elk van de bepalingen van de bestaande uitvoeringsbesluiten van de gecoördineerde decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, inzonderheid die betreffende de sociale diensten, voldoende rechtsgrond aanwezig is en, zo niet, om uiteraard binnen de grenzen van de bevoegdheid van de Vlaamse Gemeenschap, deze rechtsgrond te creëren.

⁽¹⁴⁾ *Parl. St.*, VI. Parl., 2003-2004, nr. 2192/1, pp. 23-28.

KDE

De kamer was samengesteld uit

de Heren	J. SMETS,	staatsraad, voorzitter,
	B. SEUTIN, W. VAN VAERENBERGH,	staatsraden,
	H. COUSY, J. VELAERS,	assessoren van de afdeling wetgeving,
Mevrouw	A.-M. GOOSSENS,	griffier.

Het verslag werd uitgebracht door de H. W. PAS, auditeur.

DE GRIFFIER,

DE VOORZITTER,

A.-M. GOOSSENS

J. SMETS

KINDEFFECTRAPPORT

Methodiek KindEffectRapportage (KER)

(Bijlage bij het ministerieel besluit van 11 juni 2004 houdende de vaststelling van de methodiek kindeffectrapportage)

Te gebruiken vanaf 1 augustus 2004.

I Belangrijke voorafgaande opmerkingen

1. In te vullen en over te maken aan de Coördinatie Aanspreekpunten Kinderrechten uiterlijk op het moment van de **agendering op de Vlaamse regering voor de eerste principiële goedkeuring** en bij voorkeur na overleg met het aanspreekpunt Kinderrechten van de bevoegde administratie/instelling):

Coördinatie Aanspreekpunten Kinderrechten
Markiesstraat 1 - lok. 340
1000 Brussel
tel. 02 – 553 33 73
fax 02 – 553 34 19
e-mail: joost.vanhaelst@wvc.vlaanderen.be

2. Voor achtergrondinformatie over kinderrechten, kindeffectrapportage (inclusief deze methodiek), de aanspreekpunten Kinderrechten ... zie: <http://www.vlaanderen.be/kinderrechten>.
3. Terminologie en afkortingen.

Als er sprake is van het Verdrag of het **IVRK** wordt verwezen naar het Internationaal Verdrag van 20 november 1989 inzake de Rechten van het Kind, bij decreet van 15 mei 1991 door de Vlaamse Gemeenschap goedgekeurd in België in werking getreden in januari 2002.

Het **decreet van 15 juli 1997** is het decreet van 15 juli 1997 houdende instelling van het kindeffectrapport en de toetsing van het overheidsbeleid aan de naleving van de rechten van het kind. Het besluit van de Vlaamse regering van 26 maart 2004 betreffende de instelling van het kindeffectrapport regelt de uitvoering. Dit besluit vervangt de voorgaande uitvoeringsbesluiten. Het is in werking getreden op 1 april 2004.

Als in deze tekst sprake is van **kind** bedoelen we de minderjarige persoon, nl. iedere persoon jonger dan 18 jaar overeenkomstig artikel 1 van het IVRK.

De afkorting **KER** staat zowel voor kindeffectrapport als voor kindeffectrapportage.

4. Machtiging aan de coördinerend minister Kinderrechten

Artikel 2, tweede lid van het bovenvermelde besluit van 26 maart 2004 geeft de coördinerend minister Kinderrechten, dit is de Vlaamse minister die belast is met de coördinatie van het Vlaamse kinderrechtenbeleid, de opdracht een methodiek te verstrekken en toe te zien op de naleving van de kindeffectrapportageverplichting. Een eerste methodiek werd reeds aan de leden van de Vlaamse regering overgemaakt in april 2001. Pro memorie weze hieraan toegevoegd dat ook de Raad van State, het Vlaams Parlement en de Kinderrechtencommissaris toezien op de naleving van deze verplichting.

II Toetsing

1) Voorwerp van het KER

Elk ontwerp van decreet ‘voorzover de voorgenomen beslissing kennelijk het belang van het kind rechtstreeks raakt’ moet bij de indiening in het Vlaams Parlement vergezeld gaan van een KER, aldus het decreet van 15 juli 1997. Volgens artikel 2, eerste lid van het besluit van de Vlaamse regering van 26 maart 2004 kan een voorontwerp van decreet waarvoor die verplichting geldt enkel door de Vlaamse regering worden goedgekeurd als het vergezeld is van een kindeffectrapport dat is opgesteld overeenkomstig de bepalingen van het decreet.

Het is de minister die het voorontwerp voorbereidt die het ‘kennelijk belang’ inschat. Als de bevoegde minister van oordeel is dat het voorontwerp kennelijk het belang van het kind rechtstreeks raakt en hij een afwijking van de verplichting wenselijk acht, heeft een deskundige commissie de opdracht hem te adviseren. Het kennelijk belang is het enige criterium. Ook kader- en instemmingsdecreten kunnen het belang van het kind kennelijk rechtstreeks raken.

Ook in andere gevallen kan men ervoor kiezen om deze methodiek te gebruiken. De volksvertegenwoordiger zou dat kunnen bij voorstellen van decreet. Dan moet men in de gestelde vragen ‘voorontwerp’ lezen als ‘voorstel’. Voor de Vlaamse regering, de bevoegde minister(s), de administratie kan dit met name interessant zijn voor de inschatting van de effecten op kinderen in het kader van de reguleringssimpactanalyse. Afhankelijk van de beslissing die getoetst wordt, kan het zijn dat ‘voorontwerp’ dan moet gelezen worden als ‘ontwerp’.

Werd deze methodiek gebruikt voor de decretaal verplichte toetsing van een voorontwerp van decreet aan de effecten op kinderen en hun rechten?

☒ Ja ☐ Nee

Geef het opschrift van het betrokken voorontwerp van decreet, of in voorkomend geval van het voorstel van decreet, voorontwerp van besluit, ...

Ontwerp van decreet inzake bijzondere jeugdbijstand

2) Welke informatiebronnen hebt u geraadpleegd en/ of kunt u raadplegen?

In deze vraag wordt gepolst naar de informatiebronnen die u geraadpleegd hebt bij de voorbereiding van het voorontwerp en/ of bij de opmaak van dit KER.

De inschatting van de effecten van beleidsvoornemens op volwassenen en in kinderen in het bijzonder is niet zo eenvoudig. Vandaar dat in deze vraag een aantal websites worden aangereikt waar interessante informatie kan geraadpleegd worden, zowel over de rechten van kinderen als over de feitelijke levenssituatie van kinderen.

Daarenboven heeft het opgeven van de informatiebronnen als grote voordeel dat ze de gegeven antwoorden kunnen onderbouwen.

Kruis uw antwoord aan en motiveer het.

Voeg zo mogelijk een kopie van de standpunten, artikels en uittreksels uit onderzoeken als bijlage toe en/ of vermeld heel duidelijk de gegevens van de geraadpleegde documentatie.

1. Algemene kennis (parate kennis, media, ...)

☒ Ja ☐ Nee

Motiveer uw antwoord.

Dit ontwerp van decreet strekt in de eerste plaats tot de coördinatie van de bestaande decretale regelgeving inzake de bijzondere jeugdbijstand. Daarnaast werden een aantal inhoudelijke vernieuwingen aangebracht, geïnspireerd door het verdrag inzake de Rechten van het Kind van 20 november 1989.

De rechtsbescherming van het kind wordt centraal gesteld door het regelen van de gegevensregistratie, gegevensdoorstroming en de wijze van toegang tot deze gegevens. Ook wordt de leeftijd waarop minderjarigen moeten instemmen met de hulpverlening, het zelfstandig uitoefenen van het toegangsrecht tot zijn persoonlijke gegevens die bij de organen van de vrijwillige jeugdbijstand worden bewaard en het buiten werking stellen van het verbod van gegevensoverdracht vanuit de vrijwillige jeugdbijstand naar de gerechtelijke jeugdbijstand, verlaagd van 14 tot 12 jaar of, rekening houdende met de maturiteit van de min-12 jarige, op het moment dat de minderjarige klaarblijkelijk tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is.

Het IVRK behoort tot de algemene kennis en toetsingskader van het agentschap Jongerenwelzijn.

2. Overleg met het aanspreekpunt Kinderrechten van de functioneel bevoegde administratie/ instelling en/ of coördinatie aanspreekpunten Kinderrechten (voor de lijst van aanspreekpunten zie: <http://www.vlaanderen.be/kinderrechten/>)

☒ Ja ☐ Nee

Motiveer uw antwoord.

Toetsing werd gevraagd

3. Advies Deskundige Commissie Kindeffectrapportage (voor de opdrachten, samenstelling edm. zie uitleg bij vraag II, 1) en: <http://www.vlaanderen.be/kinderrechten/>)

☐ Ja ☒ Nee

Motiveer uw antwoord.

Het advies van deze Commissie werd niet gevraagd, aangezien we onmiddellijk van mening waren dat een KER-rapport diende opgemaakt te worden.

4. Raadpleging Kinderrechtencommissariaat (<http://www.kinderrechten.be>)

☒ Ja ☐ Nee

Motiveer uw antwoord.

Het advies van het Kinderrechtencommissariaat werd uitgebracht op 20-02-2007, volgnummer 2006-2007/2.

5. Raadpleging kinderrechten- en jeugdorganisaties: Kinderrechtencoalitie Vlaanderen (<http://www.kinderrechtencoalitie.be>), Vlaamse Jeugdraad (<http://www.vlaamsejeugdraad.be>), Steunpunt Jeugd (<http://www.steunpuntjeugd.be/>), Centrum voor de Rechten van het Kind (<http://www.centrumkinderrechten.org/>), Kinderrechtswinkel (<http://www.kinderrechtswinkel.be/>), ...

☐ Ja ☒ Nee

Motiveer uw antwoord.

Het ontwerp betreft een coördinatie en partiële wijzigingen die noodzakelijk zijn ingevolge bestaande regelgeving. (cfr. decreet rechtspositie, wetgeving inzake privacy,...)

6. Resultaten wetenschappelijk onderzoek (vb.: <http://www.cbgs.be/>)

☒ Ja ☐ Nee

Motiveer uw antwoord.

Met het oog op de aanpassing van het decreet bijzondere jeugdbijstand werden in combinatie met de wet op de privacy twee onderzoeken aangevraagd met aansluitende rapportage:

- J.PUT, P.GEENS, W.GEKIERE en I. VAN DER STRAETE, de invoering van het elektronisch dossier in de bijzondere jeugdbijstand- Een juridisch onderzoek, Faculteit Rechtsgeleerdheid Leuven, juli 2002

- J.PUT, P. GEENS, Implementatie van het elektronisch dossier in de bijzondere jeugdbijstand- Gegevensverwerking in de integrale jeugdhulpverlening, Faculteit Rechtsgeleerdheid Leuven, september 2003.

7. Enquête onder kinderen en jongeren (vb.: <http://www.whatdoyouthink.be/>, <http://www.kjt.org/>, ...)

☐ Ja ☒ Nee

Motiveer uw antwoord.

Het ontwerp betreft een coördinatie en partiële wijzigingen die noodzakelijk zijn ingevolge bestaande regelgeving. (cfr. decreet rechtspositie, wetgeving inzake privacy,...)

8. Andere

☐ Ja ☒ Nee

Motiveer uw antwoord.

3) **Werd bij de opstelling van het voorontwerp rekening gehouden met de effecten op kinderen, hun leefsituatie en hun rechten?**

Bij deze vraag ligt de nadruk op de vergelijking van de voorgenomen regelgeving met de bestaande regelgeving en/ of situatie.

- a) Wat is de huidige situatie en/ of regeling? Beschrijf de effecten op kinderen, hun leefsituatie en hun rechten? Schat deze effecten in als positief of negatief, voor- of nadelig

voor kinderen en benoem ze.

In de context van de huidige regelgeving, de decreten bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, worden gegevens geregistreerd zonder dat de methodische onderbouwing verzekerd is wat maakt dat er in de buitendiensten van de bijzondere jeugdbijstand niet op eenvormige wijze wordt geregistreerd en dat de voorwaarden van gegevensuitwisseling niet duidelijk werden omschreven. Dit werkt ongelijkheid in de hand, wat door het gebruik van het elektronisch dossier sterk wordt verminderd. Ook kan volgens de huidige regelgeving inzake bijzondere jeugdbijstand een comité voor bijzondere jeugdzorg slechts hulpverlening organiseren ' met de instemming van de minderjarige wanneer deze de leeftijd van veertien heeft bereikt, of nadat de minderjarige werd gehoord wanneer hij jonger is dan 14 jaar'. De rechtspositie van de minderjarige was dus nogal zwak, in het bijzonder het recht van de minderjarige op participatie, om zijn mening te kennen te geven in alle aangelegenheden die hem betreffen.

- b) Welke wijzigingen worden door het voorontwerp aangebracht? Welke zijn de te verwachten effecten op kinderen, hun leefsituatie en hun rechten?

Het ontwerpdecreet BJB bevat enkele aanpassingen ten aanzien van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990.

De aanpassingen zijn onder meer uitgevoerd n.a.v. een beleidsmaatregel die is gericht op de cliëntgroepen in de bijzondere jeugdbijstand -ouders en kinderen in hun leefomgeving- om hun rechten af te bakenen binnen de processen vrijwillige en gerechtelijke hulpverlening. De maatregel heeft als doel om garanties in te bouwen dat, bij de aanwending van het elektronisch dossier als cliëntopvolgingssysteem, maximaal rekening wordt gehouden met de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer in het bijzonder tijdens case-onderzoek en casemanagement. Het elektronisch dossier wil het hulpverleningsproces optimaliseren door een gestandaardiseerde en éénmalige invoer van gegevens en wil tegelijkertijd de gegevensdoorstroming naar andere buitendiensten regelen met bepaling van de voorwaarden.

In het bijzonder, met de invoering van het Elektronisch Dossier (DOMINO) wordt de gegevensregistratie elektronisch ingevoerd met verder elektronische verwerking. Een case-onderzoek bestaat uit verschillende onderdelen (screening, diagnose, indicatiestelling, hulpvoorstel) en via het casemanagement wordt de hulpverlening georganiseerd, opgevolgd, geëvalueerd en afgesloten.

Dit geeft telkens de gelegenheid tot het bevragen van de visie van de cliënt. In de marge van de rapportage worden momenten van kennisgeving en desgevallend momenten van inzage ingelast. Tengevolge van de formele en inhoudelijke spelregels van het Elektronisch Dossier wordt de uniformiteit van de hulpverlening verzekerd en wordt de privacy van de cliënt gegarandeerd. Het verbieden van elke vorm van gegevensoverdracht tussen enerzijds de comités en de bemiddelingscommissies en anderzijds de magistraten belast met jeugdzaken en de sociale diensten van de Vlaamse gemeenschap bij de Jeugdrechtbank, - behalve wanneer instemming van de betrokkenen werd bekomen -, is daarvan een uitvloeisel. Voor alle duidelijkheid: dit verbod geldt niet voor de overdracht van basisgegevens die betrekking hebben op de identificatie van personen of op de hulp die werd of wordt verleend.

Ook wordt de leeftijd waarop minderjarigen moeten instemmen met de hulpverlening verlaagd van 14 tot 12 jaar. Bovendien rekening houdende met de leeftijd en de maturiteit van de min- 12jarige, kan de minderjarige zelfstandig instemmen als blijkt dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is. Door deze wijziging wordt gevolg gegeven aan artikel 31 van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp.

Aan kinderen vanaf 12 jaar wordt nu expliciet instemming gevraagd of hun gegevens al dan niet mogen worden doorgegeven. Bovendien rekening houdende met de leeftijd en de

maturiteit van de min-12jarige, wordt de instemming van de minderjarige gevraagd als blijkt dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is. Ook kunnen zij vanaf 12 jaar of, rekening houdende met de leeftijd en de maturiteit van de min-12jarige, vanaf blijkt dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is hun toegangsrecht zelfstandig uitoefenen. Zij kunnen zich bij de uitoefening van dat toegangsrecht laten bijstaan door een aan het beroepsgeheim gebonden vertrouwenspersoon.

Ook zijn er een aantal decretale wijzigingen doorgevoerd n.a.v. het project beter bestuurlijk beleid en de daaruit voortvloeiende regelgeving. Het betreft een overname van reeds bestaande regelgeving zonder enige impact op kinderen en hun rechten. Deze bepalingen zal ik in dit rapport dan ook niet nader bespreken.

Werden alternatieve beleidsvoornemens overwogen?

☒ Ja ☐ Nee

Motiveer uw antwoord.

Zo ja, welke alternatieven werden overwogen en waarom werden deze niet weerhouden?
Zo neen, waarom werden er geen alternatieven overwogen?

Via juridische onderzoeken werd nagegaan of de invoering van het Elektronisch Dossier niet mogelijk zou blijken binnen het huidige kader van de regelgeving bijzondere jeugdbijstand. Vermits er knelpunten werden gesignaleerd wat betreft het inbouwen van maximale garanties voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer, gelieerd aan de elektronische gegevensverwerking, werd geopteerd voor de aanpassing van de huidige regelgeving.

Gaf dit kindeffectrapport aanleiding tot een duidelijk aanwijsbare aanpassing van het voorontwerp?

☐ Ja ☒ Nee

Motiveer uw antwoord.

Dit ontwerp ging immers uit van de rechtsbescherming van het kind met specifieke aandacht voor zijn/haar participatierechten inzake de uitwerking van de hulpverlening waarbij privacy- en cliëntrechten richtinggevend waren (hoorrecht, instemming, inzagerecht en privacybescherming).

4) Analyse van de te verwachten effecten op kinderen, hun levenssituatie en hun rechten

§1. Analyse van de te verwachten effecten op de levenssituatie van kinderen

Een belangrijk en moeilijk onderdeel van het KER is het nagaan van de te verwachten effecten op de levenssituatie van kinderen. Bij deze inschatting ligt de nadruk niet zozeer op het juridische dan wel op de feitelijke, concrete levenssituatie. Bij wijze van voorbeeld schuiven we een aantal levensdomeinen naar voor die voor kinderen essentieel zijn. Daaronder mag zeker niet alleen de bevoegdheid van de eigen minister of administratie begrepen worden. Een bevoegdheid heeft per definitie raakpunten met verschillende domeinen en het is de bedoeling die verschillende raakpunten in kaart te brengen.

Wat zijn de te verwachten positieve/ negatieve effecten voor kinderen op de volgende beleidsdomeinen? Duidt zo mogelijk aan wat de verschillen zijn met de effecten op volwassenen?

Motiveer uw antwoord m.b.t. elk beleidsdomein.

Verwijs zo mogelijk steeds naar specifieke bepalingen uit het voorontwerp.

a) Positief:

☒ Gezin

Vermits het Elektronisch Dossier (Domino) als cliëntopvolgingssysteem een werkinstrument is voor consulenten bij het invullen en uitwerken van alle hulpverleningstaken, zal de aanwending van dit dossier vooral een positief effect hebben op de kwaliteit van de hulpverlening en dus ook aan het gezin, dat om hulp vraagt, ten goede komen.

☐ Huisvesting

☐ Vrijtijdsbesteding (spel, sport, ...)

☒ Gezondheid en welzijn

De invoering van het elektronisch dossier heeft niet alleen voor het werkveld maar ook voor het beleid een belangrijke toegevoegde waarde. Uit het elektronische dossier kunnen immers gegevens worden geaggregeerd over minderjarigen en hun leefomgeving. Het verworven statistisch materiaal zal een gericht preventiebeleid mogelijk maken en zal ook toelaten het 'hulpaanbod' beter af te stemmen op de 'hulpaanvragen'. Dit werkt uiteindelijk in het voordeel van de kinderen en de jongeren in problematische opvoedingssituaties en verhoogt hun welzijn.

☐ Mobiliteit

☐ Onderwijs

☐ Milieu

☐ Andere

b) Negatief:

☐ Gezin

☐ Huisvesting

☐ Vrijtijdsbesteding (spel, sport, ...)

☐ Gezondheid en welzijn

☐ Mobiliteit

☐ Onderwijs

☐ Milieu

☐ Andere:

§2. Toetsing van de te verwachten effecten op kinderen en hun rechten aan het IVRK

De toetsing aan het IVRK zoals hier vooropgesteld, gebeurt aan de hand van twee invalshoeken.

De eerste is een open vraag naar de mate waarin werd rekening gehouden met het IVRK.

De tweede vraagt specifiek naar de toepassing van de vier basisbeginselen. Deze zijn het hoger belang van het kind, het recht van het kind niet gediscrimineerd te worden, het recht van het kind op leven, overleven en ontwikkeling en het recht op participatie. Voor de volledige tekst van deze basisbeginselen alsook van het IVRK en achtergrondinformatie kan de website <http://www.vlaanderen.be/kinderrechten> geraadpleegd worden. Tussen haakjes geven we soms een officieuze samenvatting. Of we verwijzen naar andere bepalingen uit het IVRK die als expliciteringen van het betrokken principe kunnen beschouwd worden.

- a) Werd bij de opstelling van het voorontwerp, expliciet, rekening gehouden met de bepalingen en beginselen van het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind?

☒ Ja ☐ Nee

Motiveer uw antwoord.

Zoals reeds werd vermeld, was dit Verdrag een inspiratiebron bij de opmaak van dit ontwerp.

- b) Zijn de vier basisbeginselen van het Verdrag, zoals hieronder vermeld, van toepassing op het voorontwerp?

Zo ja, kruis een quoterings aan van 1 tot en met 5 (1=zeer weinig; 5=zeer veel).

Zo nee, kruis NVT aan (niet van toepassing).

Motiveer uw antwoord mét verwijzing naar de toepasselijke bepalingen uit het voorontwerp.

1. Het hoger belang van het kind (art. 3 IVRK)

- algemeen (alle acties met betrekking tot het kind dienen ten volle rekening te houden met zijn of haar belang): ☐ NVT----☐ 1-----☐ 2-----☐ 3-----☐ 4-----☒ 5-----☐

Het betreft een verruiming van de rechts- en privacybescherming : een betere uitgebalanceerde hulpverlening, methodisch uitgewerkt en daardoor de eenvormigheid bevorderend, werkt uiteraard in het voordeel van het gezins- en jeugdwelzijn.

- gezamenlijke verantwoordelijkheid van de ouders (beide ouders zijn gezamenlijk de eerste verantwoordelijken zijn voor de opvoeding van hun kinderen, zie ook artikel 18 IVRK): ☐ NVT----☐ 1-----☐ 2-----☐ 3-----☐ 4-----☒ 5-----☐

Bescherming van de privacy en een verbod op de gegevensdoorstroom van vrijwillige naar gerechtelijke hulpverlening, behoudens instemming van de betrokkenen raakt zowel de verantwoordelijkheid van de ouders, de minderjarigen als de overheid.

- verantwoordelijkheid van de overheid (verplichting van de overheid de ouders bij hun taak te ondersteunen en in adequate zorgen te verlenen wanneer ouders of andere verantwoordelijken ter zake in gebreke blijven):

☐ NVT----☐ 1-----☐ 2-----☐ 3-----☐ 4-----☒ 5-----☐

De hulpverlening vanuit de bijzondere jeugdbijstand zal methodisch worden onderbouwd, via het Elektronisch Dossier, wat de kwaliteit en de uniformiteit van de hulpverlening bevordert. De overheid bewaakt de overeenstemming met de Privacywetgeving

- verantwoordelijkheid van het kind zelf (overeenkomstig zijn 'groeiende capaciteiten', zie ook artikel 5 IVRK):

☐ NVT----☐ 1-----☐ 2-----☐ 3-----☐ 4-----☒ 5-----☐

Het participatie- en inzagerecht van de kinderen wordt verzekerd t.a.v. ouders en de betrokken hulpverleners. Ook wanneer gegevens doorstromen van vrijwillige naar gerechtelijke hulpverlening, wordt aan een kind vanaf 12 jaar om instemming gevraagd. Deze instemming wordt ook gevraagd aan de minderjarige, die gelet op de leeftijd en de maturiteit, in staat is zijn belangen te beoordelen.

2. Het recht van het kind op non-discriminatie (art. 2 IVRK)

- algemeen (principe dat alle rechten van toepassing zijn op alle kinderen zonder enige uitzondering): ☐ NVT----☐ 1-----☐ 2-----☐ 3-----☐ 4-----☐ 5-----☒

Deze rechten zijn zonder enige uitzondering op gelijke wijze op alle kinderen van toepassing die onder het toepassingsgebied van dit ontwerp van decreet vallen.

- eerbiediging van de rechten van het kind, ongeacht ras, huidskleur, geslacht, taal, godsdienst, politieke of andere overtuiging, nationale, etnische of maatschappelijke afkomst, welstand, handicap, geboorte of andere omstandigheid van het kind of van zijn ouder of wettige voogd: ☐ NVT----☐ 1-----☐ 2-----☐ 3-----☐ 4-----☐ 5-----☒

Artikel 8 van het ontwerp van decreet bepaalt: 'elke persoon die, in welke hoedanigheid ook, zijn medewerking verleent aan de toepassing van de jeugdbijstandsregeling moet de godsdienstige, de ideologische en de wijsgerige overtuiging van de minderjarigen en de gezinnen waartoe zij behoren, eerbiedigen.'

- verplichting van de overheid om alle passende maatregelen te nemen om het kind te beschermen tegen alle vormen van discriminatie:

☒ NVT----☐ 1-----☐ 2 ----☐ 3 ----☐ 4 ----☐ 5 ☐

3. Het recht van het kind op leven, overleven en ontwikkeling (art. 6 IVRK)

- algemeen (het inherente recht op leven en de plicht van de overheid het overleven en de ontwikkeling van het kind te waarborgen)

☐ NVT----☐ 1-----☐ 2 ----☐ 3 ☒ ----4 ☐ ----5 ☐

Het wordt mogelijk om via het elektronische dossier geaggregeerde gegevens over de minderjarigen en hun leefomgeving te bekomen. Het verzameld statistisch materiaal zal een gericht preventiebeleid mogelijk maken en zal ook toelaten het "hulpaanbod" beter af te stemmen op de "hulpaanvragen".

- verplichting van de overheid om het kind te beschermen tegen mishandeling door de ouders of door degenen die de verantwoordelijkheid dragen voor de zorg van het kind:

☒ NVT----☐ 1-----☐ 2 ----☐ 3 ----☐ 4 ----☐ 5 ☐

- verplichting van de overheid om de nodige preventieve en curatieve maatregelen te nemen inzake gezondheidszorg (zie ook artikel 24 IVRK):

☒ NVT----☐ 1-----☐ 2 ----☐ 3 ----☐ 4 ----☐ 5 ☐

- recht op een behoorlijke levensstandaard (zie ook artikel 27 IVRK) :

☒ NVT----☐ 1-----☐ 2 ----☐ 3 ----☐ 4 ----☐ 5 ☐

- recht op onderwijs (zie ook artikelen 28- 29 IVK) :

☒ NVT----☐ 1-----☐ 2 ----☐ 3 ----☐ 4 ----☐ 5 ☐

4. Het recht van het kind op participatie (art. 12 IVRK)

- algemeen:

☐ NVT----☐ 1-----☐ 2 ----☐ 3 ----☐ 4 ☒ ----5 ☐

Het recht om gehoord en geïnformeerd te worden en toegang te krijgen tot het eigen dossier wordt aan het elektronisch dossier verbonden

- recht van het kind om zijn mening te kennen te geven in alle aangelegenheden die

het kind betreffen: ☐ NVT----☐ 1-----☐ 2 ----☐ 3 ----☐ 4 ☒ -----5 ☐

In het bijzonder wordt rekening gehouden met artikel 12 volgens hetwelk aan alle kinderen, die in staat zijn een eigen mening te vormen, het recht wordt verleend zijn/haar mening te uiten in aangelegenheden die hen betreffen en waarbij aan deze mening een passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn/haar leeftijd en rijpheid.

- verplichting van de overheid om ervoor te zorgen dat aan de mening van het kind ‘in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid’ passend belang wordt gehecht :

☐ NVT----☐ 1-----☐ 2 ----☐ 3 ----☐ 4 ☐ -----5 ☒

De leeftijd waarop minderjarigen moeten instemmen met de hulpverlening wordt verlaagd van 14 tot 12 jaar. Bovendien rekening houdende met de leeftijd en de maturiteit van de min-12jarige, kan de minderjarige zelfstandig instemmen als blijkt dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is.

Aan kinderen vanaf 12 jaar wordt nu ook expliciet instemming gevraagd of hun gegevens al dan niet mogen worden doorgegeven. Bovendien rekening houdende met de leeftijd en de maturiteit van de minderjarige, wordt de instemming van de min-12jarige gevraagd als blijkt dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is.

- recht op toegang tot passende informatie (zie ook art. 17):

☐ NVT----☐ 1-----☐ 2 ----☐ 3 ----☐ 4 ☐ -----5 ☒

Ook kunnen zij vanaf 12 jaar of, rekening houdende met de leeftijd en de maturiteit van de min-12jarige, vanaf blijkt dat hij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is hun toegangsrecht tot gegevens zelfstandig uitoefenen. Zij kunnen zich bij de uitoefening van dat toegangsrecht laten bijstaan door een aan het beroepsgeheim gebonden vertrouwenspersoon.

- vrijheid van vereniging (zie ook art. 15 IVRK):

☒ NVT----☐ 1-----☐ 2 ----☐ 3 ----☐ 4 ☐ -----5 ☐

- vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst (zie ook art. 14 IVRK) :

☐ NVT----☐ 1-----☐ 2 ----☐ 3 ☒ -----4 ☐ -----5 ☐

Het recht om akkoord te gaan met de doorstroming van gegevens houdt rekening met de mening van het kind.(cfr.supra)

5) Varia

Een methodiek is per definitie een middel, in dit geval om de gevolgen op kinderen, hun leefsituatie en hun rechten na te gaan. Daarenboven hebben we deze methodiek zo beknopt mogelijk gehouden. Het is dan ook zeer goed mogelijk dat niet alle overwegingen reeds aan bod zijn kunnen komen.

Zijn er nog andere overwegingen die van belang zijn voor kinderen en hun rechten en die hebben meegespeeld bij de opstelling van het voorontwerp, maar die niet aan bod zijn gekomen in dit kindeffectrapport?

☒ Ja ☒ Nee

Zo ja, welke?

De evoluties inzake integrale jeugdhulpverlening.

6) Evaluatie methodiek kindeffectrapport (KER)

We stelden reeds dat een methodiek een middel is. We vinden het dan ook belangrijk om rekening te houden met de opgedane ervaring. Op basis daarvan wordt methodiek geregeld geactualiseerd.

a) Welke moeilijkheden ondervond u bij de opmaak van dit KER?

Geen

b) Welke suggesties hebt u om de methodiek KER gebruiksvriendelijker te maken?

Geen

7) **Beleidsconclusie KER**

Naast een algemeen besluit in a) vragen we in b) naar een concreet besluit al dan niet vertaald in het beleid. Zo kunnen bij wijze van besluit van dit KER een aantal, concrete(re) aandachtspunten opgegeven worden die betrekking hebben op de uitvoering van het voorontwerp, eenmaal goedgekeurd.

- a) Zal het voorontwerp bijdragen tot de naleving van het IVRK en met name tot een verbetering van de concrete levenssituatie van kinderen in Vlaanderen?

Zo ja, kruis een quotering aan van 0 tot en met 5 (0=in het geheel niet, integendeel; 5=zeer veel).

Zo nee, kruis NVT aan (niet van toepassing) of NB (niet bekend/ niet duidelijk).

☐ NB----☐ NVT---- ☐ 0 ---- ☐ 1-----2 ☐ -----3 ☐ -----4 ☐ -----5 ☒

Motiveer uw antwoord.

Vooraf omwille van een toename van rechtszekerheid en privacybescherming op grond van een methodiek die de uniformiteit bevordert.

- b) Heeft dit KER aanleiding gegeven tot een concreet besluit, beleidsvoornemen en/ of -beslissing?

☐ Ja ☒ Nee

Motiveer uw antwoord.

8) **Contactpersoon en datum opmaak KER**

Het is belangrijk om hier de naam op te geven van de persoon op de administratie die het dossier in concreto behandelt. Dat doet geen afbreuk aan het feit dat de politieke eindverantwoordelijkheid voor het indienen van het ontwerp van decreet en het kindeffectrapport in kwestie bij het Vlaams Parlement bij de regering en de bevoegde minister ligt.

- a) Bij wie kan meer informatie verkregen worden over het opgemaakte kindeffectrapport? (naam, administratieve entiteit, telefoon, e-mail)

Julie Gheysen

Agentschap Jongerenwelzijn

Beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin

05/553.36.81

julie.gheysen@wvg.vlaanderen.be

- b) Op welke datum werd het KER in deze vorm gefinaliseerd? 18.09.07

ONTWERP VAN DECREET

ONTWERP VAN DECREET

DE VLAAMSE REGERING,

Op voorstel van de Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin;

Na beraadslaging,

BESLUIT:

De Vlaamse minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin is ermee belast, in naam van de Vlaamse Regering, bij het Vlaams Parlement het ontwerp van decreet in te dienen, waarvan de tekst volgt:

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

In dit decreet wordt verstaan onder:

- 1° bemiddelingscommissie: de Bemiddelingscommissie voor Bijzondere Jeugdbijstand, vermeld in artikel 26;
- 2° betrokken partijen: de minderjarige, de personen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben en degenen die in het raam van de jeugdbijstandsregeling eveneens bij de hulp- en bijstandsverlening aan voornoemde personen zijn betrokken;
- 3° bureau: het Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand, vermeld in artikel 16;
- 4° comité: het Comité voor Bijzondere Jeugdzorg, vermeld in artikel 12;
- 5° erkende voorzieningen: voorzieningen die met toepassing van artikel 49 erkend zijn;
- 6° Fonds: het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Fonds Jongerenwelzijn, vermeld in artikel 54;
- 7° gemeenschapsinstellingen: voorzieningen als vermeld in artikel 47, die hoofdzakelijk residentiële opvang of hulpverlening in residentieel verband aanbieden;
- 8° jeugdbijstandsregeling: het geheel van de wetten betreffende de opgave van maatregelen voor minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en dit decreet;
- 9° kaderdecreet: het kaderdecreet bestuurlijk beleid van 18 juli 2003;
- 10° minderjarige: elke natuurlijke persoon die jonger is dan achttien jaar. Voor de toepassing van dit decreet wordt de persoon die de maximumleeftijden, bepaald in artikel 36, §2, niet heeft bereikt, gelijkgesteld met een minderjarige;
- 11° preventiecel: de Preventiecel, vermeld in artikel 18;
- 12° problematische opvoedingssituatie: een toestand waarin de fysieke integriteit, de affectieve, morele, intellectuele of sociale ontplooiingskansen van minderjarigen in het gedrang komen, door bijzondere gebeurtenissen, door relationele conflicten, of door de omstandigheden waarin zij leven;
- 13° projecten: bijzondere initiatieven die zich richten tot een specifieke doelgroep of op een bijzondere probleemsituatie;
- 14° sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand: de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand, vermeld in artikel 44;
- 15° sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand: de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand, vermeld in artikel 20;
- 16° sociale diensten: de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand en de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand;
- 17° voorbereidende rechtspleging: de fase van de rechtspleging die voorafgaat aan de vordering van het openbaar ministerie tot het nemen van een maatregel ten gronde;

- 18° voorzieningen: initiatieven die hulp- of dienstverlening aanbieden aan minderjarigen en gezinnen;
- 19° wet betreffende de opgave van maatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd: een wet die een aangelegenheid regelt, als vermeld in artikel 5, §1, II, 6°, d), van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij de wet van 8 augustus 1988;
- 20° agentschap: het intern verzelfstandigd agentschap, vermeld in artikel 59;
- 21° opvoedingsverantwoordelijken: de natuurlijke personen, andere dan de ouders of de wettelijke vertegenwoordiger van de minderjarige, die de minderjarige op duurzame wijze in feite onder hun bewaring hebben of bij wie de minderjarige geplaatst is door bemiddeling of ten laste van een openbare overheid.

HOOFDSTUK II

Doel en basisprincipes van de
bijzondere jeugdbijstand

AFDELING I

Doel

Artikel 3

De bijzondere jeugdbijstand heeft tot doel overeenkomstig de bepalingen van dit decreet:

- 1° hulp en bijstand te organiseren of te verlenen ten behoeve van minderjarigen die zich in een problematische opvoedingssituatie bevinden of die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd en eventueel van de personen die over hen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben;
- 2° voorzieningen en projecten te organiseren, te erkennen of te subsidiëren met het oog op de hulp- en bijstandsverlening, vermeld in 1°;
- 3° initiatieven op te zetten, te bevorderen, te ondersteunen of te coördineren om problematische

opvoedingssituaties te voorkomen of te bestrijden;

- 4° een beleid te voeren, gericht op de realisatie van de doeleinden, vermeld in 1° tot en met 3°.

De bijzondere jeugdbijstand omvat de vrijwillige jeugdbijstand, vermeld in hoofdstuk III, en de gerechtelijke jeugdbijstand, vermeld in hoofdstuk IV.

Artikel 4

De comités, de sociale diensten en de bemiddelingscommissies dragen bij tot de realisatie van de doeleinden, vermeld in artikel 3, eerste lid, 1° en 3°. Ze ressorteren administratiefrechtelijk onder het agentschap.

AFDELING II

Basisprincipes

Artikel 5

De sociale diensten en de bemiddelingscommissies verwerken gegevens als dat noodzakelijk is om, in het raam van de doeleinden, vermeld in artikel 3, eerste lid, de taken te vervullen die hen bij of krachtens dit decreet zijn toevertrouwd. Hieronder vallen ook gegevens in de zin van artikelen 6 en 7 van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens.

Artikel 6

§1. Behalve in de gevallen die bij of krachtens dit decreet zijn bepaald, is elke vorm van gegevensoverdracht verboden tussen enerzijds de comités, de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand, en de bemiddelingscommissies, en anderzijds de magistraten belast met jeugdzaken, en de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdbijstand.

Het verbod, vermeld in het eerste lid, geldt niet als de betrokken min-twaalfjarige, rekening houdende met zijn leeftijd en maturiteit, tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is of de minderjarige

de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt, en diegenen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, instemmen met de overdracht van gegevens. Het verbod geldt evenmin voor de basisgegevens met betrekking tot:

- 1° de identificatie van de betrokken partijen;
 - 2° de hulp en bijstand die al werd verleend aan de minderjarigen en, in voorkomend geval, aan de personen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben.
- §2. Onverminderd de gegevensoverdracht die bij of krachtens dit decreet wordt geregeld, bezorgen de sociale diensten en de bemiddelingscommissies:
- 1° aan het agentschap gecodeerde persoonsgegevens met het oog op de realisatie van de doeleinden, vermeld in artikel 3, eerste lid, 2°, 3° en 4°;
 - 2° aan het agentschap, vermeld in artikel 51, gecodeerde persoonsgegevens met het oog op de realisatie van het doeleinde, vermeld in artikel 3, eerste lid, 2°;
 - 3° aan het Fonds de nodige gegevens met het oog op de realisatie van het doeleinde, vermeld in artikel 3, eerste lid, 2°.

Artikel 7

Elke persoon die, in welke hoedanigheid ook, zijn medewerking verleent aan de toepassing van dit decreet zorgt voor de geheimhouding van de feiten die hem in de uitoefening van zijn opdracht worden toevertrouwd en die hiermee verband houden.

Elke overtreding van dit artikel wordt gestraft met gevangenisstraf van acht dagen tot zes maanden en met een geldboete van honderd euro tot vijfhonderd euro.

Artikel 8

Elke persoon die, in welke hoedanigheid ook, zijn medewerking verleent aan de toepassing van de jeugdbijstandsregeling moet de godsdienstige, de ideologische en de wijsgerige overtuiging van de minderjarigen en de gezinnen waartoe zij behoren, eerbiedigen.

Artikel 9

Aan het Fonds wordt kennis gegeven van iedere beslissing die overeenkomstig dit decreet genomen wordt als ze uitgaven ten gevolge heeft die ten laste komen van het Fonds.

HOOFDSTUK III

Vrijwillige jeugdbijstand

AFDELING I

Werkingsprincipes

Artikel 10

De vrijwillige jeugdbijstand berust op een vrijwillige medewerking van de betrokken partijen. Ze worden maximaal betrokken bij de hulp- en bijstandsverlening.

In alle gevallen kan een hulpverleningsaanvraag enkel ingewilligd worden en kan een hulpverleningsaanbod enkel uitgevoerd worden met de instemming van degenen die over de minderjarige het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben.

Een hulpverleningsaanvraag kan enkel ingewilligd worden en een hulpverleningsaanbod kan enkel uitgevoerd worden met de instemming van de min-twaalfjarige, rekening houdende met zijn leeftijd en maturiteit, als blijkt dat hij/zij tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is, de minderjarige die twaalf jaar of ouder is of nadat de minderjarige werd gehoord als die jonger is dan twaalf jaar.

Artikel 11

§1. Iedereen heeft recht op toegang tot zijn persoonlijke gegevens die bij de comités, de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand en de bemiddelingscommissies worden bewaard.

Derden die gegevens verstrekken, zonder dat zij daartoe verplicht werden, kunnen deze gegevens als vertrouwelijk bestempelen. In het geval zij niet instemmen met toegang tot het geheel of een gedeelte van deze gegevens, verleent de dossierhouder deze

toegang niet, tenzij hij van oordeel is dat de bescherming van de vertrouwelijkheid niet opweegt tegen de bescherming van het recht op toegang.

§2. Het recht op toegang wordt verleend uiterlijk binnen vijftien dagen na ontvangst van het verzoek.

Met behoud van de toepassing van het eerste lid wordt voor gegevens die bij de comités en de sociale diensten voor vrijwillige jeugdbijstand worden bewaard, het recht op toegang verleend uiterlijk op het ogenblik waarop het bureau een beslissing tot het organiseren of afwijzen van bijstand en hulp neemt. Voor gegevens die bij de bemiddelingscommissies worden bewaard, wordt het recht op toegang verleend uiterlijk op het ogenblik waarop de minnelijke regeling, vermeld in artikel 32, §1, wordt bereikt of de beslissing om de zaak uit handen te geven of om de zaak naar het openbaar ministerie door te verwijzen, vermeld in artikel 32, §2, wordt genomen.

§3. De toegang tot de gegevens wordt verstrekt door inzage.

Als bepaalde gegevens ook een derde betreffen en volledige inzage in die gegevens door de betrokkene afbreuk zou doen aan het recht van de derde op bescherming van zijn persoonlijke levenssfeer, wordt de toegang tot die gegevens verstrekt via gedeeltelijke inzage, een gesprek of een rapportage.

Eenieder kan bij de uitoefening van het toegangsrecht naar eigen keuze worden bijgestaan door een door het beroepsgeheim gehouden persoon en, wat de minderjarige betreft, ook door een personeelslid van de instelling waar de minderjarige onderwijs volgt, op voorwaarde dat die persoon niet rechtstreeks betrokken is bij de hulp- en bijstandsverlening, georganiseerd naar aanleiding van de problematische opvoedingssituatie.

Indien met toepassing van §1, tweede lid, de bescherming van de vertrouwelijkheid niet opweegt tegen de bescherming van het recht op toegang, kan de dossierhouder de toegang tot de betrokken gegevens verstrekken via gedeeltelijke inzage, een gesprek of een rapportage.

§4. Voor de toepassing van §1 worden de personen die deel uitmaken van het cliëntsysteem ten opzichte van elkaar als derden beschouwd.

Met behoud van de toepassing van §1 worden voor de toepassing van §3, tweede lid, de personen die deel uitmaken van het cliëntsysteem ten opzichte van

elkaar niet als derden beschouwd, voor zover het gaat om contextuele gegevens.

Contextuele gegevens zijn gegevens die tegelijk de persoon die toegang vraagt en een of meer andere personen die deel uitmaken van het cliëntsysteem, betreffen.

Het cliëntsysteem bestaat uit de volgende personen:

1° de minderjarige;

2° degene die over de minderjarige het ouderlijk gezag uitoefent;

3° degene die de minderjarige onder zijn bewaring heeft op het ogenblik van de uitoefening van het recht op toegang;

4° de personen die met de minderjarige samenwonen op het ogenblik van de uitoefening van het recht op toegang.

§5. Een minderjarige kan het toegangsrecht zelfstandig uitoefenen, rekening houdende met zijn leeftijd en maturiteit, vanaf blijkt dat de min-twaalfjarige tot een redelijke beoordeling van zijn belangen in staat is of vanaf de leeftijd van twaalf jaar.

Als de minderjarige jonger is dan twaalf jaar, wordt het toegangsrecht uitgeoefend door een wettelijke vertegenwoordiger.

De wettelijke vertegenwoordiger kan zich niet beroepen op de toepassing van §4 wat betreft de contextuele gegevens die de minderjarige en een andere persoon dan de wettelijke vertegenwoordiger zelf betreffen.

In geval van tegenstrijdige belangen met een wettelijke vertegenwoordiger of als die het toegangsrecht niet uitoefent, kan het toegangsrecht van de minderjarige worden uitgeoefend door een persoon als vermeld in §3, derde lid.

§6. Op verzoek van de betrokkenen worden de documenten die zij aanreiken toegevoegd aan het dossier. Alle betrokkenen hebben het recht om hun versie te geven van de feiten die vermeld zijn in het dossier.

§7. De betrokkenen hebben recht op een afschrift van de gegevens van het dossier waartoe ze toegang hebben door inzage en op een rapport van de gegevens van het dossier waartoe ze toegang hebben op een andere wijze dan door inzage.

Ieder afschrift en ieder rapport zijn persoonlijk en vertrouwelijk, en mogen enkel worden aangewend voor doeleinden van jeugdbijstand. De dossierhouder die een afschrift of rapport bezorgt, wijst de betrokkenen hierop en voegt een toelichting in die zin bij het afschrift of rapport.

De Vlaamse Regering kan de voorwaarden bepalen waaronder een afschrift of rapport wordt uitgereikt.

AFDELING II

Comité voor Bijzondere Jeugdzorg

ONDERAFDELING I

Algemene bepalingen

Artikel 12

Per bestuurlijk arrondissement wordt door de Vlaamse Regering een Comité voor Bijzondere Jeugdzorg opgericht.

Op grond van de bevolkingsdichtheid of de probleemconcentratie inzake bijzondere jeugdzorg kan de Vlaamse Regering ofwel per regio van twee bestuurlijke arrondissementen één comité oprichten, ofwel in hetzelfde bestuurlijk arrondissement twee of meer comités oprichten.

De Vlaamse Regering bepaalt de zetel en het werkgebied van de comités.

Artikel 13

§1. Het comité bestaat uit twaalf leden die door de Vlaamse Regering benoemd worden voor een hernieuwbare termijn van vijf jaar.

De leden worden benoemd als vertegenwoordigers van jeugdorganisaties, voorzieningen of andere initiatieven die zich actief met jeugd en gezin bezighouden. Ze bestaan voor één vierde uit personen die actief zijn in de jeugd- en volwassenenvorming, voor een vierde uit personen die actief zijn in dienst- en hulpverlening aan jeugd en gezin, voor een vierde uit personen die actief zijn in arbeids- en onderwijsmiddelen en voor één vierde uit personen die actief zijn

in de gezondheidszorg. De Vlaamse Regering houdt hierbij rekening met de onderscheiden maatschappelijke visies.

Bij de benoeming moet ten minste één derde van de leden van het comité jonger zijn dan dertig jaar.

De Vlaamse Regering kan aanvullende benoemingsvoorwaarden en onverenigbaarheden vaststellen.

§2. Het comité kan zelf twee extra leden coöpteren, die vanwege hun bijzondere deskundigheid inzake jeugdzorg een waardevolle bijdrage kunnen leveren aan de werking van het comité. Die leden worden door het comité gekozen met een tweederde meerderheid van stemmen.

§3. De Vlaamse Regering benoemt uit de leden van het comité één voorzitter en twee ondervoorzitters. Ten minste een van hen moet op het ogenblik van de benoeming jonger zijn dan dertig jaar.

Artikel 14

§1. Het comité omvat een bureau en een preventiecel.

Het comité oriënteert en stimuleert de werking van het bureau en van de preventiecel en bespreekt jaarlijks de algemene werking ervan.

Jaarlijks bezorgt het comité over de activiteiten van de preventiecel een verslag aan het agentschap overeenkomstig de richtlijnen die door het agentschap bepaald zijn.

§2. De Vlaamse Regering regelt de werking van het comité, van het bureau en van de preventiecel en stelt de vergoedingen van de leden vast.

Artikel 15

De volgende uitgaven zijn ten laste van het Fonds:

- 1° de werkingskosten van de comités, inclusief deze van de bureaus en de preventiecellen;
- 2° de uitgaven die voortvloeien uit de beslissingen die door de comités, de bureaus of de preventiecellen werden genomen en die niet door een private of openbare instelling gedragen worden.

De Vlaamse Regering bepaalt onder welke voorwaarden de comités, de bureaus en de preventiecellen de in het eerste lid vermelde uitgaven mogen doen.

ONDERAFDELING II

Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand

Artikel 16

§1. In elk comité wordt een Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand opgericht.

§2. Het bureau bestaat uit de voorzitter van het comité, die ambtshalve voorzitter is van het bureau, en uit vier leden van het comité, die op voordracht van het comité door de Vlaamse Regering worden benoemd.

Het voorzitterschap of lidmaatschap van het bureau is onverenigbaar met de hoedanigheid van lid van de raad van bestuur of personeelslid van een erkende voorziening of gemeenschapsinstelling.

Artikel 17

Het bureau heeft tot taak:

- 1° daadwerkelijke hulp en bijstand te organiseren in problematische opvoedingssituaties, ten behoeve van de minderjarigen en van degenen die over hen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben, in het belang van de minderjarige;
- 2° aan de magistraten belast met jeugdzaken, de waarborg te verlenen dat de hulp en bijstand, vermeld in 1°, daadwerkelijk zullen worden aangeboden, en hen daartoe desgevraagd mee te delen of die hulp en bijstand werden aangevat, nog worden voortgezet of werden voltooid.

Het bureau oefent de taken, vermeld in het eerste lid, uit met medewerking van de sociale dienst voor vrij-

willige jeugdbijstand, overeenkomstig de bepalingen van artikel 22.

ONDERAFDELING III

Preventiecel

Artikel 18

In elk comité wordt een Preventiecel opgericht. De preventiecel bestaat uit de voorzitter van het comité, die ambtshalve voorzitter is van de preventiecel, en de leden van het comité die niet tot het bureau behoren.

Artikel 19

De preventiecel heeft tot taak:

- 1° de omstandigheden en toestanden die negatief inwerken op de fysieke integriteit, het psychosociaal welzijn en de ontplooiingskansen van minderjarigen, ter kennis te brengen van private organisaties en van de overheid, met het oog op initiatieven om die toestanden en omstandigheden te voorkomen en te bestrijden;

- 2° in plaatselijk of in regionaal verband met dergelijke initiatieven samen te werken, ze te ondersteunen, te bevorderen en eventueel te coördineren.

Bij de uitoefening van die taken neemt de preventiecel onder meer de volgende werkingsprincipes in acht:

- 1° ze inventariseert en registreert de omstandigheden en toestanden, vermeld in het eerste lid, 1°, alsmede het geheel van de in het arrondissement bestaande initiatieven die de probleemsituaties proberen te verhelpen;
- 2° ze biedt vanuit lokale of sectorspecifieke kennis ondersteuning aan het intern verzelfstandigd agentschap Jongerenwelzijn bedoeld in het besluit van de Vlaamse Regering van 7 mei 2004 tot

oprichting van het intern verzelfstandigd agentschap Jongerenwelzijn.

ONDERAFDELING IV

Sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand

Artikel 20

In elk bestuurlijk arrondissement wordt een sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand opgericht ten behoeve van de comités, inclusief de bureaus en de preventiecellen.

Artikel 21

§1. De sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand bestaat uit consulenten. De consulenten zijn houder van een diploma van maatschappelijk assistent of van een diploma dat een voldoende pedagogische of sociale kennis doet blijken. De Vlaamse Regering bepaalt uit welke diploma's een voldoende pedagogische of sociale kennis blijkt.

§2. De Vlaamse Regering stelt de organieke reglementering en de personeelsformatie van de sociale dienst vast.

§3. De consulenten vervullen onder leiding van de teamverantwoordelijke en in samenwerking met de overheden, vermeld in artikel 20, de hun toevertrouwde opdrachten op de wijze die de Vlaamse Regering of het agentschap bepaalt.

§4. Aan de sociale dienst kunnen vrijwillige consulenten worden toegevoegd. De Vlaamse Regering kan nadere regels uitvaardigen betreffende hun aanstellingsvoorwaarden en opdrachten.

§5. De hoedanigheid van consulent en van vrijwillig consulent is onverenigbaar met de hoedanigheid van personeelslid, lid van de algemene vergadering of lid van de raad van bestuur van een erkende voorziening of gemeenschapsinstelling.

Artikel 22

De sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand neemt kennis van de problematische opvoedingssituaties die

hem ter kennis gebracht worden, hetzij door minderjarigen, hetzij door degenen die over de minderjarigen het ouderlijk gezag uitoefenen of hen onder hun bewaring hebben, hetzij door derden.

De sociale dienst probeert in de opvoedingssituaties, zoals vermeld in het eerste lid, te helpen door advies, doorverwijzing, overleg met de rechtstreeks of onrechtstreeks bij de probleemsituatie betrokkenen, door een specifiek aan de problematische opvoedingssituatie aangepast hulpverleningsprogramma uit te werken of door een concreet hulpaanbod dat rekening houdt met de verscheidenheid van de beschikbare voorzieningen.

Als een concrete hulpverleningsaanvraag door de sociale dienst werd afgewezen, legt hij die afwijzing ter bekrachtiging voor aan het bureau. Het bureau kan hetzij bekrachtigen, hetzij beslissen dat de sociale dienst aan de hulpverleningsaanvraag gevolg moet geven.

Indien uit die bekrachtigde afwijzing de afwezigheid van een problematische opvoedingssituatie blijkt, wijst de sociale dienst op de mogelijkheden van opvoedingsondersteuning bedoeld in het decreet van 13 juli 2007 houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning.

Oplossingsvoorstellen voor problematische opvoedingssituaties die financiële gevolgen hebben voor het Fonds, legt de sociale dienst ter bekrachtiging voor aan het bureau. Het bureau beslist hierover, met behoud van het bepaalde in artikel 15.

De sociale dienst brengt regelmatig bij het bureau verslag uit over de activiteiten, vermeld in het eerste tot en met het vierde lid.

Artikel 23

De sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand waakt erover dat de uitvoering van de hulp en bijstand die door het bureau worden georganiseerd, zoals omschreven in artikelen 17 en 22, verloopt volgens een handelingsplan dat, in samenspraak met de betrokken partijen en de voorzieningen, op aanvraag van deze sociale dienst, wordt opgesteld.

Een consulent van die dienst bezoekt regelmatig en ten minste om de zes maanden iedere persoon die aan een erkende voorziening, een gezin of een persoon of

een gemeenschapsinstelling werd toevertrouwd overeenkomstig dit hoofdstuk. De dienst brengt daarover schriftelijk verslag uit bij het bureau.

Artikel 24

De sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand voert de opdrachten uit waarmee de preventiecel hem belast ter uitvoering van haar taken, omschreven in artikel 19.

ONDERAFDELING V

Secretariaat

Artikel 25

De Vlaamse Regering organiseert een secretariaat, belast met de voorbereiding en de administratieve uitvoering van de beslissingen van het comité, inclusief het bureau en de preventiecel, en van de sociale dienst. De Vlaamse Regering regelt de samenstelling en de werking van het secretariaat.

AFDELING III

Bemiddelingscommissie voor Bijzondere Jeugdbijstand

ONDERAFDELING I

Algemene bepalingen

Artikel 26

Per gerechtelijk arrondissement wordt door de Vlaamse Regering een Bemiddelingscommissie voor Bijzondere Jeugdbijstand opgericht.

Op grond van de bevolkingsdichtheid of de probleemconcentratie inzake bijzondere jeugdbijstand, kan de Vlaamse Regering ofwel per regio van twee gerechtelijke arrondissementen één bemiddelingscommissie oprichten, ofwel in hetzelfde gerechtelijk arrondissement twee of meer bemiddelingscommissies oprichten.

De Vlaamse Regering bepaalt de zetel en het werkgebied van de bemiddelingscommissie.

Artikel 27

§1. De bemiddelingscommissie bestaat uit zes leden, waaronder een voorzitter en een plaatsvervangend voorzitter, die op grond van hun bijzondere deskundigheid inzake problematische opvoedingssituaties door de Vlaamse Regering worden benoemd voor een hernieuwbare termijn van vijf jaar.

Het voorzitterschap of lidmaatschap van de bemiddelingscommissie is onverenigbaar met het ambt van voorzitter van de jeugdkamer in een hof van beroep, met het ambt van onderzoeksrechter, jeugdrechter of parketmagistraat, evenals met de hoedanigheid van lid van de raad van bestuur of personeelslid van een erkende voorziening of een gemeenschapsinstelling.

De Vlaamse Regering kan aanvullende benoemingsvoorwaarden en bijkomende onverenigbaarheden vaststellen.

§2. Op elke zitting van de bemiddelingscommissie zijn de voorzitter of de plaatsvervangend voorzitter aanwezig en twee leden die worden aangewezen op de wijze die door de Vlaamse Regering bepaald is.

Artikel 28

De Vlaamse Regering regelt de werking van de bemiddelingscommissie en stelt de vergoedingen van de leden vast.

Artikel 29

De werkingskosten van de bemiddelingscommissie komen ten laste van het Fonds. De Vlaamse Regering bepaalt onder welke voorwaarden uitgaven gedaan mogen worden.

ONDERAFDELING II

Secretariaat

Artikel 30

De Vlaamse Regering organiseert ten behoeve van de bemiddelingscommissie een secretariaat waarvan ze de samenstelling en de werking regelt.

ONDERAFDELING III

Taken

Artikel 31

§1. De bemiddelingscommissie neemt kennis van:

- 1° bemiddelingsverzoeken inzake oplossingsvoorstellen die door het bureau noodzakelijk worden geacht voor problematische opvoedingssituaties, maar waarvoor de vereiste instemming van één of meer van de betrokkenen, zoals bepaald in artikel 10, tweede en derde lid, ontbreekt;
- 2° bemiddelingsverzoeken inzake hulpverleningsaanvragen die door het bureau werden afgewezen, zoals bepaald in artikel 22, derde lid, of die niet kunnen worden ingewilligd omdat de in artikel 10, tweede en derde lid, vereiste instemming ontbreekt;
- 3° bemiddelingsverzoeken in verband met klachten van personen die over een minderjarige het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, van wie het wangedrag of de onbuigzaamheid tot ernstige conflicten aanleiding geeft of het psychosociaal welzijn van zijn leefgenoten ernstige schade berokkent, als alle pogingen tot conflictoplossing tot dusver mislukt zijn;
- 4° bemiddelingsverzoeken vanwege parketmagistraten, belast met jeugdzaken, of verzoeken om advies vanwege magistraten, belast met jeugdzaken;
- 5° bemiddelingsverzoeken van hulpverleners die werken in erkende voorzieningen of gemeenschapsinstellingen.

§2. De bemiddelingsverzoeken, vermeld in §1, 1° en 2°, kunnen ofwel worden ingediend door het bureau, ofwel door de minderjarige, ofwel door de personen die over de minderjarige het ouderlijke gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, ofwel door iedere vertrouwenspersoon die in feite de belangen van de minderjarige behartigt, hetzij in eigen naam hetzij in naam van de minderjarige.

Artikel 32

§1. De bemiddelingscommissie heeft tot taak tussen de opgeroepen partijen te bemiddelen met het oog op het bereiken van een minnelijke regeling. Als dat

voor de uitvoering van haar taak nuttig blijkt, kan de bemiddelingscommissie een beroep doen op deskundigen en bevoorrechte getuigen.

Als een minnelijke regeling tot stand komt, wordt ze vastgelegd in een geschrift, dat behoorlijk wordt ondertekend door de betrokken partijen.

§2. Als geen minnelijke schikking tot stand komt, beslist de bemiddelingscommissie, hetzij om de zaak uit handen te geven, hetzij om de zaak in het belang van de minderjarige door te verwijzen naar het openbaar ministerie.

De beslissing om de zaak uit handen te geven is met redenen omkleed en wordt ter kennis gebracht van de opgeroepen partijen.

De beslissing om de zaak naar het openbaar ministerie door te verwijzen, kan alleen genomen worden als de bemiddelingscommissie van oordeel is dat het in het belang van de minderjarige erg wenselijk is dat er een afdwingbare pedagogische maatregel wordt genomen.

De zaak wordt doorverwezen door middel van een gemotiveerd advies dat aan het openbaar ministerie wordt bezorgd. De in bemiddeling opgeroepen partijen worden van het feit van de doorverwijzing in kennis gesteld.

Artikel 33

De adviezen, vermeld in artikel 31, §1, 4°, worden rechtstreeks bezorgd aan het ambt van de magistratuur die erom verzocht.

ONDERAFDELING IV

Bemiddelingsprocedure

Artikel 34

§1. Bemiddelingsverzoeken kunnen aanhangig gemaakt worden bij verzoekschrift of bij mondelinge verklaring.

Het aan de bemiddelingscommissie gerichte verzoekschrift wordt neergelegd op of wordt per brief gezonden aan het secretariaat van de bemiddelingscommissie, vermeld in artikel 30.

Het bemiddelingsverzoek bij mondelinge verklaring wordt opgenomen in een bijzonder daartoe gehouden register, hetzij op het secretariaat van de bemiddelingscommissie hetzij op het secretariaat van het comité, vermeld in artikel 25. In dat laatste geval wordt het bemiddelingsverzoek door dat secretariaat onverwijld ter kennis gebracht van het secretariaat van de bemiddelingscommissie.

§2. Het verzoek of de op te nemen verklaring vermeldt:

- 1° de dag, de maand en het jaar van het bemiddelingsverzoek;
- 2° als het verzoek of de verklaring uitgaat van het bureau of een parketmagistraat, belast met jeugdzaken: de voornaam, de achternaam en de hoedanigheid van de persoon die het verzoek indient;
- 3° als het verzoek of de verklaring uitgaat van een andere persoon dan die welke vermeld wordt in 2°: de voornaam, de achternaam, de geboortedatum, de woonplaats en de hoedanigheid van de verzoeker en, in voorkomend geval, van de persoon die namens de minderjarige het verzoek indient;
- 4° een korte omschrijving van het voorwerp van het bemiddelingsverzoek, alsook de bij de bemiddeling te betrekken partijen.

Artikel 35

De bij de bemiddeling te betrekken partijen worden bij gewone brief van het secretariaat van de bemiddelingscommissie opgeroepen om te verschijnen op de plaats, de dag en het uur, die door de bemiddelingscommissie worden bepaald.

De minderjarige kan zich laten bijstaan of, als de bemiddelingscommissie het toestaat, zich laten vertegenwoordigen door een vertrouwenspersoon van zijn keuze. Als de minderjarige daartoe zelf niet in staat is, kan de bemiddelingscommissie hem ambtshalve een vertrouwenspersoon toewijzen.

Personen die het ouderlijk gezag over de minderjarige uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, kunnen zich eveneens door een vertrouwenspersoon laten bijstaan, of, als de bemiddelingscommissie het toestaat, zich door een vertrouwenspersoon van hun keuze laten vertegenwoordigen.

Het bureau kan zich door een lid ervan of door een consulent van de sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand laten vertegenwoordigen.

De parketmagistraat, belast met jeugdzaken, kan zich door een consulent van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand laten vertegenwoordigen.

AFDELING IV

Voortzetting van de hulp- en bijstandsverlening vanaf achttien jaar

Artikel 36

§1. Aan personen die voor de leeftijd van achttien jaar deelnemen aan een opvoedend project, georganiseerd door het bureau of opgelegd door de jeugdrechtbank, kan, nadat zij de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt, worden toegestaan om nog gedurende ten hoogste zes maanden verder aan het project deel te nemen.

§2. Aan personen ten aanzien van wie door het bureau hulp en bijstand werden georganiseerd of een maatregel werd opgelegd door de jeugdrechtbank kan, na het beëindigen van de hulp en bijstand of van de maatregel en op zijn vroegst vanaf de leeftijd van achttien jaar, verder hulp en bijstand worden toegestaan onder de hierna genoemde vormen en met inachtneming van de hierna bepaalde maximumleeftijden:

- 1° tot de leeftijd van ten hoogste twintig jaar onder permanent toezicht op kamers wonen;
- 2° tot de leeftijd van ten hoogste twintig jaar verblijven bij een betrouwbare persoon of een betrouwbaar gezin;
- 3° tot de leeftijd van ten hoogste twintig jaar verblijven in een geschikte open inrichting;
- 4° tot de leeftijd van ten hoogste eenentwintig jaar onder begeleiding zelfstandig wonen.

Als de betrokkenen, die de leeftijd van achttien jaar hebben bereikt, tot uiterlijk drie maanden na de datum van beëindiging van de hulp en bijstand die door het bureau werden georganiseerd of van een

maatregel die door de jeugdrechtbank werd opgelegd, de aanvraag vermeld in §3, indienen, kan aan hen tot aan de leeftijd van ten hoogste twintig jaar door het bureau de hulp en bijstand worden verleend, vermeld in het eerste lid, 1°, 2° en 3°. Als zij de aanvraag indienen tot uiterlijk zes maanden na die datum, dan kan aan hen tot aan de leeftijd van ten hoogste eenentwintig jaar door het bureau de hulp en bijstand worden verleend, vermeld in het eerste lid, 4°.

§3. De betrokkenen dienen daartoe een gedateerde en ondertekende schriftelijke aanvraag in bij het bureau van het bevoegde comité. De sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand stelt een onderzoek in naar de wenselijkheid van een voortgezette hulp- en bijstandsverlening. Hij hoort alle betrokken partijen. Hij brengt daarover verslag uit bij het bureau en motiveert in voorkomend geval de wenselijkheid van de voortzetting van de hulp- en bijstandsverlening in het raam van de bijzondere jeugdbijstand. Het bureau kan het voorstel tot voortzetting van de hulp- en bijstandsverlening bekrachtigen voor een hernieuwbare termijn van ten hoogste zes maanden, zonder evenwel de maximumleeftijd, vermeld in §2, te overschrijden. Artikel 15 is van overeenkomstige toepassing.

§4. Artikel 67 is van overeenkomstige toepassing wat betreft de bijdrage in de onderhouds-, opvoedings- en behandelingskosten.

HOOFDSTUK IV

Gerechtelijke jeugdbijstand

AFDELING I

De bevoegdheid van de jeugdrechtbank voor het nemen van afdwingbare pedagogische maatregelen

Artikel 37

De jeugdrechtbank neemt kennis van problematische opvoedingssituaties:

1° als het openbaar ministerie een afdwingbare pedagogische maatregel noodzakelijk acht, nadat de zaak ernaar werd doorverwezen door de bemiddelingscommissie overeenkomstig artikel 32, §2, vierde lid;

2° als het openbaar ministerie aantoonst dat tegelijk de volgende voorwaarden zijn vervuld:

- a) een afdwingbare pedagogische maatregel is dringend noodzakelijk;
- b) er zijn voldoende aanwijzingen dat de minderjarige onmiddellijk moet worden beschermd tegen een vorm van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik;
- c) het verlenen van hulp en bijstand op vrijwillige basis is niet meteen mogelijk.

AFDELING II

De afdwingbare pedagogische maatregelen

ONDERAFDELING I

Algemene maatregelen

Artikel 38

§1. De jeugdrechtbank kan in problematische opvoedingssituaties als vermeld in artikel 37, 1°, een van de volgende maatregelen nemen:

- 1° de personen die over de minderjarige het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, een pedagogische richtlijn verstrekken;
- 2° voor ten hoogste één jaar de minderjarige onder toezicht stellen van de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand;
- 3° voor ten hoogste één jaar gezinsbegeleiding bevelen;
- 4° voor ten hoogste zes maanden de minderjarige een opvoedend project opleggen of de minderjarige, eventueel samen met de personen die over hem het ouderlijk gezag uitoefenen of hem onder hun bewaring hebben, toevertrouwen aan een project;
- 5° voor ten hoogste één jaar de minderjarige een semiresidentiële voorziening doen bezoeken;

- 6° voor ten hoogste één jaar de minderjarige, die de leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt en over voldoende inkomsten beschikt, zelfstandig laten wonen;
- 7° voor ten hoogste één jaar de minderjarige die de leeftijd van zeventien jaar heeft bereikt onder permanent toezicht op kamer laten wonen;
- 8° voor ten hoogste dertig dagen de minderjarige onder de begeleiding stellen van een onthaal- en oriëntatiecentrum;
- 9° voor ten hoogste zestig dagen de minderjarige onder de begeleiding stellen van een observatiecentrum;
- 10° de minderjarige toevertrouwen aan een betrouwbare persoon of een betrouwbaar gezin:
 - a) voor ten hoogste één jaar, als hij de leeftijd van twaalf jaar heeft bereikt;
 - b) tot de leeftijd van ten hoogste dertien jaar, als hij jonger is dan twaalf jaar;
- 11° uitzonderlijk en voor ten hoogste één jaar de minderjarige toevertrouwen aan een geschikte open inrichting;
- 12° uitzonderlijk en voor ten hoogste drie maanden de minderjarige die de leeftijd van veertien jaar heeft bereikt toevertrouwen aan een geschikte gesloten gemeenschapsinstelling, wanneer wordt aangetoond dat de minderjarige zich aan de in 10° en 11° vermelde maatregelen tweemaal of meer onttrekt en dat die maatregel noodzakelijk is voor het behoud van de integriteit van de persoon van de minderjarige;
- 13° voor ten hoogste één jaar de minderjarige toevertrouwen aan een psychiatrische inrichting, als dat na een psychiatrische expertise noodzakelijk blijkt.

§2. De toepassing van de maatregelen, vermeld in §1, 5° tot en met 11° en 13°, moet een gezinsgerichte werking mogelijk maken, onder meer door de beperking van de afstand tussen de plaats van uitvoering van de maatregel en de woonplaats van de minderjarige, tenzij wordt aangetoond dat uitsluitend het belang van de minderjarige het anders vereist.

§3. Een opvoedend project, vermeld in §1, 4°, dient aan volgende voorwaarden te voldoen:

- 1° het is gericht tot een specifieke doelgroep of op een bijzondere probleemsituatie;
- 2° het is georganiseerd door een erkende voorziening of een organisatie die daartoe een overeenkomst heeft gesloten met de Vlaamse minister;
- 3° het is gericht op het versterken van de eigen zorg en/of gericht op het versterken van de zorg in het eigen milieu.

Artikel 39

Met behoud van de toepassing van de besluiten genomen ter uitvoering van artikel 48, §2, met betrekking tot de bezoeken, de briefwisseling, de opvoedingsregeling en het pedagogische concept en programma van de erkende voorzieningen, kan de jeugdrechtbank ten aanzien van de minderjarigen de aanvullende voorwaarden bepalen die verbonden zijn aan de maatregelen die overeenkomstig artikel 38, §1, 2° tot en met 13°, worden genomen.

Die aanvullende voorwaarden kunnen enkel een concretisering van de maatregel inhouden.

Artikel 40

De jeugdrechtbank belast:

- 1° een erkende voorziening of in voorkomend geval de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand met de in artikel 38, §1, 3°, vermelde gezinsbegeleiding;
- 2° naar gelang van het geval, een erkende of gelijkgestelde voorziening of een gemeenschapsinstelling met de organisatie van de in artikel 38, §1, 4° tot en met 9°, en 11°, bepaalde maatregelen en met de begeleiding van de betrokkenen;
- 3° in voorkomend geval een erkende voorziening met de begeleiding van het gezin of de persoon, aan wie overeenkomstig artikel 38, §1, 10°, de minderjarige werd toevertrouwd.

Artikel 41

De maatregelen vermeld in artikel 38, §1, kunnen zowel tijdens de voorbereidende rechtspleging als tijdens en na de rechtspleging over de grond van de zaak worden genomen. Ze kunnen te allen tijde worden ingetrokken of op verzoek van de minderjarige, zijn wettelijke vertegenwoordiger, de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand of het openbaar ministerie worden vervangen door een andere maatregel die in dat artikel is bepaald.

De maatregelen vermeld in artikel 38, §1, 2°, 3°, 5° tot 7°, 10°, 11° en 13°, eindigen na het verstrijken van de maximumtermijn, tenzij ze worden verlengd, telkens voor een termijn die de gestelde maximumperiode niet mag overschrijden. De maatregelen, vermeld in artikel 38, §1, 8°, 9° en 12°, kunnen slechts eenmaal worden verlengd.

Al de maatregelen die tijdens de voorbereidende rechtspleging worden genomen, zijn samen beperkt tot zes maanden. Als een maatregel die na de rechtspleging over de grond van de zaak werd genomen, door een andere maatregel wordt vervangen, eindigt die op de dag waarop de vervangen maatregel een einde zou hebben genomen.

Artikel 42

De afdwingbare pedagogische maatregelen worden geschorst als de minderjarige in een psychiatrische inrichting moet verblijven krachtens de wet van 26 juni 1990 betreffende de bescherming van de persoon van de geesteszieke.

Ze eindigen van rechtswege op de dag dat de minderjarige meerderjarig wordt.

ONDERAFDELING II

Maatregelen in geval van hoogdringendheid

Artikel 43

De jeugdrechtbank kan, als ze door het openbaar ministerie gevorderd werd op grond van artikel 37, 2°, een van de maatregelen nemen, vermeld in artikel 38, §1, 4°, en 6° tot en met 13°.

Artikel 38, §2, artikel 39, 40, 2° en 3°, artikelen 41 en 42 zijn van overeenkomstige toepassing.

AFDELING III

Sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand

Artikel 44

In elk gerechtelijk arrondissement wordt een sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand opgericht.

Artikel 21 is van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat ze de hun toevertrouwde opdrachten vervullen in samenwerking met de overheden, vermeld in artikel 45.

Artikel 45

De sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand vervult de opdrachten van sociale aard die hem door magistraten, belast met jeugdzaken, worden toevertrouwd ten behoeve van degenen voor wie ter uitvoering van de jeugdbijstandsregeling een afdwingbare pedagogische maatregel wordt genomen.

De sociale dienst vervult eveneens, als een wet dat voorziet, de navorsingsopdrachten die hem worden toevertrouwd door de in het eerste lid vermelde magistraten met het oog op het nemen van een afdwingbare pedagogische maatregel met toepassing van de jeugdbijstandsregeling.

Artikel 46

De sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand waakt erover dat de uitvoering van de afdwingbare pedagogische maatregelen die door de jeugdrechtbank worden opgelegd, verloopt volgens een handlingsplan dat, in samenspraak met de betrokken partijen en de voorzieningen, op aanvraag van deze sociale dienst, wordt opgesteld.

Een consulent van die dienst bezoekt regelmatig en ten minste om de zes maanden iedere persoon die door de jeugdrechtbank aan een erkende voorziening, een gezin of een persoon of een gemeenschapsinstelling werd toevertrouwd overeenkomstig de jeugdbijstandsregeling. De dienst brengt daarover schriftelijk verslag uit bij de jeugdrechtbank.

HOOFDSTUK V

Voorzieningen

AFDELING I

Gemeenschapsinstellingen

Artikel 47

§1. De Vlaamse Regering richt gemeenschapsinstellingen op. De Vlaamse Regering bepaalt de maximumcapaciteit van elke gemeenschapsinstelling.

§2. De gemeenschapsinstellingen zijn, tot ze hun maximumcapaciteit bereiken hebben, belast met:

1° het uitvoeren van opdrachten, als vermeld in artikel 38, §1, 8°, 9°, 11° en 12°;

2° het uitvoeren van opdrachten inzake opvang, oriëntatie, observatie en residentiële begeleiding, bepaald in een wet betreffende de opgave van maatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd.

AFDELING II

Private voorzieningen

Artikel 48

§1. Iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die zich voorneemt doorgaans minderjarigen op te nemen of te begeleiden in het raam van dit decreet, moet daartoe door de Vlaamse Regering worden erkend.

§2. De Vlaamse Regering stelt per categorie van voorzieningen de algemene erkenningsvoorwaarden vast. Die voorwaarden kunnen betrekking hebben op:

1° de personele en materiële infrastructuur;

2° het opleidingsniveau en de aanvullende vorming van het personeel;

3° de verzorging, het onderwijs, de beroepsopleiding en het opvoedingsregime van de minderjarigen;

4° het pedagogische concept en programma;

5° de door haar bepaalde programmatie inzake de voorzieningen.

§3. De voorzieningen en projecten worden erkend voor een hernieuwbare erkenningstermijn van maximaal vijf jaar.

Artikel 49

De Vlaamse Regering beslist over de erkenningsaanvragen. De Vlaamse Regering stelt de erkenningsprocedure vast.

Elk erkenningsdossier bevat, behoudens de vereiste administratieve inlichtingen, het pedagogische concept en programma, een verslag van de leidend jeugdrechter in de jeugdrechtbank en van het comité in wiens werkgebied de aanvrager is gevestigd.

Artikel 50

Als een erkende voorziening niet meer aan de erkenningsvoorwaarden voldoet, kan een aanmaning volgen van de Vlaamse Regering om zich, naar gelang van het geval, binnen een termijn van acht dagen tot zes maanden aan die voorwaarden te conformeren.

Als de voorwaarden niet vervuld worden, ondanks de termijn van respijt, kan de Vlaamse Regering de erkenning intrekken.

Artikel 51

De Vlaamse Regering laat de in artikel 48, §1, vermelde voorzieningen inspecteren door personeelsleden van het agentschap dat belast is met de inspectie binnen het beleidsdomein, vermeld in artikel 54, tweede lid.

Artikel 52

De Vlaamse Regering bepaalt de subsidies aan de erkende voorzieningen, de projecten en de gelijkgestelde voorzieningen.

De subsidiëeringsnormen worden, overeenkomstig de door haar vastgestelde procedure, door de Vlaamse Regering vastgesteld.

AFDELING III

Preventieve vaccinaties

Artikel 53

Buiten de gevallen waarin er een medische tegen-aanwijzing bestaat, mogen aan de minderjarigen die geplaatst zijn overeenkomstig de bepalingen van de jeugdbijstandsregeling preventieve vaccinaties en inenting worden toegediend overeenkomstig de regels die door de Vlaamse Regering worden bepaald.

HOOFDSTUK VI

Financiering

AFDELING I

Fonds Jongerenwelzijn

ONDERAFDELING I

Oprichting

Artikel 54

Er wordt een intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid opgericht als vermeld in artikel 10 van het kaderdecreet. Dat agentschap draagt als naam Fonds Jongerenwelzijn.

De Vlaamse Regering bepaalt tot welk homogeen beleidsdomein het Fonds behoort en kan een afwijking toestaan op het principe van de operationele autonomie, vermeld in artikel 10, §1, van het kaderdecreet.

De bepalingen van het kaderdecreet zijn van toepassing op het Fonds, met uitzondering van artikelen 4, §2, 1°, en 6, §3.

ONDERAFDELING II

Missie, taken en bevoegdheden

Artikel 55

Het Fonds heeft als missie de financiering te garanderen van de zorg die wordt aangeboden aan de doelgroep zoals bepaald in het tweede lid.

De doelgroep wordt gevormd door:

- 1° personen tot de leeftijd van 25 jaar voor wie de maatschappelijke integratie en participatie in het gedrang is gekomen of dreigt te komen door een problematische leefsituatie, of door een verschillende leefcultuur of door andere maatschappelijk niet aanvaardbare situaties;
- 2° personen die worden onderworpen aan maatregelen, opgesomd in een wet betreffende de opgave van maatregelen ten aanzien van minderjarigen die een als misdrijf omschreven feit hebben gepleegd;
- 3° de ouders, de opvoedingsverantwoordelijken en de natuurlijke personen die bij de personen, vermeld in 1° en 2°, inwonen of met die personen een affectieve band hebben, of in de buurt wonen of die er geregeld contact mee hebben, onder meer bij het schoolgaan, in de werksituatie of tijdens de vrijetijdsbesteding.

Artikel 56

De kerntaken van het Fonds omvatten:

- 1° het op zich nemen van de financiële lasten van de zorgtaken voor de doelgroep, bepaald in artikel 55, tweede lid;
- 2° het aanleggen en beheren van financiële reserves met het oog op de dekking van toekomstige en onvoorziene uitgaven;

3° het innen van de kinderbijslagen en de bijdragen van personen ten aanzien van wie hulp wordt georganiseerd of van onderhoudsplichtige personen.

Artikel 57

De taken, vermeld in artikel 56, omvatten in elk geval het opnemen van de financiële lasten ten gevolge van de jeugdbijstandsregeling.

In die financiële lasten zijn de wedden, de voorschotten daarop en de vergoedingen of uitkeringen, die een toebehoren van de wedden vormen of ermee gelijkstaan, van het personeel van de diensten van de Vlaamse Regering niet inbegrepen.

Artikel 58

Binnen het raam van de missie en de taken van het Fonds kan de Vlaamse Regering specifieke taken aan het Fonds toewijzen.

ONDERAFDELING III

Bestuur en werking

Artikel 59

Het Fonds wordt beheerd door de Vlaamse Regering, middels een door haar op te richten intern verzelfstandigd agentschap zonder rechtspersoonlijkheid.

Artikel 60

De Vlaamse Regering regelt de werking van het Fonds. In afwijking van artikel 6, §3, van het kaderdecreet belast ze een hoofd van een agentschap van het beleidsdomein, vermeld in artikel 54, §2, met de algemene leiding, de werking en de vertegenwoordiging van het Fonds.

Artikel 61

De beheersovereenkomst, vermeld in artikel 8 van het kaderdecreet, vormt een onderdeel van de beheersovereenkomst van het intern verzelfstandigd agentschap zonder rechtspersoonlijkheid, vermeld in artikel 59.

ONDERAFDELING IV

Financiële middelen

Artikel 62

De middelen waarover het Fonds beschikt, zijn:

- 1° dotaties;
- 2° het eventuele saldo op het einde van het voorgaande begrotingsjaar;
- 3° schenkingen en legaten in speciën;
- 4° inkomsten uit eigen participaties en uit door het Fonds verstrekte leningen aan derden;
- 5° opbrengsten uit de verkoop van eigen participaties;
- 6° ontvangsten die voortvloeien uit de daden van beheer of beschikking met betrekking tot eigen domeingoederen;
- 7° de subsidies waarvoor het Fonds als begunstigde in aanmerking komt;
- 8° de opbrengst uit sponsoring;
- 9° de terugvordering van ten onrechte gedane betalingen;
- 10° de bijdragen van personen ten aanzien van wie hulp wordt georganiseerd of van onderhoudsplichtige personen;
- 11° de geïnde kinderbijslagen en de ontvangsten die voortvloeien uit tussenkomsten in de geneeskundige zorgen;
- 12° vergoedingen voor andere prestaties aan derden, volgens de voorwaarden bepaald in de beheersovereenkomst;
- 13° leningen;
- 14° huurgelden betreffende gronden of gebouwen waarvan de lasten van het eigenaarsonderhoud werden toevertrouwd aan het Fonds, alsook de volledige opbrengst uit de verkoop van die gronden of gebouwen.

Tenzij het anders bepaald is in een decreet worden de ontvangsten genoemd in het eerste lid, beschouwd als ontvangsten die bestemd zijn voor de gezamenlijke uitgaven.

Artikel 63

Het agentschap kan schenkingen of legaten aanvaarden. Het hoofd van het agentschap beoordeelt vooraf de opportuniteit en de risico's die aan de aanvaarding verbonden zijn.

Artikel 64

Het Fonds wordt gemachtigd om een reservefonds aan te leggen op het niveau van het agentschap.

De middelen in het reservefonds mogen worden aangewend voor:

- 1° de taken die krachtens artikelen 56 tot en met 58 aan het Fonds zijn opgedragen of die door de Vlaamse Regering aan het Fonds worden gegeven;
- 2° het verwerven en beheren van patrimonium dat wordt aangewend voor de realisatie van de taken, vermeld in 1°.

De financiering van het reservefonds is afhankelijk van een machtiging door het parlement in de jaarlijkse begroting.

Die machtiging tot financiering kan alleen betrekking hebben op het deel van de uitgavenkredieten dat in de begroting aan het Fonds wordt toegekend en dat in het begrotingsjaar zelf niet wordt aangewend.

ONDERAFDELING V

Algemene bepalingen

Artikel 65

Behoudens andersluidende bepalingen worden de begroting en de rekeningen opgemaakt en goedgekeurd, en wordt de controle door het Rekenhof uitgevoerd overeenkomstig de bepalingen van de wet van 16 maart 1954 betreffende de controle op de instellingen van openbaar nut, die op de instellingen van categorie A betrekking hebben.

AFDELING II

Bijdragen en bestemming loon

Artikel 66

De Vlaamse Regering vaardigt algemeen geldende regels uit betreffende de bijdrage van de minderjarigen en van de onderhoudsplichtige personen in de onderhouds-, opvoedings- en behandelingskosten van de minderjarigen, evenals betreffende de bestemming van het loon dat wordt toegekend aan de minderjarigen die werden geplaatst overeenkomstig de bepalingen van de jeugdbijstandsregeling.

Het bureau of de jeugdrechter bepaalt overeenkomstig deze regels de bijdrage van de minderjarige en van de onderhoudsplichtige personen, evenals de bestemming die aan het loon zal worden gegeven. Met betrekking tot de beslissing van het bureau hebben de betrokkenen het recht zich bij verzoekschrift tot de jeugdrechtbank te wenden.

Artikel 67

Als voor de minderjarigen die werden geplaatst overeenkomstig de jeugdbijstandsregeling geldsommen op hun spaar- of depositoboekje worden ingeschreven, gebeurt die inschrijving op een boekje dat op hun naam wordt geopend bij een kredietinstelling, die hetzij door henzelf vanaf de leeftijd van twaalf jaar, hetzij, als zij jonger zijn dan twaalf jaar, door hun wettelijke vertegenwoordiger wordt aangewezen.

Tijdens de minderjarigheid kunnen de bedragen van het loon die op een spaar- of depositoboekje bij een kredietinstelling werden ingeschreven, niet worden afgehaald zonder de uitdrukkelijke machtiging van het bureau of de jeugdrechter.

HOOFDSTUK VII

Slotbepalingen

Artikel 68

In artikel 6 van de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming wordt het vierde lid opgeheven.

Artikel 69

De volgende regelingen worden opgeheven:

- 1° de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, gewijzigd bij de decreten van 21 december 1990, 25 juni 1992, 15 juli 1997 en 7 mei 2004;
- 2° het decreet van 7 mei 2004 tot omvorming van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand tot het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, gewijzigd bij het decreet van 2 juni 2006, met uitzondering van de artikelen 1, 2, 14, 16, 17 en 19.

Artikel 70

De besluiten die genomen zijn ter uitvoering van de decreten, vermeld in artikel 69, blijven van kracht zolang ze niet zijn opgeheven of zolang hun geldigheidsduur niet verstreken is.

Artikel 71

De Vlaamse Regering stelt voor elke bepaling van dit decreet de datum van inwerkingtreding vast.

Brussel, 12 oktober 2007.

De minister-president van de Vlaamse Regering,

Kris PEETERS

*De Vlaamse minister van Welzijn,
Volksgezondheid en Gezin,*

Steven VANACKERE

Bijlagen bij de memorie van toelichting

BIJLAGE 1

Concordantietabel

Concordantietabel

GD = decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990 (B.S. 8 mei 1990) (Geconsolideerde versie)

Decreet 85 = decreet van 27 juni 1985 “inzake bijzondere jeugdbijstand” (B.S. 5 juli 1985)

Decreet 90 = decreet van 28 maart 1990 “tot wijziging van het decreet van 27 juni 1985 inzake bijzondere jeugdbijstand” (B.S. 7 april 1990)

Decreet 97 = decreet van 15 juli 1997 “houdende oprichting van een gezins- en welzijnsraad en van een adviserende beroepscommissie inzake gezins- en welzijnsaangelegenheden” (B.S. 17 september 1997)

Decreet Fonds = decreet van 7 mei 2004 “tot omvorming van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand tot het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990” (B.S. 4 juni 2004): deze artikelen zijn momenteel nog niet in werking getreden.

Decreet = decreet van 7 mei 2004 “wat betreft de gerechtelijke jeugdbijstand ter bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing in urgente gevallen” (B.S. 14 juli 2004):

In de tabel wordt, in een regel onder het corresponderende artikel uit de gecoördineerde decreten, ook de oorspronkelijke bron weergegeven, teruggaand tot het decreet van 27 juni 1985.

Voor de memorie van toelichting bij dit voorontwerp van decreet betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand werd geput uit vroegere memories van toelichting en verslaggeving van parlementaire werkzaamheden

Decreet Opvoedingsondersteuning: Decreet van 13 juli 2007 houdende de organisatie van opvoedingsondersteuning (B.S. 14 augustus 2007)

Hoofdstuk I. Algemene bepalingen		
Art. 1	gemeenschapsaangelegenheid	Art. 1 GD (gewijzigd) (Art. 1. Decreet 85) Art. 1 Decreet Fonds
Art. 2	definities	Art. 2 GD (met toevoeging van een aantal nieuwe definities) (Art. 2. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 2. Decreet 90) Art. 2 Decreet Fonds
Hoofdstuk II. Doel en basisprincipes van de Bijzondere Jeugdbijstand		
Afdeling I. Doel		
Art. 3	doel BJB	
Art. 4	administratiefrechtelijke organisatie	
Afdeling II. Basisprincipes		
Art. 5	verwerking persoonsgegevens	
Art. 6	uitwisseling van persoonsgegevens	+ aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3
Art. 7	beroepsgeheim	Art. 43 GD + aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3 (Art. 31. Decreet 85)
Art. 8	eerbiediging overtuiging	Art. 44 GD (Art. 31bis. Decreet 85, ingevoegd door art. 21. Decreet 90)
Art. 9	uitgaven begroting	Art. 34 GD, gewijzigd door art. 15 Decreet Fonds (Art. 26. Decreet 85)
Hoofdstuk III. Vrijwillige jeugdbijstand		
Afdeling I. Werkingsprincipes		
Art. 10	participatie, instemming	
Art. 10, 1° lid		
Art. 10, 2° lid		Art. 9, § 2, 3° GD + aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3 (Art. 9. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 5. Decreet 90)
Art. 10, 3° lid		Art. 9, § 2, 4° GD + aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3 (Art. 9. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 5. Decreet 90)
Art. 11	toegang tot dossiers	+ aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3
Afdeling II. Comité voor Bijzondere Jeugdzorg		
Onderafdeling I. Algemene bepalingen		
Art. 12	werkgebied en zetel	Art. 3 GD (Art. 3. Decreet 85)
Art. 13	samenstelling	
Art. 13, §1		Art. 6, § 1 GD + aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3 (Art. 6. Decreet 85)
Art. 13, §2		Art. 6, § 2 GD (Art. 6. Decreet 85)
Art. 13, §3		Art. 6, § 3 GD (Art. 6. Decreet 85)
Art. 14	werking comité	
Art. 14, §1		Art. 4, § 2, 5° en 6°, GD
Art. 14, §2		Art. 6, § 4, en art. 10, § 2 GD
Art. 15	werkingskosten	Art. 11 GD, gewijzigd door art. 15 Decreet Fonds (Art. 11. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 6. Decreet 90) + Arb.Hof nr. 66

Onderafdeling II. Bureau voor Bijzondere Jeugdbijstand		
Art. 16	oprichting en samenstelling	
Art. 16, §1		Art. 8 GD (Art. 8 Decreet 85)
Art. 16, §2		Art. 10, § 1 GD (Art. 10, § 1. Decreet 85 (lid 1.) en art. 8, lid 2. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 4. Decreet 90 (lid 2.))
Art. 17	taken	
Art. 17, 1° lid, 1°		Art. 4, § 1, 1° GD (Art. 4. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 3. Decreet 90)
Art. 17, 1° lid, 2°		Art. 4, § 1, 2° GD (Art. 4. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 3. Decreet 90)
Art. 17, 2° lid		Art. 9, §1 GD
Onderafdeling III. Preventiecel		
Art. 18	oprichting en samenstelling	Art. 5, §2, inleidende zin, GD
Art. 19	taken preventiecel	
Art. 19, 1° lid, 1°		Art. 4, 3° GD (Art. 4. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 3. Decreet 90)
Art. 19, 1° lid, 2°		Art. 4, 4° GD (Art. 4. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 3. Decreet 90)
Art. 19, 2° lid, 1°		Art. 5, § 2, 1° GD (Art. 5. Decreet 85)
Art. 19, 2° lid, 2°		Art. 5, § 2, 2° GD, gewijzigd door art. 19, eerste lid, decreet opvoedingsondersteuning. OPM: op grond van art.19, tweede lid, decreet opvoedingsondersteuning zijn lid 3° en 4° van het ontwerpdecreet BJB geschrapt. (Art. 5. Decreet 85)
Onderafdeling IV. Sociale dienst voor vrijwillige jeugdbijstand		
Art. 20	werkgebied	Art. 40, § 1 GD (Art. 29. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 17. Decreet 90) + Arb.Hof nr. 66
Art. 21	samenstelling	Art. 41 GD (Art. 30. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 18. Decreet 90)
Art. 22	Werkingsbeginselen	
Art. 22, 1° lid		Art. 9, § 2, 1° GD (Art. 9. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 5. Decreet 90)
Art. 22, 2° lid		Art. 9, § 2, 2° GD (Art. 9. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 5. Decreet 90)
Art. 22, 3° lid		Art. 9, § 2, 6° GD (Art. 9. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 5. Decreet 90)
Art. 22, 4° lid		Art. 9, § 2, 7° GD (Art. 9. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 5. Decreet 90)
Art. 22, 5° lid		Art. 9, § 2, 5° GD (Art. 9. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 5. Decreet 90)
Art. 23	taken	
Art. 23, 1° lid		Art. 42 GD + aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3 (Art. 30bis. Decreet 85, ingevoegd door art. 19. Decreet 90, gecombineerd met art. 7. Decreet 85 en art. 9., zoals gewijzigd door art. 5. Decreet 90)
Art. 23, 2° lid		Art. 42. GD (Art. 30bis. Decreet 85, ingevoegd door art. 19. Decreet 90, gecombineerd met art. 7. Decreet 85 en art. 9., zoals gewijzigd door art. 5. Decreet 90)
Art. 24	taken preventie	Art. 7, 2° GD (Art. 7. Decreet 85)
Onderafdeling V. Secretariaat		
Art. 25	organisatie en taken	Art. 7, 1° GD (Art. 7. Decreet 85)

Afdeling III. Bemiddelingscommissie voor Bijzondere Jeugdbijstand		
<i>Onderafdeling I. Algemene bepalingen</i>		
Art. 26	werkgebied en zetel	Art. 12 GD (Art. 12. Decreet 85)
Art. 27	samenstelling	Art. 19, § 1 GD + aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3 (Art. 19. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 12. Decreet 90)
Art. 28	vergoeding	Art. 19, § 2 GD (Art. 19. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 12. Decreet 90)
Art. 29	werkingskosten	Art. 21 GD, gewijzigd door art. 15 Decreet Fonds (Art. 21. Decreet 85)
<i>Onderafdeling II. Secretariaat</i>		
Art. 30	organisatie	Art. 20 GD (Art. 20. Decreet 85)
<i>Onderafdeling III. Taken</i>		
Art. 31	bevoegdheid	
Art. 31, §1		Art. 13 GD (Art. 13. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 7. Decreet 90) + Arb.Hof nr. 66
Art. 31, §2		Art. 14 GD (Art. 14. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 8. Decreet 90) + Arb.Hof nr. 66
Art. 32	bemiddeling en gevolgen	Art. 17 GD (Art. 17. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 10. Decreet 90)
Art. 33	adviezen	Art. 18 GD (Art. 18. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 11. Decreet 90)
<i>Onderafdeling IV. Bemiddelingsprocedure</i>		
Art. 34	vorm bemiddelingsverzoek	Art. 15 GD (Art. 15. Decreet 85) + Arb.Hof nr. 66
Art. 35	bemiddelingszitting	Art. 16 GD (Art. 16. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 9. Decreet 90) + Arb.Hof nr. 66
Afdeling IV. Voortzetting van de hulp- en bijstandsverlening vanaf 18 jaar		
Art. 36	voorwaarden en procedures	Art. 30 GD (Art. 22nonies. Decreet 85, ingevoegd door art. 13. Decreet 90)
Hoofdstuk IV. Gerechtelijke jeugdbijstand		
Afdeling I. De bevoegdheid van de jeugdrechtbank voor het nemen van afdwingbare pedagogische maatregelen		
Art. 37	Vorderingsgronden	
Art. 37, 1°		Art. 22, lid 1, 1° GD (Art. 22. Decreet 85, ingevoegd door art. 13. Decreet 90)
Art. 37, 2°		Art. 22, lid 1, 2° GD, gewijzigd door art. 2 Decreet 04 (Art. 22. Decreet 85, ingevoegd door art. 13. Decreet 90) + Arb.Hof nr. 66
Afdeling II. De afdwingbare pedagogische maatregelen		
<i>Onderafdeling I. Algemene maatregelen</i>		
Art. 38	opgave van maatregelen	Art. 23 GD + aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3 (Art. 22bis. Decreet 85, ingevoegd door art. 13. Decreet 90)
Art. 39	aanvullende voorwaarden	Art. 24 GD + aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3 (Art. 22ter. Decreet 85, ingevoegd door art. 13. Decreet 90)
Art. 40	uitvoering	Art. 25 GD (Art. 22quater. Decreet 85, ingevoegd door art. 13. Decreet 90)
Art. 41	duur maatregelen	Art. 26 GD (Art. 22quinquies. Decreet 85, ingevoegd door art. 13. Decreet 90)
Art. 42	schorsing	Art. 29 GD (Art. 22octies. Decreet 85, ingevoegd door art. 13. Decreet 90)

Onderafdeling II. Maatregelen in geval van hoogdringendheid		
Art. 43	opgave maatregelen	Art. 27 GD, gewijzigd door art. 3 Decreet 04 (Art. 22sexies. Decreet 85, ingevoegd door art. 13. Decreet 90)
Afdeling III. Sociale dienst voor gerechtelijke jeugdbijstand		
Art. 44	werkgebied en samenstelling	Art. 40, § 2, eerste lid, eerste zin (gedeeltelijk), GD en art. 41 GD (Art. 29. Decreet 85, ingevoegd door art. 17. Decreet 90) + Arb.Hof nr. 66
Art. 45	bevoegdheid	Art. 40, § 2, eerste lid, GD (Art. 29. Decreet 85, ingevoegd door art. 17. Decreet 90) + Arb.Hof nr. 66
Art. 46	taken	Art. 42 GD + aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3 (Art. 30bis. Decreet 85, ingevoegd door art. 19. Decreet 90)
Hoofdstuk V. Voorzieningen		
Afdeling I. Gemeenschapsinstellingen		
Art. 47	oprichting en taken	Art. 39 GD, vervangen door art. 15 Decreet Fonds + aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3
Afdeling II. Private voorzieningen		
Art. 48	erkenning	Art. 31 GD, gewijzigd door art. 19 Decreet 97 (Art. 23. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 15. Decreet 90)
Art. 49	erkenningsaanvraag	Art. 32 GD, gewijzigd bij art. 19 Decreet 97 + aanpassingen n.a.v. advies van de Raad van State van 17 april 2007 met referte 42.490/3 (Art. 24. Decreet 85)
Art. 50	intrekking van erkenning	Art. 33 GD, gewijzigd bij art. 19 Decreet 97 (Art. 25. Decreet 85)
Art. 51	inspectie	Art. 35 GD, gewijzigd door art. 15 Decreet Fonds (Art. 27. Decreet 85)
Art. 52	subsiëring	Art. 36, § 1 en § 3, GD, gewijzigd door art. 19 Decreet 97 (Art. 28. Decreet 85)
Afdeling III. Preventieve vaccinaties		
Art. 53	toelating	Art. 45 GD (Art. 31ter. Decreet 85, zoals gewijzigd door art. 21. Decreet 90)
Hoofdstuk VI. Financiering		
Afdeling I. Fonds Jongerenwelzijn		
Onderafdeling I. Oprichting		
Art. 54	oprichting	Art. 3 Decreet Fonds
Onderafdeling II. Missie, taken en bevoegdheden		
Art. 55	missie	Art. 4 Decreet Fonds
Art. 56	kerntaken	Art. 5 Decreet Fonds
Art. 57	invulling kerntaken	Art. 6 Decreet Fonds
Art. 58	toewijzing specifieke taken	Art. 7 Decreet Fonds
Onderafdeling III. Bestuur en werking		
Art. 59	beheer	Art. 8 Decreet Fonds
Art. 60	werking	Art. 9 Decreet Fonds
Art. 61	beheersovereenkomst	Art. 10 Decreet Fonds
Onderafdeling IV. Financiële middelen		
Art. 62	middelen	Art. 11 Decreet Fonds
Art. 63	schenkingen en legaten	Art. 12 Decreet Fonds
Art. 64	reservefonds	Art. 13 Decreet Fonds
Onderafdeling V. Algemene bepalingen		
Art. 65	begroting	Art. 18 Decreet Fonds

Afdeling II. Bijdragen en bestemming loon		
Art. 66	bijdrage	
Art. 66, 1° lid		Art. 37, eerste lid, GD <i>(Art. 28bis. Decreet 85, ingevoegd door art. 16. Decreet 90)</i>
Art. 66, 2° lid		Art. 37, tweede lid, GD <i>(Art. 28bis. Decreet 85, ingevoegd door art. 16. Decreet 90)</i>
Art. 67	spaar- en depositoboekje	
Art. 67, 1° lid		Art. 38 GD <i>(Art. 28ter. Decreet 85, ingevoegd door art. 16. Decreet 90)</i>
Art. 67, 2° lid		Art. 37, derde lid, GD <i>(Art. 28bis. Decreet 85, ingevoegd door art. 16. Decreet 90)</i>
Hoofdstuk VII. Slotbepalingen		
Art. 68	opheffingsbepaling	
Art. 69	opheffingsbepaling	
Art. 70	overgangsbepaling	
Art. 71	inwerkingtreding	

BIJLAGE 2

Reguleringsimpactanalyse

24 oktober 2005

Reguleringsimpactanalyse voor

Voorontwerp van decreet betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand

1 Titel

Voorontwerp van decreet betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand

2 Aanleiding en doel

1. Aanleiding

- a. beleidsmatige veranderingen in de afdeling Bijzondere Jeugdbijstand t.g.v. de uitvoering van PIP/PEP WVC03
 - i. hertekening van de processen inzake preventie, hulpverlening en bemiddeling met sterke nadruk op cliëntgerichtheid en een nieuwe organisatiestructuur
 - ii. een daaraan gekoppeld nieuw personeelskader
 - iii. de invoering van een elektronisch dossier "DOMINO" als sluitstuk van de in het Proces Implementatie Plan (PIP) hertekende processen
- b. het actieplan "reguleringsmanagement 2003-2004" van de Vlaamse overheid
- c. het decreet van 7 mei 2004 "tot omvorming van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand tot het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van de decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990" (B.S. 4.VI.2004)

2. Doelstelling en beoogde effecten

- a. coördinatie en codificatie van de regelgeving inzake Bijzondere Jeugdbijstand met de bedoeling tot een goed gestructureerd decreet te komen dat duidelijker leesbaar is
- b. invoegen van specifieke regels met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer
 - i. om aan de hulpverleners en verwijzende instanties hierin het nodige houvast te bieden
 - ii. om tegemoet te komen aan de wettelijke eisen op het gebied van gegevensverwerking (Wet Verwerking Persoonsgegevens van 8 december 1992)

3. Focus van de RIA

Het voorliggende voorontwerp van decreet behelst een dubbele beweging:

- a. coördinatie en codificatie van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand (cf. actieplan "reguleringsmanagement 2003-2004" - project G26: coördinatie van regelgeving en omzendbrieven in de Bijzondere Jeugdbijstand) ;
- b. invoegen van specifieke regels m.b.t. de bescherming van de persoonlijke levenssfeer zoals opgenomen in het door de Vlaamse Regering op 13 februari 2004 principieel goedgekeurde voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990 (VR/2004/13.02/DOC0158).

a.

De coördinatie en codificatie van de decreten inzake de Bijzondere Jeugdbijstand is een louter technisch-juridische ingreep die niet tot de focus van de reguleringsimpactanalyse behoort.

b.

De gecoördineerde decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand van 4 april 1990 en de besluiten ter uitvoering van dit decreet bevatten specifieke procedures voor het verzamelen en bewaren van gegevens en de doorstroom van informatie binnen de sector Bijzondere Jeugdbijstand.

In de loop der jaren werd door de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg, de Bemiddelingscommissies als de sociale diensten van de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg en de sociale diensten bij de Jeugdrechtbanken een verschillende invulling gegeven aan deze bepalingen en een eigen handelswijze ontwikkeld. Dit gebrek aan eenvormige werkwijze leidt tot onduidelijkheid en ontevredenheid bij de consulenten, de vrijwilligers   n de cliënten.

Alhoewel het voor de invoering van een elektronisch dossier in de diensten van de Bijzondere Jeugdbijstand niet strikt noodzakelijk is, biedt dit echter wel een goede gelegenheid om meer duidelijkheid te brengen in deze thema's.

Ter voorbereiding van de invoering van het elektronisch dossier "Domino" werd door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap de opdracht gegeven aan het Instituut voor Sociaal Recht (K.U. Leuven) een juridisch onderzoek¹ uit te voeren naar het wettelijke kader inzake het omgaan met informatie in de Bijzondere Jeugdbijstand en naar de mogelijke knelpunten die gepaard gaan met de invoering van een elektronisch dossier.

Zowel vanuit juridisch als vanuit beleidsmatig oogpunt wees het onderzoek op de noodzaak een standpunt in te nemen over de mogelijkheid tot gegevensoverdracht tussen de sociale diensten van de buitengerechtelijke en de gerechtelijke jeugdbijstand. De onderzoekers deden de aanbeveling om een keuze tussen enerzijds de principiële scheiding tussen de buitengerechtelijke en de gerechtelijke jeugdbijstand en anderzijds het principe van de continuïteit van de hulpverlening - met de nodige nuances - decretaal te verankeren. Daarnaast bleek het noodzakelijk om, gelet op het belang van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens (Wet Verwerking Persoonsgegevens), in de decreten Bijzondere Jeugdbijstand bepalingen op te nemen die de gecoördineerde decreten afstemmen op de Wet Verwerking Persoonsgegevens.

¹ J. PUT, P. GEENS, W. GEKIERE en I. VAN DER STRAETE, *De invoering van het elektronisch dossier in de bijzondere jeugdbijstand - Een juridisch onderzoek*, Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, 2002, xv + 145 p., <http://www.law.kuleuven.ac.be/isr>

Beide elementen werden opgenomen in het door de Vlaamse Regering op 13 februari 2004 principieel goedgekeurde voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990 (VR/2004/13.02/DOC0158). Het voorontwerp van decreet zoals principieel goedgekeurd door de Vlaamse Regering bevat bepalingen omtrent:

- de doelstellingen van de actoren in de Bijzondere Jeugdbijstand en de administratiefrechtelijke positionering van deze actoren;
- de verlaging van de instemmingsvereiste van de minderjarige van 14 naar 12 jaar bij de uitvoering van het hulpverleningsaanbod;
- de bepalingen inzake het verbod op de gegevensoverdracht tussen vrijwillige en gerechtelijke hulpverlening met specificering van het soort gegevens;
- de regeling van het recht op toegang tot de eigen dossiergegevens met omschrijving van de wijze en de voorwaarden van de uitoefening van genoemd toegangsrecht;
- een nadere omschrijving van het gebruikerssysteem m.b.t. het toegangsrecht.

Dit behoort tot de focus van de reguleringsimpactanalyse.

Coördinatie en codificatie van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand		geen inhoudelijke impact - louter formeel karakter	behoort niet tot focus RIA
Invoegen van specifieke regels met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer			
a.	Decretale aanpassingen om een aantal onduidelijkheden, zoals de doorstroom van gegevens tussen de buitengerechtelijke en gerechtelijke hulpverlening, op te lossen	vrije beleidskeuze	behoort tot focus RIA
b.	Decretale aanpassingen omwille van het belang van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens	deels vrije beleidskeuze, deels aanpassing Vlaamse regelgeving aan federale wetgeving	behoort tot focus RIA

3 Opties

Optie 1: nuloptie: ongewijzigd beleid

Het huidige kader van de regelgeving Bijzondere Jeugdbijstand blijft gehandhaafd. De feitelijke toestand op de werkvloer en de in het onderzoek van de KUL² gesignaleerde knelpunten blijven bestaan.

Optie 2: aanpassing van de regelgeving aan de privacywetgeving

Vanuit de eisen en de algemene voorwaarden die de Wet Verwerking Persoonsgegevens stelt aan de rechtmatigheid van de verwerking van bepaalde gegevens is het aangewezen

² Zie: J. PUT, P. GEENS, W. GEKIERE en I. VAN DER STRAETE, *De invoering van het elektronisch dossier in de bijzondere jeugdbijstand - Een juridisch onderzoek*, Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, 2002, xv + 145 p., <http://www.law.kuleuven.ac.be/isr>.

sommige bepalingen van de decreten en de besluiten m.b.t. de sector Bijzondere Jeugdbijstand te verduidelijken en aan te passen.

Door de regelgeving te verduidelijken en een algemene bepaling op te nemen waarin staat dat in het raam van (en met oog op) de Bijzondere Jeugdbijstand de daartoe noodzakelijke persoonsgegevens worden verwerkt, wordt in de toepasselijke regelgeving een wettelijke basis voorzien voor de verwerking van persoonsgegevens en wordt de finaliteitsvoorwaarde (doelbinding) duidelijker omschreven.

4 Effecten

4.1 Nuloptie

Baten en kosten.

	Baten		Kosten	
	omschrijving	schatting	omschrijving	schatting
kinderen/jongeren			beperkte garanties inzake rechtspositie	
ouders/gezinnen			onduidelijkheid over aanwending en bestemming van en toegang tot verzamelde gegevens	
verwijzende instanties (=overheidsdiensten)			beperkte garanties inzake rechtspositie	
			onduidelijkheid over aanwending en bestemming van en toegang tot verzamelde gegevens	
			onduidelijkheid over bijvoorbeeld de informatieuitwisseling tussen buitengerechtelijke en gerechtelijke hulpverlening blijft bestaan	
			blijvende rechtsonzekerheid voor personeelsleden inzake beroepsgeheim, informatieplicht, spreekplicht, enz.	
Vlaamse overheid			mogelijke (juridische) problemen door elektronische gegevensverwerking in het kader van de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens	
			moeilijker om buitendiensten aan te sturen en een éénduidig beleid te voeren inzake het verzamelen en verwerken van gegevens	

Totaal

Verdelingseffecten

Geen

Juridisch-technische effecten

Andere effecten

4.2 Optie 2: aanpassing van de regelgeving aan de privacywetgeving

Baten en kosten

	Baten		Kosten	
	omschrijving	schatting	omschrijving	schatting
kinderen/jongeren	meer garanties inzake rechtspositie			
	meer duidelijkheid over aanwending en bestemming van en toegang tot verzamelde gegevens			
ouders/gezinnen	meer garanties inzake rechtspositie			
	meer duidelijkheid over aanwending en bestemming van en toegang tot verzamelde gegevens			
verwijzende instanties (=overheidsdiensten)	duidelijkheid over bijvoorbeeld de informatieuitwisseling tussen buitengerechtelijke en gerechtelijke hulpverlening			
	meer rechtszekerheid voor personeelsleden inzake beroepsgeheim, informatieplicht, spreekplicht, enz.			
Vlaamse overheid	regelgeving Bijzondere Jeugdbijstand afgestemd op de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens			
	makkelijker om buitendiensten aan te sturen en een éénduidig beleid te voeren inzake het verzamelen en verwerken van gegevens			

Totaal

Verdelingseffecten

Er zijn geen belangrijke verdelingseffecten.

Juridisch-technische effecten

Door de aanpassing van de regelgeving aan de privacywetgeving worden de gecoördineerde decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand aangepast aan de Wet verwerking persoonsgegevens en worden de aanbevelingen uit de studie van de KUL³ decretaal verankerd.

Door de aanpassing van alle bepalingen van de gecoördineerde decreten waarin een leeftijdsgrens (naar 12 jaar) is opgenomen vanaf wanneer de minderjarige zelfstandig moet instemmen met een aantal handelingen met betrekking tot de hulpverlening of uit eigen hoofde rechten krijgt toebedeeld; wordt op alle vlakken een gelijkschakeling bekomen met de wet van 8 april 1965 betreffende de jeugdbescherming die ook steeds de leeftijd van 12 jaar vooropstelt indien de participatie van de minderjarige vereist of gewenst is.

Andere effecten

In de context van de huidige regelgeving worden gegevens geregistreerd zonder dat de methodische onderbouwing verzekerd is. Dit heeft tot gevolg dat de er in de buitendiensten van de Bijzondere Jeugdbijstand niet op eenvormige wijze wordt geregistreerd en dat de voorwaarden van gegevensuitwisseling niet duidelijk omschreven zijn. Dit werkt ongelijkheid in de hand.

Met de invoering van het elektronisch dossier "DOMINO" wordt de gegevensregistratie elektronisch ingevoerd en verwerkt. Bij het volgen van de processtappen -zoals uitgetekend in het procesimplementatieplan PIP WVC03 en nu terug te vinden in het elektronisch dossier- wordt telkens de mogelijkheid geboden de visie van de cliënt te bevragen. In de marge van de rapportage worden momenten van kennisgeving en desgevallend momenten van inzage ingelast.

Door de formele en inhoudelijke spelregels van DOMINO wordt de uniformiteit van de hulpverlening verzekerd en wordt de privacy van de cliënt gegarandeerd. Het verbod op gegevensoverdracht tussen enerzijds de Comités voor Bijzondere Jeugdzorg en de Bemiddelingscommissies en anderzijds de magistraten belast met jeugdzaken en de sociale diensten van de Vlaamse Gemeenschap bij de Jeugdrechtbanken is daarvan een uitvloeisel.

Vermits het elektronische dossier "DOMINO" als cliënt opvolgingssysteem een werkinstrument is voor consultants bij het invullen en uitwerken van hulpverleningstaken, zal de aanwending hiervan een positief effect hebben op de kwaliteit van de hulpverlening, en dus ook de gezinnen, die om hulp vragen, ten goede komen. Een beter uitgebalanceerde hulpverlening, methodisch uitgewerkt en daardoor eenvormiger, komt uiteraard ten goede aan het welzijn van kinderen/jongeren en hun gezinnen.

De invoering van "DOMINO" heeft niet alleen voor het werkveld, maar ook voor het beleid een toegevoegde waarde. Uit "DOMINO" kunnen gegevens geaggregeerd worden om minderjarigen en hun leefomgeving in kaart te brengen. Het verworven statistisch materiaal zal een gericht preventiebeleid mogelijk maken en zal ook toelaten het hulpaanbod beter af te stemmen op de hulpvragen.

³ Zie: J. PUT, P. GEENS, W. GEKIERE en I. VAN DER STRAETE, *De invoering van het elektronisch dossier in de bijzondere jeugdbijstand - Een juridisch onderzoek*, Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, 2002, xv + 145 p., <http://www.law.kuleuven.ac.be/isr>.

5 Uitwerking, uitvoering en monitoring

- a. Coördinatie en codificatie van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand
- b. Invoegen van het voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand (VR/2004/13.02/DOC.0158)
- c. Het advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer
- d. Het nieuwe voorontwerp van decreet: "voorontwerp van decreet betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand"

c. Coördinatie en codificatie van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand⁴

Omdat de regelgeving inzake Bijzondere Jeugdbijstand versnipperd is over verschillende normen en omzendbrieven (met als resultaat ontoegankelijke en onnodig complexe regels), zal deze juridisch-technische vereenvoudiging de transparantie en de begripbaarheid voor de gebruiker verhogen. Het opzet van de coördinatie en codificatie is zeer ruim en situeert zich op vier niveaus: de decreten, de besluiten van de Vlaamse Regering, de ministeriële besluiten en de omzendbrieven. In eerste instantie wordt gewerkt aan een codificatie van de normen op decretaal niveau. In het voorliggende voorontwerp van decreet worden volgende normen samengebracht:

- de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990 (B.S. 8 mei 1990). Alle wijzigingen aan deze decreten werden opgenomen tot en met het decreet 'Helsen' van 7 mei 2004 "wat betreft de gerechtelijke jeugdbijstand ter bescherming tegen mishandeling en verwaarlozing in urgente gevallen" (B.S. 14 juli 2004).
- het decreet van 7 mei 2004 "tot omvorming van het Fonds Bijzondere Jeugdbijstand tot het intern verzelfstandigd agentschap met rechtspersoonlijkheid Fonds Jongerenwelzijn en tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990" (B.S. 4 juni 2004).

De coördinatie behelst een overname en herordering van deze decreten. Van de gelegenheid werd ook gebruik gemaakt om (minimale) inhoudelijke en terminologische wijzigingen aan te brengen. Deze zijn ingegeven door de doeleinden van codificatie en beogen tot een goed gestructureerd decreet te komen dat duidelijker leesbaar is.

d. Invoegen van het voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand (VR/2004/13.02/DOC.0158)

Dit op 13 februari 2004 door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde voorontwerp van decreet strekt er zich voornamelijk toe sommige bepalingen van de decreten inzake jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, te wijzigen en aan te vullen.

De gecoördineerde decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand bevatten immers geen specifieke regels met betrekking tot de bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Een probleem dat zich met de invoering van een elektronisch dossier per minderjarige nog scherper zal stellen.

Ter voorbereiding werd door het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap de opdracht gegeven aan het Instituut voor Sociaal Recht (K.U.Leuven) een juridisch onderzoek uit te

⁴ De coördinatie en codificatie van de regelgeving inzake Bijzondere Jeugdbijstand kadert in het Actieplan Reguleringsmanagement 2003-2004 van de Vlaamse overheid (project G26) en werd uitgevoerd in samenwerking met de Kenniscel Wetmatiging.

voeren naar het wettelijke kader inzake het omgaan met informatie in de Bijzondere Jeugdbijstand en naar de mogelijke (wettelijke) knelpunten die gepaard gaan met de invoering van een elektronisch dossier.⁵

Het voorontwerp van decreet bevat bepalingen betreffende:

- de doelstellingen van de actoren in de bijzondere jeugdbijstand en de administratiefrechtelijke positionering van deze actoren;
- de verlaging van de instemmingsvereiste van de minderjarigen van 14 naar 12 jaar bij de uitvoering van het hulpverleningsaanbod;
- de bepalingen inzake het verbod op gegevensoverdracht tussen vrijwillige en gerechtelijke hulpverlening met specificering van het soort gegevens;
- de regeling van het recht op toegang tot de eigen dossiergegevens met omschrijving van de wijze en de voorwaarden van de uitoefening van genoemd toegangsrecht;
- een nadere omschrijving van het gebruikerssysteem m.b.t. het toegangsrecht.

Het voorontwerp van decreet heeft als finale doelstelling enkele specifieke bepalingen uit de Gecoördineerde Decreten in overeenstemming te brengen met de implicaties van de Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

e. Het advies van de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer

Dit voorontwerp van decreet werd voor advies voorgelegd aan de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer.

In haar advies (n°6/2004 d.d. 19 mei 2004) suggereert de commissie drie wijzigingen aan het haar voorgelegde voorontwerp van decreet. Enkel het eerste voorstel tot wijziging werd overgenomen. Het niet-opnemen van de twee andere suggesties wordt gemotiveerd.

Ten eerste stelt de Commissie voor om de term "gecodeerde persoonsgegevens" te gebruiken in plaats van de term "onthoofde gegevens". Deze wijziging is ingegeven door de wens om de tekst van het ontwerp af te stemmen op de terminologie van de privacyreglementering. Door het gebruik van de term "onthoofde gegevens" wilde men initieel de mate van onthoofding laten afhangen van de nagestreefde doeleinden. Volgens de privacyreglementering moet men immers in het raam van de verwerking van gegevens voor statistische doeleinden anonieme gegevens (gegevens die door niemand kunnen worden teruggekoppeld naar een identificeerbaar persoon) hanteren. Slechts als dit niet de gewenste resultaten kan opleveren, is het toegelaten om met gecodeerde gegevens te werken. De Commissie geeft in haar advies aan dat de drempel om te kunnen spreken van anonieme gegevens zo hoog is dat in casu altijd zal worden gewerkt met gecodeerde gegevens. Ze laat (impliciet) toe om steeds te werken met gecodeerde gegevens bij de overdracht naar de administratie. Deze suggestie van de Commissie vergemakkelijkt de na te leven verplichtingen bij de gegevensoverdracht en wordt overgenomen in het ontwerp. Het betreft slechts een minimale terminologische aanpassing.

Ten tweede suggereert de Commissie om de categorische benadering met betrekking tot het inzagerecht weg te werken. Concreet betekent dit dat de "vertrouwelijkheidsuitzondering" waarin het ontwerp voorziet, niet zou worden ingebouwd in de regeling van het toegangsrecht. Deze uitzondering laat toe dat een derde informatie over de cliënt meedeelt aan de consulent en deze uitdrukkelijk als vertrouwelijk bestempelt. Van deze informatie krijgt de betrokkene geen kennis als hij om toegang vraagt tot zijn persoonsgegevens.

Volgens de Commissie moet elke betrokkene een principieel toegangsrecht hebben tot alle gegevens uit de dossiers die op hem betrekking hebben, ongeacht de bron van

⁵ Zie: J. PUT, P. GEENS, W. GEKIERE en I. VAN DER STRAETE, *De invoering van het elektronisch dossier in de bijzondere jeugdbijstand - Een juridisch onderzoek*, Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, 2002, xv + 145 p., <http://www.law.kuleuven.ac.be/isr>.

waaruit deze werden verzameld. Zelfs de identiteit van de derde die de informatie heeft verstrekt, moet worden bekendgemaakt, tenzij in het geval dat de consulent (na een belangenafweging) oordeelt dat door de kennisgeving van de identiteitsgegevens de privacy van de derde in het gedrang komt.

Voor de principiële geheimhouding van vertrouwelijke uitspraken van derden en de opname van een "vertrouwelijkheidsuitzondering" in het decreet, kunnen verscheidene argumenten worden aangehaald.

Gelet op de specifieke karakteristieken van de sector en het voorbereidende stadium waarin men zich bevindt, is het noodzakelijk om te voorzien in een mogelijkheid om informatie in vertrouwen mee te delen. Als de vertrouwelijkheidsuitzondering niet wordt opgenomen, valt te verwachten dat beduidend minder informatie zal worden meegedeeld door derden. Dit heeft als gevolg dat de consulent een verkeerd beeld krijgt van de probleemsituatie, een onangepast hulpverleningsvoorstel formuleert en dat de hulpverlening op basis van vrijwilligheid niet het gewenste resultaat zal opleveren.

Het verbod om de betrokkene in kennis te stellen van vertrouwelijk meegedeelde informatie is een garantie voor de privacy van de gegevensverstrekker. De door de Commissie voorgestelde belangenafweging kan door de consulent o.i. uitsluitend worden gemaakt met betrekking tot de meegedeelde informatie en niet met betrekking tot de identiteit van de derde. De vermelding van de identiteit van een derde is immers geen gegeven dat betrekking heeft op de persoon die om toegang vraagt en mag dus volgens de Wet Bescherming Persoonsgegevens aan hem niet worden meegedeeld. Als de afweging enkel aan de consulent toekomt, kan niet worden gewaarborgd dat de betrokkene de identiteit van de derde niet zal kunnen afleiden.

Een doorslaggevend argument om de vertrouwelijkheidsuitzondering op te nemen, is het feit dat artikel 13, 6° van het Decreet Openbaarheid Bestuur (dat van toepassing is op alle administratieve overheden, waaronder ook de buitendiensten in de sector van de bijzondere jeugdbijstand) verplicht om een verzoek tot openbaarmaking af te wijzen als het informatie betreft "die door een derde werd verstrekt zonder dat hij daartoe verplicht werd en die hij uitdrukkelijk als vertrouwelijk heeft bestempeld, tenzij hij met de openbaarmaking instemt". De uitzondering in de ontwerp tekst is gebaseerd op deze regeling. Een consulent kan zich steeds op het Decreet Openbaarheid Bestuur beroepen om toegang te weigeren tot de door derden in vertrouwen meegedeelde informatie. Ook in het Decreet Integratie Jeugdhulp is een parallelle bepaling opgenomen. De overname van deze uitzondering in het voorontwerp van decreet betreffende de bijzondere jeugdbijstand zorgt voor eenvormigheid en duidelijkheid: zowel voor de consulenten, de betrokkenen als de personen die informatie meedelen. Ten derde voorziet de tekst van het ontwerp in een exact moment waarop de toegang tot gegevens uiterlijk moet worden toegekend. Door te oordelen dat "elke betrokkene het recht heeft om op elk moment toegang te krijgen tot zijn gegevens, dus niet enkel op het einde van een procedure" geeft de Commissie in haar advies aan dat een inzagebeperking in tijd niet gerechtvaardigd is.

De inschrijving van een uiterlijk tijdstip in het voorontwerp vloeit voort uit de eigenheid van de sector van de bijzondere jeugdbijstand. O.i. houdt de Commissie enkel rekening met de Wet Bescherming Persoonsgegevens (waarin een algemeen recht op toegang wordt toegekend zonder dat wordt gepreciseerd op welk moment in de procedure dit kan worden afgedwongen) en niet met de andere normen die tegelijkertijd toepassing kunnen vinden.

Het Decreet Openbaarheid Bestuur is bijvoorbeeld ook van toepassing. In dit decreet wordt wel een termijn vooropgesteld (artikel 20, § 3: "De beslissing tot inwilliging wordt zo spoedig mogelijk uitgevoerd en uiterlijk binnen dertig kalenderdagen"). Als in het decreet betreffende de bijzondere jeugdbijstand geen specifieke bepaling zou worden opgenomen, kan de consulent de regeling van het Decreet Openbaarheid Bestuur

inroepen. Het hanteren van de maximumgrens van 30 dagen zou in het nadeel van de cliënt spelen. Door te voorzien in een korte termijn (15 dagen), in combinatie met een exact tijdstip waarop toegang ten laatste moet worden toegekend, worden maximale garanties inzake transparantie geboden naar de cliënten toe.

De maximumtermijn van 15 dagen is gebaseerd op artikel 22, § 2, laatste lid van het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp. Naast deze 'wachtermijn' van 15 dagen kan het verlenen van toegang worden uitgesteld tot op een bepaald moment in het hulpverleningsproces. Deze regel is geïnspireerd door artikel 11, 2° Decreet Openbaarheid Bestuur. Op basis van dit artikel kan een verzoek om inzage immers worden afgewezen als het betrekking heeft op documenten die niet af of onvolledig zijn⁶. De consulent zou zich op deze grond kunnen beroepen om toegang tot voorbereidende documenten te weigeren. Om deze reden verdient het aanbeveling om in een decreet betreffende de bijzondere jeugdbijstand een eigen regeling op te nemen die een duidelijke verantwoordelijkheid en afwegingsmogelijkheid toekent aan de consulent. De voorgestelde regeling houdt o.i. een goede afweging in tussen de belangen van de cliënt en de werking van de buitendiensten van de bijzondere jeugdbijstand. De cliënt is meer gebaat bij een kwalitatief sterk inzagerecht dan een kwantitatieve toegang. En om dit te realiseren moet de consulent de nodige tijd krijgen (met een uiterste grens op het ogenblik van de uitwerking van het hulpvoorstel) om het dossier voor te bereiden.

Er kan worden opgemerkt dat door het gebruik van de woorden "ten laatste" de mogelijkheid blijft bestaan om eerder dan het uiterlijke tijdstip toegang te verlenen. De hulpverlener behoudt in elk individueel geval een afwegingsmogelijkheid: ofwel verleent hij de betrokkenen reeds in een beginstadium toegang tot alle gegevens, ofwel verkiest hij het werkdocument voorlopig niet mee te delen en kent hij slechts toegang toe op het moment waarop het hulpverleningsvoorstel is uitgewerkt. Door de toekenning van deze minimale vrijheid aan de consulent, wordt van hem verwacht te handelen in het belang van zijn cliënt en van de hulpverlening.

Tenslotte kan worden opgemerkt dat de bepalingen inzake overdracht van dossiergegevens de onvoorwaardelijke goedkeuring meedragen van de Commissie.

f. Het nieuwe voorontwerp van decreet betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand

De doelstellingen van het reguleringsmanagement (minder regels en meer eenvoud) en het streven naar maximale efficiëntie beïnvloeden de keuze om het voorontwerp, bedoeld in b., niet afzonderlijk verder te behandelen en in te dienen. De nieuwe artikelen die het zal invoegen, worden meteen geïntegreerd in de gecoördineerde tekst.

Deze beweging beperkt zich niet tot een loutere coördinatie en codificatie. Dergelijke opdracht wordt normaal door volgende elementen gekenmerkt:

- ze wordt ingeleid bij besluit van de Vlaamse Regering met in bijlage de gecoördineerde of gecodificeerde tekst;
- ze kan geen inhoudelijke wijzigingen aanbrengen in de te coördineren of te codificeren teksten. Bij elke twijfel is het aangeraden om de tekst ter bekrachtiging aan de decreetgever voor te leggen;
- bij ieder artikel wordt een voetnoot geplaatst waaruit blijkt waar de oorspronkelijke bepalingen te vinden zijn en wat daarin gewijzigd is: ze vermelden de datum van de oorspronkelijke regeling, de bepalingen waarop het artikel van de coördinatie of de

⁶ Uit de omzendbrief van 4 juni 2004 blijkt dat hiermee niet noodzakelijk een eindbeslissing in het besluitvormingsproces wordt bedoeld. Tussentijdse rapporten zoals screeningsdocumenten zijn momentopnamen en zijn in principe af, waardoor ze niet kunnen worden uitgesloten van inzage. Indien de mogelijkheid bestaat om in bepaalde documenten eigen interpretaties of werkhypothesen op te nemen, hebben ze wel een voorlopig karakter en kunnen ze worden uitgesloten van inzage. Als een eindbeslissing wordt genomen, moeten de persoonlijke notities die geen relevantie meer hebben voor het verdere verloop van de hulpverlening worden verwijderd en moet uiterlijk op dat moment volledige inzage worden toegekend in alle stukken van het dossier.

codificatie teruggaat, de wijzigingen die de bepalingen inmiddels hebben ondergaan en die nog van kracht zijn en de wijzigingen die de coördinatie of de codificatie aanbrengt.

Aan deze voorwaarden is niet voldaan. In tegenstelling tot de vorige coördinatie op 4 april 1990 (waarbij de gecoördineerde decreten inzake bijzondere jeugdbijstand zijn opgenomen als bijlage bij het 'besluit van de Vlaamse Executieve tot coördinatie van de decreten inzake bijzondere jeugdbijstand'), wordt bijvoorbeeld geen besluit tot coördinatie opgemaakt, maar enkel een nieuw ontwerp van decreet. Dit nieuwe ontwerp is het resultaat van een coördinatie en codificatie in combinatie met de invoeging van een aantal nieuwe artikelen. Daarom krijgt bijgevoegde tekst de naam **"ontwerp van decreet betreffende de bijzondere jeugdbijstand"** en werd een nieuwe memorie van toelichting opgemaakt. Hierdoor kunnen alle betrokkenen in de toekomst op een eenvoudige wijze zowel de decreettekst als de integrale toelichting bij de artikelen op één centrale plaats terugvinden, zonder te moeten teruggrijpen naar oude bronnen. Er werden geen voetnoten bij ieder afzonderlijk artikel opgenomen in de tekst. Omdat het geen loutere coördinatie betreft, was de opmaak van een concordantietabel die de oorsprong van de nieuwe artikelen aangeeft strikt gezien ook niet noodzakelijk. Er werd toch overgegaan tot de opmaak hiervan omdat dergelijke tabel van belang kan zijn voor historisch onderzoekwerk.

5.1 Uitwerking

Er werd taalkundig en wetgevingstechnisch advies gevraagd (advies nummer 5358) conform de omzendbrief wetgevingstechniek (VR 2005/4).

5.2 Uitvoering en handhaving

Na publicatie en inwerkingtreding zal uitvoering gegeven worden aan het voorontwerp van decreet betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand, door:

- een ministerieel besluit betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand;
- een omzendbrief betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand;
- een omzendbrief betreffende de voorzieningen van de Bijzondere Jeugdbijstand.

5.3 Toepassing van de Compensatieregel

Geen nieuwe administratieve lasten.

5.4 Monitoring en evaluatie

De effectiviteit en efficiëntie van de regelgeving zal blijken uit de dagelijkse praktijk in de Bijzondere Jeugdbijstand. Deze praktijk komt in diverse management- en overlegorganen ruimschoots aan bod.

6 Consultatie

Aan het voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990 (VR/2004/13.02/DOC.0158), ging juridisch overleg en onderzoek⁷ vooraf onder leiding van Prof. J. Put van de KU Leuven.

In voorafgaande en richtinggevende gesprekken met enkele prominente leden van de Privacycommissie werd de opzet en de inhoud van het elektronische dossier "DOMINO" en het toekomstige gebruik er van, toegelicht. Deze gesprekken waren richtinggevend voor de verdere ontwikkeling en de bijsturing van de inhoud van het voorontwerp van decreet tot wijziging van de gecoördineerde decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand.

Het voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, werd vooraf getoetst aan:

- de aanbevelingen inzake dossiers in de hulpverlening vanuit de armoedebeweging, zoals omschreven door v.z.w. Recht-Op⁸;
- de verwachtingen van de Raad van de Ouders van de Jeugdhulp.

I.v.m. het voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, werd een K.E.R. opgemaakt.

Het voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, werd na de beslissing⁹ van de Vlaamse Regering voor advies voorgelegd aan de Commissie voor de Bescherming van de Persoonlijke Levenssfeer. Rekening houdend met dit advies werd de tekst van het voorontwerp enigszins aangepast (zie 5. Uitwerking, uitvoering en monitoring).

Het voorontwerp van decreet betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand werd uitvoerig getoetst aan het decreet van 7 mei 2004 betreffende de rechtspositie van de minderjarige in de integrale jeugdhulp (B.S. 04.X.2004).

7 Overige informatie voor de Inspectie van Financiën

(1) Budgettaire impact

M.b.t. de nieuwe artikelen die deel uitmaakten van het voorontwerp van decreet tot wijziging van de decreten inzake Bijzondere Jeugdbijstand, gecoördineerd op 4 april 1990, verleende de Inspectie van Financiën op 4 december 2003 een gunstig advies.

Verder is het voorliggende voorontwerp van decreet betreffende de Bijzondere Jeugdbijstand een herschikking en codificatie van reeds in werking zijnde artikelen die - buiten enkele terminologische wijzigingen - geen inhoudelijke aanpassingen hebben ondergaan en is dus zonder budgettaire gevolgen.

⁷ Zie: J. PUT, P. GEENS, W. GEKIERE en I. VAN DER STRAETE, *De invoering van het elektronisch dossier in de bijzondere jeugdbijstand - Een juridisch onderzoek*, Leuven, Faculteit Rechtsgeleerdheid, 2002, xv + 145 p.

⁸ "Het dossier, een wapen", V.z.w. Recht-Op, vereniging waar armen het woord nemen.

⁹ VR/PV/2004/7 - punt 21: principiële goedkeuring met het oog op adviesaanvragen (VR/2004/13.02/DOC.0158).

(2) Impact op het personeelsbestand en -budget

Het voorontwerp van decreet heeft geen impact op het personeelsbestand en het personeelsbudget.

(3) Weerslag op lokale besturen

Het voorontwerp van decreet houdt geen nieuwe taken in voor de lokale overheden.

(4) Doelmatigheid

Het vermijden van redundante gegevensinvoer door een eenvormige en geïnformatiseerde, gestandaardiseerde gegevensverwerking zal allicht bijdragen tot een effectievere personeelsinzet voor de hulpverlening.

8 Samenvatting

De doelstellingen van het reguleringsmanagement (minder regels en meer eenvoud) en het streven naar maximale efficiëntie beïnvloeden de keuze om het voorontwerp van decreet tot wijziging van de gecoördineerde decreten inzake bijzondere jeugdbijstand niet afzonderlijk te behandelen, maar de artikelen meteen te integreren in een gecoördineerde tekst.

Hierdoor kan aan de Raad van State meteen een advies over de ganse tekst worden gevraagd. Dit betekent tijdswinst en komt de eenvormigheid ten goede. O.w.v. de nakende hervormingen in de sector van de jeugdbijstand en de noodzakelijke duidelijkheid voor de burger en de actoren werkzaam binnen de sector is het wenselijk om snel te komen tot een overzichtelijke coördinatie en codificatie van de ganse reglementering, te beginnen met het decreet.

9 Contactinformatie

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Afdeling Bijzondere Jeugdbijstand
Carl LODEWYCKX
Markiesstraat 1
1000 Brussel
Tel. 02-553 32 70
Fax 02-553 34 15
E-mail carl.lodewyckx@wvc.vlaanderen.be